

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITEK
„OKTOIHA“ 1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRЛИCA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

Broj 36

JUN 2015.

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Izlazi mjesečno, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

Predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović u emisiji TV Atlas „U raljama života“: Obrazovanje je formalno reformisano, ali suštinski nije U PRVOM PLANU NIJESU BILI STUDENTI NEGO BIZNIS

Pitanja državnog univerziteta i visokog obrazovanja stavili smo u cjelini u fokus ove Vlade. Nažalost, sistem visokog obrazovanja, a posebno iskustvo državnog univerziteta upućuju na zaključak da u prvom planu, u prethodnom periodu, nijesu bili studenti i da u prvom planu nije bilo sticanje neophodnog znanja za njihova lična dostignuća i za društveni razvoj, nego je bio biznis

Obrazovanje je formalno reformisano, ali suštinski nije, ocjenio je predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović u emisiji TV Atlas „U raljama života“. „Mislim da niko razuman ne može ocijeniti proizvod sistema obrazovanja zadovoljavajućim. Zato nam na tom planu slijedi faza ozbiljnih reformi. Mala je utjeha da to možemo podijeliti sa svima u regionu, pa čak i sa Evropom. U zemljama Evropske unije veći je stepen nezaposlenosti visookobrazovanih mladih ljudi nego u Crnoj Gori. Slazem se da se to mora pre-

poznati kao dio odgovornosti ljudi koji su bili na tim procesima. Čini mi se da je dobar dio tog procesa bio objektivno dat. Teško da mi danas imamo moralno pravo da mlade ljudi koji su obavili proces obrazovanja smatramo najodgovornijim što nijesu uključeni u radni proces. Imaju pravo da kažu: „Mi smo svoju funkciju ispunili“, istakao je premjer Đukanović.

On se zapitao da li smo na dobar način profilisali sistem obrazovanja i da li smo na dobar način uspostavili najoptimalniju vezu između države, obrazovanja i poslo-

davaca, naglašavajući da je to važan dio reformskog paketa kojim se treba pozabaviti u narednom periodu.

„Pitanja državnog univerziteta i visokog obrazovanja stavili smo u cjelini u fokus ove Vlade, ne zato što previdamo prethodne nivoje obrazovanja, nego mislimo da sljedeću reformu obrazovanja treba usmjeriti sa pogledom unutrag, dakle reformišući prethodno ono što je, u ovom trenutku, najslabiji dio obrazovanja. Nažalost, sistem visokog obrazovanja, a posebno iskustvo državnog univerziteta upućuju na

SLJEDI FAZA OZBILJNIH REFORMI U OBRAZOVANJU: Milo Đukanović

zaključak da u prvom planu, u prethodnom periodu, nijesu bili studenti i sticanje neophodnog znanja za njihova lična dostignuća i za društveni razvoj, nego je bio biznis. Sada se

Vlada uhvatila u koštac sa tim problemom. Ne ide to jednostavno, ali ćemo biti istražni da barem kao predstavnici vlasnika pomognemo procesu reformisanja državnog univerziteta i sa-

mim tim da stvorimo okosnicu za reformu visokog obrazovanja i iz tog ugla sagledamo potrebu reforme u nižim nivoima obrazovanja“, smatra premjer Milo Đukanović.

Crnogorska kulturna mreža obilježila 21. maj – Dan nezavisnosti manifestacijama u Prijestonici Cetinje i na Gradskom trgu u Bijelom Polju DA GRAĐANI POŠTUJU CRNOGORSKI IDENTITET, JER NA TAJ NAČIN POŠTUJU I SEBE

MLADI PRIREDILI SPEKTAKL ZA CETINJANE I GOSTE: Baklada u Prijestonici

Str. 3

Svečanošću na Trgu Republike u Podgorici obilježeno sedam decenija od pobjede nad fašizmom ANTIFAŠISTIČKI POKRET CRNE GORE BIĆE ZAUVIJEK JEDNA OD NAJBLISTAVIJIH VRIJEDNOSTI NJENE ISTORIJE

Str. 2

INTERVJU: Dr Krsto Pižurica, dugogodišnji srednjoškolski i univerzitetski profesor, direktor srednjih stručnih škola, književni teoretičar, istoričar i kritičar, jedan od pionira montenegristske i najistaknutijih lalicologa i njegošologa

NA JAČANJU CRNOGORSKOG IDENTITETA DOSTA SE UČINILO, ALI IMA JOŠ DOSTA TOGA DA SE URADI

Str. 6 i 7

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković učestvovao na Konferenciji o visokom obrazovanju i četvrtom Bolonja forumu u Jerevanu DEFINISANI PRIORITETNI ZADACI

Str. 3

Crnogorski identitetski glasnik I-IV

U izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica objavljena knjiga izabrane poezije Mladena Lompara pod nazivom „Od plamena do svjetlosti“

PJESME LOMPARA PRIJESTO SU ‘POETIKE MONTENEGRINE’ I ČINE ČAST CRNOGORSKOM JEZIKU

Str. I

Koncertom u zagrebačkom Muzeju „Mimara“ svečano obilježen 21. maj, Dan nezavisnosti Crne Gore, koji se ujedno slavi i kao Dan koordinacije Vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Zagreba

ISELJENICI ČUVAJU NACIONALNI I KULTURNI IDENTITET CRNE GORE

Str. I

Predsednik Matice crnogorske i književnik Dragan Radulović gostovao na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost na Cetinju

MALOBROJNI NARODI MORAJU BITI DINAMIČNI

Str. II

STAV: Odnos stvarnosnih i vrijednosnih sudova

I VRIJEDNOSTI IMAJU SVOJU „SAZNJNU VRIJEDNOST“

Str. II

Povodom objavljivanja zbornika radova sa naučnog simpozijuma o dinastiji Vojislavljevića u izdanju Matice crnogorske, u Dvorcu Kralja Nikole Baru održana tribina „Vojislavljevići“

POSVETITI VIŠE PAŽNJE NAJDUBLJIM SLOJEVIMA CRNOGORSKOG IDENTITETA

Str. III

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (6) JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

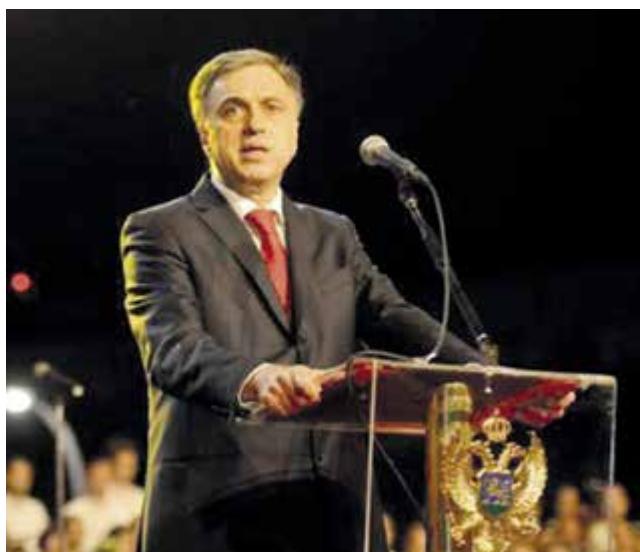
Svečanošću na Trgu Republike u Podgorici obilježeno sedam decenija od pobjede nad fašizmom

ANTIFAŠISTIČKI POKRET CRNE GORE BIĆE ZAUVIJEK JEDNA OD NAJBLISTAVIJIH VRIJEDNOSTI NJENE ISTORIJE

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović: *Nije neskromno ni državno neprimjereno, već je, poštujuci grandioznost i masovnost našeg ustanka, nužno konstatovati – bili smo istinska vrijednost antifašističke porodice. Zapalili smo baklju antifašizma, ugradili Crnu Goru u njen pobjednički plamen vrijednošću većom nego što nam je veličinom i brojem stanovnika pripadalo, ali u skladu sa slobodarskom istorijom Crne Gore*

Centralna manifestacija povodom obilježavanja 70 godina od pobjede nad fašizmom održana je na Trgu Republike u Podgorici. Pred brojnim zvanicama iz političkog i javnog života, među kojima su bili predstavnici diplomatskog kora i boračkih organizacija, kao i najviši državni funkcioneri, nastupili su Crnogorski simfonijski orkestar, hor „Stanko Dragović“, operска pjevačica Olivera Tičević, ovo-godišnji predstavnik Crne Gore na Eurosongu Nenad Knežević Knez, te glumci Crnogorskog narodnog pozorišta Nada Vučević i Branimir Popović. Tičević je otpjevala poznatu partizansku pjesmu „Oj devojko drugarice isplete mi rukavice“, Vučević izvela po jednu italijansku („O bella ciao“), špansku i rusku pjesmu. Popović je govorio stihove iz „Gorskog vijenca“ i pjesmu „Au revoir, Montenegro“ Ratka Vujoševića, dok je Knez otpjevao kulturnu pjesmu grupe Perper „Goro moja“.

Proslava je počela ispaljivanjem svečanih plotuna na Gorici što je uživo praćeno putem dva video bima. Usljedilo je podizanje crnogorske državne zastave na jarbol uz zvuke crnogorske himne. Tokom sāmog početka svečane ceremonije, na bini su stajali predstavnici svih rodova crnogorske vojske.

CRNA GORA SUDBINSKI PREDODREĐENA DA OSVAJA I BRANI SVOJU SLOBODU: Filip Vujanović

Ponosni na crnogorsko učešće u antifašističkoj koaliciji

Govoreći o slobodarskim tekovinama crnogorskog naroda, predsednik Crne Gore Filip Vujanović istakao je da pobjeda nad fašizmom predstavlja pobjedu nad najvećim zlom u istoriji čovječanstva.

„Sedam je decenija od pobjede nad zlom nacifašizma zasnovanom na ideji nadmoći jednih nad drugima zbog nacionalnih, rasnih i vjerskih razlika i njenom ostvarenju nasiljem i ratom koji je čovječanstvu donio najviše zločina, žrtava i razaranja“, kazao

je on. „U Drugom svjetskom ratu, koji je počeo prvog septembra 1939. godine napadom na Poljsku, a završio devetog maja 1945. kapitulacijom Njemačke i drugog septembra 1945. godine kapitulacijom Japana, stradalje je više od 55 miliona ljudi, oko 45 miliona je deportovano i raseljeno, a uništeno je više od 30 miliona stambenih objekata. Rat je obuhvatio 61 državu sa 96% čovječanstva. Političke i vojne elite fašističke Njemačke, Italije i Japana, udružene u Trojnom paktu, mogle su biti pobijedene samo globalnim otporom antifašističke koalicije. Nakon britansko-sovjetske

DA CRNA GORA BUDE SNAŽNA: Na svečanosti učestvovali svi rodovi crnogorske vojske

skog antifašističkog sporazuma u julu 1941. godine i prijedstavljanja SAD-a već u avgustu, usvojena je Atlantska povelja kojoj se pridružilo još 15 država, čime je formirana antifašistička koalicija. Atlantska povelja postala je osnova Povelje Ujedinjenih nacija obavezujući čovječanstvo na borbu protiv fašizma i utvrđujući načela i vrijednosti ujedinjenog čovječanstva. Moramo biti ponosni na činjenicu da je Crna Gora, u okviru jugoslovenskog antifašizma, bila dio te koalicije.“

Crna Gora se suprotstavila fašizmu okupatora, ali i fašizmu u Crnoj Gori koji je zloupotrijebio potrebu za nezavisnom državom koja je ponižavajuće ukinuta odlukom Podgoričke skupštine

Vujanović je istakao da će vrijeme nakon Drugog svjetskog pokazati veličinu i snagu naroda i vlasti poraženih država koje su osudile zločine nacističkih, vojnih i političkih elita svojih država tražeći oprost za učinjene zločine.

„Ovo priznanje i izvještanje biće temelji pomirenja i zajedništva i nužna osnova mira i razvoja čovječanstva. To vrijeme, kao i vrijeme sadašnje, pokazaće trajnu vrijednost i značaj antifašizma koji, u uslovima masovnog kršenja ljudskih

Žan Pol Sartr: 'Crnogorci upozorili čovječanstvo kojim putem da se kreće'

Crnogorski predsednik podstjetio je da je „u tada potrobljenoj Evropi, na poziv Komunističke partije Jugoslavije na čelu sa Josipom Brozom Titom, u opštenarodnom ustanku, za samo nekoliko dana – osim većih gradova – bila oslobođena gotovo cijela Crna Gora.“

„Zato je opštenarodni ustanak 13. jula zapalio baklju slobode u Jugoistočnoj Evropi i, kako je konstatovao francuski i svjetski velikan Žan Pol Sartr, ‘upozorio čovječanstvo kojim putem da se kreće’. Pretpostavljajući slobodu rostvu, pravdu nepravdi i dobrozlu, crnogorski ustanici uputili su poruku da fašizam nije ni vječan ni nepobjediv. Uzvišenost cilja i spremnost na žrtvu antifašistički ustanak Crne Gore uvrstio je u istorijski vrijedne primjere dostojevine trajnog dirljenja. U ustaničkom smislu, rijetko je zabilježeno da

oslobođenja koja će postati Crnogorska narodna skupština kao osnova formiranja države koja će obnoviti svoju samostalnost u majskom referendumu 2006. Veličanstveno i vječno“, naglasio je on i dodao: „Poštujuci sedam decenija pobjede nad fašizmom, sedamdeset godina trajanja i vrijednosti antifašizma i sa ovog skupa uputimo jasnu poruku – poruku globalnu o neprolaznosti i nezamjenljivosti antifašizma, ali i jasnu poruku Crnoj Gori. Moramo biti ponosni što smo bili blistav dio antifašističke porodice. Nije neskromno ni državno neprimjereno, već je, poštujuci grandioznost i masovnost našeg ustanka, nužno konstatovati – bili smo istinska vrijednost antifašističke porodice. Zapalili smo baklju antifašizma, ugradili Crnu Goru u njen pobjednički plamen vrijednošću većom nego što nam je veličinom i brojem stanovnika pripadalo, ali u skladu sa slobodarskom istorijom Crne Gore.“

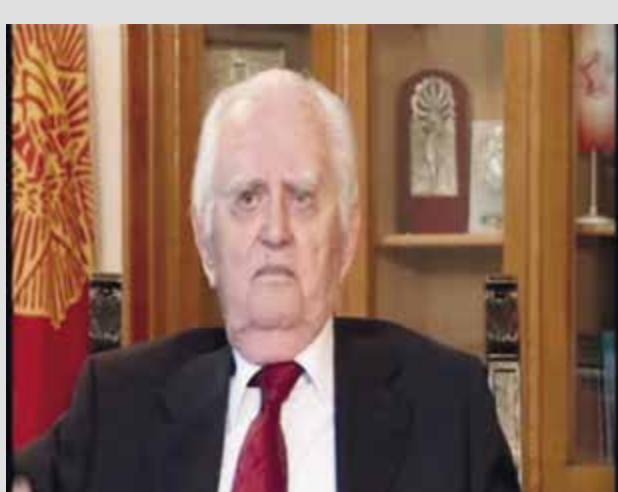

MORAMO BITI UDRUŽENI U LJUBAVI PREMA SVOJOJ DRŽAVI: U publici bilo mnogo mlađih

Prisutnima se putem video-poruke obratio i predsednik SUBNOR-a Andrija Nikolić

TRINAESTOJULSKUM VATRAMA OSVIJETLILI SMO PUT

Ponosni smo što smo, iako mali i malobrojni, i kada je fašizam bio najjači, prvi opštenarodnim ustankom i herojskom borbom pokazali porobljenoj Evropi da je onaj ko ukaže na put zaslužan kao i onaj što stigne na cilj

„SMRT FAŠIZMU – SLOBODA NARODU!“: Andrija Nikolić u video-poruci

U ime Saveza borača i antifašista Crne Gore Dan pobjede čestitao je predsednik SUBNOR-a Andrija Nikolić.

„Šaljem vam čestitku sa očećanjem radošti i ponosa. Radosni smo jer poslije 70 godina od Dana pobjede napredne snage svijeta jače su nego ikada, a fašizam nemocan da ugrozi civilizacijske tekovine čovječanstva. Ponosni smo što smo, iako mali i malobrojni, i kada je fašizam bio najjači, prvi opštenarodnim ustankom i herojskom borbom pokazali porobljenoj Evropi da je onaj ko ukaže na put zaslužan kao i onaj što stigne na cilj. Trinaestojulskim vatrama osvijetlili smo put i na njemu istrajali dajući ogroman doprinos pobjedi jugoslovenskih naroda i savezničkih snaga nad fašizmom. Zato i ovaj dan slavimo zajedno sa svima koji su se borili i bore se za mir i saradnju među ljudima, za zajednicu slobodnih i ravnopravnih naroda i država. Srećni smo što je život potvrdio ideje koje smo na čelu sa vrhovnim komandantom drugom Titom ponijeli u rat i revoluciju. Ponosni smo što su one postale ideal na kojem teži savremeni svijet. Pozdravljam vas sa našom boračkom zakletvom „smrt fašizmu – sloboda narodu!“, poručio je on putem video-poruke.

je u borbenom stroju bilo više od 10% ukupnog odraslog stanovništva sa više od 45.000 boraca. Od 26 bataljona prve Operativne grupe Vrhovnog štaba, 14 bataljona i jedna četa bili su iz Crne Gore. Od 23 članova Vrhovnog štaba, osmorica su bili iz Crne Gore. Više od 37.000 ljudi dalo je svoje živote u borbi za slobodu. Sa neznatno iznad 2% jugoslovenskog stanovništva Crna Gora dala je 248 narodnih heroja – gotovo četvrtinu od ukupno 1.041 narodnog heroga južnoslovenskih naroda“, kazao je on.

Antifašistički ustanak i borba osnova obnavljanja nezavisne Crne Gore

Vujanović je ukazao da su antifašistički ustanak i borba bili osnova i polazište obnavljanja nezavisne Crne Gore.

„Na četvrtu godišnjicu antifašističkog ustanaka i šezdeset šestu godišnjicu međunarodnog priznanja Crne Gore na Berlinskom kongresu proglašena je Crnogorska antifašistička skupština narodnog

Moramo biti zajedno udruženi u ljubavi prema svojoj državi

Ocenjujući da „mimo temelja Trinaestojulskog i Devetomajskog antifašizma nema niti može biti Crne Gore“, Vujanović je ustvrdio da u tom smislu Crna Gora mora baštiniti podjednako vrijednosti svih njenih građana bez obzira na nacionalne i vjerske razlike.

„Čuvajmo i volimo takvu Crnu Goru. Niti smo je lako ni te jeftino dobili, niti smo je lako ni brzo obnovili. Cijenimo, naravno, i druge i velike, ali iznad svega okrenimo se sebi. Sebi smo najbliži. U Crnoj Gori moramo biti zajedno udruženi u ljubavi prema svojoj državi. U mnogo čemu smo različiti, ali u odanosti Crnoj Gori moramo biti isti. Da bi Crna Gora bila snažna. Da bi bila vrijedna. Da bi bila antifašistička. Da bi bila vječna. Neka je vječna Crna Gora!“, zaključio je on nadahnuto, što su prisutni pozdravili gromoglasnim aplauzom.

N. N.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković učestvovao na Konferenciji o visokom obrazovanju i četvrtom Bolonja forumu u Jerevanu

DEFINISANI PRIORITETNI ZADACI

Šefovi delegacija 29 zemalja saglasili su se oko četiri glavna cilja koja se odnose na: osnaživanje kvaliteta i održivosti učenja i nastave sa ciljem dovođenja visokog obrazovanja i osoblja u korak sa digitalnim tehnologijama; usklađivanje sa potrebama tržista rada i stvaranja mogućnosti za zaposlenje svršenih studenata; unapređenje inkluzivnosti obrazovnih sistema kada su u pitanju migracije i demografske promjene i implementacija i realizacija strukturnih reformi, kao preduslov za konsolidaciju Evropskog prostora visokog obrazovanja i dugoročno gledano, njegovu uspješnost

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković prevodio je crnogorsku delegaciju na Konferenciju o visokom obrazovanju i četvrtom Bolonja forumu u Jerevanu, na kojoj su sumirani zaključci o implementaciji bolonjskog procesa sa akcentom na preporuke sa Druge istraživačke konferencije održane u Bukureštu 2012. godine.

Skup je otvorio predsednik Jermenije Serž Sargsjan. U okviru Konferencije održane su sesije na kojima se razgovaralo o finansiranju, međunarodnoj podršci, edukaciji, istraživanju i inovacijama, jednakim šansama, uticaju bolonjskog procesa na Evropski prostor visokog obrazovanja (EHEA), učenju i studentskoj angažovanosti, socijalnim dimenzijama i jednakosti.

Na prvoj paralelnoj sesiji šefovi delegacija govorili su o fundamentalnim vrijednostima visokog obrazovanja u kontekstu trenutnih političkih, socio-ekonomskih i demografskih izazova poput ekonomske krize, regionalnog konflikta, tehnološkog razvoja, migracije i promjene na tržistu rada.

Sumirajući zaključke Jermenske konferencije, šefovi delegacija 29 zemalja saglasili su se oko četiri glavna cilja vezana za budućnost visokog obrazovanja koja se odnose na: osnaživanje kvaliteta i održivosti učenja i nastave sa ciljem dovođenja visokog obrazovanja i osoblja u korak sa digitalnim tehnologijama; uskla-

RAZGOVARANO O FUNDAMENTALNIM VRIJEDNOSTIMA VISOKOG OBRAZOVANJA: Sa skupa

đivanje sa potrebama tržista rada i stvaranja mogućnosti za zaposlenje svršenih studenata; unapređenje inkluzivnosti obrazovnih sistema kada su u pitanju migracije i demografske promjene i implementacija i realizacija strukturnih reformi, kao preduslov za konsolidaciju Evropskog prostora visokog obrazovanja i dugoročno gledano, njegovu uspješnost.

Ovi ciljevi, koji su ujedno i glavni ciljevi EHEA, biće prioriteti zadaci u narednom periodu svih država članica, a njihov učinak će se preispitivati na sljedećoj konferenciji koja će biti održana u Francuskoj 2018. godine.

Na Konferenciji, koju je zatvorio premijer Jermenije Hovik Abrahamian, Bjelorusija je postala nova članica Bolonjske deklaracije.

Lj. V.

Na gradskom trgu u Bijelom Polju obilježen 21. maj Dan nezavisnosti Crne Gore

DA GRAĐANI POŠTUJU CRNOGORSKI IDENTITET, JER NA TAJ NACIN POŠTUJU I SEBE

Predsednik Crnogorske kulturne mreže Aleksandar Damjanović: Lokalna samouprava i predsednik Žurić ulažu napore za pravljenje ambijenta za otvaranje novih radnih mesta i očekujem da će autoput otvoriti razvojne šanse za mlade koji žive u severnom regionu Crne Gore, stvarajući ravnopravne i ravnopravne preduslove za razvoj kao i u gradovima na jugu

MEĐUNACIONALNI ODNOŠI U GRADU NA LIMU DA BUDU PRIMJER GRAĐANIMA OSTALIH GRADOVA: Sa proslave u Bijelom Polju

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković primio je ambasadorku Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori Margaret En Uehara

RAZMJENA UČENIKA I STUDENATA VEOMA ZNAČAJAN SEGMENT OBRAZOVNOG SISTEMA

OBRAZOVNI PROGRAMI TREBA DA OMOGUĆE JOŠ VEĆU KREATIVNOST UČENIKA: Ministar Predrag Bošković i ambasadorka Margaret En Uehara

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković primio je ambasadorku Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori Margaret En Uehara. Tokom sastanka razgovarano je o reformi obrazovnog

sistema i mogućnostima usavršavanja znanja crnogorskih učenika i studenata u SAD-u.

Ministar Bošković je upoznao ambasadorku SAD sa organizacijom rada Ministarstva prosvjete, ističući

prioritetne aktivnosti koje su usmjerene na podizanje kvaliteta srednjeg stručnog obrazovanja, reformu Univerziteta Crne Gore u skladu sa potrebama tržista rada, kao i na izgradnju novih objekata predškolskih ustanova i povećanje obuhvata dece uzrasta tri do šest godina ranim i predškolskim obrazovanjem.

Ministar Bošković je takođe naglasio da upisnu politiku želimo da prilagodimo potrebama tržista rada i strateškim opredjeljenjima Crne Gore, dodajući da se razmišlja o formiranju jednog odjeljenja osnovne i srednje škole, u kojima će se nastava izvoditi na engleskom jeziku.

Ambasadorka Uehara je kazala da od obrazovnog sistema u značajnoj mjeri zavisi i napredak društva i države i da obrazovni programi treba da omoguče još veću kreativnost učenika.

Sagovornici su se saglasili da je razmjena učenika i studenata veoma značajan segment obrazovnog sistema i da će se saradnja u ovoj oblasti nastaviti i u narednom periodu.

Dan nezavisnosti proslavljen i u Prijestonici Cetinju MJESTO ODAKLE JE KRENULA SUVERENISTIČKA BAKLJA

Proslavu je tradicionalnim nastupom otvorila „Bokeljška mornarica 809“ Kotor

U DUHU TRADICIJE: Nastup Bokeljke mornarice

Proslava važnog državnog datuma održana je i u Prijestonici Cetinju, mjestu odakle je prije devet godina krenula suverenistička baklja. Brojnim Cetinjanima i gostima iz drugih gradova obratio se Aleksandar Damjanović, koji je i Srbiji čestitao Dan nezavisnosti, ističući da Srbima u Crnoj Gori ne mogu Čačak i Leskovac biti bliži od nje.

„Neka se okrenu Crnoj Gori, jer ne mogu biti manjina u svojoj državi“ naglasio je on, dodajući da svi oni koji su prije devet godina glasali protiv Crne Gore danas uživaju veća prava nego tada.

Proslavu je tradicionalnim nastupom otvorila „Bokeljška mornarica 809“ Kotor. Uz drevnu Mornaricu, u programu su učestvovali i istaknuti izvođači: Rambo Amadeus, Branka Šćepanović, Zoran Kalezić, Zdravko Đuranović, Glazbeno-prosvjetno društvo Tivat, Klapa „Jadran“, glumci Andea Mugoša i Jovan Dabović, Darko Martinović, Tijana Blečić, Aldin Avdijaj, Ismail Delija, Stefan Marković, narodni guslar Đuro Perović, Jana Mirković, Lejla Vulić, Maša Vučadinović i deca iz cetinjskog Vrtića „Zagorka Ivanović“.

U prisustvu velikog broja građana, velikom narodnom proslavom na gradskom trgu u Bijelom Polju obilježen je 21. maj, Dan nezavisnosti Crne Gore. Manifestaciju je organizovala Crnogorska kulturna mreža, u saradnji sa opštinskom Kancelarijom za mlade i pod pokroviteljstvom Opštine Bijelo Polje, Turističke organizacije Bijelog Polja i JU „Ratkovićeve večeri poezije“.

„Međusobni odnosi Crnogorce, Srba, Bošnjaka i Muslimana koji žive u Bijelom Polju treba da budu primjer građanima ostalih crnogorskih gra-

dova. Lokalna samouprava i predsednik Žurić ulažu napore za pravljenje ambijenta za otvaranje novih radnih mesta i očekujem da će autoput otvoriti razvojne šanse za mlade koji žive u severnom regionu Crne Gore, stvarajući ravnopravne i ravnopravne preduslove za razvoj kao i u gradovima na jugu. Pozivam sve građane, a posebno mlade, da poštuju crnogorski identitet, jer na taj način poštuju i sebe“, kazao je tom prilikom predsednik CKM Aleksandar Damjanović.

Publika je sa posebnim ovacijama ispratila nastupe

Bjelopoljaca Isaka Šabanovića i Velibora Gačevića, kao i učesnika muzičkih show emisija „Pinkove zvezdice“ Ismaila Deliju i „Pinkove zvezde“ Aldine Avdijaja. Sa ništa manjim oduševljenjem proprijetar je nastup Zorana Kalezića, dok je kulminacija večeri bio koncert kultne cetinjske grupe Perper. Pored toga, glumci Sara Božović i Šućko Madžgalj su inspirativno i nemametljivo publici približili značaj 21. maja za sadašnje i buduće crnogorske generacije.

N. N.

Opština Podgorica priredila doček rukometničicama „Budućnosti“ na Trgu Republike: Aplauzi i ovacije za heroine Crne Gore

POKAZALE SU KAKO SE TREBA BORITI ZA ČAST SVOGA KLUBA, ZA IME GRADA I ZA SLAVU DRŽAVE CRNE GORE

One su najbolje, najpožrtvovanije, najborbenije, one su najslavnije Podgoričanke

Ministar prosvjete i predsednik ŽRK „Budućnost“ mr Predrag Bošković: Ovo je uspjeh Crne Gore

ONAJ KO NEMA VIZIJU, NEMA NI ODGOVORNOST

Ministar prosvjete i predsednik ŽRK „Budućnost“ mr Predrag Bošković povodom uspjeha rukometničica izjavio je:

„Ovo je uspjeh Crne Gore i da nema bilo koga u tom lancu, teško bi dogurali do ovog uspjeha. Bez razlika nema ni uspjeha, potrebno je preuzeti odgovornost za odluke koje donosite i to je u suštini najvažnije. Onaj ko nema viziju, nema ni odgovornost. Na ovom putu potrebno je i sportske sreće.

Mi smo 2012. godine rekli da nam je Rio zlatni cilj, sve između samo je usputna stanica za to. Obezbjedili smo praktično kvalifikacije za olimpijske igre, a nadam se da možemo vrlo relaksirano u decembru otici na svjetsko prvenstvo u Danskoj. Očekujem da ćemo napraviti korak dalje jer smo prethodna dva puta ispadali u osmini finala.“

U organizaciji Opštine Podgorica na glavnom gradskom trgu priređen je doček za rukometničice „Budućnosti“ koje su osvojile titulu prvaka Evrope.

Gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović je, pozdravljajući prisutne, istakao da kao domaćin ovog slavlja želi da u ime svih građana, zaposlenih u gradskoj administraciji i u svoje pozdravi, kako je rekao, najljepše, najdraže, najborbenije, najslavnije Podgoričanke.

„Večeras treba da govorimo sami naše šampionke, ali želim da čestitam i zahvalim našim heroinama što su doprinijele da se ime našeg grada sa ponosom izgovara na

Prijem kod gradonačelnika Slavoljuba Stijepovića

KLUB KOJIM SE PONOSI I DIČI ČITAVA PODGORICA I CRNA GORA

Gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović i predsednik Skupštine glavnog grada dr Đorđe Suhih sa saradnicima, upriličili su svečani prijem za igračice, stručni štab i rukovodstvo ŽRK „Budućnost“ povodom osvajanja titule prvaka Evrope.

Stijepović je naglasio da je uspjeh koji su postigle rukometničice za svaku pohvalu i divljenje, podsećajući da su uspjele da za kratko vrijeme dva puta pokore Evropu i sve nas još jednom učine ponosnim i srećnim.

„To nije samo uspjeh kluba, već ujedno i uspjeh Podgorice i naše države Crne Gore koju rukometničice upravo svojim podvizima na najbolji mogući način predstavljaju. Požrtvovanje i borba koju su plave lavice pokazale na terenu, kao i ogromna želja za pobjedom koja se nije dovodila u pitanje ni u jednom trenutku, pravi su primjer svim ostalim sportistima kako se uz timski duh, dobro organiziranu i naporan rad mogu ostvariti vrhunski rezultati“, rekao je Stijepović.

Stijepović je ocijenio da je zbog toga ovo prava nagrada za višegodišnji rad i trud i da je kao gradonačelnik Podgorice najviše srećan što je upravo pripala najtrofejnijem sportskom klubu na Balkanu, „klubu koji dolazi iz glavnog grada naše države i klubu kojim se ponosi i diči čitava Podgorica i Crna Gora“.

On je obećao podršku gradske uprave tom klubu, ističući da će glavni grad uvijek podržavati uspješne sportiste i sportske kolektive i znati da cijeni vrhunske sportske rezultate.

čitavoj planeti. Hvala im što su doprinijele da im se klanja čitava rukometna i sportska Evropa. Pokazale su kako se treba boriti za čast svoga kluba, za ime grada i za slavu države Crne Gore. One su najbolje, najpožrtvovanije, najborbenije, one su najslavnije Podgoričanke. One su heroine Crne Gore, ponos

i uzor i zbog toga im hvala“, zaključio je gradonačelnik Podgorice.

U ime igračica Milena Knežević je zahvalila na ogromnoj podršci, a kapiten Klara Volterling je dodala: „Fenomenalna sezona, naša sezona i hvala vam za sve. Za navijanje, za podršku“.

O. D.

Hvala im što su doprinijele da im se klanja čitava rukometna i sportska Evropa

Sa dočeka na Trgu u Podgorici

GRADONAČELNIK SLAVOLJUB STIJEPOVIĆ I MINISTAR PROSVJETE MR PREDRAG BOŠKOVIĆ.
„Fenomenalna sezona i hvala im za sve“

NAJLJEPŠE I NAJDRAŽE PODGORIČANKE: Gradonačelnik Slavoljub Stijepović

Sastanak ministra prosvjete Crne Gore i ministarke za obrazovanje i istraživanja Švedske

DOGOVORENO USPOSTAVLJANJE BILATERALNE SARADNJE

Tokom boravka u Jerevanu, ministar prosvjete mr Predrag Bošković sastao se sa ministarkom za obrazovanje i istraživanja Švedske Helenom Helmark Knutson sa kojom je razgovarao o reformi obrazovnog sistema. Tom prilikom dogovoren je uspostavljanje bilateralne saradnje potpisivanjem Protokola u oblasti visokog obrazovanja.

Ministar Bošković istakao je značaj buduće saradnje koja će se odnositi na razmjenu iskustava i znanja između dvije zemlje, posebno u oblasti visokog obrazovanja, u cilju poboljšanja kadrovskih kapaciteta. On je posebno naglasio značaj razmijene studenata, u oblasti medicine i tehničkih nauka. Ministarka Knutson saglasila se da će razmjena iskustava i dobre prakse u oblasti obrazovnog sistema, a posebno visokog, biti značajna za dvije zemlje i dala punu podršku aktivnostima koje su usmjerene ka reformi Univerziteta Crne Gore.

Razmijenjena su mišljenja i o srednjem stručnom obrazovanju, ističući njegov značaj u pogledu sticanja znanja i vještina, koje omogućavaju konkurentnost na tržištu rada, naročito ako se uzme u obzir trenutno rezovanje za ovim zanimanjima na evropskom tržištu rada.

RAZMJENA ISKUSTAVA I ZNANJA: Ministar Bošković sa ministarkom Helmark

U Ministarstvu prosvjete održan seminar „Okvir kvalifikacija i ishodi učenja kao podrška sistemu obezbjeđenja kvaliteta”

VELIKA KORIST ZA STUDENTE, UČENIKE, POSLODAVCE I DRUŠTVO

Mile Dželalija, član Savjetodavne grupe za Evropski okvir kvalifikacija i predsednik Upravnog odbora Agencije za znanost i visoko obrazovanje Hrvatske, predavač na seminaru

Ministarstvo prosvjete organizovalo je seminar sa temom „Okvir kvalifikacija i ishodi učenja kao podrška sistemu obezbjeđenja kvaliteta“ koji je realizovan u okviru projekta „2015 Financial Support for the EQF NCP in Montenegro“. Projekat finansira Evropska komisija, a bio je namijenjen članovima sektorskih komisija – savjetodavnih, kao i stručnih tijela. Pozdravljajući prisutne, Slobodan Filipović, sekretar Ministarstva prosvjete, izrazio je uvjerenje da će seminar značajno doprinijeti unapređenju znanja, kao i većoj ulozi članova sektorskih komisija u sistemu nacionalnih kvalifikacija.

Predavač na seminaru bio je prof. dr. sc. Mile Dželalija, profesor na Univerzitetu u Splitu, član Savjetodavne grupe za Evropski okvir kvalifikacija i predsednik Upravnog odbora Agencije za znanost i visoko obrazovanje Hrvatske.

U uvodnoj prezentaciji on je istakao da okviri kvalifikacija i ishodi učenja postaju ključni koncepti u savremenim kvalifikacijskim sistemima u gotovo svim zemljama u svijetu. Oni predstavljaju ključne elemente za postizanje i održivo sprovođenje efektivnih sistema obezbjeđenja kvaliteta, počevši od izrade i vrednovanja obrazovnih i studijskih programa, nastave, do ocjenjivanja i

izdavanja sertifikata. On je bliže objasnio šta zapravo predstavlja NQF.

Nacionalni kvalifikacioni okvir je instrument koji omogućava svrstavanje, upoređivanje, razvijanje i razumijevanje kvalifikacija, njihovu povezanost, kao i jasan pregled različitih puteva sticanja kvalifikacija za potrebe tržišta rada i društva. Osmišljen je s ciljem jasnog definisanja ishoda učenja, vrednovanja svih kvalifikacija, podsticanje veza između djelova sistema, ukazivanje na puteve prohodnosti i napredovanja, međunarodnu uporedivost kvalifikacija, te obezbjeđivanje kvaliteta.

Budući da je Crna Gora sprovedla postupak povezivanja Nacionalnog okvira kvalifikacija s Evropskim okvirom kvalifikacija, profesor Dželalija zaključio je da, ovaj seminar i projekt imaju direktni uticaj na stvaranje nacionalnih stručnjaka i efektno sprovođenje Nacionalnog okvira kvalifikacija, čime se očekuje velika korist za studente, učenike, poslodavce i društvo. Nakon seminara održane su i dvije radionice: radionica o karakteristikama kvalifikacija i ishoda učenja u kontekstu okvira kvalifikacija i radionica o podršci okvira kvalifikacija i ishoda učenja sistemu obezbjeđenja kvaliteta nakon čega je uslijedila diskusija.

Š. B.

Saopštenje Ministarstva prosvjete povodom najavljivanja provjere diploma zaposlenih u Rožajama

IZMIŠLJENIM INFORMACIJAMA OBMANJUJU JAVNOST

Ministarstvo prosvjete saopštilo je da je neistinita informacija koju je objavio „Rožaje Free Press“ o provjeri diplome zaposlenih u javnim ustanovama, lokalnim preduzećima i opštini Rožaje „na osnovu odluke koju je donio novi ministar prosvjete mr Predrag Bošković“.

„Ministar Bošković nije donio odluku na osnovu koje će se provjeravati sumnjiće diplome zaposlenih u javnim ustanovama, lokalnim preduzećima i opštini Rožaje kako navode tvorci teksta sa izmišljenim informacijama. Da su autori teksta i malo upućeni u nadležnosti Ministarstva prosvjete, i da su imali dobre namjere, kao što nijesu, znali bi da ova institucija nema mogućnost

pokretanja postupka provjere diploma, već da po zahtjevu pojedinca sprovodi postupak priznavanja diplome stečene u obrazovnoj ustanovi van Crne Gore.

Informacije objavljene u ovom tekstu su konstruisane od strane onih koji svjesno obmanjuju javnost, stvarajući i plasirajući neistinu sa samo njima poznatim razlozima. Pojedinci i određene političke grupe, koje stoje iza Rožaje Free Press-a su spremne da sebi daju za pravo, i to ne prvi put, da izmislite informaciju kojom žele dovesti u zabludu prevashodno građane Rožaja, a potom i cjelokupnu crnogorsku javnost“, navodi se u saopštenju Ministarstva prosvjete.

O. Đ.

Rotari klub poklonio ljetnju učionicu Resursnom centru za đecu i mlade „Podgorica“

Zoran Bošković, direktor: „Ljetnja učionica je od velikog značaja, jer će na čistom vazduhu u prijatnjoj atmosferi đeca tokom ljetnjih mjeseci moći da provode vrijeme, učeći i igrajući se“

Saša Popović, predsednik Rotari kluba Podgorica: Pokloni rezultat ljubavi prema đeci

SPREMNI ZA NAREDNA ŠKOLSKU GODINU: Detalj iz programa koji su izveli učenici

Predstavnici Rotari kluba donirali su ljetnju učionicu, kao i neophodan školski pribor učenicima Resursnog centra za đecu i mlade „Podgorica“. Prema njihovim riječima, sredstva su prikupljena na nedavno održanom humanitarnom koncertu. Izražavajući zahvalnost, Zoran Bošković, direktor RC „Podgorica“, kazao je da su, zahvaljujući humanosti i predusretljivosti ovog kluba, učenicima omogućeni udobniji uslovi boravka i učenja.

Narednu školsku godinu dočekaćemo spremnije. Takođe, i ljetnja učionica je od velikog značaja, jer će na čistom vazduhu u prijatnjoj atmosferi đeca tokom ljetnjih mjeseci moći da provode vrijeme, učeći i građujući se. Saša Popović, predsednik Rotari kluba Podgorica, kazao je da su pokloni rezultat ljubavi prema đeci, i dodao da će i dalje nastaviti saradnju sa ovom ustanovom.

Š. B.

NVO „Alfa centar“ iz Nikšića u kampanji „Spasi dječji život“

ČASOVI IZ SAOBRAĆAJA ZA OSNOVCE

Predavanja o obavezi poznavanja i poštovanja saobraćajnih propisa

Kampanjom „Spasi dječji život“ NVO „Alfa centar“ iz Nikšića uključila se u akciju Ujedinjenih nacija kojom se obilježava neđelja bezbjednosti na putevima sa fokusom na bezbjednost dece.

Alfa centar je u 10 osnovnih škola u pet crnogorskih opština održao tzv. saobraćajne časove za učenike nižih razreda. Osim toga, u Podgorici, Nikšiću i Baru distribuirano je oko 1.500

flajera sa osnovnim informacijama o obavezi poznavanja i poštovanja saobraćajnih propisa.

Iz te NVO saopštili su da oko 186.300 dece godišnje pogine na putevima i cilj kampanje je da se ukaže na taj problem. U Crnoj Gori je u posljednjih sedam i po godina stradalio oko 120 pješaka ali pitanje bezbjednosti u saobraćaju još uvijek nije u prioritetima javnih politika.

O. Đ.

Dr Krsto Pižurica, dugogodišnji srednjoškolski i univerzitetski profesor, direktor srednjih stručnih škola, književni teoretičar, istoričar i kritičar, jedan od pionira montenegrinstike i najistaknutijih lalićologa i njegošologa

NA JAČANJU CRNOGORSKOG IDENTITETA DOSTA SE UČINIO, ALI IMA JOŠ DOSTA TOGA DA SE URADI

Iako je škola živi proces koji se svakodnevno dopunjaje i usavršava, mislim da se u njima dosta eksperimentisalo i treba, bar za određeno vrijeme, u njoj ustaliti programske sadržaje kako bi se viđelo dokle je reforma stigla

Moj patriotizam nije ekskluzivan. Moja tradicija, shvaćena u jednom dubljem značenju, mene nadahnjuje, pomaže mi da živim, potencira pozitivan odnos kako prema svojoj istoriji i narodu, tako i prema sušedu

Pitanje recepcije crnogorskog jezika i književnosti pripada budućnosti, ali će ono nadživjeti vrijeme, budući da su ga ustoličili Njegoš, Lalić, R. Zogović (pjesmom), a u oblasti književnosti pridružuje im se Milovan Đilas. Crnogrski jezik nije dovoljno valorizovan u medijima. Treba mijenjati nabolje socijalnu poziciju našeg nastavnog kadra želimo li dosljedniju primjenu principa nacionalnog bića i kulturno – jezičkih sadržaja

Lalić je najpotpuniji demistifikator crnogorskog morala i najsvestraniji slikar sudbine pojedinaca i Crnogoraca prve polovine dvadesetog vijeka. Njegoš je slikao Crnogorce za pjesmu stvorene, Lalić i to ali i osojnu stranu Crnogoraca

Duhovnom životu Crnogoraca nacionalna enciklopedija je nasušna potreba, bez čega naša nacionalnost ne može biti dovoljno svjesna same sebe

Škola je društvena kategorija, ona proishodi iz društvenih potreba

„Prosvjetni rad“: Obrazovanje je danas najbitnija i najpotrebitija sfera društva za nužnu evropeizaciju čitave države. Bili ste dugo direktor srednjih stručnih škola, da-kle upravo onih koje se moraju mijenjati i nastavno, i organizaciono i stručno da bi odgovorili savremenim zahtjevima tržišta rada. I neadekvatan rad pojedinih direktora škola je pod lupom u posljednje vrijeme. Iz Vašeg iskustva, koliko ta pozicija može doprinijeti pozitivnim pomacima i kako na pravi način da bude ostvarivana?

Pižurica: Stručne škole imaju važnu ulogu u privrednom životu jednog društva. U njima rad zavisi od mnostva faktora. Prije svega, nastavne programe u njima treba prilagođavati i usmjeravati potrebama jedne zajednice. Bez savremenih programa, u njima nema ništih napretka. Škola je društvena kategorija, ona proishodi iz društvenih potreba, treba da je stalno u dosluku sa društвом, radi čijih potreba i postoji.

U društву industrijski razvijenom, stručna škola je najsversishodnija ako je povezana sa fabrikom, ako su njeni programski sadržaji vezani za potrebe fabrike, a preko fabrike i sa društvenom proizvodnjom. Koliko se šećam, dok sam direktorevo

u stručnim školama, u njima za savremene programe treba ustaliti kadar i organizaciono urediti život. Kadar stručne škole, na čelu sa direktorom, je nezamjenjiv faktor njenog života i potrebno je stimulansima smanjiti fluktuaciju njihovog nastavnog kadra. Iako je škola živi proces koji se svakodnevno dopunjaje i usavršava, mislim da se u njima dosta eksperimentisalo i treba, bar za određeno vrijeme, u njoj ustaliti programske sadržaje kako bi se viđelo dokle je reforma stigla. Nemam uvid u organizacionu strukturu savremenog stručnog školstva da bih vršio paralelu sa stanjem dok sam ja radio u njemu – ali se čini da su programski sadržaji i organizacione jedinice razuđeni nego ranije, te da se upisuje mladež bez dovoljno afiniteta prema školi u kojoj konkuire. Dobra stručna škola podrazumijeva i prostorne uslove, kao i savremenu opremljenost.

Pristalica sam integralnog realizma

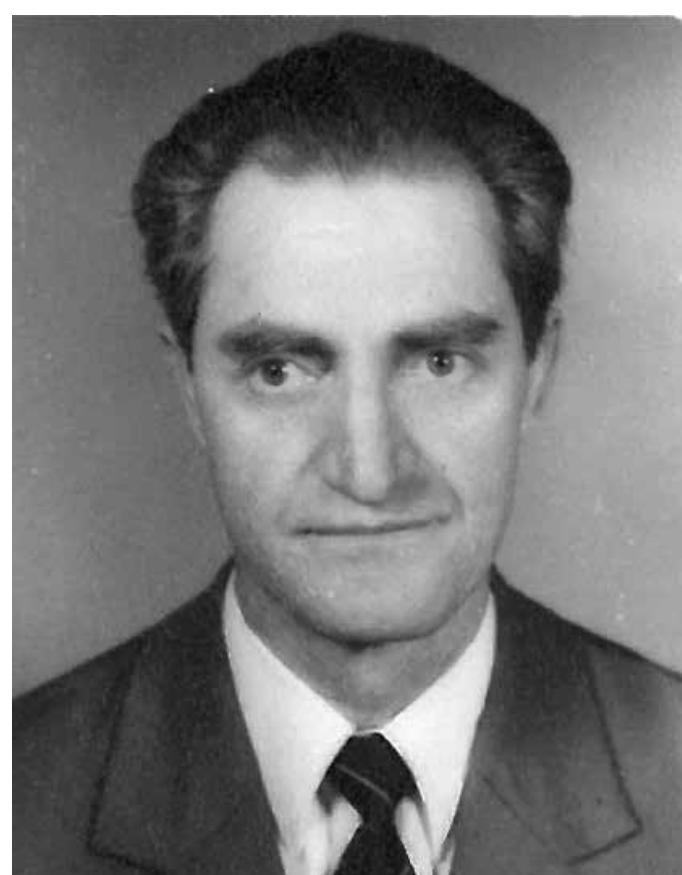
„Prosvjetni rad“: Više od šest decenija ste prisutni u nauci o književnosti, istoriji književnosti i književnoj kritici. Objavili ste veliki broj knjiga, studija, ogleda, rasprava i članaka o stvaralaštvo mnogih crnogorskih i klasičnih i savremenih pisaca, ali i onih sa širih, južnoslovenskih i slovenskih prostora u cjelini. Što je predstavljalo i predstavlja

srž Vašeg naučnog rada, koje je Vaše stvaralačko i naučno vjeruju, Vaša osnovna ideja vodila?

Pižurica: Teško je govoriti o sebi, srži svojih aktivnosti i vlastitim dostignućima. O tome treba da daju riječ drugi, – u mome slučaju to je istorija književnosti. Ipak, moram naglasiti da je mapa mojih interesovanja relativno razuđena. Napominjem da sam pisao o Gogolju, Nušiću, Dostojevskom, M. Glišiću, Nazoru, Mažuraniku, Njegošu, Ljubišu, M. Miljanovu, Al. L. Ivanoviću, P. Petroviću, St. Peroviću – Cuci, Mirku Petroviću, Đ. Radoviću, Sretenu Asanoviću, Đ. Milutinoviću, Kalediću, Janku Vujišiću, M. Vojvodiću, M. Laliću itd. Najduže sam se zadržao na proučavanju Njegoša i M. Lalića.

Pisao sam i o M. Stojoviću, Šukoviću, Čadežnoviću, Miroju Vukoviću.

Priredio sam za štampu djela Kočića, Cankara, Jov. St. Popovića, Čeda Vukovića, Dušana Kostića. Ja sam pristalica integralnog realizma. Za mene je književno djelo otklik duha jednog naroda, često i slika života toga naroda. U naučnom tumačenju književnog djela prihvatom Hegelov princip da „svako umjetničko djelo pripada svome vremenu, svome narodu, svojoj sredini, i zavi-

sno je od naročitih istorijskih i drugih predstava i ciljeva“. Shodno tome načelu posmatram i „Gorski vijenac“. Rado citiram i prof. Barca da prave umjetnosti nema bez bola. Moje literarno načelo je da je književno djelo moguća stvarnost, a u društvenom pogledu pristalica sam socijalizma, odnosno komunizma. U tumačenju književnih djela rado sam imao na umu slučaj Engelsa i Balzaka.

Stalo se i sa dovršenjem kapitalnog djela crnogorske kulture „Istorijska crnogorska književnost“

„Prosvjetni rad“: Tiho i stvaralački, ali odlučno i beskompromisno, dečenijama uporno i značački, strpljivo i stručno doprinosite prepoznavanju, izgradnji i jačanju crnogorskog identiteta. Kako ocjenjujete sadašnju situaciju?

Pižurica: Moj patriotizam nije ekskluzivan. Po mojim shvatnjima, ljubav prema svome narodu, svojoj kulturi i tradiciji, poljani, ne isključuje ljubav prema drugom narodu. Moja tradicija, shvaćena u jednom dubljem značenju, mene nadahnjuje, pomaže mi da živim, potencira pozitivan odnos kako prema svojoj istoriji i narodu, tako i prema sušedu.

Nije uzalud hrvatski pjesnik Preradović domovinu nazvao „majkom sreće“ i pozvao je da izgubljenog sina prihvati, saopštivši: „U tvojim polju daj mu groba/Tvojim cvijećem grob mu kitil!“ Tuđe poštuj „a svojim se dici“, kaže pjesnik.

Na jačanju crnogorskog identiteta dosta se učinilo, ali ima još dosta toga da se uradi.

Edicija „Luča“ mnogo je značila u traganju za crnogorskim identitetom, ali je šteta što taj program nije realizovan do kraja. I edicija sa romanom je dosta značila. Steta je što su ukinuta glasila „Ovdje“ i „Stvaranje“, pa mlađe snage nemaju da se pojave, a kamoli da se afirmišu. Evidentno je da i prema kritičarskim pera, mi nemamo konstituisanu književnu kritiku!

Stalo se i sa dovršenjem kapitalnog djela crnogorske kulture „Istorijska crnogorska književnost“ poslom koji su majstorski započeli Kilibarda, Rotković i Milorad Nikčević. Bez glasila ne može se pratiti književna produkcija.

Lingvističko nasljeđe utemeljivača montenegrinstike Vojislava P. Nikčevića nije proučeno

„Prosvjetni rad“: Može se reći, sa osloncem na činjenice, da ste jedan od pionira sistematskog rada na izučavanju, valorizaciji i prezentaciji crnogorskog jezika i književnosti. Pisali ste i o pogledima i radu njegovog utemeljivača prof. dr. Vojislava Nikčevića. Da li ste zadovoljni sa recepcijom crnogorskog jezika i književnosti?

Pižurica: Crnogorska književnost poslije 1918. nije sistematski proučena, obrađena. Postoje antologije poezije i proze do određenih granica unutar dvadesetog vijeka, ali taj period crnogorske književnosti čeka rovacitičara, u vidu na primjeru jednog Skerlića ili Deretića. Pomaljaju se mlađe snađe (A. Radoman, V. Vojino-

vić), ali se bojati da vrijeme ne izgube. U oblasti jezika, agilan je samo Adnan Čirgić. Pitanje recepcije crnogorskog jezika i književnosti pripada budućnosti, ali će ono nadživjeti vrijeme, budući da su ga ustoličili Njegoš, Lalić, R. Zogović (pjesmom), a u oblasti književnosti pridružuje im se Đilas. Uzgred – odvratna mi je Đilasova prevrtljivost.

Crnogrski jezik nije dovoljno valorizovan u medijima u mjeru koju mu obezbjeđuje Ustav. Tek poneki od spikera radija i TV crnogrski jezik doslovno koristi. Mediji se moraju pridržavati Ustava.

Lingvističko nasljeđe Vojislava P. Nikčevića nije proučeno. On je utemeljivač montenegrinstike. Što od njega u toj oblasti ostaje, treba da pokažu analize. Ja sam se njime bavio samo onoliko koliko su nametali njegovi radovi o Njegošu. U oblasti njegošologije ostavio je zavidan trag.

Oduševljen sam osnivanjem Fakulteta za crnogrski jezik i književnost: Bez konkurenčije nema napretka

„Prosvjetni rad“: Među najvrijednijim ste saradnicima Instituta, odnosno Fakulteta za crnogrski jezik i književnost. Objavili ste više i svojih knjiga, ali ste i napisali više predgovora za knjige drugih autora. Kako ocjenjujete i vidite postojanje i rad ove visokoobrazovno-naučne institucije?

Pižurica: Svojevremeni Institut za crnogrski jezik i književnost bio je važna institucija za uspostavljanje crnogorskog identiteta. Tu instituciju nije trebalo ukinuti. Formalno, ona postoji i dalje, ali u okviru Fakulteta za crnogrski jezik i književnost. Fakultet jeste načina ustanova, ali je on predratko drugog obrazovnog kategorije. Institut je bio okupio odličan kadar skoncentrisan oko Adnana Čirgića i Aleksandra Radomana i tu ustanovu trebalo je njegovati i sačuvati. Sadašnji Fakultet za crnogrski jezik i književnost na Cetinju u okviru kojega radi dosadašnji Institut, je mlađa ustanova koja treba tek da opravlja svoje postojanje. Oduševljen sam bio trenutkom njegovog osnivanja. Bez konkurenčije nema napretka. Nastavni planovi i organizacione jedinice tog fakulteta pokazuju u kojoj mjeri je taj fakultet konkurent nikšićkom Filozofskom fakultetu.

Sudeći po onome što se objavi i na osnovu ličnih kontakata sa nosiocima na-

BIOBIBLIOGRAFIJA

Profesor Krsto Pižurica, rođen je u Lipovu 1928. godine. Osnovnu školu završio je u mjestu rođenja, a poslije završenih pet razreda gimnazije u Kolašinu (peti razred završio je 1945) i učiteljske škole u Herceg Novom diplomirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1953. godine. Profesori su mu bili: Barac, Badalić, Ivšić, Hraste, Zaninović, Petre, Jonke. Poslije završenih studija bio je profesor književnosti i ruskog jezika u Gimnaziji u Kolašinu i Bijelom Polju, kao i u Učiteljskoj školi u Nikšiću, Pedagoškoj akademiji u Nikšiću i Tehničko školskom centru u Titogradu. Od 1966 do 1974. bio je direktor Tehničke škole „Vaso Alić“ u Titogradu.

Dugo se bavio pedagoškim radom. Ostvario se kao uspješan prosvjetni radnik, koji se zlagao za dostojanstvo škole. Ostao je poznat po tome što je kolektiv škole kojom je rukovodio, mukotrpno, ali ipak, rješio egzistencijalne probleme rada i života.

Uz pedagošku teoriju i praksu bavio se književnom kritikom, književnom istorijom i eseistikom. Postdiplomske studije završio je u Zagrebu i stekao naučni stepen magistra književnosti. Doktorat je odbranio na Filozofском fakultetu u Nikšiću. Objavio je knjige: Studije i paralele, (Univerzitetska riječ, Nikšić 1987), Žuborna kazivanja, (Stručna Knjiga, Beograd 1992), Njegoš i Lalić (Unireks, Podgorica 1994), Tragika i trijumf (Kulturno-prosvjetna zajednica, Podgorica 1966), Mrak na svijetlim stazama (Kolašinsko-mojkovačko područje u prozzi M. Lalića), Podgorica: KPZP, 1988, str. 220. Književne teme (studije, eseji, portreti), Podgorica: KPZP, 1988, str. 433. Nepoznati Lalić (Knjiga prikaza, ogleda, portreta, studija M. Lalića), Podgorica: KPZP, 1999, str. 223. M Lalić – Pjesme (sakupio i priredio K. Pižurica), Podgorica: KPZP, 2000, str. 197. Poezija i Proza, Književna kritika 9, Podgorica: KPZP, 2001. str. 282. Perjanik Gligor i bratstvo Pižurica (rodoslov-monografija o bratstvu), Podgorica: KPZP, 2000, str. 194. Žena u Njegoševom djelu, Podgorica: CIP, 2003, str. 147. Sudbine i dodiri, Podgorica: CIP, 2003, str. 157. Veličina odabranih, Unireks, Podgorica, 2005, Pjesnička slika vode u prozi Mihaila Lalića, Unireks, Podgorica, 2006. Vojislav P. Nikčević kao Njegošolog, ICJJ, Cetinje, 2006, Problemi moralna u prozi Mihaila Lalića, Unireks, Podgorica, 2007, Dobrodošlice, Unireks, Podgorica, 2007, Nepredivni, Unireks, Podgorica, 2009.

Pisao je o Gogolju, Nušiću, Dostojevskom, M. Glišiću, Nazoru, Njegošu, Ljubišu, M. Miljanovu, Al. L. Ivanoviću, P. Petroviću, ali se najduže zadržava na književnom djelu M. Lalića. Ima oko dvjesti naučnih radova, prikaza, recenzija i saopštenja rasutih po crnogorskim listovima i časopisima. Priredio je za školsku lektiru djela: Kočića, Cankara, Jov. St. Popovića i Č. Vukovića. Aktivno je učestvovao na međunarodnim simpozijumima o Marku Miljanovu, Mihailu Laliću, Radovanu Zogoviću i Nikolu I Petroviću. Saradivao je u crnogorskim listovima i časopisima: Stvaranju, Vaspitanju i obrazovanju, Pobjedi, Prosvjetnom radu, Bibliografskom glasniku, Ovdje-u, Ogledima. Tekstove su mu objavljivali i Književnost i jezik i Letopis Matice srpske. Bio je učesnik NOR-a, akcijaš i član KPJ. Socijalizam je njegovo životno opredjeljenje. Član je Odbora za književnost CANU i član Udrženja književnika Crne Gore.

INTERVJU

stavnog procesa na tom Fakultetu, on je već opravdao svoje postojanje i čini značajnu kariku u lepezi crnogorskog školstva. Činjenica da je fakultet upisao blizu četrdeset brukoša svjedoči da za njega vlada veliko interesovanje kod srednjoškolaca, a rezultate tek treba vidjeti.

Uzalud inovacije, zvane reforme, ako nema ko da ih realizuje

„Prosvjetni rad“: Radili ste i kao srednjoškolski i kao univerzitetski profesor. Što po Vama treba raditi na planu adekvatnog obezbjeđenja da ukupni prosvjetni sistem prati potrebu doslednog utemeljenja crnogorskog državnog, nacionalnog i kulturno-jezičkog bića?

Pižurica: Dugo sam radio u srednjoj školi i u njoj bivao rukovodeći kada. U školi treba osigurati socijalnu poziciju nastavnog kadra i sadržaje saobrazovati potrebama privrede. Veselo srce kuđelju prede. Lalić negdje u svojim zapisima napominje da je za vrijeme svoga poslanikovanja naišao u Sandžaku na prosvjetnog radnika, koji mu je rekao da nema vremena misliti o školi dok traži učenika u čijeg će oca tražiti novac na pozajmicu da prehrani potrošnicu. Iskolacio je na mene oči Branko Nileyović, bivši ministar prosvjetne Crne Gore, kada sam mu kao profesor Učiteljske škole u Nikšiću rekao nešto slično onome što je rekao prosvjetni radnik Laliću. Socijalna pozicija našeg prosvjetnog kadra nije pratila silne reforme koje smo u školstvu sprovodili. U našem školstvu atmosfera je bila najtolerantnija za vrijeme ministrovana Predraga Obradovića i Dragana Kujovića. A reforme su isle, od Stipe Šuvara do Stjepovića, čitavom dužinom moga profesorovanja! Uzalud inovacije, zvane reforme, ako nema ko da ih realizuje. Treba da kle mijenjati nabolje socijalnu poziciju našeg nastavnog kadra želimo li dosljedniju primjenu principa nacionalnog bića i kulturno – jezičkih sadržaja.

Razloge zbog kojih se bavim Lalićem mogao bih svesti u jednu riječ: ISTINA, istina o nama Crnogorcima

„Prosvjetni rad“: U literaturi je rečeno da je Vaš interpretativni rad o romanu „Lelejska gora“ – „najiscrpnija dosad ostvarena analiza ovog prestižnog Lalićevog romana i najobimniji rad o njemu“. Vi ste i drugim Lalićevim romanima i djelima posvetili značajnu pažnju. Nedavno Vam je Fakultet za crnogorski jezik i književnost sa Cetinju objavio kapitalnu knjigu za razumijevanje Lalićevog stvaralaštva – „Poetika romana Mihaila Lalića“. Koji su razlozi Vašeg višedeničnog sveobuhvatnog i pasioniranog bavljenja Lalićevim djelom?

Pižurica: Moja studija o Lalićevu „Lelejskoj gori“ izšla je 1996. g. u izdanju KPZ Podgorice. Recenzirale su je prof. dr Zagorka Kalležić i prof. Zorica Popović. Studija je izšla pod naslovom „Tragika i Trijumf“. Sada izlazi u okviru knjige „Poetika romana Mihaila Lalića“ u okviru koje su studije o „Svadbi“, „Zlom proljeću“, „Hajci“ i „Ratnoj sreći“. Knjigu je izdao Fakultet za crnogorski jezik i književnost, u okviru stogodišnjice rođenja M. Lalića. Knjiga donosi

samo dio onoga što sam ja o Laliću kazao kroz duže bavljenje tim pišcem i njegovim djelom. Inače – potpunu bibliografiju mojih radova o Laliću donosi „Bio – bibliografija Mihaila Lalića“, čiji su izdavači Fakultet za crnogorski jezik i književnost i Matiča crnogorska 2014. godine.

Razloge zbog kojih se bavim Lalićem mogao bih svesti u jednu riječ: ISTINA, istina o nama Crnogorcima. Pisac realističke provenijencije, usmjeren duhom vremena, Lalić je umjetnički snažno uobličio prostor, vrijeme i ljudi, i ostavio umjetnički dokumenat o našim nevoljama i patnjama, našim podvizima i usponima. Lalića treba vidjeti u vremenskom kontekstu. Nema ni jednog vremenskog segmenta crnogorskog razdoblja 1941–1945. a da nije odslikan u Lalićevu pjesničkoj riječi. Spojimo li romane tetralogije sa djelima tematsko-motivski vezanim za Oslobođilački rat, a potom i sa meditativno-dnevničkim zapisima, doći ćemo do zaključka da je Lalić slikao crnogorskog čovjeka iz prve polovine dvadesetog vijeka. Lalić je najotpunjiji demistifikator crnogorskog moralu i najsvestraniji slikar sudsbine pojedinaca i Crnogoraca prve polovine dvadesetog vijeka. Njegoš je slikao Crnogorce za pjesmu stvorene, Lalić i to ali i osojnju stranu Crnogoraca.

Sa Njegošem se nema ko porediti

„Prosvjetni rad“: Minuciozni ste i svestrani proučavac Njegoševog djela. Bavili ste se i nekim odstupanjima i nepreciznostima pojedinih interpretatora Njegoša, kao i manje obrađivanim temama poput one o odnosu Njegoša i Hrvata. Pisali ste i uvodne studije i predgovore i za djele stranih naučnika o Njegošu koja su dala nemjerljiv doprinos njegošologiji i montenegrinstici. Što je Njegoš za Crnogorce po Vama, što jeste i što bi trebao i mogao biti, tj. da li ga na pravi način savremena Crna Gora baštini i prezentuje i sebi i svijetu?

Pižurica: Uz Lalića najduže sam se zadržao na Njegošu i njegovom djelu. Svi moji radovi o Njegošu dati su u knjizi „Njegoš i oko njega“, izlašio iz štampe 2011. g. u izdanju Instituta za crnogorski jezik i književnost. Njegoš je moje duhovno ishodište. Njegov „Gorski vijenac“ je nacionalna biblija, a sam Njegoš nacionalna ikona. K tome, Njegoš je u mnogočemu nacionalni simbol. Godine 2013. obilježena je godišnjica Njegoševog rođenja i čini se da je obilježena u svim djelovima bivše Jugoslavije. Podizanjem Mauzoleja na Lovćenu i dostojnim obilježavanjem Njegoševe godišnjice – pokoljenje kome pripadam je veličanstveno odalo dug Njegošu i njegovom djelu. Veličinu toga djela najpotpunije odslikava „Bibliografija“ koju je 2013. g., u četiri toma objavio Institut za crnogorski jezik i književnost.

Sa Njegošem se nema ko porediti. Ja sam uz jednu specifičnost proučavao Njegoša pri čemu sam imao na umu viđeti Njegoševu prisutnost u duhovnom životu Crnogoraca. U mojim radovima ta je tema načeta. Da sam mlađi, uz temu koju sam spomenuo, pogledao bih koliko je obrađena tema Njegoš i Rusi, zatim tema Njegoš i Hrvati. Inače – svako pokoljenje pisca doživljava na svoj način. Moja

studija o Njegošu i Hrvatima je izazovna.

Mislim da današnja Crna Gora dostoјno prima Njegoša i njegovo djelo, te da mu se odužuje na primjeren način.

Bez odgovarajućih institucija nacionalnog obilježja nema ni duhovnog razvoja jedne nacije

„Prosvjetni rad“: Saradivali ste na realizaciji projekta „Jugoslavike“, odnosno tzv. Krležine Enciklopedije. Zašto Crnogorci još nemaju svoju nacionalnu i državnu enciklopediju i koji je put po Vama da se to konačno ostvari? Da li treba osnovati leksikografski zavod kao posebnu ustanovu koja bi se bavila različitim izdanjima i oblastima crnogorske enciklopedistike, te ih etapno aktualizovala i dopunjavala?

Pižurica: Za Krležinu „Enciklopediju“ napisao sam tekstove o Jevremu Brkoviću, Novaku Kilibardi i Mihailu Laliću. Svezak sa Brkovićem je izašao, ostali ne znam. Mi Crnogorci još nemamo svoju enciklopediju, a zašto – od toga su u grubu ključevi. Mislim da imamo duhovne potencijale, te da bismo mogli enciklopediju stvoriti. Treba objediti duhovne snage savremenih dviju akademija i stvoriti druge pretpostavke za jedan poduhvat koji nazivamo enciklopedijom. Duhovnom životu Crnogoraca nacionalna enciklopedija je nasušna potreba, bez čega naša nacionalnost ne može biti dovoljno svjesna same sebe.

Svojevremeno je postao Leksikografski zavod koji treba obnoviti i povjeriti mu sadržaje nacionalnog interesa. Bez odgovarajućih institucija nacionalnog obilježja nema ni duhovnog razvoja jedne nacije. Trebalo bi obnoviti glasila poput „Ovdje“ i „Stvaranja“, ukinuti devedesetih godina XX vijeka.

Šezdesete i sedamdesete godine XX v. označavaju vrijeme značajno za duhovni razvoj Crnogoraca

„Prosvjetni rad“: Decenjama ste prisutni u crnogorskom intelektualnom životu. Možete li generalno uporediti njegove najbitnije ranije periode sa savremenim duhovnim trenutkom?

Pižurica: Savremeni crnogorski trenutak karakteriše traganje za nacionalnim bićem i učvršćivanjem postignutog u toj oblasti. Postiglo se dosta, ali život nameće nova traganja. Šezdesete i sedamdesete godine XX v. označavaju vrijeme značajno za duhovni razvoj Crnogoraca. To je vrijeme traganja ko smo i šta imamo. Postojala su glasila za profilaciju duhovnosti, a k tome to je vrijeme konstituisanja Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, zatim Univerziteta Crne Gore, postojanja Leksikografskog zavoda, zračenja „Luće“ i sl. Treba danas dati šansu Fakultetu za crnogorski jezik i književnost.

Današnja ekspanzija visokog školstva malo šta rješava nabolje. Stiče se utisak da se time samo kupuje vrijeme i produžava ili odlaže, agonija mladog pokoljenja kome treba dati posao. Uvijek se u ponečemu žali prošlost. Tako i kod nas danas. Napredak uvijek ne donosi boljši.

Razgovara: Goran Sekulović

AKTUELNOSTI

Delegacija crnogorskog SUBNOR-a prisustvovala svečanosti obilježavanja 70 godina od probora Sremskog fronta

POŠTOVANJE PREMA POGINULIM BORCIMA

Delegaciju su činili Anka Vojvodić, Boro Banović i Dragan Mitov Đurović zajedno sa pedeset antifašista UBNOR-a Podgorice, Cetinja, Kotora, Plužina...

ZNAMENITA BITKA: Crnogorska delegacija

U mjestu Adaševci ne-daleko od Šida, skromnom svečanošću u prisustvu više hiljada boraca i antifašista iz skoro svih bivših jugoslovenskih republika obilježeno je sedam decenija od probora znamjenog Sremskog fronta.

Polaganjem vijenca po-

borcima izrazila je delegacija SUBNOR-a Crne Gore koju su činili Anka Vojvodić, Boro Banović i Dragan Mitov Đurović zajedno sa pedeset antifašista UBNOR-a Podgorice, Cetinja, Kotora, Plužina itd.

Tokom 175 dana borbe

u završnim operacijama na Sremskom frontu poginu-

N. N.

Umjesto in memoriam: DRAGIŠA RAŠOVIĆ, profesor istorije, bivši direktor kolašinske gimnazije i samostalni savjetnik u Ministarstvu prosvjete Crne Gore

POŠTOVAO NAJLJEPŠE ODLIKE CRNOGORSKOG ŽIVOTA

S dacom odavao poštu poginulim i strijeljanim na Brezi kod Kolašina Dao opširan prilog u Monografiji dr Gavrila Šćepanovića „Ljetopis zdravstva kolašinskog kraja“

Dragiša je svojim savjesnim, poštenim i dostojanstvenim radom zadužio Kolašince, Moračane i Podgoričane, zadužio je njegove đake

jer je isključivao običaje koji su zadovoljavali i vrednovali ljudske žive i ljudska djela, koja je i sam zavidno posjedovao.

Kao profesor, Dragiša je dao opširan prilog u Monografiji dr Gavrila Šćepanovića „Ljetopis zdravstva kolašinskog kraja“. Evo njegove korisne napomene: „Ako ljekar savjesno čuva zdravljive ljudi od bolesti, ublažava im bol i patnju, ne da im da odu u šećanje prije vremena, onda je on u samom vrhu ljestvice humanista“. Dragiša je bio obdarjen skromnošću poštovanjem i pravice. To je i odlučivalo da sa suprugom Nadeždom Popović, direktorkom OŠ „Maksim Gorki“ u Podgorici nastavi usavršavanje u struci. Čovjek kao biće umire, ali ljudskim, dostojanstvenim ponašanjem i djelima zadržava uspomenu i trajno šećanje. U ime Zahvalnosti, Dragiša, kao profesoru i drugu, evo Njegoševih riječi Simi Milutinoviću: „Ja sam tebi mnogo dužan; da, svagdje mi dragi nastavniče“.

Doc. dr Božo Vuković

7

Prosvjetni rad

JUN

2015

BROJ

36

U okviru projekta „Moje vrijednosti i vrline“ predstavljeno istraživanje uloge škole u razvoju vrlina, vrijednosti i vještina učenika u Crnoj Gori danas

NEOPHODNO VIŠE PAŽNJE RAZVIJANJU ODREĐENIH POŽELJNIH OSOBINA LIČNOSTI

Ne koriste se dovoljno vaspitni potencijali školskih (nastavnih i vannastavnih) i vanškolskih aktivnosti za razvoj poželjnih vrlina, vještina i vrijednosti kod učenika, a nastavnici ne uviđaju u dovoljnoj mjeri da sve te aktivnosti treba da komplementarno doprinose realizaciji postavljenih vaspitno-obrazovnih ciljeva
Andja Backović, savjetnica u Zavodu za školstvo: Cilj projekta jeste da damo snažniji podsticaj onome što uvijek radi škola a to je da vaspitava, ali na jedan ciljani, inovirani način kako bi podstakla razvoj važnih vrijednosti i vrlina kod učenika

U skladu sa tom tendencijom, Zavod za školstvo je uz podršku Unicefa – Kancelarija u Podgorici počeo realizaciju projekta „Moje vrijednosti i vrline“ sa ciljem da se namjenski radi na promovisanju i razvoju seta važnih vrlina, vještina i vrijednosti (vvv) kod učenika, na razvoju njihovog karaktera, da bi ih školovanje pripremilo za efikasno nošenje sa izazovima u profesionalnom i privatnom životu van škole.

Za potrebe projekta urađeno je istraživanje u osam osnovnih škola iz Bara, Podgorice i Spuža. Ono je imalo za cilj analizu efikasnosti vaspitne uloge škole u Crnoj Gori danas. Nalazi istraživanja predstavljeni su u Zavodu za školstvo i poslužile za kreiranje školskog programa koji će jačati vaspitnu ulogu škole i koji će biti pilotiran u četiri osnovne škole naredne školske godine.

Vije pažnje obrazovnim ciljevima

Andja Backović, savjetnica u Zavodu za školstvo, ukazala je da brojna istraživanja iz oblasti dečje psihologije, pedagogije, neuronauke pokazuju da su niski nivoi znanja, sposobnosti i vještina pojedinaca uvek povezani sa ekonomskim, socijalnim, zdravstvenim i drugim problemima u društvu koje prepoznajemo kao siromaštvo, rano napuštanje školovanja, obolijevanje od hroničnih bolesti, bolesti zavisnosti, kriminalnosti, nasilje. Ona je istakla da postoje snažna povezanost između osobina ličnosti sa odgovarajućim dobrim postignućima u školi, na tržištu rada, u budućem životu i zdravlju. Postoji takođe jedan globalni trend koji baš nije pozitivan a to je da i mi pripadamo širokoj grupi zemalja koje su se malo više fokusirale na kognitivni aspekt, na postizanje obrazovnih ciljeva, na učenje u užem smislu reči, a malo se u drugom planu našlo vaspitanje. Zapravo tradicionalna uloga škole – vaspitanje, nedostaje.

„Cilj našeg projekta jest da damo snažniji pod-

sticaj onome što uvijek radi škola a to je da vaspitava, ali na jedan ciljani, inovirani način kako bi podstakla razvoj važnih vrijednosti i vrlina kod učenika, za sada u osnovnoj školi, i da im pomognemo da se pripreme da se uspješno suočavaju sa izazovima u školovanju, privatnom životu, budućoj karijeri i društvu. Jer, kao što obrazovanje smatramo intelektualnim i sazajnjim poduhvatom, ono je uvijek ne manje socijalni, emotivni i etički poduhvat. Mi hoćemo da naša djeca budu izvrsni stručnjaci, u smislu da imaju izvanredne kompetencije, ali ne manje želimo da budu etični stručnjaci, moralni ljudi sa jakim ka-

sticaj onome što uvijek radi škola a to je da vaspitava, ali na jedan ciljani, inovirani način kako bi podstakla razvoj važnih vrijednosti i vrlina kod učenika, za sada u osnovnoj školi, i da im pomognemo da se pripreme da se uspješno suočavaju sa izazovima u školovanju, privatnom životu, budućoj karijeri i društvu. Jer, kao što obrazovanje smatramo intelektualnim i sazajnjim poduhvatom, ono je uvijek ne manje socijalni, emotivni i etički poduhvat. Mi hoćemo da naša djeca budu izvrsni stručnjaci, u smislu da imaju izvanredne kompetencije, ali ne manje želimo da budu etični stručnjaci, moralni ljudi sa jakim ka-

NAJVIŠE SE TRAŽE POSLUŠNOST I ODGOVORNOST

Interesantno je da, prema mišljenju najvećeg broja učenika, nastavnici kod učenika najviše cijene: poslušnost, odgovornost, upornost, poštovanje i marljivost. I roditelji su istog mišljenja i oni izdvajaju istih pet osobina kao one koje nastavnici najviše vole i cijene kod učenika. Kada se pitaju nastavnici da odredite koje osobine roditelji cijene kod svoje dece, pored odgovornosti i poslušnosti među prvih pet osobina pojavljuju se i snalažljivost, samostalnost i samopouzdanje.

Roditeljska ocjena ponašanja učenika veoma je slična ocjeni nastavnika. Nalazi pokazuju da učenici više slušaju roditelje nego nastavnike (roditelji su više ocijenili odgovornost i poštovanje), ali su slobodnije ponašaju pred roditeljima, pa ih oni vide kao manje tolerante (kao što se i učenici sami vide) i manje miroljubive.

Postoji značajna razlika između slike koju učenici imaju o sebi i onoga kako ih ocjenjuju njihovi nastavnici i roditelji. Od deset dimenzija, učenici svoje ponašanje ocjenjuju znacajno bolje u odnosu na sve osim na dvije dimenzije: toleranciju i radoznalost.

Kada opisuju sebe u budućnosti, koje bi osobine voljeli da imaju, učenici najčešće koriste termine: iskren, human, pošten, uspješan, uporan, dobar, odgovoran, obrazovan, snalažljiv i samostalan.

JAČATI VASPITNU ULOGU ŠKOLE: Sa prezentacije u Podgorici

rakternim crtama“, kaže Andja Backović.

Rezultate istraživanja predstavili su članovi istraživačkog tima prof. dr Ana Pešikan (Odeljenja za psihologiju, Filozofski fakultet, Beograd) i mr Zoran Lalović (Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, Zavod za školstvo).

U istraživanju je anketirano 236 učenika, 114 roditelja i 186 nastavnika iz osam osnovnih škola sa područja Podgorice, Spuža i Bara, a fokus grupama je obuhvaćeno 40 učenika i 40 nastavnika iz četiri škole iz navedenih mjesto.

Današnja škola u Crnoj Gori nije dovoljno uspješna u ostvarivanju vaspitne uloge

Prema mišljenju ispitanika, nastavnika, učenika i roditelja u ovom istraživanju,

čije formiranje i razvoj škola treba da podstiče i, razliku od roditelja i nastavnika, oni imaju vjeru da im škola pomaže u njihovom razvoju i da treba da joj budu zahvalni zbog toga. U školskoj praksi još uvijek dominira predavačka nastava i recepcitivni položaj učenika, tj. u školskom radu učenicima je ostavljeno veoma malo prostora za razvoj autonomije, odgovornosti, sposobnosti donošenja odluka, izražavanje vlastitog mišljenja, saradnje ili planiranje vlastitih aktivnosti, a još manje za izražavanje osećanja, analiziranje vlastitih i tuđih emocija i razvoj empatije. Najveći broj nastavnika ne uviđa da način na koji obrazujemo vaspitava, tj. da snažan vaspitni uticaj na učenike ima način na koji se realizuje redovna nastava svih predmeta i izbor metoda koje nastavnici koriste.

Autori istraživanja su na osnovu analiza rezultata obavljenog istraživanja i zaključaka izveli više preporuka koje su podjeljeli u dvije grupe. Jednu grupu čine specifične preporuke, one se odnose direktno na projekt „Moje vrijednosti i vrline“, a drugu grupu čine opšte preporuke, koje se odnose na obrazovnu politiku i predstavljaju generalne mјere kojima se može unaprijediti vaspitna uloga škole u sistemu.

Djelovanje putem posebnih vannastavnih aktivnosti i kroz redovnu nastavu

Prema specifičnim preporukama, Projekat bi trebalo da ima dva dijela: jedan koji će se baviti razvojem posebnih vannastavnih aktivnosti namenjenih razvoju vvv kod učenika u ško-

kultativnih) i vanškolskih situacija i aktivnosti za razvoj poželjnih vvv kod učenika.

U razvoju posebnih, namjenskih aktivnosti (npr. radionica, kurseva) potrebno bi bilo da se posebno radi na razvoju sljedećih vvv: tolerancija, saradnja, poštovanje, autonomija, donošenje odluka, izražavanje i obrazlaganje vlastitog mišljenja i stavova, razvoja indikatora emocionalne inteligencije: kontrola vlastitih impulsa, razumijevanje vlastitih i tuđih emocija, kultivisanje emocionalnog izražavanja i empatija i osobina za koje je školski rad i redovna nastava posebno pogodna, samostalnost, samo-evaluacija i samopouzdanje.

Preporuka je da se projekt promoviše među roditeljima, da oni budu obavešteni o aktivnostima koje se sprovode u školi i u kojima mogu da učestvuju njihova deca. Jeden od zadataka projekta mogao bi biti kako da se pokrene i popravi saradnja porodice i škole (na kojim principima da se odvija, u kojim modalitetima, na koji način da se sprovodi itd).

Potrebno je uključivanje institucija sa lokalnog nivoa (domovi kulture, pozorišta, sportski klubovi i sl.) u realizaciju određenih aktivnosti,

nog učenja, jer je to filozofija nastave usmjerene na učenika, pa nužno upućuje na drugačiji njihov položaj i tretman u procesu nastave; unaprjeđivanje i usaglašavanje svih školskih djelatnosti, nastavnih, vannastavnih i vanškolskih da zajednički komplementarno djeluju i vode realizaciji postavljenih ciljeva; bogatija ponuda i veća diversifikacija vannastavnih sadržaja; školski kolektivi zajedno sa učenicima i roditeljima mogu donositi odluke o vrstama programa koje će se u školi nuditi deči; škola treba da pri planiranju svoj godišnjeg rada planira i vaspitno djelovanje, tj. da se pored planiranja obrazovne posveti i planiranju svoje vaspitne funkcije.

Takođe, potrebno je razvijati i jačati identitet (imida) škole kao institucije, inovirati program inicijalnog obrazovanja i sistema usavršavanja nastavnika – pojačati sadržaje koji se odnose na vaspitanje, razvoj ličnosti, karaktera i ponašanja učenika i sistema vrijednosti; primjenjivi metod aktivnog učenja na nastavničkim fakultetima i na studentima – budućim nastavnicima, da im to već bude model rada; u toku hospitovanja i pripravničkog staža mladi nastavnici treba da obrate posebnu pažnju na odnos sa učenicima – u mentorskom radu da se posebno sa njima radi na tim temama. Neophodno je i da se rade namjenska naučna istraživanja o relevantnim obrazovnim pitanjima, a vaspitanje je jedno od takvih tema; da se u svim obrazovnim zakonima dorade ciljevi, da se već u ciljevima uvedu potrebne vvv; da se u standardima kvaliteta rada nastavnika istaknu kompetencije koje se odnose na afektivnu i socijalnu ulogu nastavnika u radu sa učenicima, jača saradnja škole sa lokalnom sredinom i sa različitim obrazovnim, kulturnim ekonomskim, sportskim, ekološkim, tehničkim, i drugim institucijama i organizacijama u lokalnoj sredini.

Tokom juna će biti izrađen program koji će se primjenjivati u školi, a biće organizovanje dvije obuke nastavnika – u junu i septembru. U decembru će biti urađena evaluacija i priprema programa za primjenu u većem broju škola.

Lj. Vukoslavović

DVije trećine nastavnika spremno da aktivnije pristupi vaspitnoj afirmaciji škole

Dvije trećine nastavnika (64.5%) uviđa da bi se jedino cjelovitom pristupom, kroz sve predmete, doradom postojećih programa i uvođenjem metoda aktivnog učenja mogla postići vaspitno uspješna škola. S druge strane, trećina nastavnika (35.5%) nije rada da se ovim bavi. Jedan broj nastavnika (oko 10%) ništa ne bi mijenjao, a četvrtina nastavnika (25.1%) uviđa potrebu da se škola bavi ovim ciljevima, ali nisu spremni da se lično angažuju.

Ili, na primjer, posebnih radionica ili drugih aktivnosti u školi kroz koje bi se djelovalo na razvoj određenih izabranih vvv. Drugi dio bavio bi se razradom mogućnosti razvoja vvv kroz redovnu nastavu i kroz sve predmete. Ovaj drugi dio može biti i predmet zasebnog projekta u kome bi se mogla uraditi analiza vaspitnih potencijala različitih školskih (nastavnih, vannastavnih, izbornih, fa-

jer to može doprinijeti autentičnosti projekatskih aktivnosti i boljem osmišljavanju školskog rada.

Obuka i osnaživanje nastavnika za primjenu aktivnog učenja

U okviru opštih preporuka za unaprjeđivanje vaspitne uloge škole, predloženi su: obuka i osnaživanje nastavnika za primjenu aktiv-

UZORI RODITELJI, SPORTISTI I ESTRADNE ZVIJEDE

Istraživanje je pokazalo da su najvećem broju učenika uzori njihovi roditelji, otac ili majka. Nakon roditelja, dječaci najčešći biraju sportiste, dok se devojčice više ugledaju na estradne zvizde (glumce, glumice ili pjevače/cice). Najčešći razlozi biranja pojedinih uzora su humanost, briga i ljubav prema drugima, upornost, marljivost, predanost poslu, te znanje, sposobnosti, duhovitost, način kako se ponašaju u komunikaciji. U daleko manjem procentu kao razlozi izbora uzora se navode: izgled, ljepota, snaga, slava, bogatstvo, moć, popularnost.

PISA testiranje u Crnoj Gori**POD LUPOM ZNANJE I VJEŠTINE
ŠEST HILJADA UČENIKA**

U Crnoj Gori je od 14. aprila do 26. maja 2015. godine održano PISA testiranje kojim je provjeravano znanje oko 6.000 učenika iz 50 srednjih i 15 osnovnih škola. Pod lupom su bila postignuća petnaestogodišnjaka iz matematičke, čitalačke i naučne posmenosti.

PISA je međunarodni program za procjenjivanje postignuća učenika (Programme for International Student Assessment – PISA) u kojem je primarno koliko učenici uspješno primjenjuju znanja, vještine i sposobnosti stečene u školi i van nje, a ne što su i ko-

liko naučili iz pojedinih nastavnih predmeta na kraju obaveznog obrazovanja odnosno na kraju osnovne škole.

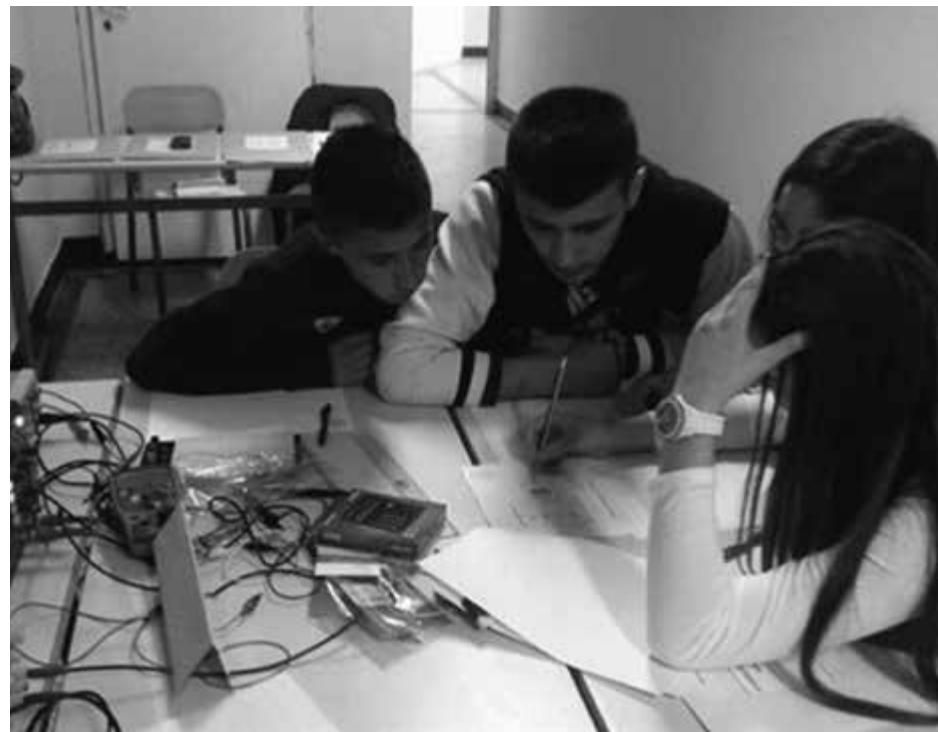
Osnovni cilj PISA testa je procjena kvaliteta i pravednosti obrazovnog sistema, a rezultati i analize su značajne za definisanje obrazovne politike i kreiranje strategija unapređenja sistema obrazovanja.

Ovogodišnja PISA provjera realizovana je u 70 zemalja. Rezultati će biti objavljeni u decembru 2016. godine.

Lj. V.

Državno takmičenje srednjih stručnih škola održano u Podgorici i u Nikšiću**AFRMACIJA ZNANJA UČENIKA
I PROMOCIJA TIMSKOG DUHA**

Znanja, vještine i kompetencije pokazale 92 ekipe odnosno 276 učenika iz ukupno 19 gradova Crne Gore

POKAZALI KVALITET: Sa takmičenja

Državno takmičenje srednjih stručnih škola održano u Srednjoj stručnoj školi „Ivan Uskoković“ u Podgorici i u Srednjoj stručnoj školi u Nikšiću. Na takmičenju su svoja znanja, vještine i kompetencije pokazale 92 ekipe odnosno 276 učenika iz ukupno 19 gradova Crne Gore. Organizatori takmičenja – Centar za stručno obrazovanje i škole domaćini imali su za cilj da afirmišu znanja učenika, promovišu timski duh i unaprijede saradnju među školama na nacionalnom nivou.

Događaju je prisustvovao veliki broj direktora i nastavnika srednjih stručnih škola, predstavnika obrazovnih institucija, a bili su prisutni i gosti iz srednje škole iz Ljubljane. Direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković, otvorio je takmičenje u Podgorici i poželio učenicima puno uspjeha na ovom i svakom narednom takmičenju.

Iz oblasti Mašinstva (predmet Motori) prvo i treće mjesto osvojila je Srednja pomorska škola iz Kotora, a drugo Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“ iz Podgorice. Pobjednik iz predmeta Mašinski elementi bila je Srednja stručna škola iz Bijelog Polja, druga Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“ iz Podgorice, dok je treće mjesto pripalo ekipi Srednje stručne škole iz Pljevalja. Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“ iz Podgorice, druga je Srednja stručna škola „Vukadin Vučković“ iz Berana, a treća Srednja stručna škola iz Prijedora. Najbolje znanje iz predmeta Upravljanje vozilom pokazali su takmičari iz Srednje stručne škole „Ivan Uskoković“ iz Podgorice, druga je Srednja stručna škola iz Bijelog Polja, a treća Srednja stručna škola „Vučković“ iz Berana. Pomorska škola iz Kotora je osvojila prvo i drugo mjesto iz dva predmeta: Transportno osiguranje i Mechanizacija luka i terminala, dok je treće mjesto pripalo Srednjoj stručnoj školi „Ivan Uskoković“ iz Podgorice. Ova škola je osvojila prvo i treće mjesto iz predmeta Organizacija prevoza, dok je ekipa Srednje stručne škole iz Bijelog Polja uzela drugo mjesto.

Marko Radević“ iz Podgorice osvojila je prvo i drugo mjesto iz predmeta Tehničko crtanje, a treće mjesto pripalo je Srednjoj stručnoj školi iz Bijelog Polja.

U okviru oblasti Saobraćaj, pobjednik iz predmeta Bezbjednost saobraćaja je Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“ iz Podgorice, druga je Srednja stručna škola „Vukadin Vučković“ iz Berana, a treća Srednja stručna škola iz Prijedora. Najbolje znanje iz predmeta Restoraterstvo, a Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“ iz Herceg Novog osvojila je drugo i treće mjesto.

Iz oblasti Građevinarstva (predmet Nacrtna geometrija) prva dva mesta osvojila je Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“, a drugo mjesto pripalo je Srednjoj stručnoj školi iz Nikšića. Iz predmeta Statika i otpornost materijala prvo i treće mjesto osvojila je Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“, a drugo mjesto Prva srednja stručna škola iz Nikšića. Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“ iz Podgorice zauzela je i prva dva mesta iz predmeta Građevinske konstrukcije, dok je treće mjesto osvojila ekipa Srednje mješovite škole „Ivan Goran Kovačić“ iz Herceg Novog.

Takmičenje iz oblasti Elektrotehnika, koje je održano u Nikšiću, organizованo je kroz provjeru znanja i vještina kroz teorijski i praktičan zadatak iz predmeta Elektronika a pobjednik je Srednja Elektro-tehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice. Drugo mjesto zauzela je Srednja elektro-ekonomika škola iz Nikšića, a treće Srednja stručna škola iz Rožaja.

Lj. V.

Predstavnici Udruženja nacionalne manjine Crnogoraca „Montenegro Zagreb“ u Hrvatskoj posetili čelnike Glavnog grada Podgorice

PODRŠKA U CILJU AFIRMACIJE CRNOGORSKIH KULTURNIH I TRADICIONALNIH VRIJEDNOSTI

Predstavnik udruženja „Montenegro Zagreb“ Danilo Ivezic kazao da je saradnja sa matičnom državom i njenim Glavnim gradom posebno važna za njihovo udruženje, „jer ona najviše doprinosi održavanju veza i kontakata sa pojedincima i institucijama koje predstavljaju most saradnje sa dijasporom“

ZNAČAJ SARADNJE SA DIJASPOROM: Sa susretu

Zamjenici gradonačelnika Podgorice Časlav Vešović i Boris Mugoša i sekretarka za kulturu i sport Glavnog grada Nela Savković Vukčević razgovarali su sa predstvincima Udruženja nacionalne manjine Crnogoraca „Montenegro Zagreb“ u Hrvatskoj.

Tokom susreta ukazano je na značaj saradnje sa dijasporom i konstatovani su dobromišljeni i prijateljski odnosi Crne Gore i Hrvatske, a takođe je iskazano zadovoljstvo položajem u društvu i ugledom koji crnogorska nacionalna manjina uživa u Republici Hrvatskoj.

Čelnici Glavnog grada izrazili su punu spremnost lokalne samouprave da podrži napore predstavnika crnogorskih iseljenika u Hrvatskoj u cilju afirmacije crnogorskih kulturnih i tradicionalnih vrijednosti.

Predstavnik Udruženja „Montenegro Zagreb“ Danilo Ivezic kazao je da je saradnja sa matičnom državom i njenim Glavnim gradom posebno važna za njihovo udruženje, „jer ona najviše doprinosi održavanju veza i kontakata sa pojedincima i institucijama koje predstavljaju most saradnje sa dijasporom“.

U okviru održavanja posljednjih tradicionalnih „Lučindanskih susreta“ u Zagrebu, crnogorski iseljenici uputili su poziv Podgorici da ove godine bude grad-gost na toj manifestaciji, navodeći da je to „veloma dobra prilika za upoznavanje građana Zagreba i ostalih djelova Hrvatske sa Podgoricom, kao i za promociju njenih sveukupnih potencijala“.

Zamjenici gradonačelnika sa zadovoljstvom su prihvatali poziv Udruženja i saopštili da će delegacija Glavnog grada boraviti u Zagrebu povodom obilježavanja ovog zanimljivog događaja.

N. N.

„Prvomajski uranak – 2015“ na Vojniku**ISKUSTVA I EMOCIJE
NA PLANINI OTKRIVAJU
NOVE DIMENZIJE ŽIVOTA**

Pozivu organizatora odazvalo se oko 500 ljubitelja prirode, rekreativaca i planinara iz više od 20 planinarskih klubova, koji čine neizostavni dio „Prvomajskog uranaka“. Na vrh Vojnika (1998 mnv) ove godine izašli su i šef delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Mitja Drobnič, bivši ambasador Njemačke Pius Fischer, a planinario je i Petr Šmejkal, otpravnik poslova u Ambasadi Češke

Prvomajski uranak, tradicionalni planinarski uspon, organizovan je ove godine na planini Vojnik jubilarni, deseti put. Zbog nestabilnih vremenskih prilika realizovan je 3. maja.

Inicijativu za obnavljanje prvomajskih druženja na planini pokrenula je grupa entuzijasta koji se sada okupljaju u Sportsko-rekreativnom društvu (SRD) „Montenegro tim“. Nikšićkijeti – Hafiz Muratović, svojom zaljubljenosti u planinu i druženja, „inficirao“ je generacije mladih, a i onih starijih, da osećate dah proljeća koje se budi, daleko od gradske vreve.

Organizatori ovogodišnjeg uspona su: SRD „Montenegro tim“, SRD „Pivara Trebeša“, Klub vojnih planinara „Kapetan“ i Planinarski savez Crne Gore. Pozivu organizatora odazvalo se oko 500 ljubitelja prirode, rekreativaca i planinara iz više od 20 planinarskih klubova, koji čine neizostavni dio „Prvomajskog uranaka“.

Posebno lijepo je bilo vidjeti veliki broj dece i mlađih, koji su uobičajene aktivnosti,

često fizički pasivne, zamijenili aktivnim boravkom u prirodi i veličanstvenim pogledom sa vrha planine. Oni koji imaju dosta godina na papiru, došli su da dokažu sebi i drugima da godine često nije prepreka za „osvajanje“ visokih vrhova, a neki i da prevažidu sami sebe.

Na vrh Vojnika (1998 mnv) ove godine izašli su i šef delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Mitja Drobnič, bivši ambasador Njemačke Pius Fischer, a planinario je i Petr Šmejkal, otpravnik poslova u Ambasadi Češke.

Oko 8:30 h na Jasiču (1.033 mnv) okupila se impozantna grupa. Prvo su svima podijeljeni flajeri i program aktivnosti. U ime organizatora, grupu je pozdravila predsednica

SRD „Montenegro tim“ Vesna Bulatović, a zatim su, predvođeni iskusnim planinskim vodičima, krenuli ka vrhu Vojnika. Manji broj učesnika, došao je do Štirnog dola (1.532 mnv) i vratio se do mjesta za ručak, dok su oko 400 odvražnih i jačih dostigli vrh.

V. Bulatović

AKTUELNOSTI

Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“ u Podgorici srednjoškolcima nudi brojna zanimljiva područja rada i podsticajne obrazovne profile

MJESTO KOJE ISTINSKI INSPIRIŠE PREDUZETNIČKI DUH

Škola obezbijedila prostorne kapacitete, opremu i finansijska sredstva za kvalitetan rad

Šansa za sve mlađe pregaoce da uvezivanjem teorije i prakse steknu dobru bazu za pokretanje sopstvenog preduzeća

U ponudi su obrazovni profili koji mogu biti od velike koristi svim budućim preduzetnicima, ali i državi u cjelini

Ministarstvo poljoprivrede počelo saradnju kako bi se daci konkretno obučili u proizvodnji

U eri ekonomске krize najveći broj zemalja, pa i onih najrazvijenijih, suočava se sa teškim privrednim i finansijskim problemima. Mnogi ljudi ostaju bez posla, gase se i velika i mala preduzeća, a sve to održava se i na socijalno stanje društva u cjelini. Stoga je sve više onih koji su prioruđeni da se u potrazi za poslom udaljavaju od svoje matične profesije i uhljebljenje traže u sasvim drugim djelatnostima.

Čini se da osnovni problem leži u činjenici da su mnoge privredne oblasti danas zapostavljene, pogotovo one sitnije, koje su nekada savim komotno mogle hranići čitave porodice. Sve je više onih koji upisuju fakultete, nadajući se da će se u državnoj administraciji i za njih naći bilo kakvo mjesto, dok je, posledično, sve manje mladih koji svoju perspektivu vide u vlastitom preduzetničkom angažmanu. Zanatski, pekarski, fri-

zerski i drugi poslovi shvataju se poslovima drugog reda, a pomisao na njih kod tinejdžera uglavnom izaziva gnušanje. To je glavni razlog zbog kojeg se prilikom završetka osnovnog školovanja sanjare gimnazijske učionice. Drugim riječima, ovdješnji tinejdžeri zanose se varljivim prestižom, ne pomišljajući da potencijalnim pohađanjem neke od stručnih škola mogu stići odlične predispozicije za razvoj vlastitog biznisa.

MOTIVISANJE KREATIVNIH IDEJA: Detalj sa časa

10

Prosjetni rad

JUN

2015

BROJ

36

Profesorica crnogorskog jezika i književnosti Marina Ganjola ČINJENICA DA DOBIJAMO NEŠTO LOŠIJE UČENIKE SAMO JE PODSTREK ZA NAS DA SA NJIMA RADIMO JOŠ VIŠE

Profesorica crnogorskog jezika i književnosti Marina Ganjola već dvadeset i sedam godina je profesionalno vezana za Školu „Spasoje Raspopović“. Pošto zbog stručnog karaktera ove vaspitno-obrazovne ustanove nastava jeziku nije baš u prvom planu, ona ističe da u rezultatskom smislu predaje nešto lošijim đacima, ali i da eksterna matura pokazuje kako između njihovih i, recimo, gimnazijalnih učenika na kraju srednjoškolskog školovanja ne bude neke značajnije razlike. To je najbolji pokazatelj koliko se u Školi jednako vodi računa o svim naставnim predmetima.

„Činjenica da dobijamo nešto lošije učenike samo je podstrek za nas da sa njima radimo još više. Oni su od starta angažovani u mnogim sekcijsama, počev od recitatorske, dramske, novinarske, a sve se to objedinjuje na pojedinih manifestacijama – recimo, povodom Dana škole, đaci pokazuju ono što su naučili na sekcijsama“, naglašava ona. „A kada je o budućim srednjoškolcima riječ, uvjerenja sam da je za njih naša škola pravi izbor, jer smo kao kolektiv veoma kompaktni i privrženi svakom učeniku. Ne samo da im pružamo formalno znanje, već smo za njih poput drugih roditelja.“

POVODOM DANA ŠKOLE, ĐACI POKAZUJU ONO ŠTO SU NAUČILI NA SEKCIJAMA: Marina Ganjola sa jednim od učenika

NEPATVORENA I ĆISTA EMOCIJA: Sa lijeva na desno, sede: Danilo Mugoša, Vladimir Đaković, Branka Banović, Sanja Rabrenović, Jelena Šekularac, Ljiljana Krunic, Stoji, sa lijeva na desno: Vesko Mihailović, Dubravka Jelušić, Nikola Krivokapić, Dragana Borić, Marija Kažić, Biljana Terzić, direktorka Ljeposava Vuksanović, Đordina Markuš, Snežana Ivanković, Senka Mojašević i Milan Potpara

Rano stručno usmjerjenje otvara mnoge mogućnosti

Zbog svega ovoga, podgoričke, ali i druge crnogorske srednje stručne škole, iz godine u godinu kubure sa brojem upisanih. Interesovanje za njih primjetno opada. Nadležni iz ovih vaspitno-obrazovnih ustanova nastoje da primamljivim smjerovima i interesantnim praktičnim sadržajima privuku što više polumatranata, da im, na neki način, ukazu na brojne mogućnosti koje otvara rano stručno usmjerjenje. Jedna od njih jeste i podgorička Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“, koja se može pohvaliti zavidnom opremljenosti i nastavnim programom koji istinski inspiriše preduzetnički duh i podstiče primjenljive biznis-vještine.

Sa potencijalima ove škole nedavno se upoznao i ministar poljoprivrede Petar Ivanović, koji je istakao da je impresioniran onim što je vido u školi, imajući u vidu trenutno ulaganje u promociju poljoprivrednih zanimanja.

Previše smo opšednuti milionima i velikim projektima, pa ne vidimo male projekte

„Drago mi je da sam čuo da najveći broj đaka koji izade iz ove škole nalazi zaposljene, što govori o preduzetničkom duhu koji se u njoj razvija. U razgovoru sa đacima osetio sam dinamičan duh koji imaju srednjoškolci i njihovu želju da se bave privatnim poslom. Previše smo opšednuti milionima i velikim projektima, pa ne vidimo male projekte koji se razvijaju, konkretno u ovoj školi, kao i zanimanja bez kojih ne možemo da opstanemo kao društvo“, naglasio je on tom prilikom.

Ministrovo oduševljenje moglo bi biti motiv više za sve roditelje koji se dvoume oko izbora svoje deće, ali i budućih srednjoškolaca izgubljenih u mnoštvu ponuda, da zajedno donesu odluku nakon koje teško da se mogu pokljati. Nekada organizovana kao hemijsko-tehnološka škola, SSS „Spasoje Raspopović“ danas je savremen rasadnik znanja i

stručnih sposobnosti. Njegov kolektiv čine iskusni prosvjetni radnici spremni da u svakom trenutku učeniku izdaju u susret, njegovi kabinetni opremljeni su svim neophodnim sredstvima za izvođenje moderne nastave, a njegovih radionica za izvođenje praktičnog dijela nastave teško da bi se mogla zastideti čak i velika kompanija.

Kolektiv posebno nastoji da utiče na kvalitet komunikacije u krugu porodice

Kvalitet i aktuelnost vaspitnih programa, profesionalni i lični razvoj pojedinka i njegova integracija i oslanjanje na vlastite sposobnosti učinili su da ova škola ostvaruje stalni uspon, što je potvrđeno sa svih relevantnih instanci. Nastavni proces osavremenjen je korišćenjem različitih metoda i tehnika rada, kao i primjenom savremenih nastavnih sredstava i pomagala, ukrštanjem teorije i prakse i povezivanjem učenika, odnosno Škole, sa poslodavcima i strukovnim asocijacijama. Nije rijedak slučaj ni da poslodavci ponude zaposlenje onim učenicima koji se istaknu za vrijeme obavljanja praktične nastave.

Pored stalnog rada na jačanju kadrovske kapaciteta, uprava sa jednakim entuzijazmom svu svoju energiju usmjerava na napredak svakog učenika pojedinačno.

„Radi se na jačanju motivacije učenika za učenje kroz organizovanje i sprovođenje školskih takmičenja, unapređivanje prakse pohvaljivanja i pružanja različitih vidova podrške učenicima, kao i njihovim roditeljima“, ističe direktorka Ljeposava Vuksanović, dodajući: „Škola je obezbijedila prostorne kapacitete, opremu i finansijska sredstva za kvalitetan rad. Naglasila bih da u školi postoje veoma dobiti uslovi za obavljanje praktične nastave – tri savremene hemijske laboratorije, mini pekara, mini mljekara, frizerski salon, konfekcijska radionica, radionica za obradu plemenitih metala...“

Kada je riječ o atmosferi u školi, čini se da se i tu sve radi detaljno i sa velikom pažnjom,

kako bi se izbjegla bilo kakva neprijatna situacija. Sa ciljem unapređenja postignuća učenika i kvaliteta rada Škole njen vrijedni kolektiv posebno nastoji da utiče na kvalitet komunikacije u krugu porodice, sa nastavnicima, vršnjacima, kroz socijalne kontakte različite vrste.

KOMUNIKACIJA
ZASNOVANA NA
ISKRENIM RAZMJENAMA
INFORMACIJA: Ljeposava
Vuksanović

Obostrano razumijevanje i podrška roditelja i škole

Poštuju se pravila izricanja vaspitnih mjera, pri čemu se naročito obraća pažnja na razgovor sa učenicima i uticanje na njih da sve eventualne konflikte prevaziđu mirnim putem, razgovorom, dogovorom, razumijevanjem i tolerancijom, a po mogućnosti i praštanjem i pomirenjem.

Uz to, da bi vaspitne mjeđe odista imale uspjeha, u Školi konstantno vode računa o saradnji roditelja i sâme ustanove, kroz obostrano razumijevanje i podršku, pri čemu se odluke donose uz poštovanje ličnosti deteta, uz obrazloženje i razjašnjavanje potrebe da se određena vaspitna mjera primijeni, rukovodeći se pozitivnim emocijama i namjerama, stavljući do znanja da je sve što se preduzima prvenstveno za dobro učenika, ali i za dobro drugih.

Korisni i zanimljivi obrazovni profili

„Zbog toga roditelji, nastavnici i svi koji su zainteresovani da pomognu mlađoj osobi u rješavanju ovakvih problema treba da upoznaju osnovne karakteristike ukrastaju u kojem se mlađa osoba nalazi, kako bi bolje shvatili, razumjeli i na odgovarajući način se postavili i pomogli mlađim ljudima. Stalno usavršavanje iz oblasti pedagogije, psihologije, metode – didaktike potrebno je svima koji se bave vaspitno-obrazovnim radom“, saglasni su u Školi.

Ono što prilikom upisa najviše interesuje buduće srednjoškolce i njihove roditelje jeste ponuda smjerova. U SSS „Spasoje Raspopović“ učenici imaju na raspolaganju nekoliko područja rada: hemija, metalurgija, grafičarstvo, poljoprivreda, i sl.

NAJVJEĆI BROJ ĐAKA KOJI IZADE IZ OVE ŠKOLE NALAZI ZAPOSLENJE: Mila Joković i Lidija Kujačić

vreda, tekstilstvo i lične usluge. U okviru njih se nalaze zanimljivi obrazovni profili za koje, i pored sve intenzivnije tehnologizacije ljudskih djelatnosti, ne opada interesovanje. Tu i leži šansa za sve mlade pregaće da uvezivanjem teorije i prakse steknu dobru bazu za pokretanje sopstvenog preduzeća.

Svakodnevno sticanje i unapređenje znanja rasplamsava i takmičarski duh

Realnost govori za sebe: na primjer, obrazovni program Frizer/frizerka veoma je privlačan svršenim osnovcima. Praktična nastava ovog programa obavlja se u školskom salonu i privatnim salonima u Podgorici. Svakodnevno sticanje i unapređenje znanja rasplamsava i takmičarski duh, pa su budući frizeri iz ove škole učestvovali na međunarodnom takmičenju frizera koje se održalo krajem prošle godine u Beogradu pod nazivom „Nastavi tradiciju“, kao i na otvorenom prvenstvu kluba frizeru u Novom Sadu. Otuda su se vratili okićeni nagradama i bogatiji za vrijedno iskustvo.

Daci koji pohađaju hemijsko-tehnološki obrazovni program obilaze razne institucije, među kojima su Institut za javno zdravlje, de se upoznaju sa analizama vode, vazduha i zemljišta i laboratorijama za ispitivanje hrane (imaju mogućnost da steknu uvid u razna ispitivanja i metode ispitivanja hrane – mesa, mlijeka, sokova...), kao i Zavod za hidrometeorologiju i seismologiju, de se upoznaju sa mikrobiološkim laboratorijom i laboratorijom za ispitivanje vazduha i vode.

Jedina škola u Crnoj Gori koja obrazuje tehničara zaštite životne sredine

Tehničar zaštite životne sredine jedno je od novijih i perspektivnih zanimanja, a SSŠ „Spasoje Raspopović“ je jedina škola u Crnoj Gori koja obrazuje učenike za ovu profesiju. Ove školske godine upisana je prva godina ovih usko specijalizovanih tehničara, koji se staraju o očuvanju i pravilnom korišćenju prirodnih resursa Zemљe u cilju postizanja ravnoteže između potreba čovječanstva i brige o okolini. To naročito dobija na značaju ukoliko uzmemu u obzir da je Crna Gora prije više od dvije decenije proglašena za prvu ekološku zemlju u svijetu, ali i da je trenutno ekološko stanje u našoj zemlji na veoma nezavidnom nivou. Drugim riječima, da su potrebni ljudi koji bi sa stručne tačke gledišta mijenjali situaciju na bolje.

Profesorka tehničko-hemijske grupe predmeta Lidiya Kujatić ove je školske godine bila odjeljenski starješina smjera Tehničar zaštite životne sredine.

„S obzirom na to da Crna Gora brzo ide ka Evropskoj uniji, jedan od zahtjeva EU biće upravo da se obrati veća pažnja na zaštitu i očuvanje životne sredine, tako da je to vrlo perspektivni smjer iz prostog razloga što tog profila nema ni biru rada Zavoda za zapošljavanje Crne Gore“, ističe ona i dodaje: „S druge strane, svaka firma ili organizacija moraće da ima sektor koji će se baviti isključivo ovim pitanjem. Zato pozivam polumaturante da upišu ovaj smjer jer postoji veoma velika mogućnost zaposlenja u struci.“

Poljoprivredni tehničar, tehničar hortikulture, metalurgije...

Pored navedenih, u ponudi su i drugi obrazovni profili koji mogu biti od velike koristi

svim budućim preduzetnicima, ali i državi u cjelini. Među njima se ističu: poljoprivredni tehničar (stručnjak u oblasti ratarstva, povrтарstva, cvjećarstva, voćarstva, vinogradarstva, zaštite bilja, stočarstva i poljoprivredne tehnike), tehničar hortikulture (stručnjak u proizvodnji, gajenju i njegovanju cvijeća, ukrasnog drveća i žbunja, izradi cvjetnih aranžmana, projektovanju i biodekoraciji), tehničar metalurgije i tehničar industrije aluminiuma (koji svake godine sprovođe važan projekt „Reciklaza metala“), kao i grafički tehničar i dizajner.

Obrazovanje pekar, mljekara i prehrambenih tehničara

Jedan od profila koji zbog svog značaja mladima mogu obezbijediti sigurnu budućnost i zaradu jeste profil prehrambenog tehničara, koji ima priliku da se obučava u savremenom pekarskoj radionici u okviru Škole.

Na mogućnosti ovog smjera podseća profesorka prehrambeno-tehnološke grupe predmeta Dragana Boričić.

STICANJE ZNANJA, VJEŠTINA I KOMPETENCIJA: Dragana Boričić

„U području rada Poljoprivreda, proizvodnja i prehrada hrane koje postoju u našoj školi obrazujemo učenike za različita zanimanja. To su zanimanja trećeg stepena – pekar, mljekar, ali i zanimanja četvrtog stepena – poljoprivredni i prehrambeni tehničar. Sva ova zanimanja su u pogledu zaposlenja veoma perspektivna s obzirom na razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane u našoj zemlji. Veoma su tražena na tržištu rada. Pored toga, jedina smo škola u Crnoj Gori koja školuje pekare i mljekare i oni imaju mogućnost ne samo da rade kod poslodavaca, nego i da pokrenu sopstveni biznis. Takođe, Ministarstvo poljoprivrede počelo je saradnju sa nama u smislu da mnogo više praktične nastave organizujemo kod poslodavaca, kako bi se naši daci konkretno obučili u proizvodnji mnogih proizvoda koje nemamo prilike u školi da im prikažemo. Međutim, dovoljno časova praktične nastave omogućava im da steknu sva znanja, vještine i kompetencije koji ih osposobljavaju da se uključe na tržište rada odmah po završetku školanja“, navodi ona i ocjenjuje da će saradnja sa sorsnim ministarstvom biti još sadržajnija, jer će se uspostaviti kontakt i sa poslodavcima sa Primorja, de bi daci usavršili svoju praksu.

Zvanje konfekcijskog tehničara sve više potrebno savremenom društvu

Uz navedene, tu je i devojkama naročito primamljiv profil konfekcijskog tehničara, jer kroz samostalan rad na časovima praktične nastave crtanjem, konstruisanjem, krojenjem, šivenjem, izradom sitnih detalja i aksesoara stiču i razvijaju preciznost, stručnost i dobijaju mogućnost izražavanja svoje kreativnosti kroz dizajniranje odjeće.

Riječ učenika

SVIJETLA PERSPEKTIVA ZA GRAFIČKE TEHNIČARE I DIZAJNERE: Nikolina Bošković i Tijana Dedejić

NIKOLINA BOŠKOVIĆ: GRAFIČKI TEHNIČARIMA MOGUĆNOSTI U POGLEDU ZAPOSLENJA

Učenica trećeg razreda Nikolina Bošković, koja se obučava za grafičkog tehničara, ističe da se opredijelila za ovaj obrazovni profil jer je po mnogo čemu interesantan.

„U to sam se uvjерila tokom ovih tri godine školanja. Grafički tehničar ima mnoge mogućnosti u pogledu zaposlenja, a stiče dovoljno predznanje i za upis na fakultet“, kaže ona.

TIJANA DEDEJIĆ: GRAFIČKI DIZAJNER JE ZVANJE SA KOJIM SE JEDNAKO USPJEŠNO MOGU POHAĐATI SRODNI FAKULTETI

Njeni drugari Tijana Dedejić privukao je profil grafičkog dizajnera. Ona takođe ukazuje na činjenicu da se radi o zvanju sa kojim se jednako uspješno mogu pohađati srodnii fakulteti i razvijati primjenljive poslovne vještine.

ZANIMANJA BEZ KOJIH NE MOŽEMO DA OPSTANEMO KAO DRUŠTVO: Tijana Radulović i Ksenija Ivanović

TIJANA RADULOVIĆ: NAKON ŠKOLOVANJA MOGU DA SE ZAPOSЛИM U NEKOJ OD LABORATORIJA

Tijana Radulović, mladi prehrambeni tehničar, upisala je ovaj smjer jer se na njemu daci bave raznim ogledima.

„Što je jako važno, sigurna sam da nakon školanja mogu da se zaposlim u nekoj od laboratorijskih. Profesori su korektni prema nama, pružaju nam veliko znanje, a mi to znamo da uzvratimo“, naglašava ona.

KSENIA IVANOVIĆ: PREHRAMBENI TEHNIČARI MOGU DA RADE U MNOGIM PROCESIMA PROIZVODNJE

Njena „koleginica“ sa smjera Ksenija Ivanović oduševljena je količinom znanja koje im profesori brižljivo prenose.

„Tu je, naravno, i realna mogućnost zaposlenja, naročito u oblasti pekarstva i mljekarstva, te tehnologiji alkoholnih pića i konditorskih proizvoda“, smatra ona. „Prehrambeni tehničari mogu da rade u mnogim procesima proizvodnje, počevši od procesa ispitivanja namirnica, pripreme sirovina za dalju proizvodnju i mogu da rade u laboratorijskim za ispitivanje hrane.“

MODNA SCENA U CRNOJ GORI SVAKE GODINE SVE BOGATIJI: Marija Stanković

Profesorica praktične nastave i teorijskih predmeta tekstilne grupe predmeta Marija Stanković smatra da je ovaj smjer jako atraktivn, s obzirom na to da se „modna scena u Crnoj Gori širi i dopunjava svake godine novim i bogatijim sadržajima“.

„Samim tim, svjedoci smo da je ovaj kadar sve više potreban savremeni društvo, kako u višim školama, tako i među onima koji se profesionalno bave modom i ovom vrstom dizajna.“

AKTUELNOSTI

MARIJA VARAGIĆ: MOJE INTERESOVANJE ZA KONFEKCIJU RASLO JE IZ DANU

Za profil konfekcijskog tehničara Marija Varagić se opredijelila još dok je bila dosta mlađa, zbori svih stilskih crteža i drugih modnih detalja s kojima se upoznala prateći brojne revije.

„Moje interesovanje za ovu oblast raslo je iz danu i kad sam saznala da se tome mogu učiti u ovoj školi nijesam se dvomila oko svog izbora“, priznaje ona.

AZRA KOS: PRIVUKLI SU ME SKICE HALJINA, CRTANJE I, NAKON TOGA, ŠIVENJE I KROJENJE ONOGA ŠTO SAM ZAMISLILA

I Azru Kos privukao je bogat sadržaj časova na ovom smjeru, a naročito „skice haljina, crtanje i, nakon toga, šivenje i krojenje onoga što sam zamislila“.

ANĐELA DERVIŠEVIĆ: MOGUĆNOST DA SE TOKOM ŠKOLOVANJA SPOJI LIJEPO I KORISNO – HOBI I OBRAZOVANJE

U izboru Andžele Dervišević presudnu ulogu odigrale su modne revije, odnosno mogućnost da tokom školanja spoji lijepo i korisno – hobii i obrazovanje.

BOGAT SADRŽAJ ČASOVA: Andjela Dervišević i Azra Kos kraj jedne od đačkih kreacija

NASTAVAK ŠKOLOVANJA NA FAKULTETU: Andrea Kaluđerović

ANDREA KALUĐEROVIĆ: IZVODIMO RAZNE EKSPERIMENTE, STIČEMO ZNANJA I MNOGE KORISNE VJEŠTINE

Učenica Andrea Kaluđerović opredijelila se za profil hemijskog laboranta zbog ljubavi prema hemiji i radu u laboratoriji.

„Tu izvodimo razne eksperimente, stičemo znanja i mnoge korisne vještine, a pripremamo se i za posao ili nastavak školanja na fakultetu, kao što je to sa mnom slučaj“, kaže ona.

Izleti za jačanje kolektivnog duha

Za upotpunjavanje slike o jednoj uspješnoj školi nije zgora pomenuti ni ono što jača kolektivni duh, kako kod učenika, tako i kod njihovih pedagoških.

Osim formalne obuke, u okviru vannastavnih aktivnosti organizuju se brojni jednodnevni izleti, tokom kojih učenici obilaze znamenitosti Crne Gore. Tako su dosad posetili Stari grad i luku u Baru, manastir Ostrog, Bokokotorski zavod, nacionalne parkove Crne Gore, muzeje, pozorišta...

U svakom slučaju, koji god polumaturant prilikom izbora narednog koraka u obrazovanju konsultuje makar i saj ove ustanove, biće siguran u jedno – pred sobom ima raskošan izbor mogućnosti u pogledu licnog usavršavanja, a na njemu je samo da iskristališe svoje interesovanje i da za četiri godine školanja uživa u sticanju znanja, razvoju produktivnosti i nezaboravnom druženju sa vršnjacima i vrsnim pedagozima.

N. N.

U Podgorici u Kulturno-informativnom centru Moskva održan sastanak nastavnika ruskog jezika i predstavnika Ambasade Rusije u Crnoj Gori

SMANJUJE SE UČENJE RUSKOG JEZIKA

Formirano Društvo nastavnika ruskog jezika i za predsednicu izabrana Ana Pejanović, profesorica ruskog jezika na Katedri za ruski jezik na Filozofskom fakultetu Nikšić. Bilo je riječi i o popularizaciji ruskog jezika. Dogovoren je da će Društvo sarađivati sa Zavodom za školstvo i Ambasadom Rusije

Nedavno je u Kulturno-informativnom centru Moskva u Podgorici održan sastanak trideset nastavnika ruskog jezika i predstavnika Ambasade Rusije u Crnoj Gori. Cilj skupa bio je osnivanje Društva nastavnika ruskog jezika i njegova popularizacija u osnovnim školama, kao i aktivnosti koje planira Ambasada u ovoj godini na širenju ruske kulture.

Formirano je Društvo nastavnika ruskog jezika i za predsednicu Društva izabrana Ana Pejanović, profesorica ruskog jezika na Katedri za ruski jezik na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Dogovoren je da će Društvo sarađivati sa Zavodom za školstvo i Ambasadom Rusije u aktivnosti če se uključivati svi nastavnici ruskog jezika. U Skupštinu udruženja izabrani su predstavnici većine crnogorskih opština a pored redovnih osnovačkih aktivnosti udruženja dogovorene su i neke prioritete aktivnosti kao što je priprema izdanja drugog dijela knjige „Ruski jezik u Crnoj Gori“, te pripreme za učešće na Olimpijadi u Moskvi.

Zahtjev nikšićkih nastavnika i profesora ruskog jezika DA RUSKI JEZIK BUDE RAVNOPRAVAN SA OSTALIM STRANIM JEZICIMA

U osnovnim školama Nikšića ruski jezik treba ponuditi kao fakultativni predmet. Ponovo razmotriti zakonsku normu o broju od 20 učenika u grupi za strani jezik

Udruženje nastavnika i profesora ruskog jezika iz Nikšića održalo je strukovni sastanak povodom potiskivanja ruskog jezika iz osnovnih škola Nikšića. Oni su tom prilikom poručili da je njihovo osnovno ljudsko pravo – pravo na rad jednako kao i pravo svih ostalih kolega zaposlenih u školama, te da su prava dece koja žele da izučavaju rускијезик u svojim školama, jednaka pravu ostale dece koja žele da izučavaju druge strane jezike, kao i da je rускијезик zvančan i ravнопravan sa ostalim stranim jezicima koji se izučavaju u našim školama.

Oni od Ministarstva prosvjete traže da se rускијезик ponudi ravnopravno sa ostalim stranim jezicima u školama, sa

posebnim akcentom na osnovne škole u kojima se on izučavao do odlaska njihovih kolega u penziju ('Olga Golović' 'Braća Ribar', 'Braća Labudović...').

Oni smatraju da u osnovnim školama Nikšića treba ponuditi rускијезик kao fakultativni predmet, kao što se to radi u svim drugim gradovima u Crnoj Gori (na primjer u Podgorici). Zahtijevaju i da se ponovo razmotri zakonska norma o broju od 20 učenika u grupi za strani jezik, te da listići na kojima se učenici i njihovi roditelji izjašnjavaju o jeziku koji žele da izučavaju od sedmog razreda, budu transparentni i dostupni na uvid jer je bilo slučajeva da rezultati te ankete ne budu realno prikazani.

Kako je kazao predstavnik Ambasade Rusije u Crnoj Gori za kulturu i obrazovanje, Aleksandar Koševoj, predstavljen je više aktivnosti koje će biti realizovane u saradnji sa Ambasatom Rusije u Crnoj Gori. Ove godine kao i prethodnih organizovaće se Ljet-

nja škola ruskog jezika u Moskvi koju će počasti pobjednici na opštinskim i državnim takmičenjima iz ruskog jezika, a 9. maja, kad se u Rusiji proslavlja sedamdesetogodišnjica pobjede nad fašizmom, rускијезик karavan dece običiće sve gradove u Crnoj Gori i tom

prilikom prikazati bogat kulturno-umjetnički program. U KIC-u "Budo Tomović" u Podgorici biće prikazani rуски filmovi sa tematikom iz NOB-a.

Mihail Bočkarjev, sekretar Društva ruskocrnogorskog prijateljstva iz Budve, informisao je prisutne

o aktivnostima koje njihovo udruženje organizuje širom primorja među kojima je održavanje i ukrašavanje spomenika učesnicima NOB-a u Gračanici, uređenje prilaza, čišćenje terena i obilježavanje 70 godina pobjede nad fašizmom.

Bl. Koprivica

ANDREJ PANIN: Korišćenje elektronske pošte

ŠTEDNJA VREMENA I NOVCA

Današnji čovjek se još iz školskih klupa uči da uz pomoć kompjutera stvara i rediguje dokumenta razne vrste. Tako mu je i lakše i brže. Onaj ko nije uspio da se za to sposobi u školi ili na univerzitetu, moraće propušteno da nadoknadi na radnom mjestu

12

Prosjetni rad

JUN 2015
BROJ 36

Mi smo već navikli da mreži koristimo elektronskom poštom. Uz pomoć virtualnih razglednica, rođaćima, prijateljima i poznanicima čestitamo praznike. Današnji čovjek se još iz školskih klupa uči da uz pomoć kompjutera stvara i rediguje dokumenta razne vrste. Tako mu je i lakše i brže. Onaj ko nije uspio da se za to sposobi u školi ili na univerzitetu, moraće propušteno da nadoknadi na radnom mjestu.

U toku radnog dana, administrativni radnik obrađi do četrdeset papirnih ili elektronskih dokumenata. Mnogi od njih se stalno gube na širokim stolovima rukovodilaca među hrpmama drugih papira, ili se greškom bacaju u korpe za smeće. A gubljenje važnog dokumenta može da ima ozbiljne posljedice – pogoršanje odnosa sa službenim partnerom, ometanje

transakcija, odlaganje donošenja važnih rješenja i slično.

Veliki broj programskih rješenja

Međutim, na tržištu postoji veliki broj programskih rješenja koja omogućavaju da se pojednostavi i precizno organizuje rad sa dokumentima.

U početku su na regionalnom tržištu bili prikazani sistemi orientisani na uski krug korisnika, na primjer, za potrebe državnih organa, i teško ih je bilo prilagoditi za potrebe raznih kompanija.

Sada je situacija sasvim drugačija. U razne organizacije i institucije ulaze jednostavni i elastični sistemi korišćenja elektronskih dokume-

nata koji značajno olakšavaju rad rukovodilaca i njihovih saradnika. Svako ko želi može lako i brzo da sazna kako da optimizira rad svoga kolektiva.

Sistem korišćenja elektronskih dokumenata može da da odgovor na mnoga pitanja. Na primjer: kako ubrzati proces usaglašavanja dokumenata, kako ocijeniti stepen opterećenosti personala, kako zaštiti važnu komercijalnu informaciju, kako obezbijediti brzi ulazak u posao novog saradnika...?

Povećava se radna disciplina

Nameće se pitanje: treba li o tome razmišljati u vremenu sveopštih finansijskih teškoća? U svojstvu odgovora, možemo se prištetiti klasične anegdoti: „Žašto vi šegate tupom pilom, to je teško i traje dugo?“, „Zato što nemamo vremena da oštrimo pilu, jer moramo da šegamo“.

Do sličnih situacija dolazi i danas. Neke kompanije nastavljaju da „šegaju“ tupom

vrijeme koje može biti iskorisceno za izvršavanje ključnih zadataka. Osim toga, povećava se radna disciplina. Koristeći sisteme rada sa elektronskom dokumentacijom, rukovodioci mogu biti sigurni da zadaci koje postavljaju pred svoje saradnike ne mogu biti zaboravljeni i neizvršeni.

Krajem dana ili neđelje, može se pogledati izvještaj o izvršenju zadataka.

Na vrijeme sačiniti pravi izbor

Na kraju, uredno korišćenje elektronske dokumentacije predstavlja osnovu znanja čitave organizacije, što povećava konkurenčne prednosti. Povećavaju se brzina i kvalitet opsluživanja klijenata ubrzanjem kretanja informacionih protoka i potpunе kontrole svih procesa.

U novije vrijeme posebno su aktuelni sistemi koji mogu da rješavaju, ne samo pitanja korišćenja elektronske dokumentacije, nego i niz drugih, pratećih zadataka. Na primjer, usmjeravanje dogovora, obračun finansijskih prihoda i rashoda, uvođenje finansijskog arhiva, informacije o odnosima sa klijentima, uspostavljanje sistema menadžmenta kvaliteta i slično. I veoma je važno da rukovodioci na vrijeme sačine pravi izbor.

Preveo:
Slavko K. Šćepanović

SAVREMENI SISTEMI KORIŠĆENJA ELEKTRONSKE DOKUMENTACIJE

U periodu finansijske krize, kada ustanove i organizacije ne mogu dozvoliti sebi više sistema, treba da se orijentisu na one koji se mogu koristiti za izvršavanje više raznih zadataka. Savremeni sistemi korišćenja elektronske dokumentacije mogu da usmjeravaju upravljanje odnosima sa klijentima: da vode bazu podataka o klijentima, čuvaju informacije o proteklim kontaktima, evidenciju o saradnicima, i da znatno olakšavaju proces usaglašavanja dogovora sa klijentima. Nažalost, u mnogim organizacijama ti procesi još nijesu dovoljno automatizovani. Danas obrađivači predlažu šire funkcionalne mogućnosti u oblasti rada sa sadržajem dokumenta – tekstualno traženje arhiva dokumenata, integracija sa elektronskom poštom i drugim kancelarijskim prilozima.

AKTUELNOSTI

U Podgorici održana Olimpijada znanja za osnovce i srednjoškolce

POPULARIZACIJA NAUKE I IZDVAJANJE NAJBOLJIH

Učenici se takmičili iz matematike, fizike, biologije, hemije i programiranja

Ovogodišnja Olimpijada znanja za osnovce i srednjoškolce iz matematike, fizike, biologije, hemije i programiranja održana je uvečer u Podgorici u organizaciji Prirodnno-matematičkog fakulteta i Društva matematičara i fizičara Crne Gore, a pod pokroviteljstvom Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, rektora Univerziteta Crne Gore i kompanije „doMeN“.

Ove godine je prvi put na Olimpijadi znanja, koja se organizuje radi popularizacije prirodnno-matematičkih nauka, održano i takmičenje studenata iz programiranja.

Predsednik Društva matematičara i fizičara Crne Gore Milojica Jaćimović istakao je da nastavnici u osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori, iako rade u uslovima koji se ne mogu ocijeniti kao idealni, pokazuju zavidan entuzijazam da kod svojih najboljih daka podstaknu iskru razdobljenosti, koja će ih voditi na put nauke“.

Dekanica Prirodnno-matematičkog fakulteta (PMF) Žana Kovijanić Vukićević naglasila je da je cilj Olimpijade znanja popularizacija nauke, ali i izdvajanje najboljih. Uzakavši da takva takmičenja imaju dugu tradiciju u svim evropskim zemljama, ona je kazala da će sljedeće

AFFIRMACIJA TALENATA: Sa otvaranja Olimpijade znanja

godine učesnicima vjerovatno biti omogućeno da se takmiče iz više predmeta.

Iz matematike se takmiči učenici tri posljednja razreda osnovne škole i sva četiri razreda srednje škole, dok iz fizike testiraju svoje znanje daci dva posljednja razreda osnovne škole i sva četiri razreda srednje škole. Iz biologije se takmiči učenici tri

posljednja razreda osnovne škole i sva četiri razreda srednje škole, a iz hemije učenici dva posljednja razreda osnovne škole i sva četiri razreda srednje škole. Učenici sva četiri razreda srednje škole se takmiči iz programiranja, a u poznavanju te oblasti „snage odmjeravaju“ i studenti svih univerziteta u Crnoj Gori.

Lj. V.

Rezultati Olimpijade znanja za osnovce i srednjoškolce

OSNOVNE ŠKOLE

Matematika

(VII razred)

I nagrada: Rajna Mirković, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Branka Vučadić);

II nagrada: Kosta Vukićević, OŠ „Š. Makarije“, Podgorica (mentor Milosav Adžić); Danijela Popović, OŠ „Š. Makarije“ (mentor Mirjana Šaranović);

Ksenija Belada, OŠ „Sutjeska“ (mentor Branka Vučadić); Jovan Kaščelan, OŠ „Š. Makarije“, Podgorica (mentor Milosav Adžić); Filip Đošlak, OŠ „V. Karadžić“, Berane (mentor Darko Đurašković); Bojan Živković, OŠ „Braca Labudović“, Nikšić (mentor Ana Perunović)

(VIII razred)

II nagrada: Ajlan Zajmović, OŠ „Dušan Korać“, Bijelo Polje (mentor Hidajeta Lukac); Saša Pejović, OŠ „Aleksa Bećo Đilas“, Mojkovac (mentor Plana Pejović)

III nagrada: Nina Mitrović, OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“, Budva (mentor Oliver Jakovljević)

(IX razred)

III nagrada: Milivoje Karadžić, OŠ „Luka Simonić“, Nikšić (mentor Ljiljan Kruška)

Fizika

(VIII razred)

I nagrada: Dušan Subotić, OŠ „Oktoih“, Podgorica (mentor Ratko Ivanović); Stefan Čabarkapa OŠ „M. M. Burzan“, Podgorica (mentor Jadranka Radović); Anja Pejović, OŠ „Blažo Jokov Orlando“, Bar (mentor Mirjana Vučković); Teodora Latović, OŠ „Luka Simonić“, Nikšić (mentor Milenija Čolaković); Lazar Vukicević, OŠ „Luka Simonić“ Nikšić, (mentor Milena Čolaković); Aleksa Račić, OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica (mentor Biljana Veličković)

(IX razred)

I nagrada: Filip Radović, OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica (mentor Biljana Veličković); Tijana Radović, OŠ „Ratko Žarić“ Nikšić (men-

torka Nevenka Papović); Petar Jovanović, OŠ „Maksim Gorki“, Podgorica (mentor Radovan Sredanović); Marko Joksimović, OŠ „Maksim Gorki“ Podgorica (mentor Radovan Sredanović); Lazar Gazić, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Biljana Stojković)

Hemija

(VIII razred)

II nagrada dijete: Lana Novčić, OŠ „Blažo Jokov Orlando“, Bar (mentor Stanišlavka Aleksić); Andrija Đurović, OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica (mentor Gordana Nikolić),

III nagrada: Dijana Mitrović, OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“, Budva (mentor Velika Stanić)

(IX razred)

I nagrada dijete: Admir Dizdarević, OŠ „Dušan Korać“, Bijelo Polje (mentor Radmila Radović); Milica Komnenović, OŠ „Oktoih“, Podgorica (mentor Đina Filić)

II nagrada: Vojislav Đukić, OŠ „Orjenski bataljon“, Bijela (mentor Oliver Jakovljević)

Biologija

(VII razred)

I nagrada dijete: Lejla Hasanović, OŠ „Jugoslavija“, Bar (mentor Mirjana Vučinić); Iva Brajković, OŠ „21. maj“, Podgorica (mentor Slavica Matanović); Nikolina Todorović, OŠ „Braca Labudović“, Nikšić (mentor Tamar Radulović); Milena Mrđenović, OŠ „Sutjeska“, Podgorica, (mentor Lenka Mrđenović); Vasilije Tomić, OŠ „Braca Labudović“ Nikšić (mentor Tamar Radulović); Jelena Sudžum OŠ „Olga Golović“, Bar (mentor Ljiljana Raković); Nikola Pižurica, SETŠ „Vaso Aligrudić“, Podgorica

(VIII razred)

I nagrada dijete: Nada Jovović, OŠ „Radojica Perović“, Podgorica (mentor Danica Popović); Petar Bulatović, OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica (mentor Ljiljana Ćetković); Klara Radović, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Bogić Gličević)

(IX razred)

III nagrada dijete: Antonina Radović, OŠ „9. maj“, Su-

tivan, Bijelo Polje (mentor Ikonija Lalević); Nikola Stanović, OŠ „Boško Buha“, Pljevlja (mentor Kovička Leković); Stefan Labović, OŠ „Oktoih“ Podgorica, (mentor Jasmina Radulović)

SREDNJE ŠKOLE

Matematika

(I razred)

I nagrada dijete: Pavle Kovačević, Gimnazija „Milivoje Dobrašinović“, Bijelo Polje, (mentor Ajsela Madžgalj); Lazar Lukić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Snežana Delić); Marija Došlak, Gimnazija „Panto Mališić“, Berane (mentor Uroš Bubanja); Ognjen Đuković, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Snežana Delić)

(II razred)

I nagrada: Sanja Kastratović, Gimnazija „Panto Mališić“, Berane (mentor Vasilije Đokić)

Fizika

(I razred)

II nagrada: Marko Brnović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ranka Šestović)

III nagrada: Vasilije Mijušković, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentor Jasmina Bošković); Milijana Zindović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Munira Dešević)

(II razred)

I nagrada: Ana Jeknić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Svetlana Varagić)

(III razred)

I nagrada: Andrijana Borović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Elvira Hrastovina)

III nagrada: Luka Peričić, Prva srednja stručna škola, Nikšić (mentor Ljubodrag Sarmadić)

(IV razred)

III razred: Milan Beljak, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Randa Terzić)

(V razred)

I nagrada dijete: Miodrag Račić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ana Miranović); Dejan Todorović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ana Miranović)

II nagrada dijete: Nemanja Radović, SMŠ „Danilo Kiš“, Budva (mentor Nevenka Vlačić); Luka Bulatović, student programiranja, Univerzitet Crne Gore, PMF, Podgorica

Biologija

(III razred)

II nagrada: Ljiljana Novović, Gimnazija „Miloje Dobrašinović“, Bijelo Polje (mentor Nermina Hadžajlić); Redžep Fetahović, Gimnazija „30. septembar“, Rožaje (mentor Suzana Dacić)

III nagrada: Milada Topuzović, Gimnazija „Miloje Dobrašinović“, Bijelo Polje (mentor Nermina Hadžajlić)

(IV razred)

I nagrada dijete: Nevena Zec, Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“, Danilovgrad (mentor Nada Janković); Saša Lozo, SMŠ „Danilo Kiš“, Budva (mentor Jelena Vešović)

II nagrada: Irma Junuz, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Vesna Kastratović)

Hemija

(I razred)

II nagrada: Pavle Vulanović, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić, (mentor Staňoja Vučurović)

III nagrada dijete: Maša Čolaković, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentor Jasmina Bošković); Milijana Zindović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Munira Dešević)

(II razred)

I nagrada: Ana Jeknić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Svetlana Varagić)

II nagrada: Tijana Krezović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Elvira Hrastovina)

III nagrada: Luka Peričić, Prva srednja stručna škola, Nikšić (mentor Ljubodrag Sarmadić)

(III razred)

I nagrada: Andrijana Borović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Rosanda Terzić)

(IV razred)

III razred: Milan Beljak, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja (mentor Randa Terzić)

Programiranje

(I razred)

I nagrada dijete: Miodrag Račić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ana Miranović); Dejan Todorović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ana Miranović)

II nagrada dijete: Nemanja Radović, SMŠ „Danilo Kiš“, Budva (mentor Nevenka Vlačić); Luka Bulatović, student programiranja, Univerzitet Crne Gore, PMF, Podgorica

ČASOPISI

Komuna

ČO'EK BEZ DOMOVINE NIJE ČO'EK

(Časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, br. 15, 2015)

ogranka u Mojkovcu, inače organizator i domaćin. Medijator je bio Rodoljub Čorić, direktor Centra za kulturu.

Dr Maja Đurić objavila je intervju sa Stevom Lepetićem, jednim od prvih filmskih snimatelja iz Herceg Novog, a Jelena Đurović, direktorka Nacionalne biblioteke Crne Gore „Đurđe Crnojević“, ukazala je na trag koji je Marko Vujović, cetinjski fotograf, knjigovozac, knjižar, papirničar, izdavač, antikvar, filatelist, ostavio na život Prijestonice prve decenije XX vijeka.

Mr Željko Rutović pisao je o mjestima šećanja-brijačnicama, i između ostalog naglasio, da su na vratima brijačnice na njenom pragu svi ljudi bili isti.

Pišući o akšamluku, Ramiz Hadžibegović objašnjava da ova riječ potiče od turske riječi akşamluk – večernja sjedeljka i razgovor prijatelja uz kafu, piće i mezu. Akšamlučilo se u manjem intimnijem društvu, u prirodi, pored rijeke u nekoj bašti, a tokom zimskih mjeseci u kući.

O Lovencu, svojevrsnoj prijestonici Crnogoraca u Vojvodini, pisao je Žarko Božović, a mr Sait Šabotić o knjizi mr Halilu Markišiću „Kulturno-istorijsko nasljeđe Plavsko-gusinjskog kraja“.

Prof. dr Bojan Đorđević pisao je o promociji knjige intervjua Majke Matković „Korekt/ura/život“ objavljene u izdanju časopisa „Komuna“. Prema njegovim riječima, intervju bilo da su vođeni sa književnicima, slikarima, muzičarima, glumcima, imali jasnu formu: kratak uvod, kao i isto tako kratka, koncizna i pregrananatna pitanja. Tu su i portreti Čamila Agovića, nastavnika matematike iz Rožaja, koji je objavio Ismet Mujović i Milana Gluščevića, učitelja u Goricama kod Bijelog Polja o kojem je pisao Vukoman Kljajević. O velikom jubileju – 90 godina postojanja FK „Budućnost“ pisao je Vesko Tuzović, dok Marija Čolpa daje predlog kako napraviti pikantan obrok od bamija. Povodom jubilarnog broja časopisa „Komuna“ Marijan Miljić osvrnuo se na značaj ovog periodičnog glasila.

Š. B.

Dragan Kujović: Harizma na koju je malo ko ostajao ravnodušan

NADJAĆAO JE DOMINO-EFEKAT TALASA AB REVOLUCIJE

Pišući o omažu priređenom u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ povodom pet godina od smrti Drag

„Matica“

CRNOGORSKI IDENTITET PRED EVROPSKIM IZAZOVIMA

Novi broj časopisa za društvena pitanja, nauku i kulturu „Matica“, čiji je izdavač Matica crnogorska, donosi objave priloga iz više oblasti. U tekstu o partijama u Crnoj Gori Ilija Despotović ocjenjuje da je nakon dvije i po decenije višestračkog političkog iskustva došlo vrijeme suštinske „tranzicije“ i vladajućih i opozicionih stranaka. Prema njegovim riječima, ta tranzicija ima pravim smisao samo ako će osigurati mir i demokratski razvoj, ekonomski napredak, narodno blagostanje i naravno trajnost suverene države. Objavljen je i rad sa konkursa „Crnogorski identitet pred evropskim izazovima“, autorce Čarne Brković. Ona, između ostalih,

zaključuje da „bez borbe“ za radikalno otvorene i fer procedure javnog razgovora, naša politika i odgovori na pitanja, kao što su ko smo, što smo i kuda treba da idemo nemaju sanse da budu pravedni“. Rubrika Prizma donosi članak Vesne Stanković Pejnović, „Krizi evropskog duha“, dok je Vladan Lalović autor eseja „Eumenizam od ideje do pokreta“. On objašnjava da ekumenizam ima prilično široko značenje. Njegova teološka dimenzija je veoma bogata i sadržajna.

„Danas je uobičajeno da se odnosi na razdjeljeni hrišćanski svijet, koji teži ponovnom okupljanju u duhu Hristove prvosvešteničke molitve ‘da jedno budu’“, objašnjava Lalović.

Zadatke i principe Škole demokratije čitaocima je pričinio Radovan Radonjić. Riječ je o Školi u okviru Centra za građansko obrazovanje koju od februara pohađa 25. generacija polaznika. Njen primarni zadatak, kako piše Radonjić, jeste da doprinese formiranju ličnosti doraslih da izazovu osvrtanje ideja pravde, slobode i jednakosti.

Odjeljak *Istorijska označili su tekstov Radoja Pajovića („O studentskom pokretu Beogradskog univerziteta 1934–1941.“), Danila de Rose („Crnogorci u pokretu otpora u centralnoj Italiji“), Srđe Martinovića („Skadar i velike sile“), Jovana Đuranovića („Bandići u borbama na Tarabosu“) i Novaka Adžića („Prijatelji Crne Gore o njenoj ulozi u Prvom svjetskom ratu“).*

Govoreći o studentskom pokretu Beogradskog univerziteta 1934–1941. godine, Radoje Pajović, naglašava da su događaji iz tog perioda pokazali da je univerzitet bio pravi rasadnik kadrova za narodno-slobodilački pokret 1941–1945.

„Svi pripadnici naprednog studentskog pokreta učestvovali su u narodno-slobodilačkom pokretu i imali najznačajnije funkcije u partijskim organizacijama, partizanskim odredima, regularnim jedinicama

Narodno-slobodilačke vojske i Jugoslovenske armije u anti-fašističkim organizacijama, organima narodne vlasti, počev od sreskih, okružnih, zemaljskih anti-fašističkih vjeća na rodnoj oslobođenju do AVNOJ-a“, ističe Pajović.

Novak Adžić u radu „Prijatelji Crne Gore o njenoj ulozi u Prvom svjetskom ratu“ naglašava da je dugački i reprezentativan spisak prijatelja Crne Gore, prevashodno u Evropi i Americi, koji su, od 1916. do 1930. godine pisali o njenoj ulozi u Prvom svjetskom ratu na strani velike Antante, kao i kako je crnogorska država nepravdedno žrtvovana na kraju rata i uništena kao nezavisna država uslijed okupacije i nasilne aneksije sprovedene od strane Srbije i njenih trupa.

Pišući o Bandićima u borbama na Tarabosu Jovan Đuranović podseća da je drugi napad na Tarabos od strane Primorskog odreda izvršen 25. januara 1913. godine u tri kolone: desna, srednja, lijeva. Napadi i juriši trajali su 26. i 27. januara. Treći napad počeo je 18. marta 1913. godine artiljerijskom pripremom.

O pozorišnom životu u Crnoj Gori od 1884–1912. piše Luka I. Milunović. On podseća da je premjerom „Balkanske carice“, istorijske drame

u stihu, knjaza Nikole I., koju je na Cetinju 2. januara 1884. godine prikazalo Dobrovoljno pozorišno društvo, upravo oformljeno u okviru Društva cetinjske čitaonice, otpoče redovni pozorišni život u Crnoj Gori.

„Te godine je počela izgradnja Zetskoga doma, prvo zdanje namijenjeno za potrebe pozorišta, te naučnoga, kulturnoga i javnoga života uopšte“, objašnjava Milunović.

U segmentu posvećenom lingvistici, Adnan Čirgić pisao je o Branku Miletiju. Prema Čirgićevom mišljenju, on je imao jednu prednost u odnosu na sve naše dijalektologe do danas.

„Bio je apsolutno upućen u slovenska jezička pitanja i bio je poznavalac neslovenskih jezika. Zbog toga je mogao dati opsevacije o prirodi glasova, njihovu razvitku u crnicičko-mu govor, albanskoje jezičkom uticaju, preplitanju uticaja talijanskog jezika i mletačkog dijalekta. Drugi ne manje značajan kuriozitet Branka Miletija jeste precizna ubikacija absolutno svih primjera kojima ilustruje stanje u crnicičkom govoru. Možda je to uslovljeno, između ostalog, i time što se nije mogao oslanjati na šećanje poput dijalektologa koji su opisivali svoj materjni go-

vor, već isključivo na bilježnicu“, zaključio je Čirgić.

Odjeljak „Politička misao“

posvećen je francuskom politikologu Iv Šarl Zarku, a objavljen je njegov rad „Utemeljenje i država“. Hronologiju starog Egipta predstavio je Boris Banjević.

Misaoni i vjerski život Hebreja tema je kojom se u rubrici „Drevne kulture“

javio Marko Višić. On smatra da

se temeljna određenja duhovnog i vjerskog života drevnih Hebreja, kao i ostalih naroda drevnog Bliskog istoka, očituju u njihovom pogledu na postanje i uređenje kosmosa i svekolikog života u njemu, u nazoru o postanju i svrsi čovjekovoig dolaska na svjet, prvom grijehu, božoj kazni, te u pogledu na smrt i zagrobnji život.

Esej o čovjekovoj patnji

potpisao je Ilija Kapičić. On navodi da čovjekova patnja ima

mnoge forme od uobičajenog razočaranja, frustracije, bolesti

kroz gubitak, usamljenost, kri-

zu identiteta, emocionalni ne-

mir do čovjekovog odgovora

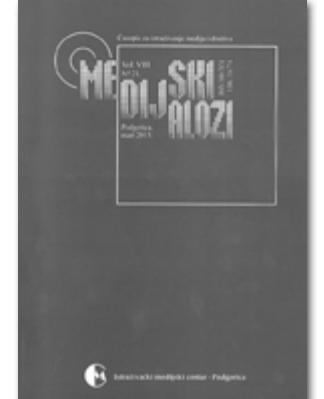
u lice tragediji, katastrofi, smr-

ti, besmislenom i bez značenja

aktima nasilja, rata i genocida.

„Kao autentičan esej o čovjekovoj patnji biblijska knjiga o Jovu (pisana između 600. i 400. godine p. n. e.) bila je u središtu bezbrojnih komentara, ali je prepoznata od strane naučnika, kao jedna od najbolje napisanih knjiga“, ističe Kapičić.

Š. B.

DOGAĐAJI VEZANI ZA CRNOGORSKE PARTIZANE U ITALIJI UVELIKO BILI ZANEMARENİ

Danilo de Rosa smatra da su događaji vezani za crnogorske partizane u Italiji uveliko bili zanemareni u okvirima italijanske istoriografije koja se bavi pokretom otpora. Prema njegovim riječima, ta istoriografska tišina, koja i danas zaglušuje šećanje na jugoslovenski doprinos antifašističkoj borbi, u pozadini ima političko-ideološke razloge.

POLA VIJEKA POSTOJANJA OŠ „MEKSIKO“ U BARU

Savo Lekić predstavio je rad OŠ „Meksiko“ u Baru povodom pola vijeka postojanja.

„Ža svoj sveukupan uspešan rad ova ustanova dobila je brojna priznanja (odlikovanja, diplome, povelje, plakete): Orden rada sa zlatnim vijencem od Predsjedništva tadašnje SFRJ, najviše državno priznanje u oblasti obrazovanja „Oktoih“, meksičku plaketu „19. septembar“, nagradu „24. novembar“, diplomu „Stana Tomašević Arnesen“, te povelju „Juliske vatre mladih“, navodi Lekić.

CRNOGORSKI TOPONIMI U ŠEVERNOJ I LATINSKOJ AMERICI I KARIBIMA

U okviru dijela „Crnogorci po svijetu“, Gordan Stojović objasnio je crnogorske toponime u Latinskoj Americi i Karibima.

„Jednako i u Ševernoj i u Latinskoj Americi i Karibima mnoštvo je, još uvijek nepoznatih, toponima sa nazivima iz Crne Gore. Interesantan je podatak da na krajnjem jugu i krajnjem severu američkog

kontinenta tj. na Ognjenoj zemlji i na Aljasci imamo dva toponima koja nose imena lichenosti porijeklom iz Crne Gore. Na Aljasci poznati Mont Hajdukovic i Rika Road House, dok na Ognjenoj zemlji Zambelićev prolaz i ulica kapetana Petra Zambelića u gradu Punta Arenasu, Republika Čile“, naglašava Stojović.

tranzicije svih podstrukturnih segmenata po načelima univerzalnosti, te da se tako nešto ne odnosi samo na zemlje koje kreću u taj proces, već i na one koje su integrisane.

O kreativnom dijalogu, kao prilogu psihologiji komunikacije pisao je Vuk Vuković. Cilj njegovog rada bio je da teorijski problematizuje značaj kreativnog dijaloga i kreativnog potencijala pregovaranja, kao konstruktivnog prevaziđanja profesionalnih problema.

„U trenutku kada počne, pregovaranje postaje kreativan proces koji objedinjuje sve energije čineći sinergiju ideja, razmišljanja i tehničke. Takav kontekst, u komunikološkom smislu, zahtjeva asertivan pristup koji garantuje dugoročnost odnosa“, kaže Vuković.

O uticaju stavova voditelja u televizijskim debatama

Pišući o uticaju stavova voditelja u televizijskim debatama, kao i analizi komunikacijskog stila iznijeli su dr Nikolina Borčić i Sara Glavač, dok mr Vuk Vučetić čitaocima pojašnava fenomen „selfija“.

Dr Radenko Šćekić analizirao je povezanost lobiranja grupe na pritisak i medija. On smatra da lobirati ne znači samo uticati, već prije svega analizirati i shvatiti problem, kako bi onima koji odlučuju, objasnili i suštini i posljedice. Takođe, navodi da Enciklopedija Britanica definiše lobiranje kao svaki pokušaj grupe ili pojedinca da utiče na odluke Vlade.

Dr Nenad Perošević podsetio je čitaoce na partizku štampu u Crnoj Gori od

1944–1952. godine koja je imala međunarodnu tradiciju, iako listovi koji su tada štampani nijesu vremenski mogli trajati zbog pritiska ondašnje vlasti koja je gušila opoziciju štampu, naročito štampu revolucionarnog karaktera.

O instrumentima kulturne politike

Pišući o uticaju instrumenata kulturne politike na razvoj medijskog pluralizma i raznovrsnosti programskih sadržaja u elektronskim medijima Bojana Maljević podseća da su savremeni koncepti politike kulture, uključujući i medijsku politiku podložni jakom procesu decentralizacije i sve veću pažnju posvećuju kulturnim sadržajima. Promociji djelatnosti TV stanica posvetio se mr Dragan Marinković, dok su dr Vesna Đurić i mr Sanja Amidžić objasnile funkcionišanje dopisničke mreže i programske produkcije radio-televizije Republike Srpske. Mr Maja Bunić ukazala je na opasnosti govora mržnje u bosanskohercegovačkim medijima, dok je o istraživačkom novinarstvu između teorije i praktice pisala mr Anela Ramić.

Mr Milomir Perović i dr Aleksandar Kostić ukazuju na prijetnje i mjere bezbjednosti sajber kriminala. Takođe, sličnu temu („Komunikacijska zamka u sajber prostoru“) predstavile su i dr Vesna Baltezarević, dr Radoslav Baltezarević i Dragana Jovanović. Već komunikacijom političkih stranaka u Bosni i Hercegovini, odnosno konvergentnim tehnikama i divergentnom politikom u svojim radovima bavile su se mr Samira Demirović i mr Semina Ajvaz.

Prikaze u ovom broju objavili su: prof. dr Damir Kukić (knjige Zafre Hrnjić Kuduzović, „Komercijalizacija i konvergencija medija“) i dr Radenko Šćekić (monografije Zdravka Deletića „Istraživanje istorije“). Glavni i odgovorni urednik časopisa je dr Mimo Drašković.

Š. B.

MEDIJSKI BREND PROIZVOD KOJI SE NUDI ŠIREM CILJANOM AUDITORIJUMU

Mr Miomir Maroš i dr Marija Janković iznijeli su svoja zapažanja o medijskom brendiranju rekavši, između ostalog, da strateški pristup brendiranju medija podrazumejava kontinuirani proces prilagođavanja medijske organizacije turbulentnim promjenama u okruženju, u kojem dolazi do permanentnog uticaja na medije i medijske servise. Kako oni kažu „medijski brend je proizvod koji se nudi širem ciljanom auditorijumu: slušaocima, gledaocima, čitaocima, kao i široj javnosti“.

U POSTMODERNOM MULTIMEDIJALNOM DOBУ STAROST NIJE VIŠE DJELOTVORNO ISKUSTVO

U radu „Medijski konstrukti sociologije starosti (Etičko-kulturološke konsekvene)“ mr Željko Rutović objašnjava da se u globalnoj civilizaciji koja ubrzano preoblikuje sve elemente društva mijenja se derogira i marginalizuje suština kulturološkog pojma starosti, a samim tim i iskustvo koje sve više postaje anahronizam.

„Očito je da u postmodernom multimedijskom dobu, starost nije više djelotvorno iskustvo, ono se obezvreduje i u svijetu konzumerizma, zabave i iluzije sjaja, poništava i odbacuje kao čist višak“, smatra mr Željko Rutović.

UDŽBENICI PO ECDL STANDARDU (5)

„Prosvjetni rad“ objavljuje pojedina poglavlja iz edicije udžbenika po ECDL (European Computer Driving Licence) standardu autorkе Vesne Bulatović, u izdanju „Narodne knjige“ iz Podgorice. Ediciju čine četiri modula, od kojih se u ovom broju objavljuje dio Modula 3 „Obrada teksta“. Prikaz poglavlja omogućava samostalno sticanje vještina korišćenja računara različitim uzrasnim kategorijama

VESNA BULATOVIĆ

vesna.bulatovic@zcs.gov.me

OBLIKOVANJE TEKSTA – FORMAT

Promjena vrste, stila i veličine slova – Font, Font Style, Size

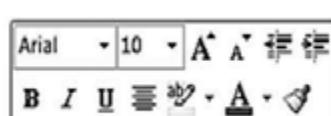
Oblik i veličinu slova (**Font**) u tekstu možete podešiti prije i nakon pisanja teksta. U nastavku će se govoriti o promjeni ranije otkucanog teksta. Font možete promijeniti na više načina.

I način:

- Selektujte tekst kojem želite da promijenite vrstu i veličinu slova i odaberite traku alata **Home**.
- U grupi **Font** kliknite na strelicu u donjem desnom uglu.
- Iz dobijenog okvira za dijalog, opcija **Font**, odaberite oblik slova (u primjeru je *Verdana*).
- Iz opcije **Font Style** odaberite stil: **Regular**, **Italic**, **Bold** ili **Bold Italic**.
- Iz opcije **Size**, odaberite veličinu slova (u primjeru je 12).
- Kliknite na **OK**, ako prihvivate podešavanja, ili **Cancel**, ako odustajete.

Kraj

II način:

- Dok je otvorena traka alata **Home**, odaberite iz grupe **Font** vrstu, stil i veličinu slova.
- Selektujte tekst kojem želite da promijenite vrstu i veličinu slova, pritisnite desni taster miša i iz mini paleti alatki koja se pojavi odaberite željeni oblik i veličinu slova.

Napomena

Regular je uobičajeni stil slova, **Bold** su podebljana, **Italic** nakošena i **Underline** su podvučena.

Napomena

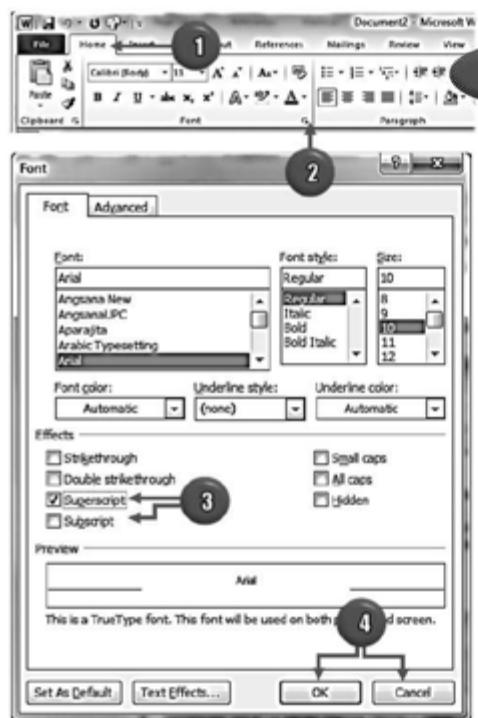
Selektujte tekst kojem želite da promijenite vrstu i veličinu slova, pa odaberite veliko slovo **A**, ako želite da povećate veličinu slova, ili manje slovo **A**, ako želite da smanjujete veličinu slova.

Napomena

Ukoliko želite da na tekst primijenite dodatne efekte, iz grupe alata **Font** kliknite na strelicu pored **Text Effects** i odaberite neku od ponuđenih mogućnosti.

Promjena pozicije slova u tekstu – Subscript /Superscript

Dio teksta možete pomjeriti iznad ili ispod uobičajenog otkucanog reda. Tekst iznad uobičajenog reda naziva se eksponent (**Superscript**), a koristi se u slučajevima kada želite da napišete stepen broja (15^3), kvadrirate jedinicu mjere (km^2) i dr. Indeks (**Subscript**) se piše ispod uobičajenog reda, a koristi se pri označavanju različitih nivoa jedne pojave, npr. odjeljenja jednog razreda (III_2) i slično.

Start

- Selektujte slova ili brojeve (tekst) na koje želite da primijenite efekte i odaberite traku alata **Home**. Možete postaviti poziciju kursora od koje želite da promijenite poziciju.
- U grupi **Font** kliknite na strelicu u donjem desnom uglu.
- Kliknite na x^2 **Superscript**, ako želite da selektovani tekst bude iznad, ili na x_2 **Subscript**, ako želite da bude ispod uobičajene linije teksta.
- Kliknite na **OK**, ukoliko prihvivate promjene, ili na **Cancel**, ukoliko odustajete.

Kraj

Napomena

Kada završite pisanje eksponenta ili indeksa, isključite opciju pritiskom na isto mjesto gdje ste je uključili.

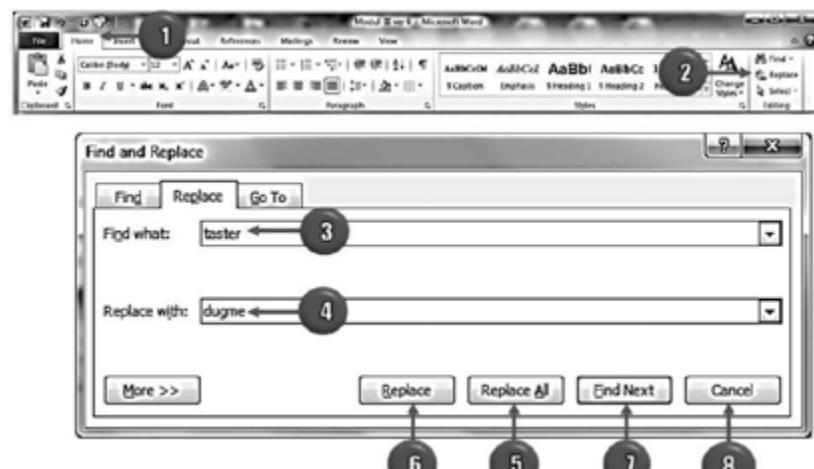
Napomena

Dugmad za indeks (x_2) i eksponente (x^2) možete naći na traci alata **Home**.

Ukoliko imate potrebu da dio teksta prečrte, ali tako da se može vidjeti što je pisalo, kliknite na **Strikethrough** (del), jer je to najbolji način da pratite promjene na dokumentu.

Zamjena riječi ili izraza – Replace

Ukoliko imate potrebu da u čitavom tekstu zamijenite riječ ili grupu riječi drugom, posao će vam značajno olakšati korišćenje automatske zamjene.

Start

Da zamijenite riječi ili izraze u tekstu:

- Odaberite traku alata **Home**.
- Kliknite opciju **Replace**, koja se nalazi u grupi **Editing**.
- U dijelu **Find what** otkucajte riječ ili riječi koje hoćete da mijenjate (npr. *taster*).
- U dijelu **Replace with** otkucajte riječ ili riječi kojima hoćete da zamijenite prethodnu riječ (npr. *dugme*).
- Ako ste sigurni da se tražena riječ može zamijeniti novom bez opasnosti da bude dio druge riječi čije bi mijenjanje bilo nepravilno, kliknite na **Replace All**.
- Kliknite na **Replace** i selektovaće se prva tražena riječ od pozicije kurzora, ako hoćete da je zamijenite, kliknite opet na isto dugme.
- Ukoliko nećete tu riječ da mijenjate, nego da tražite sljedeću, kliknite na **Find Next**.
- Ako odustajete od mijenjanja riječi, kliknite na **Cancel**.

Kraj

Napomena

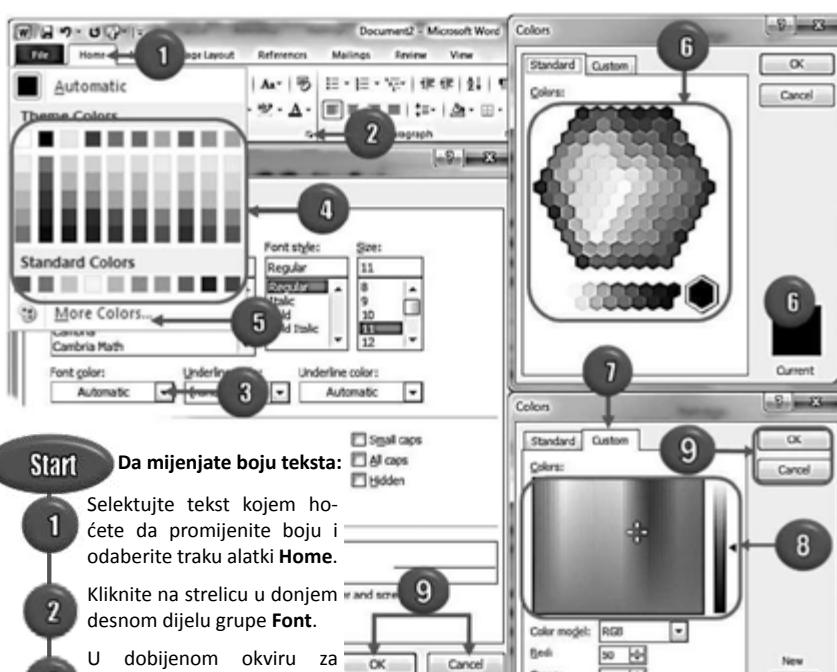
Ukoliko želite da zamijenite kratku riječ koja može da bude sastavni dio druge riječi, nemojte koristiti opciju **Replace All**, nego pažljivo pregledajte gdje treba mijenjati, koristeći opciju **Replace**.

Napomena

Više kriterijuma za traženje i zamjenu riječi možete pronaći otvaranjem opcije **More** u dijalog boksu **Find and Replace**.

Bojanje teksta – Font Color

Tekst možete pisati različitim bojama i nijansama, a i postojćem tekstu možete mijenjati boju.

Start

Da mijenjate boju teksta:

- Selektujte tekst kojem hoćete da promijenite boju i odaberite traku alatki **Home**.
- Kliknite na strelicu u donjem desnom dijelu grupe **Font**.
- U dobijenom okviru za dijalog kliknite na strelicu pored opcije **Font Color**.
- Odaberite neku boju.
- Ako tražena boja nije ponuđena, kliknite na **More Colors**.
- Odaberite karticu **Standard** i sa nje neku od ponuđenih boja.
- Ako ni na tom izboru nijeste pronašli odgovarajuću nijansu, kliknite na karticu **Custom**.
- Na dobijenoj paleti kliknite da odaberete boju, a pomjeranjem klizača odaberite nijansu.
- Promjene prihvati klikom na **OK**, a ako odustajete, kliknite na **Cancel**.

Kraj

Napomena

Boju linije za podvlačenje teksta možete mijenjati u dijalog boksu **Font**, odabiranjem opcije **Underline Color**.

Napomena

Uobičajeni model boja je RGB (Red – crvena, Green – zelena i Blue – plava). Strelicama pored boje možete precizno odrediti učešće pojedine boje. Odsustvo boja je crna, a prisustvo svih boja je bijela.

15

Prosvjetni rad

JUN 2015

BROJ 36

ŠEĆANJA DAVNA – ŠEĆANJA BLISKA: Još jednom o smrti legendarnih Gojka Kruške i Muse (Buta) Hodžića

IMENA I PODVIZI KOJI SE NIKAD NE SMIJU ZABORAVITI

„Gojko Kruška 13. 1. 1944. Osuđen sam na smrt vješanjem. Presuda će se izvršiti danas u tri poslije podne”. Mladić koji je ispisao ove riječi, posljednji datum svoje mladosti na zidu jedne ćelije Cetinjskog zatvora imao je samo – 22 godine... U tome istome času na tome istome zidu još jedan čovjek ispisivao je zapis o svom posljednjem danu i to na albanskom: „Na bijelom hlebu 13.1. 1944. godine Musa Buta Hodžić.” Zajedno su otisli u smrt

Piše: Jovan Stamatović

Gojko Kruška je simbol otpora slobodarskog Cetinja. Za njegovog druga i saborca Nedeljka – Bera Vulićevića, još i više: očljenje hrabrosti i dostojanstva. Gojko Kruška i njegovo djelo su zaslužili mnogo veću pažnju grada pod Lovćenom, kategoričan je on. A Gojko Kruška nema čak ni ulicu sa svojim imenom! Njegov otac Marko mu je od svoje sirotinje podigao spomen – obilježe na Balšića pazaru. Gojko je u smrt – otisao s pjesmom „ne odajući druga nijednoga”, što kaže narod, što je podvig koji se nikad ne smije zaboraviti – kaže Bero Vulićević.

Iz razgovora sa njim saznali smo i neke nove detalje u vezi sa Gojkovim partizanskim i obavještajnim radom, odnosno za sudjelje Gojku Kruški i njegovim drugovima – Radisavu – Ćiru Radikoviću i Nedeljku – Bero Vulićeviću, koje se dosad nigdje ne pominju u

brojnim tekstovima posvećenim ovoj epsoj smrti. Radiković i Vulićević su osuđeni na vremenske kazne.

„Grb krví: početna slova imena i prezimena partizanskih ilegalaca

Recimo – „Grb krví“ kako i danas stoji na Gojkovoj spomen bistu, nije naziv nikakve

na zna kao Nedeljka. Znači – Gojko, Radisav i Bero su bili „grb“ a „krvi“ – Kruška, Radiković, Vulićević... zatim – da su se prije samog suđenja Kruška, Radiković i Vulićević dogovorili – ako ih osude na smrt, da svi zajednički zapjevaju: „Sa Lovćena kliče vila Crna Goro majko mila“.

A na samom suđenju prevodilac nam je uzalud išao

na ruku, priča Bero. Kad je saopštена presuda „Gojko Kruška – smrt vješanjem“, Gojko je ostao miran i dostojanstven. Šećam se da su nam se pogledi susreli, kako mu je jedna vena na čelu vidljivo pulsirala. Zatražio mi je cigaretu. Ja sam rekao da je to što imam – obična prašina. Na to je ustao predsednik njemačkog ratnog suda – Gajsinger i ponudio mu cigaretu. Gojko

je dostojanstveno odbio. Inače, Gojko je imao brata Jovana – Joca – takođe partizana i sestre – Olgu, Bosu i Bebu koje su ga neobično voljele. Danas me na nje-

ga svojom pojavom najviše podseća Bebin sin – Vasilije – Vanja Jovetić, priča Bero Vulićević.

Strašno mi je žao što nijesmo ispunili jedan veliki dug prema Gojku, iskren je on. Što nijesmo objavili njegove stihove na koje je bio ponosan, ali i druge njegove radove. Nažalost, oni su poslije suđenja bili sklonjeni ispod cigala jedne kuće, ali su brzo uništeni...

Pričao nam je Bero, dugo i sa šetom, o ovoj kratkoj ali svjetloj mladosti, o energičnim i odvažnim akcijama koje su zajedno vodili, o skojevskom i legalnom radu, o Gojku kao obavještaju – i aktivnostima koje je razvijao u četničkoj omladinskoj organizaciji na Cetinju. Ali i o kvizlinzima kojima su gesta-

povci – odavali priznanje što su uhvatili hrabre partizanske ilegalce. U „Crnogorskem vjesniku“ je bilo objavljeno saopštenje da jefeldkomandant gospodin Kajper „u znak priznanja izvolio im dodijeliti naročite nagrade i specijalni dodatak u životnim namircima“.

Trebalo je da sastavimo precizan izvještaj o stanju na Cetinju, šeća se on hapšenja ali agenti su nas iznenadili, iako je Gojkova sestra držala stražu. Bili smo se dogovorili da direktive i izvještaje unistimo, ali su nas preduhitili. Kasnije u zatvoru su nas krvnički tukli i tukli. Do besvjести. Gojko je uspio da nam kaže da će reći – da je skojevac. Tako je i bilo. Nikoga nije odao.

Ostali dio priče o smrti Gojka Kruške potpuno se slaže sa onim što nam je ispričao Bero Vulićević. A to je da je na zidu svoje ćelije ispisao posljednji datum svoje mladosti „Gojko Kruška, 13. 01. 1944. godine. Osuđen sam na smrt vješanjem. Presuda će se izvršiti danas u tri poslije podne“. Da je u tome istome času na tome istome zidu još jedan čovjek ispisivao zapis o svom posljednjem danu i to na albanskom: „Na bijelom hlebu 13.1. 1944. godine Musa Buta Hodžić.“ Da su zajedno – otisli u smrt.

Da je Gojkova pjesma sa vješala nagovijestila – nove pobjede...

Sestrina bundica: „Mama, bracu je hladno!“

Tri dana i tri noći Gojkoovo tijelo je visilo o grani velikog briješta. Za to vrijeme je Kajper svoje sluge obasipao povhalama i nagradama, dok je Milica bespomoćno gledala promrzlo sinovljivo tijelo, koje se njihalo na vjetru. Nije se smjeli na mrtvom sinu približiti od stražara sa bajonetom na pušći.

Treći dan naveče pozvao je Milicu u policiju, zeleći i na taj način da je još jednom podseće na sinovljivo mučilište. Potom jo saopštioje odliku da će u toku noći Gojkovo tijelo biti skinuto s vješala. O sahrani se mora sama primiti u toku noći.

Milica se sa devetogodišnjom kćerkicom našla ispod vješala kad je spavao čitav grad. Dželat nemilosrdno prešeće konopac u kome je Gojko visio. Sleđeno tijelo se našlo pred majčinim nogama.

Devetogodišnja Beba je taj trenutak strave i užasa na svoj način doživjela. Gojko je unakaženo i deformisano

no tijelo na mjesecni je dobitilo neki čudesan izgled. Oči su mu sjajale kao da je živ, što je devojčica prihvatala kao stvarnost. Ničice pade pred brata, priljubi obrašćice uz njegovo ledeno lice i kroz suze prošaputa: „Mama, bracu je hladno!“

Hitro skide svoju bundicu i njome umota bratovljenu glavu. Majka se za trenutak zbuni, a zatim kćeri reče da obuče bundicu. Uzaludne su bile majčine riječi da Gojku od ove noći više neće biti hladno. Beba je cvokotala od zime, ali bundicu nije htjela nipošto podići sa bratove glave.

Tako majka i sestra sahraniše Gojka po noći, a umjesto mrtvačkog sanduka bila je sestrina bundica.

Iz Gojkove bilježnice:
pisao pjesme, čitao svjetske pisce, filozofe, ekonomiste

O Gojkovoj junačkoj smrti dosad su pisali mnogi crnogorski književnici, novinari, pjesnici, naučnici...

Njegov drug i saborac Nedeljko – Bero Vulićević nam je otkrio i jednu Gojkovu tajnu – da je pisao pjesme, čitao svjetske pisce, filozofe, ekonomiste. Interesovala ga je čak i muzika. Tražom ovih šećanja došli smo do lista „Zavičaj“ iz februara 1972. godine u kojem poznati istoričar Zoran Lakić piše da u Istoriskom institutu u Titogradu, postoji debela fascikla (broj AR 4-7) sa preko stotinu strana zapisu ispisanih rukom Gojka Kruške, nezavršenog gimnazijalca sa Cetinja. O svemu što je čitao, pravio je bilješke, piše Lakić. Bilježio je i neke svoje misli. Recimo:

„Ne može čovjek da spašava u postelju careva, a da se od njih ne zarazi bezumljem. Rat koji dugi traje razara vojsku i čeliči narod“; „Radom treba da upravljaju oni koji rade“; Ovo je moja garancija – rat će se završiti na proljeće 1944. najdalje do početka ljeta 1944. godine“; „Na terasi dvorca u Šembrunu u blizini Beča uhvaćen je 23. oktobra 1809. godine, za vrijeme parade francuske vojske, jedan mladić, skoro dječak, osamnaestogodišnji Fridrik Šlaps, sin protestantskog pastora u Hamburgu. On je htio nožem da ubije Napoleona, kao što je odmah priznao na saslušanju. Šlaps je umro kao junak. Kad su ga izveli na strijeljanje on je užviknuo – ‘Živjela sloboda’! I pao mrtav...“

I Gojko je s pjesmom otisao u smrt...

NASTAVLJAČI VJEĆNOG ŽIVOTA GOJKA KRUŠKE I CRNOGORSKOG ANTIFAŠIZMA: Logo cetinjskih izviđača koji nose ime narodnog heroja Gojka Kruške

velike ilegalne skojevske organizacije, kako mnogi misle. Riječ je o početnim slovima naših imena i prezimena, objašnjava Bero, kojega malo ko i od starijih Cetinja-

ko je dostojanstveno odbio. Inače, Gojko je imao brata Jovana – Joca – takođe partizana i sestre – Olgu, Bosu i Bebu koje su ga neobično voljele. Danas me na nje-

Autentična fotografija sa vješanja Gojka Kruške i Muse (Buta) Hodžića od strane njemačkih okupatora i četničkih kvislina

GINEM KAO ČOVJEK, A VI ĆETE GINUTI KAO IZDAJNICI

Gojkova sestra Olga Kruška Jovićević: „Moj brat Gojko Kruška je u osviti slobode 1944. godine sa vješala ispod starog briješta na Balšića pazaru u Cetinju, odlazeći u smrt zapjevao 'Oj svjetla majska zoro...' Zato i danas kad čujem 'majsku zoru' srce mi drhti, a suze zaiskre...“

U vrijeme kada je Crnogorska himna „Oj svjetla majska zoro“, bila „tema dana“ u mnogim sredstvima javnog informisanja, Gojkova sestra Olga Kruška iz Beograda je na poseban i dirljiv način svjedočila: „Moj brat Gojko Kruška je u osviti slobode 1944. godine sa vješala ispod starog briješta na Balšića pazaru u Cetinju, odlazeći u smrt zapjevao „Oj svjetla majska zoro...“ I nastavlja: „Moj brat je pjesmu „Oj svjetla majska zoro“, pjevao i na vješalima. Dok je s ponosom odlazio u smrt. Zato me čude neka današnja prepucavanja o nju. Zar se može sumnjati u nešto što je iznjedrio narod? Od kada znam za sebe znam za „svjetlu majsку zoru“, za Lovćen... Tako je bilo i u drugim crnogorskim domovima. Zbog Gojkove epske smrti ja ču za sve ove stihove biti vezana čitavog života. Za stihove i bratova vješala. Bilo je to 13. januara 1944., na Balšića pazaru na Cetinju. Zato i danas kad čujem „majsku zoru“ srce mi drhti, a suze zaiskre...“

Tragom ove neobične i iskrene isповijesti došli smo i do nastavka ove priče. U tome su nam pomogli u SUBNOR-u Crne Gore. Naime, u spomen knjizi „Život za život“ (izdavač OO SUBNOR-a Cetinje) herojskoj smrti Gojka Kruške i njegovom prkosu za priču-posvećena je posebna pažnja. I s prawom...

Ocu i majci je govorio: nemojte me vrijeđati vašim suzama

„Tražio je u novembru 1943. godine da izađe u partizane, ali mu je i dalje naređeno da radi složeni posao obavještajca, pa je u jednoj takvoj akciji 24. decembra otkriven i uhapšen. Sa porodicom je odveden u „nacionalističku policiiju“ u kojoj je bio izložen najstrašnijim mučenjima-stezali su mu glavu gvozdenim obrucem, lomili prste između puščanih metaka, pekli mu zube usijanim gvožđem. On ništa nije priznao niti je koga odao. Potom je predat Njemicima koji su ga osudili na smrt vješanjem. Odveden je u zatvorsku celiju u kojoj je zapisao:

„Gojko Kruška 13. januara 1944. godine osuđen na smrt vješanjem. Presuda će se izvršiti u tri sata poslije podne“. Ocu i majci je govorio: nemojte me vrijeđati vašim suzama.

Objesen zajedno sa svojim drugom albanskim partizanom Musom (Buta) Hodžićem

Njemački vojnik je izveo Gojka iz zatvorske ćelije i odveo na mjesto vješanja, gdje je objesen zajedno sa svojim drugom albanskim partizanom Musom (Buta) Hodžićem.

Prije vješanja njegova pjesma je nadjačala huku motora kamiona kojim je bio doveden iz zatvora. Na pitanje njemačkog agenta: je li ti žao što ideš u smrt, Gojko je prkosno odgovorio: „Ne, izdajniče, jer ginem kao čovjek, a vi ćete ginuti kao izdajnici“.

„Sa Lovćena kliče vila, Crna Goro majko mila“

Gojko je tada zapjevao: „Sa Lovćena kliče vila, Crna Goro majko mila“. Tri da i tri noći visila su vješala ispod starog briješta i klatili se na vjetru leživi hrabri boraci Gojka Kruške i Muse Buta Hodžića. Trg Balšića pazar na Cetinju, gradu heroju, ostao je pust – kao srce samohrane majke“.

„Sa Lovćena kliče vila, Crna Goro majko mila“

PODŠEĆANJE NA ZAVRŠNE RATNE OPERACIJE: Crnogorska delegacija

Povodom 70-godišnjice pobjede nad fašizmom CRNOGORSKA ZVIJEZDA SJAJNA

Podšećamo da je Trinaestojulski ustanak crnogorskog naroda prvi, najveći i najmasovniji ustanički pokret u porobljenoj Evropi, koja je tih dana bila blic-krigom pregažena od strane najveće oružane armade i nemani u ljudskoj povjesnici – sila fašističke Osovine

Piše: dr Čedomir Bogićević

Oblježavanje 70-godišnjice pobjede nad fašizmom, kako slobodoljubivog čovječanstva i njegove savezničke Antihitlerovske koalicije u Drugom svjetskom ratu i, posebito, istočno-slobodarsko podšećanje na uzvišenu slobodarsku i nacionalno-socijalnu epohe NOB-a 1941–1945. u Crnoj Gori, predstavlja povijesno-humanističku afirmaciju grandiozne esencije slobode i ljudskog dostojarstva, kao i, ultima ratio, same socio-moralne egzistencije bivstva ljudskih zajednica.

Odluka Koordinacionog odbora za obilježavanje 70-godišnjice pobjede nad fašizmom u Crnoj Gori da istorijsko-kulturološki i etičko-slobodarski podseti cjelokupnu svjetsku javnost i njezin dječatni um na zvjezdane trenutke svjetske istorije u potpunosti je društveno-istorijski opravdana i sociometički nužno-potrebita donjeta sa utemeljenom senzibilnošću društvene legitimacije slobodarskog crnogorskog bića, kako po značaju tako i po načinu obilježavanja najvećeg događaja i datumu otkad je Crna Gora obnovila svoju državnu nezavisnost i međunarodno-pravni subjektivitet (21. 05. 2006).

Fenomen Drugog svjetskog rata

Podšećamo da je Trinaestojulski ustanak crnogorskog naroda prvi, najveći i najmasovniji ustanički pokret u porobljenoj Evropi, koja je tih dana bila blic-krigom pregažena od strane najveće oružane armade i nemani u ljudskoj povjesnici – sila fašističke Osovine. Obilježavajući 1990. godine 45-ugodišnjicu pobjede nad fašizmom veliki francuski državnik i antifašist Žiskar D'Esten

rekao je „da je Crna Gora bila najsjajnija zvijezda slobodarskog neba u Drugom svjetskom ratu“. Veliki francuski filozof i književnik Žan Pol Sartr (1905–1980) za crnogorski 13. jul kazao je da je to fenomen Drugog svjetskog rata i najveći događaj u ljudskoj istoriji poslijе francuske buržoaske revolucije, a njeno postrevolucionarno društveno tkivo (samoupravni socijalizam) otjelotvorenje je njegovog filozofskog učenja o čovjeku i ljudskom društву.

Crna Gora je na žrtveni oltar slobode, tokom Drugog svjetskog rata, položila 10% svog stanovništva (37.000) i 14.500 partizanskih boraca, dok je njen ukupni demografski gubitak iznosio 103.000 žitelja pretrpjeli silna materijalna razaranja – porušenih 21.000 stambenih i 20.000 razrušenih ekonomskih objekata, srušenih 320 škola, preko 20 velikih industrijskih postrojenja, i 80% mostova i saobraćajnih komunikacija. Na kraju slave oslobodilačke epopeje crnogorskih slobodara na Trećem zasjedanju ZAVNO Crne Gore (13. 07. 1943) kada ovo tijelo prerasta u Crnogorsku antifašističku skupštinu na rodnom oslobođenju (CA-SNO) kao vrhovno zakonodavno izvršno tijelo, odlučeno je da Crna Gora kao federalna državna jedinica, sa povraćenim državnim subjektivitetom, nacionalnim dostojarstvom i socijalno-pravdanim društvom, uđe u ravнопravnu federaciju jugoslovenskih država – Crna Gora je imala tri partizanske antifašističke proslavljene divizije i 11 brigada sa 36.000 borbenog sastava. Crna Gora je bila veliki ljudski – kadrovska rudnik revolucije, koja je dala 244 narodna heroja (od ukupno 1.037), 28 ratnih generala (36%), 988 Crnogoraca u toku NOB bilo je na 2.057

rukovodećih dužnosti, dok je u Vrhovnom štabu NOV i POJ bilo osam Crnogoraca od ukupno 23.

Iskazati poštovanje za slobodarsko junaštvo crnogorskog naroda

Samonikla svijest o slobodi crnogorskog naroda kroz njegov milenijumski državotvorni, prosvjetiteljski, kulturni i slobodarski agon i na početku oslobođilačkog rata 1941. bila je plod njegove autohtone voljnosti i slobode koja nije bila pod ničijim diktatom i nalogom, osim pod savješću vjekova i slobodarske povjesnice kakvu ne poznaće ljudski rod. Zato bi po načelima razboritog uma (Saper aude – Kant) svih predstavnika slobodarskih naroda i izaslanici njihovih država iz čitavog svijeta, a osobito bivših jugoslovenskih republika kao država, trebali biti u Crnoj Gori 09. 05. 2015. i na taj način, u povodu velikog društvenog i slobodarskog jubileja, iskazati poštovanje za slobodarsko junaštvo crnogorskog naroda u epopeji Drugog svjetskog rata.

Istorijska pravica i moralni postulati zahtjevaju da slobodno čovječanstvo preko Organizacije ujedinjenih naroda organizuju posebni fond za društveno-ekonomski razvoj Crne Gore, a Evropska Unija i parlamentarna skupština Savjeta Evrope u svom istorijsko-kulturološkom kalendaru uvrste 13. jul kao Dan sjećanja na jedinstveni fenomen u ljudskoj istoriji – opštenarodni ustanak crnogorskog naroda, kao simbol slobode i ljudskog dostojarstva, a samo crnogorsko zakonodavstvo treba da ga reintegriše kao praznik (radno) – kao Dan pobjede nad fašizmom. Narodi koji gube pamćenje, gube život. Ko svoje zapostavlja, tuđemu se klanja (narodne mudrosti).

Povodom 70 godina pobjede nad fašizmom, predstavnici Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore posetili Poljanu kod Ljubljane koja je bila poprište posljednje bitke na ovim prostorima u II svjetskom ratu

BURAN POZDRAV ZA CRNOGORSKU DELEGACIJU

Nakon državnog vrha Slovenije, na spomen obilježe koje simbolizuje zajedničku borbu i pobjedu nad fašizmom vjenac poštovanja položila je brojna delegacija boraca i antifašista Crne Gore i Podgorice koju su predvodili potpredsednik SUBNOR-a Crne Gore prof. Ljubomir Sekulić i ambasador Crne Gore u Sloveniji dr Miomir Mugoša

Večanost povodom sedam decenija pobjede nad fašizmom održana je u mjestu Poljane nedaleko od Ljubljane, a među brojnim gostima bila je i delegacija Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore.

„Hiljade boraca i antifašista iz bivših jugoslovenskih republika, uz slobodarske partizanske zastave i pjesme, podsetilo se završnih operacija u II Svjetskom ratu protiv Njemaca, ustaša, četnika i

drugih domaćih izdajnika, u kojima su učestvovali i crnogorski partizani, koji su ostali zapomenuti kao veliki borci i prijatelji“, istakao je veteran Janez Stanovnik.

Nakon državnog vrha Slovenije, na spomen obilježe koje simbolizuje zajedničku borbu i pobjedu nad fašizmom vjenac poštovanja položila je brojna delegacija boraca i antifašista Crne Gore i Podgorice koju su predvodili potpredsednik SUBNOR-a Crne Gore prof. Lju-

bomir Sekulić i ambasador Crne Gore u Sloveniji dr Miomir Mugoša. Prisutni su ih pozdravili burnim aplauzom.

Uz to, crnogorska delegacija položila je vjenac na spomen obilježe Milovanu Šaranoviću i drugim partizanskim herojima u centru Ljubljane, ali i posetila spomen obilježe crnogorskog vladici i pjesniku Petru II Petroviću Njegošu uz domaćinski doček u crnogorskoj ambasadi u Ljubljani.

N. N.

Svečanošću u Igalu proslavljen 17. maj, državni praznik Kraljevine Norveške

PRIJATELJSTVO ZAČETO U ANTIFAŠISTIČKOJ BORBI

Ambasador Norveške u Beogradu Nils Ragnar Kamsvag: Prijateljstvo između Crne Gore i Norveške je specifično, stvoreno na zajedničkim doživljajima iz Drugog svjetskog rata. Ali to je i prijateljstvo koje mi dalje razvijamo kroz zajedničku razvojnu, ekonomsku i kulturnu saradnju

Gradonačelnik Herceg Novog Nikola Gojković: Crnu Goru i Norvešku vežu mnoge sličnosti i nije slučajnost daje Herceg Novi grad prijateljsa dva norveška grada, više od 40 godina sa Levangerom, a nešto kraće sa Kristijansendom

PRAZNIK UNIVERZALNIH VRIJEDNOSTI: Sa proslave

U igalu kraj Herceg Novog obilježen je 17. maj, Dan ustanovnosti Kraljevine Norveške. Svečanost je, po tradiciji dugoj 39 godina, počela svečanom povorkom koju su činili Norvežani i mještani, zatim đeca iz Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj, Mjesna muzika Denovići, mažoretki KSC „Diano“ i članovi KUD „Ilija Kišić“ iz Zelenike. Tim povodom, na terasi nacionalnog restorana igalskog Instituta „Dr Simo Milošević“ upriličen je i bogat kulturno-zabavni program.

Ambasador Norveške u Beogradu Nils Ragnar Kamsvag kazao je da je ovaj dan prvenstveno praznik Ustava Norveške, ali i praznik univerzalnih vrijednosti na kojima počivaju sve snažne demokratije.

„Prijateljstvo između Crne Gore i Norveške je specifično, stvoreno na zajedničkim doživljajima iz Drugog svjetskog rata. Ali to je i prijateljstvo koje mi dalje razvijamo kroz za-

jedničku razvojnu, ekonomsku i kulturnu saradnju. U našoj saradnji sa Crnom Gorom prioritet je dalje razvijanje pravne države, što je u potpunosti u duhu našeg Ustava“, istakao je on.

Hercegnovski gradonačelnik Nikola Gojković naglasio je da ga raduje „što ovaj značajan praznik norveški gosti proslavljaju sa prijateljima, u sunčanoj i toploj Boki“.

„Želja nam je da vam prenesemo bar dio atmosfere sa svečanosti u vašoj zemlji, koju mi poznajemo kao zemlju vikinga, velikih književnika, umjetnika, istraživača, miroljubivog, srdačnog, skromnog i tihog naroda. Crnu Goru i Norvešku vežu mnoge sličnosti i nije slučajnost da je Herceg Novi grad prijatelj sa dva norveška grada, više od 40 godina sa Levangerom, a nešto kraće sa Kristijansandom“, kazao je on.

N. N.

Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ obilježila 68 godina postojanja

OTVORENA TRI KABINETA SA INTERAKTIVNIM MONITORIMA

■ NAJSAVREMENIJA OPREMA ZA USVAJANJE ZNANJA: Ministar prosvjete mr Predrag Bošković ozvaničio početak rada

Povodom obilježavanja 68 godina rada Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ u Podgorici, ministar prosvjete mr Predrag Bošković otvorio je sa direktorom te ustanove Veselinom Pićurićem tri kabine na najsavremenijim interaktivnim monitorima.

Ministar Bošković, inače bivši čak ove škole, izrazio je zadovoljstvo zbog uspjeha koje postiže ta ustanova.

„Elektrotehnička škola danas izgleda mnogo drugačije, kvalitetnije i opremljenije. Srećni smo što pokazujemo da ova obrazovna ustanova može da bude ispred svog vremena, može da ide u korak sa generacijom iz Europe i razvijenih zemalja.

To nam je cilj u obrazovanju da svojim radom i kreativnošću stvaramo uslove za dečku da uče po najsavremenijim metodama“, kazao je Predrag Bošković.

Direktor Pićurić je ponošan na rezultate koje je Škola postigla za vrijeme njegovog mandata:

„Prije sedam godina krenuli smo ni od čega i danas smo došli do najpremijenije, najsavremenije škole, ne samo u Crnoj Gori, već i u regionu. Jedan od prvih koji nam je pomogao i kojeg smatramo zaštušnjim za to je ministar Bošković koji nam je prije šest godina, kada je bio direktor Rudnika u Pljevljima, pomogao da nabavimo

prvu interaktivnu tablu u crnogorskom obrazovanju. Na taj dar uzvratili smo pravim radom i sada u svakom kabinetu imamo takve table. Smatrali smo da ne smijemo da se zaustavimo na tom koraku pa smo išli dalje. Nabavili smo interaktivne monitore“, istakao je Pićurić.

On smatra da učenici svih škola u Crnoj Gori treba da imaju uslove da na najsavremeniji način usvajaju brzo i kvalitetno vještine, znanja i kompetencije koje će im trebati u 21. vijeku.

„U 21. vijeku, dobu interneta, moramo svi biti online. Ako smo offline onda nemamo perspektivu, nemamo budućnost.“

O. D.

V Sajam mladih pronačalača održan u Podgorici

INOVACIJE ORIGINALNE I ŠIROKO PRIMJENLJIVE

U takmičarskom dijelu svojim inovativnim rješenjima predstavilo se 18 timova, iz osam srednjih stručnih škola i jedne gimnazije. Pobjednik sajma je inovativno rješenje meteorološka solarna vjetrenjača, učenika Srednje stručne škole iz Pljevlja – Dževada Čuturića, Aleksandra Beljkaša, Dimitrija Čaćića, Ajdine Karovića i Ensara Vilića

■ MOTIVACIJA MLADIH KOJI SE BAVE NAUKOM: Nagrađeni učesnici sajma

Peti sajam mladih pronačalača održan je u Podgorici u organizaciji Fondacije Mladi pronačalači Crne Gore, Centra za stručno obrazovanje, ministarstava nauke i prosvjete, dok je generalni pokrovitelj bila Crnogorska komercijalna banka. U takmičarskom dijelu svojim inovativnim rješenjima predstavilo se 18 timova, iz osam srednjih stručnih škola i jedne gimnazije, a u revijalnom dijelu učestvovalo je sedam timova od kojih su po dvije ekipe studenata sa Elektrotehničkog fakulteta, Mašinskog fakulteta i fakulteta i jedan tim OŠ „Radojica Perović“.

Pobjednik sajma je inovativno rješenje meteorološka solarna vjetrenjača, učenika Srednje stručne škole iz Pljevlja – Dževada Čuturića, Aleksandra Beljkaša, Dimitrija Čaćića, Ajdine Karovića i Ensara Vilića koji su dobili i nagradu za najoriginalnije inovativno rješenje. Najkompleksnije inovativno rješenje je zaštitna za električni šport sa staklenom pločom, učenika Srednje mješovite škole „Mladost“ iz Tivta – Stefana Labovića. Nagradu za najbolje tržišno orijentisano inovativno rješenje, aplikaciju koja omogućava korisnicima da pristupe meniju bilo kog ugostiteljskog objekta „Outmenu“, dobio je Balša Janjušević iz Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice. Najfunkcionalnije

inovativno rješenje je HHO generator na vodu, učenika Srednje elektro-ekonomske škole iz Bijelog Polja – Ernisa Dautovića i Armina Klapije. Specijalna nagrada CKB za najbolje društveno odgovorno rješenje na temu „Očuvanje životne sredine“ dodijeljena je za „Green-Bon-bon“ kantu za recikliranje papira, učenici Srednje građevinsko-geodetske škole „Inž. Marko Radović“ iz Podgorice – Balši Dragojeviću, Sunčici Obradović, Stefanu Drobnjaku, Marku Pavićeviću i Nikoleti Vukčević. Specijalna nagrada za najbolje revijalno inovativno rješenje pripala je mobilnom robotu u WiFi mreži, studenata Elektrotehničkog i Mašinskog fakulteta iz Podgorice – Trifuna Savića, Janka Vukotića i Zoje Vuljaj.

Kako su istakli organizatori, učesnici sajma su predstavili inovacije i pronačalake koji su originalni, imaju potencijal za široko korišćenje, koji su praktični za upotrebu, laki za proizvodnju, pristupačni i tržišno opravdani. Za izradu takvih inovacija koristi se znanje iz matematike, mehanike, elektronike, mehatronike, kompjuterskih nauka, ali i hemije, biologije i sličnih disciplina. Cilj ovog projekta jeste motivacija mladih ljudi koji se bave naukom, da realizuju svoje ideje, rješenja i inovacije, kako bi sutra dali dodatni impuls na putu razvoja.

O. D.

18

Prosjevjetni rad

JUN

2015

BROJ

36

Ogledno predavanje „Klimatske promjene i globalno zagrijavanje u OŠ „Oktoih“ u Podgorici

VAŽAN DOPRINOS U DOMENU KLIMATSKIH PROMJENA

Gordana Ćetković, profesorica fizike i Dragana Kažić, profesorica geografije: Za kraj učenici su horski izveli pjesmu „Plava planeta“, uz puštanje balona u obliku i dizajnu naše planete na opšte oduševljenje gostiju. Time smo dali skroman, ali, po našem mišljenju važan doprinos u domenu klimatskih promjena i ublažavanju posljedica globalnog zagrijavanja. Času je prisustvovao i gost Branko Micev iz Zavoda za hidrometeorologiju i seismologiju (ZHMSCG)

svojom ljubavlju prema učenicima, umijećem i kreativnošću potvrdila Gordana Ćetković, profesorica fizike u podgoričkoj OŠ „Oktoih“.

Ona je u saradnji sa Dragonom Kažić, profesoricom geografije, nastavnu jedinicu „Klimatske promjene i globalno zagrijavanje“ (ogledno

predavanje vezano za obrazovanje za održivi razvoj) povezala sa međupredmetnom temom iz geografije.

Času je prisustvovao i gost

Branko Micev iz Zavoda za hidrometeorologiju i seismologiju (ZHMSCG).

„Na času su obnovljeni i produbljeni sadržaji iz globalnog zagrijavanja, efekta staklene baštice, učenici su upoznati sa stakleničkim gasovima-GHG tabelom i „Kjoto protokolom“, te sami kao primjere

■ GOST NA ČASU BRANKO MICEV, METEOROLOG: Učenici izrazili dobrodošlicu

ukazali stanje u Željezari Nikšić, TE Pljevlja, KAP-u. Nakon toga, održana je dačka konferencija – debata predstavnika zemalja koje izlaze na Jadransko more i njegovoj zaštiti. Đaci u svojstvu novinara prikazu-

li su anketu-intervju sa građanima Podgorice o klimatskim promjenama, dok su mali glumci priredili igrokaz „Učenici VII razreda protiv globalnog zagrijavanja“. Uz to, učenici su radili test Sunce i zdrav-

stveni rizici i dali tabelarni prikaz vremenskih parametara, „Meteo“ sa gostom Brankom Micevom de je on ispričao neke zanimljivosti iz oblasti meteorologije, ali i pohvalio naše učenike na pokazanom znanju i želji za učenjem iz ove oblasti. Za kraj učenici su horski izveli pjesmu „Plava planeta“, uz puštanje balona u obliku i dizajnu naše planete na opšte oduševljenje gostiju. Time smo dali skroman, ali, po našem mišljenju važan doprinos u domenu klimatskih promjena i ublažavanju posljedica globalnog zagrijavanja“, naglasile su profesorice Gordana Beba Ćetković i Dragana Kažić.

Podsetimo, čas koncipiran kao korelaciju ova dva predmeta održan je u okviru projekta „Preduzetništvo u škola-ma“ prije tri godine.

Š. B.

■ BALONI U BOJAMA PLANETE ZA KRAJ: Učenici oduševili goste

■ ODRŽANA JE I MEDUNARODNA KONFERENCIJA: Segment sa časa

Delegacija Muzičke škole u Tivtu boravila u uzvratnoj pošeti Školi „Suldal Kulturskule“ u gradu Sandu u Norveškoj

ISKUSTVO KOJE SE RIJETKO DOŽIVLJAVA

Pina Bubanja, direktorka: Osećali smo se kao da smo odavno sa njima, kao da smo dio velike porodice, tako da čak ni jezik nije bio barijera. U zemlji koja najveći značaj pridaje deci, naši učenici su pronašli nove kontakte. Gostoprимstvo se osećalo na svakom koraku i u svakom obraćanju. U razgovoru Bubanje sa direktorom Suldal Kulturskule Hakonom Nielsenom i Aud Marit Henge, koja je glavna u oblasti kulture u komuni Suldal, dogovoren je sastavljenje zajedničkog projekta sa kojim će biti upoznate sve relevantne institucije Crne Gore i Norveške. Nastavak zajedničkog djelovanja prvenstveno će se bazirati na deci. Biće to, dakle, zajednički projekat koji spaja decu iz Norveške i Crne Gore

Muzička škola u Tivtu organizovala je uzvratnu pošetu Školi „Suldal Kulturskule“ u gradu Sandu u Norveškoj. Na daleko putovanje otišla su četiri učenika (Doris Račić, Maša Mudreša, Anastasija Aleksić i Lara Bubanja), tri profesora (Nevila Klakor, Bruna Matijević i Oliksej Molčanov), zatim predstavnik Savjeta roditelja škole Marinko Aleksić, predstavnica Turističke organizacije Tivta Tamara Petković i direktorka Škole Pina Bubanja.

„Prvog dana održali smo zajednički koncert u predvorju dvorani ‘Suldal Kulturskule’, na kojem se naša škola predstavila bogatim muzičkim programom na klaviru, horni, klarinetu, saksofonu, flauti i violinama, a domaćini su, na naše oduševljenje, program započeli svirajući crnogorsku himnu“, ističe Bubanja. „U svakom trenutku domaćini su se trudili da nam predstave ljepote ove zaista fascinante zemlje, tako da smo obišli i hidrocentralu Hylsen. Zamjenik gradonačelnika Guugedal Torbjorn pohvalio se nastupom simfonijskog orkestra iz Oslo, koji je prije dvije godine održao koncert 100 metara pod zemljom, u glavnem prostoru hidrocentrale. Na ovu priču nadovezala se i naša, jer bi, što da ne, i duvački orkestar naše škole jednom mogao zaustaviti turbine ove zaista predivne hidrocentrale.“

Predstavljanje tradicionalnih crnogorskih pjesama

I aktivnosti koje su uslijedile ostavile su na crnogorske posjetioce snažan utisak. Pored tradicionalne povorce gradom, zanimljiva je bila i proslava Dana državnosti Norveške, koja je održana u dvorani „Suldal Kulturskule“, na kojoj su veoma zapažen nastup imali tivatski učenici, što je potvrđeno ovacijama i aplauzima.

„Sadražaj trećeg dana u Sandu za nas je bio iznenadenje“, priča direktorka. „U Ryfylke muzeju okupljaju se predstavnici svih nacija koje tu žive, pripajajući svoju nacionalnu jelu i predstavljajući se mužičkom numerom. Ovaj nastup je za nas bio poseban izazov, jer mi, naravno, niješmo bili u prilici da pripremimo naše jelo,

NI JEZIK NIJE BIO BARIJERA: Tivatska delegacija

ali smo se pjevanjem i sviranjem tradicionalnih crnogorskih pjesama predstavili pripadnicima ostalih naroda. Interesantan detalj je da u Norveškoj žive čak 32 nacije. Ovaj nastup izazvao je fantastične reakcije kako domaćina tako i naroda iz Sirije, Holandije, Danske, Bugarske, Indonezije, a posebno je bilo dirljivo za stanovnike Sandu koji vode porijeklo sa ovih prostora.“

Odlična prezentacija grada i države

Kada je riječ o daljoj saradnji, u razgovoru Bubanje sa direktorom „Suldal Kulturskule“ Hakonom Nielsenom i Aud Marit Henge, koja je glavna u oblasti kulture u komuni Suldal, dogovoren je sastavljenje zajedničkog projekta sa kojim će biti upoznate sve relevantne institucije Crne Gore i Norveške. Nastavak zajedničkog djelovanja prvenstveno će se bazirati na deci. Biće to, dakle, zajednički projekat koji spaja decu iz Norveške i Crne Gore.

Prateći aktivnosti učenika i profesora, TO Tivta organizovala je odličnu prezentaciju grada i države, što je izazvalo veliko interesovanje. U tom dijelu posebno se istakla mlada

turistička promoterka Tamara Petković, koja je u potpunosti bila dio školskog tima.

Podrška bazirana na nacionalnim kulturnim sadržajima

„I na sastanku sa gradonačelnikom Sanda Torkel Myklebust dobili smo potvrdu da će buduća saradnja imati podršku, bazirajući se na nacionalnim kulturnim sadržajima“, navodi Bubanja.

Ona napominje da su dobra energija, srdačnost, maštovitost, te želja za prezentovanjem svoje zemlje bili dominantne karakteristike gostovanja u Sandu.

„Osećali smo se kao da smo odavno sa njima, kao da smo dio velike porodice, tako da čak ni jezik nije bio barijera. U zemlji koja najveći značaj pridaje deci, naši učenici su pronašli nove kontakte. Gostoprимstvo se osećalo na svakom koraku i u svakom obraćanju. Ovo je iskustvo koje se rijetko doživljava, malo je reći da smo oduševljeni i srećni“, naglašava Bubanja, koja svoje impresije završava rečenicom jednog od norveških domaćina: „Norvešku je ovih dana ogrijalo Muzičko sunce“. N.N.

Održan je „okrugli sto“ o budućim ustavnim promjenama, o pozorištu, o građevinarstvu... često pročitamo u novinama ili čujemo preko elektronskih medija. Kako učesnici ovakvih skupova najčešće sede za „običnim“ ili čoškastim stolovima, jasno je da se ovaj izraz upotrebljava u prenešenom značenju.

O čemu je zapravo riječ?

Sam izraz „okrugli sto“ nastao je u ranom srednjem vijeku, kada je bila popularna litera-

tura o kralju Arturu i vitezovima Okruglog stola. Ovaj viteški red uveo je, na predlog čarobnjaka Merlin, otac kralja Artura. Ovi vitezovi zaista su sedeli za okruglim stolom kako bi se svi osećali i jednakim i ravnopravnim. Jer, okrugli sto, za razliku od običnog, nema ni procjela – glavnog, najuglednijeg mješta, ali ni začelja, tako da simbolizuje punu ravnopravnost svih učesnika, bez obzira na njihov rang, značaj ili položaj.

Pripremio: N. Knežević

Predstavnice Udruženja žena „Bonaca“ posetile OŠ „Ilija Kišić“ u Zelenici kod Herceg Novog

PRIGODNI POKLONI ZA UČENIKE ZAVRŠNOG RAZREDA

Osnovnu školu „Ilija Kišić“ u Zelenici posetile su predstavnice Udruženja žena „Bonaca“ i tom prilikom uručile prigodne poklonne učenicima završnog devetog razreda – odjeljenja deci se posebnim obrazovnim potrebama.

U ime učenika i nastavnog osoblja, uprava ove vaspitnoobrazovne ustanove iskazala je zahvalnost na ukazanoj pažnji, kao i dugogodišnjoj saradnji sa ovim

udruženjem. Prema njihovim riječima, to je jedan od dobrih primjera uspješne saradnje NVO sektora sa školom, kao i njegovanja partnerskog odnosa škole sa subjektima iz lokalne zajednice. U skladu sa dosadašnjom dobrom praksom i uspješnom saradnjom sa ovim Udruženjem OŠ „Ilija Kišić“ nastaviće sa ovakvim aktivnostima i u narednom periodu.

Š. B.

U okviru obilježavanja 50 godina Muzičke škole u Tivtu, održan koncert „Život violine kroz 50 godina“ i otvorena izložba fotografija

„Škola od 1964. godine“

POLA VIJEKA DRUŽENJA ŠKOLE SA KRALJICOM INSTRUMENATA

Direktorka Škole Pina Bubanja: Violina iz godine u godinu doživljava sve veću popularnost i postaje sastavni dio solističkih i orkestarskih nastupa. Nakon smrti nastavnika Đanija, violina je utihнуla, a vraća se 1995. godine sa prof. Pavelom Akasamitom

Uspjesi na državnim i međunarodnim takmičenjima

Zbog ovih okolnosti, do prije 20 godina u Muzičkoj školi učili su klavir, harmonika, gitara i flauta, ali nije bilo božnji od manjka ponovnog interesovanja za ovaj instrument.

„Iz brojnosti je iznikao kvalitet i počeli su se redati uspjesi na državnim i međunarodnim takmičenjima. Nakon prof. Aksamita, sa đacima rade: Dušanka Pižurica, Vatroslav Simić, Milena Rajković, Maja Dobrović i Nevila Klakor. Svako od njih povukao je trag gudalom u istorijatu naše škole“, istakla je Bubanja.

Zanimljivi nastupi

Na koncertu su nastupili: đak iz prve generacije, sadašnji predsednik Skupštine opštine Tivat Krsto Bošković, učenici koji danas pohađaju Muzičku školu (Noemi Perićić, Peter Petković i Dunja Kozušina), zatim učenice Srednje muzičke škole „Vida Matijan“ sa osnovnim muzičkim obrazovanjem stečenim u Tivtu (Barbara Tešić, Tijana Stanišić i Milena Petković), a završnu tačku izveo je trio za klavir i dvije violine (Pava Taušan, Barbara Tešić i Tijana Stanišić). Od prvog izvođača do završnog nastupa korepetitor je bio profesor Aleksej Molčanov.

U sklopu prigodne izložbe, posjetiocu su imali priliku da vide brojne fotografije, gotovo svih generacija, stara svjetska i dnevni, nagrade osvojene u minulih pola vijeka i požutje novinski tekstove.

U tekućoj školskoj godini na Odsjeku za violinu pod nadzorom profesorki Nevile Klakor i Maje Dobrović nastavu pohađaju 44 đaka, od kojih je devet u područnom odjeljenju Muzičke škole u Radovićima, koje je otvoreno školske 2008/2009. godine.

N.N.

Rječnik frazema (11)

OKRUGLI STO

PROSVJETNI RAD

19

Prosvjetni rad

JUN
2015
BROJ
36

VIJESTI IZ ŠKOLA

Rječnik frazema (11)

OKRUGLI STO

Održan je „okrugli sto“ o budućim ustavnim promjenama, o pozorištu, o građevinarstvu... često pročitamo u novinama ili čujemo preko elektronskih medija. Kako učesnici ovakvih skupova najčešće sede za „običnim“ ili čoškastim stolovima, jasno je da se ovaj izraz upotrebljava u prenešenom značenju.

O čemu je zapravo riječ?

Sam izraz „okrugli sto“ nastao je u ranom srednjem vijeku, kada je bila popularna literatura o kralju Arturu i vitezovima Okruglog stola. Ovaj viteški red uveo je, na predlog čarobnjaka Merlin, otac kralja Artura. Ovi vitezovi zaista su sedeli za okruglim stolom kako bi se svi osećali i jednakim i ravnopravnim. Jer, okrugli sto, za razliku od običnog, nema ni procjela – glavnog, najuglednijeg mješta, ali ni začelja, tako da simbolizuje punu ravnopravnost svih učesnika, bez obzira na njihov rang, značaj ili položaj.

Pripremio: N. Knežević

VIJESTI IZ ŠKOLA

Rječnik frazema (11)

OKRUGLI STO

Održan je „okrugli sto“ o budućim ustavnim promjenama, o pozorištu, o građevinarstvu... često pročitamo u novinama ili čujemo preko elektronskih medija. Kako učesnici ovakvih skupova najčešće sede za „običnim“ ili čoškastim stolovima, jasno je da se ovaj izraz upotrebljava u prenešenom značenju.

O čemu je zapravo riječ?

Sam izraz „okrugli sto“ nastao je u ranom srednjem vijeku, kada je bila popularna literatura o kralju Arturu i vitezovima Okruglog stola. Ovaj viteški red uveo je, na predlog čarobnjaka Merlin, otac kralja Artura. Ovi vitezovi zaista su sedeli za okruglim stolom kako bi se svi osećali i jednakim i ravnopravnim. Jer, okrugli sto, za razliku od običnog, nema ni procjela – glavnog, najuglednijeg mješta, ali ni začelja, tako da simbolizuje punu ravnopravnost svih učesnika, bez obzira na njihov rang, značaj ili položaj.

Pripremio: N. Knežević

VIJESTI IZ ŠKOLA

Rječnik frazema (11)

OKRUGLI STO

Održan je „okrugli sto“ o budućim ustavnim promjenama, o pozorištu, o građevinarstvu... često pročitamo u novinama ili čujemo preko elektronskih medija. Kako učesnici ovakvih skupova najčešće sede za „običnim“ ili čoškastim stolovima, jasno je da se ovaj izraz upotrebljava u prenešenom značenju.

O čemu je zapravo riječ?

Sam izraz „okrugli sto“ nastao je u ranom srednjem vijeku, kada je bila popularna literatura o kralju Arturu i vitezovima Okruglog stola. Ovaj viteški red uveo je, na predlog čarobnjaka Merlin, otac kralja Artura. Ovi vitezovi zaista su sedeli za okruglim stolom kako bi se svi osećali i jednakim i ravnopravnim. Jer, okrugli sto, za razliku od običnog, nema ni procjela – glavnog, najuglednijeg mješta, ali ni začelja, tako da simbolizuje punu ravnopravnost svih učesnika, bez obzira na njihov rang, značaj ili položaj.

Pripremio: N. Knežević

VIJESTI IZ ŠKOLA

Rječnik frazema (11)

OKRUGLI STO

Održan je „okrugli sto“ o budućim ustavnim promjenama, o pozorištu, o građevinarstvu... često pročitamo u novinama ili čujemo preko elektronskih medija. Kako učesnici ovakvih skupova najčešće sede za „običnim“ ili čoškastim stolovima, jasno je da se ovaj izraz upotrebljava u prenešenom značenju.

O čemu je zapravo riječ?

Sam izraz „okrugli sto“ nastao je u ranom srednjem vijeku, kada je bila popularna literatura o kralju Arturu i vitezovima Okruglog stola. Ovaj viteški red uveo je, na predlog čarobnjaka Merlin, otac kralja Artura. Ovi vitezovi zaista su sedeli za okruglim stolom kako bi se svi osećali i jednakim i ravnopravnim. Jer, okrugli sto, za razliku od običnog, nema ni procjela – glavnog, najuglednijeg mješta, ali ni začelja, tako da simbolizuje punu ravnopravnost svih učesnika, bez obzira na njihov rang, značaj ili položaj.

Održano 21. Prvenstvo Crne Gore u šahu za mlade
SMOTRA TALENATA

TEMELJAN PRISTUP DREVNOJ IGRI: Sa takmičenja

20
U Petrovcu u je početkom maja održano 21. Prvenstvo Crne Gore u šahu za mlade. Učestvovalo je 82 talentovanih šahista i šahistkinja, u kategorijama od osam do 18 godina.

Najuspješnija šahistkinja u uzrastu do osam godina bila je Anastasija Mandić („Trebjesa“ – Nikšić), a kod šahista Dimitrije Svrkota („Osnovne i srednje škole“ – Pljevlja). U kategoriji do 10 godina najbolji su bili Matija Popović („Omladinac“ –

Podgorica) i Đordje Andelić („Mladost“ – Nikšić). U grupi do 12 godina prvo mjesto osvojili su Neda Bojović („Osnovne i srednje škole“ – Pljevlja), i Vuk Miletić („Mladost“ – Nikšić). U kategoriji do 14 godina pobijedili su Nikolina Koljević („Crnogorac“ – Cetinje) i njen klupska drug Danilo Pobor. U grupi do 16 godina najbolji su bili Emilia Vučanović („Osnovne i srednje škole“ – Pljevlja) i Andrej Šuković („Omladinac“ – Podgorica). U najstarijoj gru-

pi šampionski pehari pripadaju su Tijani Blagojević („ŽŠK Podgorica“) i Lazaru Lekiću („Mornar“ – Bar).

Ovogodišnje Prvenstvo za mlade bilo je ujedno i izborni, pa su najbolji mladi šahisti i šahistkinje Crne Gore stekli pravo nastupa na Evropskom prvenstvu u Po-reču (Hrvatska), koje će se održati krajem septembra ove godine i Svjetskom prvenstvu u Halkidiku (Grčka) koje će se održati krajem oktobra ove godine.

Gimnazija „25. maj“ u Tuzima proslavila 44 godine postojanja. Tim povodom, učenicima i nastavnici ma ove vaspitno-obrazovne ustanove uručene su nagrade i zahvalnice za rezultate postignute na različitim takmičenjima.

Direktor Gimnazije Semir Ljaljević istakao je da je veoma ponosan na svoje đake i podsetio da je ove godine

ispraćena 40. generacija maturanata.

„Godina iza nas bila je izuzetno uspješna i na planu poboljšavanja rada, tako da smo uglavnom od sopstvenih sredstava, ali i uz pomoć Ministarstva prosvjete i Gradske opštine Tuzi, uspjeli da renoviramo fiskulturnu salu, svačionice i poligon, a okrečili smo i sve radne prostorije i učionice“, kazao je

on, dodajući da će nastaviti ovim tempom i pokušati da urade još više, „jer naši đaci to zasluzuju“.

Ljaljević je napomenuo da je kolektiv zvanično ispratio u penziju profesora njemačkog i latinskog jezika Preljija Ljulđonaja, kome su tom prilikom uručeni zahvalnica i prigodan poklon.

N. N.

Uspjeh pljevaljskih učenika na Sveruskom konkursu „Plava lenta“

NAGRAĐENO OSAM GIMNAZIJALACA

Za učešće na sveruskom konkursu „Plava lenta“, povodom 22. aprila, Svjetskog dana voda, nagrađeno je osmoro učenika Gimnazije „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima. To su: za literarni rad – Sanja Popadić, Dosta Pali-

brk i Božica Grujičić, za multimedijalnu prezentaciju – Irma Junuz, Nikola Lončarević i Ognjen Šubarić, za fotografiju – Vahid Kavazović i Branislav Popadić. Njima su pripale diplome. Diplomama i sertifikatima nagrađeni su i plesna

grupa koja se predstavila na Trgu „13. jul“ u Pljevljima i članovi prateće muzičke grupe koji su izveli par pjesama. Program su osmislile profesorce Jadranka Jestrović, Tanja Drašaević i Biljana Marjanović.

M. Joknić

ZAPIS IZ PIVE: Luka Mitrić, učenik Srednje mješovite škole u Plužinama

DOBAR UČENIK I RIBAR

Strast prema ribarstvu prenio na kolege iz razreda

Luka Mitrić, učenik Srednje mješovite škole u Plužinama – smjer trgovinski tehničar, zavolio je od malih nogu ribolov. Sve to zahvaljujući ocu koji je istaknuti pčelar i ribar. Dokopao se ribarskog štapa i nije ga ispuštao tokom devetogodišnjeg školovanja.

Luka je sada član Sportskog ribolovnog društva „Bajo Pivljanin“ u Plužinama.

Ovaj hobi mu ne ne smeta da bude dobar đak, a ribarenje, mu uz neznatnu materijalnu korist, donosi slavu i uživanje u ovom rekreativnom sporstu. U slobodnom vremenu kada na internetu i televiziji ne gleda priloge o ribarstvu, uzima ribarski štapi i dolazi do Pivskog jezera, zabaci ga i strpljivo čeka dok se ne mrdne plovak na vodi. Do sada se na njegovu brižno pri-

premljenu udicu nije se zakačio nijedan kapitalac, što ne znači da i neće. Strastven i već afirmisan ribar priprema se i za sportska ribarska takmičenja na Zeti.

Luka Mitrić je svoju strast prema ribarstvu prenio na kolege iz razreda. Neki su već nabavili opremu i zahvaljujući Luki polako ulaze u tajne ribarskog umijeća.

Bl. Koprivica

Škola šaha (18)

PAR SKAKAČA

Često se u komentarima šahovskih partija apostrofira značaj lovačkog para. U partiji koju objavljujemo voda bijelih figura, Rafael Vaganjan, sjajno je pak demonstrirao snagu par-a skakača koji su vještim odskocima napravili pravi dar-mar u poziciji crnoj.

Vaganjan – Boteril
Igra Daminog pješaka
Hestings, 1975.
Komentari: A. Rojzman

JUN 2015
BROJ 36
1. d4 Sf6 2. Lg5 g6
3. Lxf6 ef6 4. e3 Lg7 5. Se2
b6
Boje je 5... 0-0
6. Sf4 d5 7. h4 h5 8. c4
dxc4 9. Lxc4 Lb7
Ne ide rokada zbog
10. Sxg6!

10. Sc3 Lh6?

Poslije ovoga pokazuje se da je crni top nebranjen što bijelom omogućava da ostvari efektivnu kombinaciju. Trebalo je igrati 10... Dd7

DIJAGRAM

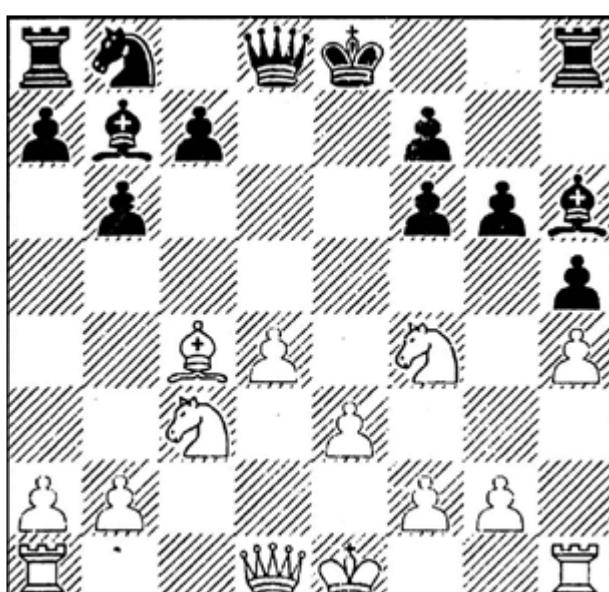
11. Lxf7+! Kxf7 12. Db3+
Ke8 13. Sxg6!
Nije vodilo do cilja
13. De6+ De7 14. Dxe7+ Kxe7
15. Sxg6+ zbog 15... Kf7
16. Sxh8+ Kg7
13... Dd7 14. Sxh8 Dg7
15. De6+ Kf8 16. Sd5! Sd7

Ako 16... Dh8 onda 17. Dc7+ Kg8 18. Sxf6+. Slabo je i 16... Lxd5 17. Dd5 sa dvostrukom prijetnjom 18. Dd8 mat i 18. Dxa8

17. Se7!

Trijumf bijele konjice. Crni gubi damu ako uzme bilo kog skakača a istovremeno prijeći 17. Sg6+.

Crni predaje.

Šahovske zanimljivosti

BEZ PORAZA 26 PARTIJA

Jedan od najjačih, najdužih i najbolje organizovanih šahovskih turnira između dva rata – Bled, 1931. ostaće upamćen i po fantastič-

nom rezultatu Aleksandra Aljihina. On je bez poraza odigrao 26 partija, zabilježivši pri tom samo tri remija!

Priredio: Nebojša Knežević

Predškolska ustanova „Đina Vrbica“ i Savjet roditelja organizovali Donatorsko veče u Podgorici

OSTVARITI BOLJE USLOVE ZA BORAVAK, RAD I UČENJE

Želju svih da mališanima obezbijede udoban boravak prenijela Nataša Tomović, direktorka

Nastrojeći da najmlađima obezbijedi udobniji boravak, Predškolska ustanova „Đina Vrbica“ u saradnji sa Savjetom roditelja organizovala je donatorsko veče u restoranu Alan Ford u Podgorici. Cilj ove akcije je prikupljanje sredstava neophodnih za adaptaciju stolarije u dvije vaspitne jedinice, kao i opremanje dvorišta.

„Imajući u vidu značaj i ulogu ove vaspitnoobrazovne ustanove koja svake godine upiše oko 3.000 mališana, nastojimo da konti-

nirano stvaramo što bolje uslove za boravak, rad i učenje putem igre. Prepoznati kao inkluzivna, otvorena, demokratična i deci posvećena ustanova, pokrenuli smo projekat u kojem će svako imati priliku da učestvuje u društveno odgovornoj akciji čiji je cilj unapređenje položaja i kvaliteta života i učenja najmlađih stanovnika Podgorice“, istakla je Dejana Preljević, vaspitačica i PR ove ustanove.

Š. B.
Foto: Ž. Stajkić

Pošta Crne Gore objavila rezultate ovogodišnjeg takmičenja

POBJEDNICA ZVEZDANA GOJKOVIĆ

Povodom ovogodišnjeg takmičenja „Pišite nam o svijetu u kojem želite da rastete“ pristiglo 160 pisama koja su ocijenjena kao najbolja na školskom nivou

Zvezdana Gojković, učenica OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, pobjednica je ovogodišnjeg takmičenja za najljepše pismo koje Pošta Crne Gore organizuje u saradnji sa Ministarstvom prosvjete.

Prema mišljenju Komisije Ministarstva prosvjete, drugo mjesto pripalo je Vanju Đurđevac, učenici OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice. Treće mjesto osvojio je Sava Mirković, učenik OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, dok je specijalna nagrada dodijeljena Feđi Đuroviću, učeniku OŠ „Ilija Kišić“ iz Zelenike. Komisija Ministarstva prosvjete posebno je poohvalila i autore još šest pisama: Milenu Mrđenović, učenicu OŠ „Sutjeska“ iz Podgorice, Simunu Jovanović, učenicu OŠ „Sutjeska“ iz Podgorice, Aleksu Vukovića, učenika OŠ „Mileva Lajović-Lalatović“ iz Nikšića, Darju Miljanić, učenicu OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, Milicu Ašanin, učenicu OŠ „Milorad Musa Burzan“ iz Podgorice i Aleksu Tovjanina, učenika OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice.

Povodom ovogodišnjeg takmičenja „Pišite nam o svijetu u kojem želite da rastete“ na Poštinu adresu pristiglo je 160 pisama koja su ocijenjena kao najbolja na školskom nivou. Komisija je dodatno prihvatala i dva rada koja su pristigla nakon predviđenog roka. Najbolji rad na nacionalnom nivou Pošta Crne Gore proljeće Svjetskom poštanskom savezu na Međunarodno takmičenje za najljepše pismo.

Pošta Crne Gore obezbijedila je nagrade za autore najboljih pisama. Prvonagrađena Zvezdana Gojković nagrađena je lap topom, drugonagrađena učenica dobila je ta-

Logo konkursa

blet, dok je učenik koji je osvojio treće mjesto dobio mobilni telefon. Tradicionalno, Pošta uručuje i posebnu, četvrtu nagradu biciklo. Nagrade i poohvale autorima najuspješnijih pisama Pošta Crne Gore tradicionalno uručuje 9. oktobra, na Svjetski dan pošte. Podsetimo, Nacionalno takmičenje za najljepše pismo segment je Međunarodnog takmičenja koje već 44 godine realizuje Svjetski poštanski savez.

Š. B.

Brojne zanimljive aktivnosti obilježile ovogodišnji višednevni Festival mladih „Gim fest“ u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar“

SNAŽNA AFIRMACIJA ĐAČKE KREATIVNOSTI

Učenici drugog razreda, članovi literarne i novinarske sekcije, pokazali su i izvanredne glumačke sposobnosti. Izveden je skeč „Mito i korupcija“, koji je bio inspirisan Gogoljevim komadom „Revizor“. Napisala ga je učenica drugog razreda Ajla Čolović, a glumili su: Anida Murić, Emrah Murić, Ajla Čolović, Amer Šutković, Amra Bralić i Enes Fetahović

Pjesma za početak: Dino Ećo i Emil Fetahović

U organizaciji učenika udruženih u Đački parlament, u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar“ održan je II Festival mladih pod nazivom „Gim fest“. Manifestaciju koja je trajala tri dana realizovali su učenici iz Parlamenta na čelu sa Ersanom Hodžićem, a veliki doprinos dali su i njihovi profesori.

U okviru Festivala sprovedene su brojne zanimljive aktivnosti. Učenici su od gline i plastelina napravili vulkane, a onda su uz pomoć sode bikarbone i sirceta simulirali vulkanizam i na taj način spektakularno otvorili festival. Pažnju je privukla i radionica na temu „Pravopis“ koju je pripremila učenica drugog razreda Amra Kalač, kao i „Kviz znanja“ u kojem je učestvovalo sedam grupa učenika.

Gosti iz Berana i Žabljaka

Zvanični dio festivala su u Centru za kulturu izvođenjem pjesme otvorili učenici Emil Fetahović i Dino Ećo. Publici se tom prilikom obratio direktor škole Fejzo Murić, koji je pozdravio goste festivala – predstavnike Đačkog parlamenta beranske Gimnazije Milicu Zorić i

Filipa Radojevića, odnosno žabljачke srednje škole Andelu Stešević i Andelu Vuković i goste iz Srednje stručne škole Rožaje Aminu Dacić i Demira Pepejaka. Nekadašnja učenica rožajske gimnazije i predsednica Đačkog parlamenta Lahira Duraković je i u svoje ime pozdravila prisutne, a Ersan Hodžić je pozvao sve buduće generacije da nastave tradiciju „Gim festa“ kako bi sebi uljepšali đačke dane.

Brojna publiku mogla je da vidi i prezentaciju o uspješnim učenicima ove škole, a održana je i prezentacija sekcija koja u njoj djeluju dugi niz godina. Prezentaciju su pripremili učenici drugog razreda: Sajma Hot, Ilda Alomerović, Dino Čolović i Haris Murati. Emil Fetahović i Dino Ećo pjesmom su podrili aktivnosti, onda je prikazan i komad „Pokondirana tikva“, kao i prezentacija „Dani frankofonije“.

Radionica o vršnjačkom nasilju

Učenici drugog razreda, članovi literarne i novinarske sekcije, pokazali su i izvanredne glumačke sposobnosti. Izveden je skeč „Mito i korupcija“, koji je bio inspirisan Gogo-

ljevim komadom „Revizor“. Napisala ga je učenica drugog razreda Ajla Čolović, a glumili su: Anida Murić, Emrah Murić, Ajla Čolović, Amer Šutković, Amra Bralić i Enes Fetahović.

Drugi dan festivala sastojao se samo od dnevnih aktivnosti. Gosti iz Berana Milica Zorić i Filip Radojević održali su radionicu „Stop vršnjačkom nasilju“, a članovi Debatnog kluba rožajske gimnazije Dženan Kajević, Faris Demić i Amina Mukić dočekali su goste i članove Debatnog kluba iz Srednje stručne škole Rožaje Demira Pepejaka, Emira Skenderovića i Dina Pepeja, sa kojima su raspravljali na temu „Testiranje lječkova na životinjama – DA ili NE“.

Edukativni film o polno prenosivim bolestima

Treći dan Festivala sastojao se od dnevnih i večernjih aktivnosti. Dnevne su započele radionicom koju su pripremili učenice IV razreda: Tea Kalač, Adna Babačić, Aida Ismailišuf i Mara Bulatović.

„Radionica je bila iscrpna, učestvovalo su četiri grupe učenika koje su proverile svoje znanje o polno prenosivim bolestima kako je i

POKAZANE IZVANREDNE GLUMAČKE SPOSOBNOSTI: Detalj iz predstave

NAGRAĐENI NAJBOLJI

Rožajski gimnazijalci dokazali su se i na drugim poljima, tako da su na likovni i literarni konkurs pristigli brojni radovi. U posljednjoj večeri mogli su se videti samo najbolji. Za literarni konkurs za najbolji dnevnik čitanja odabran je dnevnik Anide Murić, najbolji esej napisao je Amin Kardović, a najbolju pjesmu Amina Kuč. Na likovnom konkursu umijeće su pokazali: Arabela Škrjelj, Emina Balota i Nerma Bralić. Prvu nagradu na 'Kvizu znanja' osvojili su: Mirela Smailović, Kenan Stotović, Faris Demić i Naida Đečević. Drugo mjesto zauzeli su: Dino Hot, Emir Kardović, Amela Dedeić i Emina Balota. Na trećem mjestu našli su se: Dino Čolović, Diko Košuta, Inesa Pilica i Nasiha Halilović. Najboljima su tom prilikom uručene nagrade.

nazvana i radionica. Zatim je prikazan edukativni film o polno prenosivim bolestima i načinima njihove prevencije, a učenici su pripremili i prezentaciju, nakon čega su objasnili kako hlamidija kao polna bolest utiče na neplodnost, te borbu para da dobije dijete. Njihova aktivnost propraćena je plakatima koji su prethodno okačeni u holu škole, preko kojih su svi bili obaviješteni o čemu je riječ, navodi se u saopštenju Gimnazije.

Kulturno-obrazovni i zabavni program

Članovi Debatnog kluba Amin Kardović, Dina Kardović i Numar

Nokić ugostili su učenike iz podgoričke Medrese „Mehmed Fatih“ Amara Kurpejovića, Elsane Seferović i Dženisa Ramovića, sa kojima su raspravljali na temu „Smrtna kazna – DA ili NE“.

Festival je zatvoren u Centru za kulturu Rožaje. Gosti su mogli čuti i viđeti program koji je bio obrazovno-kulturnog, ali i zabavnog karaktera. Veće je počelo pjesmom koju je izveo Emil Fetahović, a zatim su se brojnoj publici pjesmom na engleskom jeziku obratile Ajsela Demić i Nasiha Halilović. Učenici Gimnazije izveli su recitacije na ruskom (Džejlana Mujević), turskom (Meliha Halilović) i njemačkom jeziku (Mirela Smailović, Amra Kalač i Amra Bralić).

Publiku su svojim stihovima pozdravile i mlada pjesnkinje: Amra Tahirović, Zerin Murić i Amina Kuč. Pošetnici su mogli da pogledaju i monodramu koju su pripremili gosti iz rožajske Srednje stručne škole, prema poemama „Gavran“ Edgardu Alana Poa.

Prikazan je i film o Rožajama u kojem je predstavljen proces razvoja kulture i obrazovanja. Voditeljke ovog segmenta programa bile su učenice Sajma Pepić i Emira Hodžić, koje su na samom koncu programa pročitali Pismo zahvalnosti bivših učenika, a sad već kolega najuskusnijim profesorima Gimnazije „30. septembar“, što je bila svojevrsna kruna ovog zanimljivog festivala.

N. N.

21

Prosjetni rad

JUN
2015
BROJ
36

U Školi za osnovno muzičko obrazovanje Herceg Novi održan

XLII Muzički festival mladih Crne Gore

AFIRMACIJA NADARENIH UMJETNIKA

Nada Karadžić, direktorka: Poštujući dugogodišnju tradiciju, ovo je izuzetna mogućnost da mladi i talentovani umjetnici razmijene iskustva na polju muzičke umjetnosti, a pedagozi da razmotre pitanja iz nastave, kako bi radili na unapređenju muzičkog obrazovanja u Crnoj Gori. Festival kao kulturni projekat, uspostavljen kao trend na polju kulturnih dešavanja, koji se svrstao u red najznačajnijih muzičkih zbivanja u Crnoj Gori.

U jedanaest takmičarskih disciplina XLII Festivala nastupilo 650 učesnika, 200 muzičkih pedagoga, bili zastupljeni svi duvački instrumenti, klavir, kamerni sastavi i orkestri.

Muzički festival mladih Crne Gore tradicionalno je muzička manifestacija, koju je pokrenula Zajednica muzičkih škola Crne Gore,

s ciljem otkrivanja, praćenja i usmjeravanja mladih nadarenih umjetnika u daljem školovanju i usavršavanju. Od početka organizovanja pa do

danas, takmičenje se održava u aprilu svake godine u drugom gradu Crne Gore, čime je Zajednica muzičkih škola, pored afirmacije mladih umjetnika, doprinjela i kulturnoj promociji Crne Gore.

U organizaciji Muzičke škole u Herceg Novom, tri puta zaredom, održali su se: jubilarni XL, XLI, XLII Muzički festival mladih Crne Gore.

„Organizacija, kao i svojstvo domaćina takmičenja za nas predstavlja veliko priznanje ali i obavezu za dalji rad i razvoj naše vaspitno obrazovne umjetničke ustanove. Ove godine, kao i prethodne dvije, Festival je okupio učesnike iz 14 osnovnih muzičkih škola, pet srednjih muzičkih škola, kao i studente sa Muzičke akademije sa Cetinja. Takmi-

Klavir – pretkategorija

Hor Muzičke škole u Herceg Novom

čenje muzičkih škola odvija se bijenalno, odnosno, klasifikaciji prvi i drugi ciklus. U jedanaest takmičarskih disciplina XLII Festivala bili su zastupljeni svi duvački instrumenti, klavir, kamerni sastavi i orkestri na kome je nastupilo 650 učesnika, 200 muzičkih pedagoga, direktori muzičkih škola, mnogobrojni gosti, te brojni posjetioci. Poštujući dugogodišnju tradiciju, ovo je izuzetna mogućnost da mladi i talentovani umjetnici razmijene iskustva na polju muzičke umjetnosti, a pedagozi da razmotre pitanja iz nastave, kako bi radili na unapređenju muzičkog obrazovanja u Crnoj Gori”, naglašava Nada Karadžić, direktorka ove vaspitnoobrazovne ustanove, i do-

Solo pjevanje – II kategorija

daje da je Festival kao kulturni projekat, uspostavljen kao trend na polju kulturnih de-

šavanja, koji se svrstao u red najznačajnijih muzičkih zbivanja u Crnoj Gori.

Š. B.

Takmičar(i) Ansambl Prezime/Ime

	MŠ	Uk. bod.	Nagrade
Basarab Vasilije	Bar	100	Specijalna n.
Šujica Jovana	KO	100	Specijalna n.
Kovačević Filip	KO	100	Specijalna n.
Sekulić Anja	TV	100	Specijalna n.
Radović Ivan	KO	100	Specijalna n.
Kamerni TRIO -violine-klavir: Nicaj Mateo, Sekulović Jonas, Šukić Olivera	VP	100	Specijalna n.
TRIO harmonika: Balaban Petar, Ivanović Danilo, Perović Petra	CT	100	Specijalna n.
Živković Tamara	KO	100	Specijalna n.
Kovačević Nikola	TV	100	Specijalna n.
Kamerni TRIO - flauta-violina-klavir: Pavićević Zorica, Huter Viktor, Banović Snežana	CT	100	Specijalna n.
Marčić Nemanja	TV	100	Specijalna n.
Raičević Sladana	VP	100	Specijalna n.
Jovović Andrija	VP	100	Specijalna n.
Radoman Jovan	KO	100	Specijalna n.
Bubanja Lara	TV	100	Specijalna n.
Softić Damir	VP	100	Specijalna n.
Mudreša Maša	TV	100	Specijalna n.
Dabović Lana-Asija	BD	100	Specijalna n.
Klavirska TRIO -klavir-violina-violončelo: Jovović Andrija, Bujišić Danilo, Popović Kosta	VP	100	Specijalna n.
Kamerni TRIO -saksofon-klarinet-klavir: Mudreša Maša, Petrović Dragan, Kovaliova Gabriela	TV	100	Specijalna n.
Mršulja Jovana	KO	995	Zlatna lira
Cabak Vladimir	VP	995	Zlatna lira
Stojković Sergej	KO	99,33	Zlatna lira
Stanišić Tanja	TV	99,33	Zlatna lira
Waldegg Daniel	KO	99	Zlatna lira
Klakor Irina	TV	99	Zlatna lira
Čeljanović Goran	TV	99	Zlatna lira
KVINTET harmonika: Raičević Sara, Sarić Jovana, Čeha Aleksandra, Anđelić Nikolina, Zirojević Matija	NK	99	Zlatna lira
Tomičić Darko	KO	99	Zlatna lira
Vuksanović Valerija	TV	99	Zlatna lira
Kamerni TRIO -flaute-klavir: Strunjaš Jelena, Konatar Milena, Lukić Lena	MA	99	Zlatna lira
Katurić Miloš	KO	98,75	Zlatna lira
Kamerni TRIO - violine-klavir: Okulić Alessia, Sekulović Jonas, Belević Ariana	VP	98,75	Zlatna lira
Bredikhina Ana	VP	98,75	Zlatna lira
Račić Doris	TV	98,66	Zlatna lira
Crnovršanin Alida	VP	98,66	Zlatna lira
Petrović Dragan	TV	98,66	Zlatna lira
Kamerni ORKESTAR VP; solista: Seferović Veliša, klarinet	VP	98,6	Zlatna lira
Bismiljak Boško	BD	98,5	Zlatna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Dendić Ivana, Bjelica Lena, Stamatović Sara	NK	98,5	Zlatna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Jovović Jelena, Petković Milena, Mitrović Paola	KO	98,5	Zlatna lira
Kovačević Martina	TV	98,33	Zlatna lira
Vukšić Andrea	Bar	98,25	Zlatna lira
Sekulić Isidora	HN	98,25	Zlatna lira
ORKESTAR harmonika Bar	Bar	98,25	Zlatna lira
Kamerni TRIO - klarinet-horna-klavir: Bubanja Lara, Račić Doris, Aleksić Anastasija	TV	98,25	Zlatna lira
Kalezić Ajna	KO	98,2	Zlatna lira
Kamerni ORKESTAR SMŠ AN -Kaličanin Teodora, Rašović Vukica, Rončević Tijana, Murati Aksa, Lekić Petra, Nišić Emin, Nicaj Martin, Vukosavović Jana, Čorić Gorica, Stanković Sara	AN	98,2	Zlatna lira
Gribkova Evgenija	BD	98	Zlatna lira
Đuričić Lana	TV	98	Zlatna lira
Vulović Maja	KO	98	Zlatna lira
Knezović Ozana	TV	98	Zlatna lira
Knežević Nemanja	NK	98	Zlatna lira
Vučinović Matija	TV	98	Zlatna lira
Calasan Kosta	KO	98	Zlatna lira
Janković Lorena	VP	98	Zlatna lira
Konatar Milena	MA	98	Zlatna lira
Milenković Rastko	BD	97,75	Zlatna lira
Mješoviti ORKESTAR NK (harmonika, klavir, truba, udaraljke)	NK	97,75	Zlatna lira
Radović Bojana	VP	97,75	Zlatna lira
Mješoviti ORKESTAR TV	TV	97,75	Zlatna lira
Božović Aleksandar	VP	97,66	Zlatna lira
KVARTET harmonika: Lakićević Miljan, Đekić Vasilije, Komarica Ilija, Ševaljević Nikola	VP	97,6	Zlatna lira

Takmičar(i) Ansambl Prezime/Ime

	MŠ	Uk. bod.	Nagrade
Rakonjac Sofija	HN	97,6	Zlatna lira
Lazarenko Darja	KO	97,5	Zlatna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Tešić Bobana, Stanišić Tijana, Taušan Pava	KO	97,5	Zlatna lira
Dulović Gala	KL	97,33	Zlatna lira
Nedović Monika	KO	97,33	Zlatna lira
Božović Nemanja	VP	97,33	Zlatna lira
Šćekić Lara	VP	97,33	Zlatna lira
Kuć Vladimir	BP	97,25	Zlatna lira
Jaramaz Dušanka	Bar	97,25	Zlatna lira
Kamerni TRIO -flaute-klavir: Kulinović Milica, Begović Tijana, Morris Anna	HN	97	Zlatna lira
Kamerni TRIO -flaute-violončelo-klavir: Marković Lana, Pepđonović Matija, Vujošević Natalija	Ba	97	Zlatna lira
Jabučanin Marin	VP	97	Zlatna lira
Topčibašić Ena	VP	97	Zlatna lira
Perazić Đina	VP	97	Zlatna lira
Sindik Patricia	TV	97	Zlatna lira
Rašković Elena	HN	97	Zlatna lira
TRIO violina: Kaličanin Teodora, Rašović Vukica, Rončević Tijana	AN	97	Zlatna lira
KVARTET flauta: Konatar Milena, Strunjaš Jelena, Barbić Ksenija, Noveski Ana	MA	97	Zlatna lira
Zečević Marija	BD	96,75	Zlatna lira
Urdešić Maksim	HN	96,75	Zlatna lira
Isljamović Alen	KO	96,75	Zlatna lira
Kamerni TRIO -flaute-klavir: Mršulja Anastasia, Čelanović Josipa, Kričanogov Mark	TV	96,75	Zlatna lira
Radulović Petra	KO	96,75	Zlatna lira
Lazinica Katarina	TV	96,66	Zlatna lira
Cimbaljević Milica	NK	96,66	Zlatna lira
Vujadinović Maša	VP	96,6	Zlatna lira
Musić Tea	VP	96,5	Zlatna lira
Kamerni TRIO -flauta-violončelo-klavir: Vukšić Andrea, Vukšić Tijana, Petović Ajla	Bar	96,5	Zlatna lira
Jontes Ana	MA	96,5	Zlatna lira
TRIO gitara: Barović Anja, Karović Maja, Kamčev Katarina	NK	96,4	Zlatna lira
TRIO gitara: Kurgaš Šara, Hadžajlić Tarik, Obradović Jovana	BP	96,4	Zlatna lira
Gledić Ena	KO	96,33	Zlatna lira
Stamatović Sara	NK	96,33	Zlatna lira
Ivanović Marija	VP	96,25	Zlatna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Stevović Mia, Vojinović Marija, Drobniak Adrijana	NK	96,25	Zlatna lira
Klavirski TRIO -klavir-violina-violončelo: Ljuka Mija, Knežević Magdalina, Matović Andela	NK	96,25	Zlatna lira
Petković Igor	TV	96	Zlatna lira
Kamerni TRIO -flaute-klavir: Lazinica Katarina, Samardžić Milka, Stamenić Elena			

Takmičar(i)	Ansambl	Prezime/Ime	MŠ	Uk. bod.	Nagrade
Radović Nikoleta			BD	95,25	Zlatna lira
Nikolić Isidora			KO	95,25	Zlatna lira
Radonjić Anja			KO	95,25	Zlatna lira
Jaramaz Jovana			VP	95,25	Zlatna lira
Stanković Sara			AN	95,25	Zlatna lira
Vičević Pavo			KO	95	Zlatna lira
Stanišić Lola			VP	95	Zlatna lira
Bijelić Antonija			KO	95	Zlatna lira
Zivlak Dane			BD	95	Zlatna lira
Radanović Lazar			HN	95	Zlatna lira
Nikčević Milica			NK	95	Zlatna lira
Bulatović Sunčica			VP	95	Zlatna lira
Nikolić Miljana			VP	95	Zlatna lira
Taušan Pava			KO	95	Zlatna lira
Seferović Veliša			VP	95	Zlatna lira
Gudački TRIO -violine-viola: Kaličanin Teodora, Rašović Vukica, Nišić Emin			AN	95	Zlatna lira
Kamerni TRIO -violina-gitara-klavir: Nedić Marija, Fatić Teodora, Pejković Anastasija			BA	94,75	Srebrna lira
Bakalbašić Mario			TV	94,66	Srebrna lira
ORKESTAR žičanih instrumenata VP			VP	94,4	Srebrna lira
Pronjin Stepan			Bar	94,25	Srebrna lira
Tomašević Nemanja			Bar	94,25	Srebrna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Adamović Luka, Vidović Andrea, Kuč Mia			TV	94,25	Srebrna lira
Stevović Ksenija			VP	94,25	Srebrna lira
TRIO harmonika: Vlahović Andela, Rondović Milena, Drakul Milen			aKL	94,2	Srebrna lira
Bubonja Jovana			KO	94	Srebrna lira
Tofčević Marija			VP	94	Srebrna lira
Kamerni TRIO -violina-gitara-klavir: Nedović Katarina, Đaković Nemanja, Kojović Andrea			BP	94	Srebrna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Višnjić Emina, Mekić Majda, Martinović Larisa			BP	94	Srebrna lira
Sučić Uroš			VP	94	Srebrna lira
Strunjaš Jelena			MA	94	Srebrna lira
Coković Sanela			Bar	93,8	Srebrna lira
Vujčić Dušan			HN	93,75	Srebrna lira
Kamerni TRIO -violina-harmonika-klavir: Zogović Nastasija, Radivojević Đorđe, Stijović Elena			BA	93,75	Srebrna lira
Stanišić Jelena			KO	93,66	Srebrna lira
Ivanović Andela			KO	93,5	Srebrna lira
Klikovac Nada			VP	93,5	Srebrna lira
Mijanović Milena			KO	93,5	Srebrna lira
Knežević Božidar			BD	93,5	Srebrna lira
Pejović Nikolina			VP	93,5	Srebrna lira
Knežević Stefan			KO	93,5	Srebrna lira
Noveski Ana			MA	93,5	Srebrna lira
Aleksić Anastasija			TV	93,33	Srebrna lira
Barba Nada			KO	93,25	Srebrna lira
TRIO gitara: Krstović Danijela, Pejović Luka, Obrenović Luka			TV	93,25	Srebrna lira
Kovaliova Gabriela			TV	93,25	Srebrna lira
Kamerni TRIO -flauta-violina-gitara: Luketić Teodora, Skendžić Dagnana, Tošić Nikola			AN	93,2	Srebrna lira
Bahović Amina			Bar	93,2	Srebrna lira
Perović Nada			BD	93	Srebrna lira
Milović Jovana			NK	93	Srebrna lira
Ilić Nikolina			KO	93	Srebrna lira
Joksimović Andrej			KO	93	Srebrna lira
TRIO harmonika: Pakaški Dragan, Hasić Emir, Tomašević Iva			HN	93	Srebrna lira
Čelanović Iva			TV	93	Srebrna lira
Kapidžić Minea			VP	93	Srebrna lira
Barbić Ksenija			MA	93	Srebrna lira
Vujović Iva			VP	92,75	Srebrna lira
Barba Kristina			KO	92,75	Srebrna lira
Marković Lana			Bar	92,75	Srebrna lira
TRIO gitara: Stanišić Damjan, Kondanari Robert, Pavičević Maksi			KO	92,75	Srebrna lira
Kamerni TRIO -violine-klavir: Kasumović Hana, Mrđak Jana, Stefanović Nada			BP	92,66	Srebrna lira
ORKESTAR harmonika BA -Andić Martina, Bakić Aleksa, Obradović Andrej, Pešić Jana, Popović Aleksa, Popović Dušica, Popović Luka, Ralević Jovan, Rmuš Balša, Radivojević Đorđe			BA	92,6	Srebrna lira
Odalović Nikola			HN	92,5	Srebrna lira
Dajić Dimitrije			NK	92,25	Srebrna lira
Gjurgjević Karlo			KO	92,25	Srebrna lira
Drljić Simona			TV	92,25	Srebrna lira
Lekić Petra			AN	92,25	Srebrna lira
TRIO gitara: Popović Nikola, Živković Bastijan, Tešović Sonja			KO	92,25	Srebrna lira
Labib Sara			BD	92,25	Srebrna lira
KVARTET harmonika: Pilica Emil, Zlajić Nemanja, Vukić Vladan, Vrva Damir			BP	92,2	Srebrna lira
Milenković Vasilije			BD	92	Srebrna lira
Bovduj Aleksandar			Bar	92	Srebrna lira
Pavičević Zorica			CT	92	Srebrna lira
Mijović Silvana			KO	92	Srebrna lira
Ranitović Vladana			NK	91,75	Srebrna lira
Vulović Ana			KO	91,75	Srebrna lira
Mraljević Teodora			TV	91,75	Srebrna lira
Sišević Simo			VP	91,75	Srebrna lira
Nerić Sara			KO	91,75	Srebrna lira
Manić Ivana			KO	91,75	Srebrna lira
Vujičić Sofija			HN	91,66	Srebrna lira
Kamerni TRIO -flute-klavir: Jontes Ana, Noveski Ana, Babović Sladana			MA	91,66	Srebrna lira
TRIO gitara: Grdinic Nada, Raketić Andra, Dulović Tara			KL	91,6	Srebrna lira
TRIO gitara: Dizdarević Omar, Femić Slada, Hadžajlić Emir			BP	91,6	Srebrna lira
Čekić Hana			VP	91,5	Srebrna lira
Perović Stasija			KO	91,5	Srebrna lira
Dubljanic Sara			NK	91,5	Srebrna lira
Martinović Marija			KO	91,5	Srebrna lira
Ćulafić Mara			VP	91,5	Srebrna lira
TRIO flauta: Barović Nastasija, Mijović Silvana, Vulović Maja			KO	91,4	Srebrna lira
Begović Tijana			HN	91,33	Srebrna lira
Smolović Anastasija			Bar	91,25	Srebrna lira
Đokić Amin			Bar	91,25	Srebrna lira
Gudački TRIO -violine-violončelo: Rašović Olgica, Vlahović Petar, Tošić Staša			AN	91,25	Srebrna lira
Terzić Lena			VP	91,25	Bronzana lira
Doljanica Ana			KO	91,25	Bronzana lira
Čatović Luka			KO	91,25	Bronzana lira
Kamerni TRIO -flauta-violina-klavir: Kuč Vladimir, Lalević Iva, Dizdarević Iman			BP	91	Srebrna lira
Pavičević Ana			VP	91	Srebrna lira
Drobničak Bojan			MA	91	Srebrna lira
Kamerni TRIO -flauta-violina-gitara: Beganović Anadi, Višnjić Emin, Femić Slada			BP	90,8	Srebrna lira
Pavlović Dimitrije			Bar	90,75	Srebrna lira
Markoč Anja			Bar	90,75	Srebrna lira
Beganović Anadi			BP	90,75	Srebrna lira
Đukanović Marko			NK	90,66	Srebrna lira
Đukić Sanja			TV	90,66	Srebrna lira
Sindik Gabriel			TV	90,33	Srebrna lira
Lutovac Aleksandra			VP	90,25	Srebrna lira
Deletić Jovana			BD	90,25	Srebrna lira
Vukašinović Ivana			HN	90	Srebrna lira
Odža Valentina			KO	90	Srebrna lira

Takmičar(i)	Ansambl	Prezime/Ime	MŠ	Uk. bod.	Nagrade
Klakor Jovana			TV	90	Srebrna lira
Šulić Adrijan			BP	90	Srebrna lira
Dragaš Darja			Bar	90	Srebrna lira
Vukčević Dušan			Bar	90	Srebrna lira
Sindik-Bubanja Sofia			TV	90	Srebrna lira
Janović Martina			TV	90	Srebrna lira
Karađuzović Hana			Bar	90	Bronzana lira
Pavičević Anika			VP	90	Bronzana lira
Spaić Andela			HN	89,5	Bronzana lira
KVARTET harmonika: Đapić Luka, Kažić Mihailo, Bjelica Miloš, Gluščević Vojislav			NK	89,4	Bronzana lira
Muratović Valentina			NK	89,25	Bronzana lira
Molčanov Matija			BD	89	Bronzana lira
Ljiljanic Nina			CT	89	Bronzana lira
Levin Sergej			Bar	89	Bronzana lira
Vučević Ksenija			Bar	89	Bronzana lira
Petrović Natalija			Bar	89	Bronzana lira
Krivokapić Jelena			KO	89	Bronzana lira
Vučinović Antonia			KO	88,8	Bronzana lira
Tomašević Nada			NK	88,75	Bronzana lira
Jovović Sara			VP	88,75	Bronzana lira
Drašković Milena			KO	88,66	Bronzana lira
Ivanović Tatjana			HN	88,5	Bronzana lira
Ćulibrk Filip			BD	88,5	Bronzana lira
Seković Miloš			Bar	88,5	Bronzana lira
Vesnić Vedad			VP	88,25	Bronzana lira</td

U Baru održano Državno prvenstvo 33. školskih sportskih igara Crne Gore

PODSTICANJE ZDRAVIIH STILOVA ŽIVOTA

Dragan Drobniak, predsednik Crnogorskog školskog sportskog saveza: Školske sportske igre učenika osnovnih škola Crne Gore imaju cilj da školsku omladinu trajno i organizovano motivišu na sistematsko fizičko vježbanje i sportski trening i na taj način doprinesu stvaranju navika za aktivnim učešćem u sportu. Takmičilo se oko 500 učesnika pobjednika regionalnog takmičenja

Predstavnici pobjedničkih ekipa

Crnogorski školski sportski savez organizovao je Državno prvenstvo 33. školskih sportskih igara Crne Gore u Baru. Tokom dva dana takmičilo se oko 500 učesnika, pobjednika regionalnih takmičenja. Dječaci i devojčice u atletici, košarci, odbojci, rukometu, malom fudbalu i šahu. Otvarenje Prvenstva i takmičenje u atletici održano je u Sportsko-rekreativnom centru Bar. Takmičenja u košarci održano je u OŠ „Anto Đedović“, u rukometu OŠ „Jugoslavija“, odbojci

u Poljoprivrednoj školi, malom fudbalu u OŠ „Anto Đedović“ i šahu u OŠ „Blažo Jokov Orlandić“. U Sportskom centru „Topolica“ održan je svečani defile, dok je čast svečanog čina podizanja Državne zastave pripala llinki Ročen, učenici OŠ „Dušan Obradović“ sa Žabljaka. Zastavu Crnogorskog školskog sportskog saveza podigao je Fatih Muković, učenik OŠ „25. maj“ iz Rožaja, dok je sportsku zakletvu izgovorila Ivana Zloković, učenica OŠ „Orijenski bataljon“ iz Bijele – Herceg Novi.

Podsetimo, ovom prvenstvu prethodila su školska, opštinska i regionalna takmičenja. Pobjednici su došli iz četiri regije: ševerne, južne, srednje regije I zone i srednje regije II zone. Kroz školsku, opštinsku i regionalnu takmičenja prošlo je do sada oko 30.000 učenica i učenika iz osnovnih škola Crne Gore. Državno prvenstvo pratili su sudije koje su delegirali Atletski, Košarkaški, Rukometni, Odbojkaški, Fudbalski i Šahovski savez Crne Gore.

Smanjivanje nasilja

U školskom sportskom savezu naglašavaju da je fizička aktivnost, posredstvom ovako planski osmišljenog modela u okviru školskih sportskih igara praktično sredstvo za postizanje zdravstvenih ciljeva.

„Promovisati zdrave stlove života, smanjiti nivo nasilja među mladima i izbjeći rizične oblike ponašanja, jedan je od brojnih ciljeva i zadataka školskih sportskih igara. Školske sportske igre učenika osnovnih škola Crne Gore imaju cilj da školsku omladinu trajno i organizovano motivišu na sistematsko fizičko vježbanje i sportski trening i na taj način doprinesu stvaranju navika za aktivnim učešćem u sportu“, naglašio je dr. Dragan Drobniak, predsednik Crnogorskog školskog sportskog saveza.

Crnogorski školski sportski savez dodjelio je pobjednicima zlatne, srebrne i brončane medalje i diplome, za ekipu: za 1., 2. i 3. mjesto pehare i diplome i novčane nagrade, za 1. mjesto ekipno 300 eura, za 2. mjesto 200 eura i za 3. 100 eura.

Atletika, šah, mali fudbal

Prvo mjesto u atletici (dječaci) osvojila je OŠ „Radojica Perović“, Podgorica, drugo OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“ – Bijelo Polje, a treći su bili učenici OŠ „Jugoslavija“ iz Bara. U kategoriji devojčica prvo mjesto zauzela je OŠ „Jugoslavija“ iz Bara, drugo OŠ „Marko Miljanov“ iz Bijelog Polja, dok su treće ravnopravno podijelile OŠ „Mileva L. Latalović“ iz Nikšića i OŠ „Oktoih“ iz Podgorice.

U šahu su najbolji bili učenici OŠ „Braća Labudović“ iz Nikšića, drugo mjesto pripalo je OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, treće OŠ „Lovćenski partizanski odred“ sa Cetinje, a četvrto OŠ „Ristan Pavlović“ iz Pljevalja. U malom fudbalu (dječaci) prvo mjesto pripalo je OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića, drugo OŠ „25. maj“ iz Rožaja, treće OŠ „Meksiko“ iz Bara. U kategoriji

Zadovoljstvo učešćem na takmičenju

devojčica prva je OŠ „Mileva L. Latalović“ iz Nikšića, druga OŠ „Dušan Obradović“ sa Žablja, a treća OŠ „Vlado Milic“ iz Podgorice.

Rukomet, košarka, odbojka

U rukometu (dječaci) prvo mjesto zauzeli su učenici OŠ „Luka Simonović“ iz Nikšića, drugo OŠ „Vukašin Radunović“ iz Berana, a treće OŠ „Anto Đedović“ iz Bara. U konkurenциji devojčica najbolje su bile učenice OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, drugo mjesto pripalo je OŠ „Srbija“ iz Bara, a treće su bile učenice OŠ „Mileva L. Latalović“ iz Nikšića.

Prvo mjesto u košarci u kategoriji dječaka pripalo je ekipi

OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića, drugo OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice, a treće OŠ „Kekec“ iz Bara. Od devojčica najbolje su bile učenice OŠ „Orijenski bataljon“ iz Herceg Novog, druge su bile učenice OŠ „Risto Ratković“ iz Bijelog Polja, dok je treće mjesto pripalo OŠ „Dr. Dragiša Ivanović“ iz Podgorice.

U obojici, prvo mjesto zauzela je ekipa dječaka iz OŠ „Jugoslavije“ iz Bara, drugo OŠ „Braca Ribar“ iz Nikšića, a treće OŠ „Pavle Žitčić“ iz Bijelog Polja. U konkurenциji devojčica prvo mjesto pripalo je OŠ „Blažo J. Orlandić“ iz Bara, drugo OŠ „Ristan Pavlović“ iz Pljevalja, a treće OŠ „Sutjeska“ iz Podgorice.

Š. B.

Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ u Podgorici realizovala nekoliko uspješnih aktivnosti

PRVA NAGRADA ZA NAJBOLJE UREĐEN ŠTAND NA SAJMU U PLODIVU

U okviru projekta pod nazivom „Regionalna podrška inkluzivnom obrazovanju“, koji zajedničkim sredstvima finansira Evropska Unija i Savjet Evrope, Škola kroz projekt „Uključi se da se bolje vidiš“ preuredila jednu prostoriju u jedinstvenu Kreativnu učionicu

NEZABORAVNO ISKUSTVO: Sa „Večeri stranih jezika“

U drugom polugodištu školske 2014/15. godine Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ u Podgorici realizovala je nekoliko izuzetno uspješnih aktivnosti.

U podgoričkom restoranu „Radovčić“ održano je „Večer stranih jezika“, koje je već postalo tradicija. To je bila idealna prilika da učenici pokažu svoj talent i zavidno znanje stranih jezika. Kao i svake godine, uvodnu riječ održao je direktor Škole Zoran Klikovac. On je nglasio da je cilj svih nastavnika da „učenike motivišu da iskažu svoje znanje i umijeće izvan okvira plana i programa jezika koje izučavaju“.

U okviru projekta pod nazivom „Regionalna podrška inkluzivnom obrazovanju“, koji zajedničkim sredstvima finansira Evropska Unija i Savjet Evrope, Škola je kroz projekt „Uključi se da se bolje vidiš“ preuredila jednu prostoriju u jedinstvenu Kreativnu učionicu. Ona je osmišljena

na kao topao i moderno uređen kultuk u kojem će učenici rado provesti vrijeme. Namijenjena je za rad i boravak svih đaka, a ne samo onih koji su uključeni u program inkluzivnog obrazovanja. U organizaciji je učestvovao Tim za inkluzivno obrazovanje, koji je vrlo predan radio, kako na ovom, tako i na drugim projektima vezanim za inkluziju.

Članovi Preduzetničkog kluba „Service&art“, koji djeluje kao vannastavna aktivnost u Školi, prisustvovali su Međunarodnom sajmu preduzeća za vježbu stručnih škola u bugarskom gradu Plovdivu.

„Preduzetnički klub Škole „Sergije Stanić“ osvojio je prvu nagradu za najbolje uređeni štand u svim kategorijama što predstavlja veliki uspjeh posebno ako se ima u vidu da je ovo naš prvi nastup i da naš klub za razliku od svih ostalih škola djeluje kao vannastavna aktivnost“, navodi se u saopštenju Škole.

N. N.

PODSEĆANJE NA JEDAN OD NAJTRAGIČNIJIH DOGAĐAJA U ISTORIJI: Profesor Radoman Čećović

U ZNAK ŠEĆANJA NA ŽRTVE: Detalj iz predstave „Januš Korčak – tih heroj Holokausta“

N. N.

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore

PODRŽANE IZMJENE ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANJU

Studenti koji su upisali fakultet po starom sistemu omogućava se da do septembra iduće godine polože zaostale ispite

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore jednoglasno je podržao izmjene Zakona o visokom obrazovanju kojim se studentima, koji su upisali fakultet prije potpisivanja Bolonjske deklaracije, omogućava da do septembra iduće godine polože zaostale ispite i pod istim uslovima završe studije.

Predsednica Odbora Branka Tanasijević kazala je

da studenti koji suinicirali izmjenu Zakona imaju razlike razloge poput bolesti, formiranja porodice, rađanja dece i zaposlenja.

„Njihovo često obraćanje ukazuje na to da ambicije ni-

jesu nestale i, ako im omogućimo rok, jedan značajan dio studenata sigurno će uspjeti da završi studije”, ocjenila je ona.

Član Odbora iz Demokratske partije socijalista, Srđa Popović, podržao je tu inicijativu, navodeći da smatra da školska 2015/2016. godina treba da bude posljednji rok za polaganje ispita po starim propisima. Prema njegovim riječima, puno je onih studenata koji imaju jedan ili dva zaostala ispita i u slučaju da se vrati na Bolonjski sistem, pitanje je da li bi ikad završili fakultet.

Draginja Vuksanović iz Socijaldemokratske partije

kazala je da se smanjio broj studenata na Pravnom fakultetu koji su u toj situaciji.

„Njih nema puno, a oni koji se nalaze u toj situaciji, spriječeni su da završe fakultet iz zaista konkretnih razloga”, objasnila je Vuksanovićeva.

Član Odbora iz Pozitivne Crne Gore Srđan Perić ukaže na dva dodatna razloga za donošenje ove izmjene.

„To su lakše kretanje svršenih studenata kroz nacionalni kvalifikacioni okvir i teško da će neko od tih studenata, ako radi, ostavljati posao da bi radio nešto potom osnovu i najverovatnije, što je tužno, da mu ta di-

ploma neće suštinski ni trebati”, objasio je Perić.

Branka Bošnjak iz Demokratskog fronta smatra da ta izmjena treba da važi samo za apsolvente, objašnjavajući da je stari sistem donosio veći kvalitet znanja kod studenata nego kod onih koji završavaju po Bolonji. „Nije Bolonja loša, nego način na koji je mi primjenjujemo”, rekla je ona i dodala da polaganje ispita u pismenoj formi predstavlja degradaciju sistema.

Član Odbora iz Liberalne partije Andrija Popović podržao je inicijativu za izmjenu Zakona, navodeći da je, zbog mogućih zloupotreba, rok ipak potrebno ograničiti.

O. Đ.

Takmičenje „Hakaton 0x02“ održano na Računarskom fakultetu u Beogradu

STUDENT IZ TIVTA ANDREJ KARADŽIĆ U POBJEDNIČKOJ EKIPI

Na takmičenju „Hakaton 0x02“, koji je održan na Računarskom fakultetu u Beogradu, prvo i drugo mjesto osvojili su studenti tog fakulteta među kojima je i talentovani Tivčanin Andrej Karadžić.

Najbolji je bio tim RA-Funt koji su pored Karadžića sačinjavali Nikola Klipa, Nikola Mastilović i Filip Danić. Drugo mjesto pripalo je ekipi „Earth, wind and version control“ u sastavu Dušan Zdravković, Bogdan Habibić, Miljan Tekić i Andrej Benčić. Treća je bila ekipa „Merry Graverobbers“ učenika Elektrotehničke škole „Zemun“ (Vukašin Vučenović, Marko Jeremić i Nikola Filipović).

U pobjedničkom timu kažu da njihova aplikacija omogućava jednostavnu analizu javnog mnjenja za određeni pojam (proizvod, događaj, osoba itd.) u određenoj

Andrej Karadžić

geografskoj oblasti koju koristi zadaje.

„Podatke uzimamo preko Twitter API-a, analiziramo pojedinačne tvitove i dijelimo ih na negativne, pozitivne i neutralne. Ova informacija se prikazuje na Gugl mapi tako da je lako identificirati geografske oblasti u kojima prevladava pozitivno, odnosno negativno mišljenje o zadatom pojmu. Kori-

snik naše aplikacije može tako da pretražuje i filtrira sve tvitove koje čuvamo u bazi i da na taj način analizira sva mišljenja“, kaže kreatori aplikacije.

Takmičenje su podržali, pored Računarskog fakulteta i Microsoft Development Center Serbia, Devana Technologies i kompanija „Kodding“.

O. Đ.

25

Prosvjetni rad

JUN 2015

BROJ 36

Italijani zainteresovani za stipendiranje postdoktora

POMOĆ ISTRAŽIVAČIMA IZ OBLASTI ENERGETIKE

Nacionalna agencija za nove tehnologije, energiju i održivi ekonomski razvoj (ENEA) u Italiji zainteresovana je da bude institucija domaćin za postdoktore koji imaju namjeru da se prijave za neku od Marija Kiri stipendija, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

ENEA je državna institucija koja se bavi naučnoistraživačkom i inovativnom djelatnošću i svoje predne usluge i savjetodavnu djelatnost usmjerava na državnu upravu, privredni sektor i građane. Trenutno ima 2.700 zaposlenih, koji su angažovani u devet istraživačkih centara u Italiji. Naučnoistraživačka i inovativna djelatnost ove agencije odnosi se na oblasti: energetska efikasnost, obnovljivi izvori energije i nuklearna energija. ENEA ima veliki broj eksperimentalnih laboratorija i relevantnu opremu, a tehnološke i inovativne vještine primjenjuju se na očuvanje kulturnog nasljeđa, agro-hranu, zdravlje i životnu sredinu.

Kako je saopšteno iz Ministarstva, pozicije za postdoktore koje su aktuelno otvorene odnose se na oblasti: radiobiologija i ljudsko

MARIE CURIE

zdravlje; nuklearna energija (nuklearna fuzija); tehnologija materijala; klima i životna sredina; napredne tehnologije u energiji i industriji; obnovljivi izvori, kao i razvoj i primjena radijacije.

„Marija Kiri“ poziv za individualne stipendije otvoren je do 10. septembra.

O. Đ.

Učesnici manifestacije

UPOZNAVANJE SA TURISTIČKIM POTENCIJALIMA CRNE GORE

U saradnji Međunarodne asocijacije studenata turizma i ugostiteljstva i studente organizacije Fakulteta za turizam i hote-

nata turizma sa turističkim potencijalima Crne Gore kao destinacije.

O. Đ.

Ilijerstvo iz Kotora u Tivtu je održana Turizmijada, najmasovnije okupljanje studenata, profesora i asistenata iz oblasti turizma na Balkanu.

Oko 700 učesnika iz zemalja regionala, Velike Britanije, Turske, SAD, Grčke, Japana, Norveške, Finske i Švedske učestvovalo je na kongresu na temu „Održivi nautički turizam na obali Mediterana i inovativne biznis ideje u turizmu“. Za učesnike kongresa organizovana je stručna ekskurzija u cilju upoznavanja studenata turizma sa turističkim potencijalima Crne Gore kao destinacije.

U saradnji Međunarodne asocijacije studenata turizma i ugostiteljstva i studente organizacije Fakulteta za turizam i hote-

nata turizma sa turističkim potencijalima Crne Gore kao destinacije.

O. Đ.

Načonalna agencija za nove tehnologije, energiju i održivi ekonomski razvoj (ENEA) u Italiji zainteresovana je da bude institucija domaćin za postdoktore koji imaju namjeru da se prijave za neku od Marija Kiri stipendija, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

ENEA je državna institucija koja se bavi naučnoistraživačkom i inovativnom djelatnošću i svoje predne usluge i savjetodavnu djelatnost usmjerava na državnu upravu, privredni sektor i građane. Trenutno ima 2.700 zaposlenih, koji su angažovani u devet istraživačkih centara u Italiji. Naučnoistraživačka i inovativna djelatnost ove agencije odnosi se na oblasti: energetska efikasnost, obnovljivi izvori energije i nuklearna energija. ENEA ima veliki broj eksperimentalnih laboratorijskih i relevantnih opreme, a tehnološke i inovativne vještine primjenjuju se na očuvanje kulturnog nasljeđa, agro-hranu, zdravlje i životnu sredinu.

Kako je saopšteno iz Ministarstva, pozicije za postdoktore koje su aktuelno otvorene odnose se na oblasti: radiobiologija i ljudsko

zdravlje; nuklearna energija (nuklearna fuzija); tehnologija materijala; klima i životna sredina; napredne tehnologije u energiji i industriji; obnovljivi izvori, kao i razvoj i primjena radijacije.

„Marija Kiri“ poziv za individualne stipendije otvoren je do 10. septembra.

O. Đ.

Ilijerstvo iz Kotora u Tivtu je održana Turizmijada, najmasovnije okupljanje studenata, profesora i asistenata iz oblasti turizma na Balkanu.

Oko 700 učesnika iz zemalja regionala, Velike Britanije, Turske, SAD, Grčke, Japana, Norveške, Finske i Švedske učestvovalo je na kongresu na temu „Održivi nautički turizam na obali Mediterana i inovativne biznis ideje u turizmu“. Za učesnike kongresa organizovana je stručna ekskurzija u cilju upoznavanja studenata turizma sa turističkim potencijalima Crne Gore kao destinacije.

O. Đ.

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore predstavljen dokument „Analiza stanja i strateška opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju UCG“

LOGIČNE I NORMALNE PROMJENE U JEDNOM SISTEMU OBRAZOVANJA

„U strategiji su identifikovani ključni izazovi sa kojima se susreće UCG, razmotreni planovi daljeg razvoja i predložene smjernice za reorganizaciju. Dokument je donijet 10 godina nakon bolonjskih reformi, a u susret međunarodnoj akreditaciji 2017. godine“, navela je rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić

Univerzitet Crne Gore (UCG) treba da reorganizuje stepen studija u cilju usklađivanja sa evropskom praksom. To su sadašnji modeli studija tri plus jedan plus jedan, koji mora biti transformisan u tri plus dva“, saopštila je rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić.

Ona je na konferenciji za novinare predstavila dokument „Analiza stanja i strateška opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju UCG“ koji obuhvata detaljnu analizu nastave, upisne politike, strukturu zaposlenih, modela finansiranja, sistema kvaliteta, istraživačkih i kapaciteta saradnje sa privredom. „U strategiji su identifikovani ključni izazovi sa kojima se susreće UCG, razmotreni planovi daljeg razvoja i predložene smjernice za reorganizaciju. Dokument je donijet 10 godina nakon bolonjskih reformi, a u susret međunarodnoj akreditaciji 2017. godine“, navela je Vojvodića.

Ona je ocijenila da je specijalistička godina, koja sada postoji na većini jedinica UCG nekompatibilna sa prilikama na evropskom prostoru i da otežava mobilnost crnogorskih studenata, odnosno zatvara im mogućnost obrazovanja na širem evropskom prostoru.

Upisnu politiku uskladiti sa tržistem rada

„Treba reorganizovati pojedine fakultete počev od razdvajanja Filozofskog od filološkog fakulteta, u okviru kojeg bi bio i Institut za strane jezike. Razmišlja se i o reorganizaciji Metalurško-tehnološkog fakulteta, Fakulteta za primijenjenu fizioterapiju, Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje, Mašinskog i Fakulteta za pomorstvo, Biotehničkog i Fakulteta za turizam i hotelijerstvo, Instituta za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu, kao i o izmjenama u organizaciji doktorskih studija“, kazala je rektorka.

Ona je istakla da je došlo do hiperprodukcije određenih studijskih programa i da je možda nužno ukidati i reorganizovati neke od njih.

„To su logične i normalne promjene u jednom si-

NESRAZMJERA U BROJU ZAPOSLENIH

Na nekim fakultetima je broj redovnih profesora dominantan i veći od broja docenata i vanrednih profesora zajedno, a na nekim gotovo i da nema redovnih profesora

Pregled stanja u strukturi zaposlenih i angažovanih po organizacionim jedinicama pokazao je nesklad. Na nekim fakultetima je broj redovnih profesora dominantan i veći od broja docenata i vanrednih profesora zajedno, a na nekim gotovo i da nema redovnih profesora. Problem malog broja saradnika u nastavi sprečava stvaranje budućeg kadra i onemogućava povećanje produktivnosti naučnoistraživačkog rada. Neophodno je preduzimanje mjera za brzo smanjenje broja stručnih saradnika.

Istaknuto je da postoje studijski programi na kojima je najveći broj nastavnika sa drugih univerziteta, te da je izuzetno veliki broj honorarno angažovanih. Nužno je usvojiti standard o opterećenju nastavnika i o broju studenata po jednom nastavniku.

stemu obrazovanja. U dokumentu je veoma kritički analizirana dosadašnja upisna politika koja neima jasne parametre koncipiranja i dovoljno argumenta i uporišta u odnosu na trenutnu situaciju na tržištu rada. Standardi kvaliteta procesa studiranja i ishoda učenja moraju biti presudni indikatori za definisanje upisnih kvota na pojedinim studijskim programima. Zato je neophodno da u saradnji sa Vladom Crne Gore, kao osnivačem, sprovodimo planski upisnu politiku, vodeći računa o strateškim prioritetima društva i Univerziteta, naglasila je Vojvodića.

Hiperprodukcija kadrova nije nastajala samo zbog nekonistentne i nedovoljno promišljene upisne politike na UCG

Prema njenim riječima, „hiperprodukcija kadrova nije nastajala samo zbog nekonistentne i nedovoljno promišljene upisne politike na UCG, već zbog otežane situacije finansiranja Univerziteta i politike koja je vodila ka otvaranju samofinansirajućih studijskih programa. To je dovelo do hiperprodukcije i komercijalizacije kadra na tim komercijalizovanim studijskim pro-

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univerzitet može i mora uticati na

gramima što nije sindrom samo crnogorskog tržišta nego je to slučaj i sa regionalnim, u omasovljenju visokog obrazovanja, slučaj je i sa evropskim tržištem obrazovanja“.

Rečeno je da Univer

Zanimljiva astronomija III

DALJINE NEBESKIH TIJELA

Primjena geometrije na tumačenja oblika putanja kretanja nebeskih tijela je predstavljalo ogroman napredak i udaranje temelja astronomije kao egzaktnoj nauci

Za mjerjenje udaljenosti tijela u Sunčevom sistemu koristi se astronomска jedinica koja predstavlja rastojanje Zemlje od Sunca. Ona iznosi oko 150 miliona kilometara. Za mjerjenje udaljenostivjezdaje to isuviše malu veličinu pa se upotrebljavaju mnogo veće i primjerene jedinice: svjetlosna godina i parsek

Piše: Vojislav Budo Gledić

Pored zvijezda, koje izgledaju kao da su trajno „prikovane“ za nebeski svod, postoji i jedna manja grupa tijela čiji položaj se stalno mijenja u odnosu na pozadinu neba. Pored Sunca i Mjeseca, tu spadaju i golem okom pet vidljivih planeta. Stari Grki su prvi počeli da pažljivo posmatraju kretanja tih nebeskih tijela i da koriste matematičke metode za određivanje njihovih putanja. Primjena geometrije u tumačenju oblika putanja kretanja nebeskih tijela predstavljala je ogroman napredak i udaranje temelja astronomije kao egzaktnoj nauci.

Najveći domet u starom vijeku je astronomija doživjela u Aleksandriji, te je vjekovima postojala i astronomski opservatorija. Tu su redovno vršena posmatranja, ali i mjerena uglovnih veličina na nebu pomoću posebnih instrumenata (kvadrant, gnomon, astrolab i dr.). Upravo su mjerena i korištenje geometrijskih metoda omogućila da se načine i prvi sistemi svijeta, od kojih je najpoznatiji Ptolomejev nastao sredinom 2. vijeka naše ere. Starogrčki astronom Aristarh sa Samosa (oko 320–250. g. prije n. e.) izvršio je prvo mjerjenje udaljenosti Mjeseca, na osnovu čega je odredio i njegovu veličinu, a potom je to iskoristio da bi odredio veličinu i daljinu Sunca.

Mjerjenje daljina nebeskih tijela je najljepši i najbolji primjer izvanredne lucidnosti i oštromnosti primjene geometrijskih i trigonometrijskih metoda u astronomiji (i naučno uopšte). U osnovi prvih i glavnih metoda mjerjenja udaljenosti se nalazi određivanje tzv. paralaksa. Ovu metodu koriste i geodeti kada vrše mjerjenje udaljenih, posebno nepristupačnih objekata. Ako se posmatra neko tijelo iz dva različita položaja, onda se na utvrđenoj pozadini njegov položaj mijenja. To se najbolje može vidjeti ako najprije jednim, a zatim drugim okom posmatramo ispruženi prst ruke u odnosu na pozadinu nekog zida. Kada je poznata razdaljina između dva položaja iz kojih se vrši posmatranje nekog objekta (koje se vrši durbinom ili teodolitom) i ako je tačno izmjerena ugao koji zaklapaju vizure, onda se jednostavnom primjenom trigonometrije može odrediti daljina datog predmeta.

Sličnu metodu su astronomi koristili vjekovima primjenom velikih i preciznih instrumenata, a kao osnova je služila Zemlja. U astronomiji se pod dnevnom paralaksom podrazumejava ugao pod kojim se iz date tačke u vasioni vidi Zemljin poluprečnik. Umjesto da se mjerjenje udaljenosti određenog nebeskog tijela obavlja sa dvije udaljene tačke na Zemlji, bolje je i lakše koristi njen

dnevno obrtanje. Tom metodom se mogu mjeriti samo razdaljine nebeskih tijela u Sunčevom sistemu. Međutim, za mjerjenje daljina zvijezda i drugih objekata tzv. dubokog kosmosa koristi se godišnja paralasa. Iz dva različita položaja Zemlje, na njenom godišnjem obrtanju oko Sunca (obično poslije pola godine) precizno se odredi položaj date zvijezde na poledini zvjezdano svoda. Tom metodom je njemački astronom Friedrich Besel (1784 – 1846) prvi odredio 1838. godine paralaksu (što znači i daljinu) jedne zvijezde u savijetu Labud (i dobio vrijednost 11 svjetlosnih godina). Ovom metodom se, inače, mogu mjeriti daljine zvijezda do oko 200 svjetlosnih godina.

Za mjerjenje udaljenosti tijela u Sunčevom sistemu koristi se astronomski jedinica koja predstavlja rastojanje Zemlje od Sunca. Ona iznosi oko 150 miliona kilometara. Za mjerjenje udaljenosti zvijezda je to isuviše mala veličina pa se upotrebljavaju mnogo veće i primjerene jedinice: svjetlosna godina i parsek. Svjetlosna godina je put koji pređe svjetlost za godinu dana krećući se brzinom od oko 300.000 kilometara u sekundi i iznosi oko 9,5 biliona (hiljada miliarda) kilometara. Parsek je termin koji je u stvari skraćenica riječi „paralaks“ i „sekunda“ i predstavlja odstojanje koje odgovara godišnjoj paralaksi jednog lučnog sekunda. Drugim

rijecima, parsek je razdaljina sa kojeg se velika poluosa Zemljine putanje vidi pod uglom od jedne lučne sekunde. Iznosi 3,26 svjetlosnih godina, ili 206.265 astronomskih jedinica. Kiloparsek je 1.000 parseka, a megaparsek – milion parseka. Izražavanje udaljenosti nebeskih objekata dubokog svemira pomoću kilometara ili astronomskih jedinica davalо bilo nizove desetine cifara!

U astronomiji se koriste i druge metode za mjerjenje udaljenosti dalekih kosmičkih objekata, jer tu ne pomaže određivanje paralaksa (greške mjerjenja su veće nego što to mogu obezbijediti najbolji i najprecizniji instrumenti). U tu svrhu se koriste posebne promjenljive zvijezde, kao što su cefeide (nazvane po zvijezdi Delta Cefeja koja ima period promjene sjaia od 5,3 dana) kod kojih se može procijeniti apsolutni (stvarni) sjaj, a prvidni se određuje posmatranjem. Iz toga se zatim može odrediti i daljina datog objekta. Tu metodu je koristio američki astronom Edwin Hubble (1889–1953) i ustanovio da je Maglina Andromede udaljena oko 750.000 svjetlosnih godina, dokle da se nalazi daleko izvan granica naše Galaksije (kasnije je ustanovljeno da je ta udaljenost oko 2,3 miliona svjetlosnih godina). Navедena metoda se može koristiti za mjerjenje udaljenosti do oko 40 miliona svjetlosnih godina, pa je primi-

Jedna od velikih galaksija

jenjena za mjerjenje razdaljina grupe najbližih galaksija u našem kosmičkom okruženju.

Habl je otkrio i činjenicu da se slabo uočive galaksije sve brže udaljavaju što im je razdaljina od Zemlje veća. Formulisao je jednostavan zakon koji pokazuje matematički izraz zavisnosti udaljenosti i brzine udaljavanja: ona se može jednostavno izmjeriti pomoću spektroskopa jer se svako radikalno kretanje svjetličnih objekata manifestuje promjenom spektra u skladu sa Doplerovim efektom. Kada se objekat približava, njegov spektar se pomjera ka ljudičastom dijelu, a kada se udaljava, onda se spektar pomjera ka crvenom dijelu skale. Habl je ustanovio da se je spektar nekih slabo vidljivih galaksija jako izmijenjen ka crvenom dijelu spektra, što znači da se one udaljavaju izuzetno velikim brzinama. Na osnovu svoga zakona uspio je da odredi razdaljinu tih objekata. Tako je astronomija u stanju da mjeri udaljenost i do krajnjih granica vaspone, a ona iznosi oko 13,7 milijardi svjetlosnih godina. Da bi se na toj udaljenosti uopšte mogli registrirati kosmički objekti, oni moraju da isjavaju gigantske količine energije, a to su kvazari koji se nalaze na samoj „granici“ kosmosa.

ZANIMLJIVA FIZIKA (12)

PITANJA I ODGOVORI

111. Na raspolaganju su tri provodne kugle: jedna pozitivno nanelektrisana (A) i dvije nenelektrisane (B i C). Kako se pomoću kugle A, ne mijenjajući njenu nenelektrisanje, mogu nenelektrisati druge dvije kugle: kugla B negativno, a kugla C pozitivno?

112. Raketa se vertikalno udaljava od Zemlje konstantnim ubrzanjem jednakom ubrzajujušu slobodnog pada na njenoj površi (g_0). Kako se mijenja težina tijela u raketni sa udaljavanjem od Zemlje?

113. Zašto isparavanje tečnosti iz suda dovodi do njenog hlađenja?

114. Kinetička energija satelita na kružnoj orbiti je pozitivna

$$\frac{mv^2}{2} > 0.$$

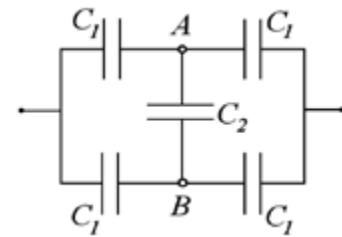
Kakvog je znaka njegova ukupna mehanička energija?

Koja energija satelita, kinetička ili potencijalna, ima veću apsolutnu vrijednost?

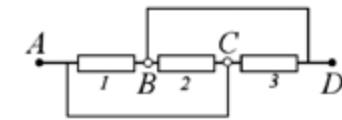
115. Koji sportista će prije stići na cilj pri jednakim uslovima i zašto?

116. Odrediti kapacitet C_0 seće kondenzatora, prikazanih na slici.

117. Odrediti otpor seta otpornika prikazanog na slici. Svi otpornici imaju jednak otpor R .

118. Na slici je prikazan jedan projekat „vječnog pokretača“. Tanki cijev koju kvasi voda, postavljen je u široki sud. Voda se podiže u cijevi i vraća ponovo u sud. Istočući iz cijevi voda može da vrši rad.

119. Po strmoj ravni nagibnog ugla α , klizi bez trenja s vodom. Odrediti formu slobodne površi vode u sudu.

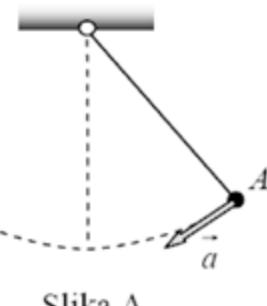
120. Autobus se kreće po pravolinijskoj ulici stalnom brzinom. Čovjek može da trči stalnom brzinom koja je dva puta manja od brzine autobusa.

Odredite geometrijsko mjesto tačaka u kojima se čovjek može na-

laziti u početnom trenutku – da bi mogao stići autobus.

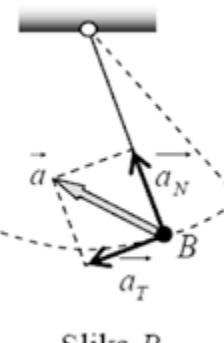
Odgovori na pitanja iz prošlog broja

101. U tački A kuglica se trenutno zaustavi. Tada je njeno normalno ubrzanje jednako nuli i ostaje samo tangentialno ubrzanje koje je usmjereni u pravcu tangente na putanju (slika A).

Slika A

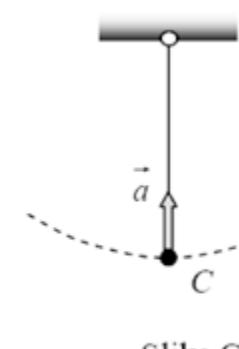
U tački B kuglica ima i tangentialno i normalno ubrzanje. Pravac ukupnog vektora ubrzanja kuglice prikazan je na slici B.

Slika B

U tački C brzina kuglice je maksimalna (više ne raste, a nije počela da se smanjuje). Tada je tangentialno ubrzanje jednako nuli (slika C), a ukupno ubrzanje je jednako nor-

malnom ubrzanjem kuglice (usmjerenom ka centru kružnice).

Slika C

102. Neka je $\vec{R}$ rezultanta N sila. Pretpostavka je da je različita od nule.

Kako se promjeni $\vec{R}$ kada se svaka od sila zarotira za ugao $2\pi/N$ (na primjer, u smjeru obrtanja kazaljki časovnika)?

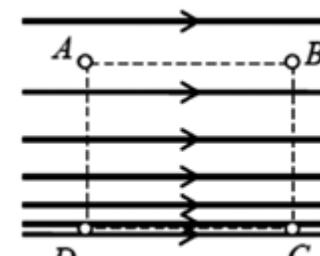
Tada se čitav sistem sila zaročira za taj ugao, a samim tim i njihova rezultanta. Međutim, u ovom slučaju svaki od vektora sile zauzme mjesto sušednog vektora, odaške slijedi da se rezultanta neće promjeniti. Kako je nulti vektor (nulavektor) jedini vektor koji se rotira njenim ne mijenja, onda se zaključuje da je $\vec{R} = \vec{0}$.

103. a) Ne, ne može.

b) Može u slučaju kada je rezultanta sila, različita od nule, usmjereni u pravcu normalnom na pravac kretanja tijela.

104. Ne može. Takvo polje nije potencijalno: može se izabrati takva zatvorena putanja da rad polja, pri pomjeranju nenelektriranja po njoj, nije jednak nuli. Neka je izabrana, na primjer, putanja ABCDA (slika). Na djelovima BC i DA polje ne vrši rad (sila je normalna na pomjeraj). Na djelovima AB i CD ($AB = CD$) rad polja ima suprot-

ne znakove i apsolutne vrijednosti (zbog toga što je gustina linija sile u okolini CD veća, a veći je i napon polja i sila koja djeluje na nenelektriranu česticu). Slijedi, rad pri pomjeranju po zatvorenoj putanji različit je od nule. To ne može da bude u elektrostatickom polju jer je elektrostaticko polje potencijalno.

105. Lakše je podizati kantu s vodom u trenutku kada se kanta nalazi u vodi, jer tada postoji djelovanje sile potiska.

106. Ne može – električno nenelektrisanje ima diskretnu strukturu.

107. Da.

108. Zbog okretanja Zemlje oko svoje ose.

109. Ne – privlačna sila Sunca djeluje ne samo na tijela na Zemlji nego i na Zemlju, saopštavajući im isto ubrzanje. Zbog toga – privlačenje Sunca ne utiče na pokazivanje vase.

110. Težina tijela, potpuno potopljenog u vodu, proporcionalna je ubrzajujušu slobodnog pada i različi Gustine tijela i gustine vode. Ako je voda na Zemlji i Mjesecu ista, onda je lakše plivati na Mjesecu, de je ubrzanje slobodnog pada približno šest puta manje nego na Zemlji.

Crnogorski ministar kulture Pavle Goranović razgovarao sa ministarkom kulture i demokratije Kraljevine Švedske Alis Bah Kunke

ZNAČAJAN PROSTOR ZA DALJE JAČANJE SARADNJE

„Ministar Goranović je predstavio izmjene dva značajna zakona u oblasti medija, čije se usvajanje u Skupštini očekuje uskoro i istakao da su u potpunosti uskladieni sa evropskim zakonodavstvom”, navodi se u saopštenju resornog ministarstva

Crnogorski ministar kulture Pavle Goranović razgovarao je sa ministarkom kulture i demokratije Kraljevine Švedske Alis Bah Kunke. On se tom prilikom zahvalio na podršci koju Švedska pruža Crnoj Gori na njenom putu ka punopravnom članstvu u Evropskom uniju.

Tokom susreta sagovornici su razmijenili iskustva dvije zemlje u ovoj oblasti, s posebnim osvrtom na medijsko zakonodavstvo.

„Ministar Goranović je predstavio izmjene dva značajna zakona u oblasti medija, čije se usvajanje u Skupštini očekuje uskoro i istakao da su u potpunosti uskladieni sa evropskim zakonodavstvom”, navodi se u saopštenju resornog ministarstva

skim zakonodavstvom”, navodi se u saopštenju resornog ministarstva.

Gošča iz Švedske je govorila o iskustvu svoje zemlje u organizovanju i finansiranju javnog servisa, naglasivši „da je za svaku zemlju od izuzetnog značaja da obezbijedi njegovu održivost i nezavisnost”.

Bilo je riječi i o bilateralnim odnosima u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva. Izrazivo zadovoljstvo dosadašnjim aktivnostima na povezivanju naše dvije kulture, ministri su se saglasili da postoji značajan prostor za dalje jačanje saradnje.

N. N.

ZADOVOLJSTVO NA DOSADAŠNIM AKTIVNOSTIMA: Kunke i Goranović

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću održana tribina posvećena liku i djelu velikana jugoslovenske i evropske književnosti Borislava Pekića

LIČNOST NEVJEROVATNE MORALNE ČVRSTINE I OŠEĆANJA ZA PRAVDU

Aleksandra Pekić: Branio je svoje, bez obzira da li je to bilo zgodno ili nije, u vrijeme kada se za takve stvari išlo u zatvor. Na svaku nepravdu je reagovao, bez obzira kakve posljedice slijede. Bio je čovjek koji je naučio šta znači biti nečiji prijatelj, koji nikada nije nametao svoje mišljenje i koji je puštao da se izabere vlastiti put

28

Prosjetni rad

JUN

2015

BROJ

36

OBOŽAVAO SVOJU ZEMLJU: Aleksandra Pekić

U organizaciji Matice srpske (Društvo članova u Crnoj Gori), Ambasade Srbije u Crnoj Gori i Studijskog programa za srpski jezik i južnoslovenske književnosti, na Filozofskom fakultetu u Nikšiću održana je tribina pod nazivom „Borislav Pekić: ličnost, djelo, zaostavština”, na kojoj se govorilo o liku i djelu ovog istaknutog jugoslovenskog pisca, porijeklom iz Crne Gore. Na tribini je govorila njegova kćerka Aleksandra Pekić, a moderator je bio doc. dr Goran Radonjić.

Nadahnuto se pričeajući životu sa umjetnikom koji je ostavio dubok trag u evropskoj književnosti XX vijeka, Aleksandra Pekić je

kazala kako je on imao „nevjerovatnu moralnu čvrstinu, očećanje za pravdu i, izvan svega, bio beskompromisni otac, suprug i prijatelj”.

„Branio je svoje, bez obzira da li je to bilo zgodno

ili nije, u vrijeme kada se za takve stvari išlo u zatvor. Na svaku nepravdu je reagovao, bez obzira kakve posljedice slijede. Bio je čovjek koji je naučio šta znači biti nečiji prijatelj, koji nikada nije nametao svoje mišljenje i koji je puštao da se izabere vlastiti put”, naglasila je ona, dodajući: „Nježan i pažljiv otac, nikada mi nije sudio, čovjek malo riječi, pisac najduže rečenice u istoriji srpske književnosti, ali to što je kazao bilo je čisto zlatno. Danas se očećam bogato, kao da nosim njega, njegove misli, njegovu dušu u sebi.”

Pekić je govorila o očevim londonskim danima, o druženju sa Kišom koga je obožavao, a u koga je ona kao tinejdžerka bila zaljubljena, o posjetama Filipa Davida, Mirka Kovača, Predraga Palavestre, Dragoslava Mihajlovića, Vide Ognjenović i drugih velikana književnosti. Iako je piševe život u Londonu bio stalogen, radan i ozbiljan, dok je život u Beogradu predstavljao „apsolutno ludilo”, on je, prema riječima Aleksandre Pekić, „obožavao svoju zemlju i za njega je Beograd bio dom”.

N. N.

Izložba pod nazivom „Borislav Pekić 1930–1992”, Olge Krasić Marjanović iz Biblioteke Grada Beograda

SVE ONO ŠTO „POKAZUJE PEKIĆEVU VELIČINU”

Prof. dr Bogoljub Šijaković održao je bešedu „Strast za istinom: o poetici Borislava Pekića”, dok je u Petnjici kraj Šavnika prof. dr Lidija Tomic održala predavanje na temu „Borislav Pekić u svom vremenu i danas”

U Domu Svetog Vasilija Ostroškog otvorena je izložba pod nazivom „Borislav Pekić 1930–1992”, Olge Krasić Marjanović iz Biblioteke Grada Beograda. Na izložbi su prikazana Pekićeva svjedočanstva, pisma, fotografije, sve ono što, prema riječima autorke, „pokazuje Pekićevu veličinu”.

Prof. dr Bogoljub Šijaković održao je bešedu „Strast za istinom: o poetici Borislava Pekića”, dok je u Petnjici kraj Šavnika prof. dr Lidija Tomic održala predavanje na temu „Borislav Pekić u svom vremenu i danas”.

„Za njega je moral bio način postojanja, življena i sve životne odgovore imao je u sferi moralitete. Ono što je u sferi moralne zastupao tako je živio i dokazao da se moralne dokazuje teorijama već djelima, da se moralne norme ne uvode, već ih zatičemo”, istakao je Šijaković.

U Evropskom parlamentu u Briselu svečano otvorena izložba „Grafičke mape ‘Oktoih’ 1494–2014”, istaknutog crnogorskog umjetnika Dimitrija Popovića

ŠTAMPANJE „OKTOIHA” IZUZETNO ZNAČAJAN TRENTAK ZA CRNOGORSKU I EVROPSKU KULTURU

Šef misije Crne Gore pri EU ambasador Ivan Leković izrazio zadovoljstvo što je upravo u sedištu jedne tako značajne institucije predstavljena izložba kojom se obilježava jedan od najznačajnijih događaja u istoriji crnogorske kulture

Šefica delegacije Evropskog parlamenta za odnose s Crnom Gorom Aneliz Dods ocijenila da je štampanje „Oktoih”, prve knjige na Balkanu, izuzetno značajan trenutak za crnogorskiju evropsku kulturu

Direktorka crnogorske Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ Jelena Đurović ukazala da je štampanje „Oktoih“ obilježilo istoriju kulture srednjovjekovne Evrope i svijeta

Dimitrije Popović objasnio da izložena grafička mapa ne predstavlja ilustracije tekstova iz Oktoih, već „izraz umjetničkog nadahnuća koje na moderan način odaje počast ovoj značajnoj knjizi“

SAVREMENI OMAŽ REMEK DJELU TIPOGRAFSKOG UMJEĆA: Detalj sa svečanog otvaranja

U Evropskom parlamentu u Briselu svečano je otvorena izložba „Grafičke mape ‘Oktoih’ 1494–2014”, istaknutog crnogorskog umjetnika Dimitrija Popovića, u izdanju Nacionalne biblioteke Crne Gore „Đurđe Crnojević“ na Cetinju.

Na otvaranju izložbe, poslanicima Evropskog parlamenta, zvanicnicima država članica Evropske unije i evropskih institucija obratili su šef misije Crne Gore pri EU ambasador Ivan Leković, pokrovitelj izložbe šefica delegacije Evropskog parlamenta za odnose s Crnom Gorom Aneliz Dods, direktorka crnogorske Nacionalne biblioteke Jelena Đurović, kao i sâm autor izložbe.

Ambasador Leković izrazio je zadovoljstvo što je upravo u sedištu jedne tako značajne institucije predstavljena izložba kojom se obilježava jedan od najznačajnijih događaja u istoriji crnogorske kulture.

„Podatak da je prva crnogorska i južnoslovenska knjiga štampana u državnoj štampariji na Cetinju prije više od pola milenijuma najubjedljivije govori o tome koliko su duboko evropske vrijednosti i evropski identitet ukorijenjeni u Crnoj Gori“, istakao je on.

**Jedna od najvažnijih stranica
u crnogorskoj istoriji**

Aneliz Dods je ocijenila da je štampanje „Oktoih“, prve knjige na Balkanu, izuzetno značajan trenutak za crnogorskiju evropsku kulturu i izrazila zadovoljstvo što je bila u prilogi da pomogne „da ovako značajan događaj bude upriličen u Evropskom parlamentu“.

Ocenjujući da je štampanje „Oktoih“ Prvoglasnika“ zasigurno jedna od najvažnijih stranica u crnogorskoj istoriji, Jelena Đurović je ukazala da je taj događaj obilježio istoriju kulture srednjovjekovne Evrope i svijeta.

„Štampanje knjige u maloj Crnoj Gori sa kraja XV vijeka, razapetoj između ratova i gladi, kuriozitet je koji sa istorijske distance od pet vijekova zašenjuje mnogo poznatije izdavačke poduhvate većih i bogatijih evropskih država na samom početku Gutenbergove ere“, kazala je ona.

**Izložba organizovana u saradnji
sa Evropskim parlamentom i misijom
Crne Gore pri Evropskoj uniji**

Dimitrije Popović je objasnio da izložena grafička mapa ne predstavlja ilustracije tekstova iz Oktoih, već „izraz umjetničkog nadahnuća koje na moderan način daje počast ovoj značajnoj knjizi“.

„Grafička mapa je savremeni omaž remek djelu tipografskog umjeća i grafičkog rafinmana štampača Makarija i njegovih sedam učenika“, napomenuo je on.

Izložba je organizovana u saradnji sa Evropskim parlamentom i misijom Crne Gore pri Evropskoj uniji. U pitanju je gostujuća izložba Nacionalne biblioteke kojom je prošle godine obilježen jubilej 520 godina od štampanja znamenitog „Oktoih“ Prvoglasnika“.

N. N.

Državni i lokalni zvaničnici, na čelu sa ministrom kulture Pavlom Goranovićem, obišli arheološki lokalitet Crvena stijena

NALAZIŠTE OD SVJETSKOG ZNAČAJA

Ministar kulture Pavle Goranović: Ministarstvo je tokom minule četiri godine ulagalo sredstva kako bi valorizovalo ovu značajnu priču, a ove godine smo namjerili da za nastavak radova opredijelimo 60 hiljada eura

Gradonačelnik Nikšića Veselin Grbović: U ovaj važni projekat, pored resursnog ministarstva i Opštine, moraju se uključiti i ministarstva nauke i turizma i turistička organizacija

Direktor Narodnog muzeja Crne Gore Pavle Pejović: Dr Robert Vejlon, profesor paleontologije na Univerzitetu Mičigen, prepostavlja da se u Crvenoj stijeni može očekivati period od 200 hiljada godina, pa uz potvrđenih 200 hiljada znači da imamo period od 400 hiljada godina prije Hrista

Ministar kulture Pavle Goranović, predsednik Opštine Nikšić Veselin Grbović i direktor Narodnog muzeja Crne Gore Pavle Pejović obišli su sa saradnicima čuveni arheološki lokalitet Crvena stijena na kome se može u kontinuitetu pratiti život neandertalca, kao i selo Petrovići de bi uskoro trebalo da bude opremljen arheološki centar. Za radove na Crvenoj stijeni zadužen je Narodni muzej Crne Gore sa Cetinja, a istraživanja se odvijaju u okviru projek-

ta pod nazivom „Putevi kontinuiteta”.

„Crvena stijena ima svjetski značaj i tek nam predstoji je prav posao. Ministarstvo je tokom minule četiri godine ulagalo sredstva kako bi valorizovalo ovu značajnu priču, a ove godine smo namjerili da za nastavak radova opredijelimo 60 hiljada eura”, kazao je Pavle Goranović, dodajući da je važno „što je Opština Nikšić prepoznala značaj Crvene stijene, a ekipa Narodnog muzeja uložila napor da proces dovede do kraja”.

Da se deca u Crvenoj stijeni uče praistoriji

Prvi čovjek grada pod Trebesjom napomenuto je da se u ovaj važni projekat, pored resursnog ministarstva i Opštine, moraju uključiti i ministarstva nauke i turizma i lokalna turistička organizacija.

„Ovo je nauk i Ministarstvu prosvjete da škole ovde u Crvenoj stijeni drže čas iz praistorije, jer se lekcije ne uče samo iz udžbenika. Pred nama je ne samo crnogor-

VELIKA OČEKIVANJA OD OVOG LOKALITETA: Pejović i Goranović u Crvenoj stijeni

ska, nego i svjetska priča. Ulaganje u projekat je zaista malo u odnosu na to koliko on vrijedi”, kazao je Grbović.

Ne znamo da imamo jedan od najvećih kulturnih brendova

Ističući da je Crvena stijena jedino mjesto na svijetu gdje se na visini od do sada poznatog sloja 21–22 metra

može pratiti čak 200.000 godina praistorije, Pavle Pejović je naglasio da „mi u Crnoj Gori i ne znamo baš da imamo jedan od najvećih kulturnih brendova”.

„Postoje slojevi do kojih se još nije došlo. Dr Robert Vejlon, profesor paleontologije na Univerzitetu Mičigen, prepostavlja da se tako može očekivati period 200 hiljada godina, pa uz po-

tvrđenih 200 hiljada znači da imamo period od 400 hiljada godina prije Hrista. To se očekuje od ovog lokaliteta”, ocijenio je on.

Crvena stijena se nalazi na oko 700 metara nadmorske visine, a ispod nje se prostire Bilećko jezero. Njen otvor je širine 24 metra, visine 25 i dubine u osnovi oko 15 metara.

N. N.

Na širem prostoru Crvene stijene sve je istorija

NAŠ DALEKI PREDAK OD NAPRETKA

„Prosjetni rad“ tekstovima koje objavljuje u kontinuitetu građi svijest o značaju praistorijskog

nalazišta Crvene stijene kao jednog od naših najvećih kulturnih brendova, posebno afirmišu-

CRVENA STIJENA JE U PROSTORU KOJI JE PREPUN CRNOGORSKIH NACIONALNIH I DRŽAVNIH ZNAMENJA: Ministar Goranović sa saradnicima

ći sve inicijative, aktivnosti i posjete ovom prestižnom državnom lokalitetu od strane prosvjetnih radnika i učenika. Takođe, ukazujemo na činjenicu da je Crvena stijena jedan biser među biserima, jer se nalazi u prostoru koji je prepun crnogorskih nacionalnih i državnih istorijskih i kulturnih znamenja iz raznih epoha, osobito iz novije crnogorske istorije. Naš dopisnik iz Nikšića, Plužina i Šavnika, dugogodišnji prosvjetar, novinar i pisac Blagota Koprivica, dobitnik ovogodišnje Nagrade „Dragan Kujović“, i autor svih tekstova i informacija u vezi sa Crvenom Stijenom, piše da je na širem prostoru Crvene stijene „sve istorija“. Dakle, kao malo ko od naro-

da i država, na jednoj jedinstvenoj i autentičnoj mikro-lokaciji i adresi imamo i praistoriju i istoriju.

U obrazloženju za laureata ovogodišnje Nagrade „Dragan Kujović“, između ostalog, piše: „Krajevi Crne Gore prema hercegovačkom dijelu BiH lice, kaže Blagota slikovito i poetično, na ‘kazan u kom je proključala istorija, progovorila pa učutala prije 180.000 hiljada godina u pećini Crvena stijena, u kojoj je otkrivena mnogo-slojna paleolitska rezidencija našeg dalekog pretka od napretka. Iz njegovih novinskih tekstova se može učiti istorija i ono što je najvažnije: slobodarski evropski identitet Crnogoraca i civilizacijska sadržina i svo bogatstvo, različitost i slojevitost naše zemlje. Crna Gora i crnogorski identitet, poručuje Blagota, vjekovima su se branili tu na granici naše zemlje sa raznim nekadašnjim moćnim imperijama i carstvima, na granici na kojoj se vodila dvostruka a jedna jedinstvena bitka, i mačem i perom, za slobodu

i državu i za znanje i prosvjetu, za otadžbinu i škole na svom narodnom, crnogorskom jeziku. On vođi računa o, kako piše, ‘malobrojnim učenicima škola duge tradicije na granici – de su udareni postamenti crnogorskoj državnosti’. Đacima ovog istorijskog kraja, piše Blagota, lako je učiti istoriju, jer im je podneblje istorijska čitanka u kamenu od kog su sazidani poveći hramovi znanja...“

Nadamo se da će Crvena stijena i čitav širi prostor ovog dijela crnogorske države uskoro postati i suštinski i praktični nacionalni, državni, turistički, ekološki i kulturni, ali i privredno-ekonomski, poljoprivredni i preduzetnički brend, dakle, ne samo u teoriji i po potencijalu. Na ovaj način bi se ovom području vratile ljudi i život, daci i škole, nuda u opstanak i razvoj. Za ostvarenje ovog strateškog cilja crnogorske države potrebni su volja, osmišljeni i efikasni programi i napor svih njenih institucija i subjekata.

POČECI LJUDSKE CIVILIZACIJE: Đaci u Crvenoj stijeni

Iz Bosne i Hercegovine po znanje u Crnu Goru

Ševernije preko herojskog Vučijeg Dola na uzanoj kraškoj poljani smještena je Osnovna škola „Janko Bjelica“ koja se nalazi u Donjem Crkvicama i pohađa je 13 učenika. Škola poseđuje tri dobro očuvane školske zgrade, od kojih je jedna van upotrebe i narušena stambenu zgradu davnjašnjih prosvjetnih radnika u ruševnom stanju.

Sa druge strane Somine, ispod Triglava, nalazi se ogromno kameno zdanje škole „Branko Višnjić“ u Krsu – Golija, koja ima 16 učenika, a nekad ih je tu dolazio preko dvijesta.

Idući ševernije preko Dobreljice i Golijskih vrhova, na sredokročju gatačkih ravnina i Klinja, prvi vještački jezeri na Balkanu, u živopisnom krajoliku Stabna, sa nadaleko poznatim Stabanskim jezerom, davno je proradila Osnovna škola „Bećko Jovović“ sa 15 đaka pješaka.

Pogranične škole dvije su sedne države spajaju a nikako ne razdvajaju, jer ima škola da u neke deca dolaze sa druge strane granice, iz Bosne i Hercegovine po znanje u Crnu Goru.

Blagota Koprivica

Učenici Osnovne škole „Branko Božović“ u Podgorici posetili praistorijsko nalazište Crvena stijena

UČENJE NA KONKRETNIM PRIMJERIMA

Drevnu mudropotvrđenu gnomu latinsku da je „Istorija učiteljica života“ potvrđuje profesor razredne nastave u prestižnoj školi „Branko Božović“ Mitar Magovčević.

Ovaj veliki entuzijazista, zaljubljenik u pedagogiju i istoriju – volonter istoričar ne žali truda i vremena, pa je nedavno sa svojim učenicima posjetio i praistorijsko nalazište Crvena stijena na samoj granici Crne Gore i Bosne i Hercegovine, iznad Bilećkog jezera.

Oni na dugom putu obilazaka mjesa stvaranja istorije nijesu zaobišli ni vještačka jezera Krupac i Slano, kao ni manastir Kosijerevo, koji je prenesen u Banjane – Petrovići sa sadašnjeg dna vještačkog jezera na zarobljenoj ponornici živopisnoj Trebišnjici, koje je sad hidro-električna potencijalna i turistička atrakcija.

Bl. Koprivica

Podneblje istorijska čitanka u kamenu od kog su sazidani poveći hramovi znanja

Malobrojnim učenicima škola duge tradicije na granici lako je učiti istoriju, jer im je podneblje istorijska čitanka u kamenu od kog su sazidani poveći hramovi znanja. Tu je Osnovna škola na Petrovićima „Jovan Draganić“ koja je počela da radi 1861. godine, sedamnaest godina prije otvaranja škole u Nikšiću. Nekad velika škola sa preko dvjesti učenika, sad ima sa područnim odjeljenjem – Klenak (1 đak, 1 učitelj) 12 đaka pješaka.

Najблиža sušetka, jedinoj školi na Petrovićima od Cetinja do Mostara, je škola u Vilusima, koja je otvorena i sagrađena 1870. godine, koju pohađa 15 učenika, a s ponosom nosi ime „Braća Bulajić“. Ona je kroz svoju dugu tradiciju iznjedrlila brojne značajne ličnosti u sportu, kulturi i umjetnosti.

U ravnici, nedaleko od granice, najблиža crnogorska škola Trebinju, je ogromno kameni zdanje OŠ „Dragan Kovačević“ u Nudolu koju pohađaju četiri učenika.

Gotovo na samoj međugraničnoj liniji razdvajanja Crne Gore i Bosne i Hercegovine je Osnovna škola „Jovan Gnjatović“ u Vračenovićima koja ima 27 učenika, a locirana je u spomen parku kojeg ukrasava sedam spomen obilježja iz dalje i bliže istorijske prošlosti ovog podneblja. Škola za istoriju okružena je istrijom.

Skica za portret: Milorad Joknić

ČAŠA SUNCA, NAZDRAVLJE

Naslovi tri Joknićeve knjige, hronološki poređani, kao da sumiraju poglede autora i kao da osvjetljavaju osoben poetski put jedne jako zanimljive i svestrane stvaralačke ličnosti, koja ima dublje utemeljenje u tradiciji i savremenosti pljevaljskog i šireg zavičaja

Piše: Zoran Raonić

Milorad Joknić je ime van stan-darda i imenom i djelom. Čega god se dotakao, bio je „na visini zadata“. Novinarstvo, uredništvo i rukovodjenje u „Pljevaljskim novinama“, u dugom vremenskom periodu. Osnivač, urednik i realizator mnogih projekata, kako se to sad kaže, listova u više škola i preduzeća, pisac i urednik biltena, prospekata, brošura, u kojima se raznim povodima predstavljaju Pljevlja i dešavanja u njima i oko njih. Izučavao prošlost i etnologiju svoga kraja, publikovao zanimljive tekstove i feljtone. Radio na projektu Istorije Pljevlja, na Monografiji Gimnazije, stigao da bude dopisnik mnogih listova i časopisa sa širem području. Objavio deset knjiga različitog žanra. Da pomenemo samo neke: „Privreda Pljevlja (u doba prosperiteta)“, „Iskre Pljevaljske gimnazije“, „Ruze decembra“, (Zbornik – antologija pjesama o Stražici i prve decembar-skom polomu, u bici za Pljevlja, 1941).

Daleko bi nas odvelo makar i samo nabranjanje svega onog što je ovaj vrijedni preagaostvario posmatrajući i prateći svijet Zavičaja od starih vremena, ratnih, mnogih, međuratnih, pa do onih poratnih i vremena

stabilnog socijalizma sve do nenadnog i neuhvatljivog kapitalizma, putevima tranzicijskim, uvihek neizvje-snim. Joknić svjedoči nepristrasno i uvjerljivo, rukovodeći se onom da što nije zapisano i opisano – nije se ni dogodilo. Zato su ova njegova dje-la trajne vrijednosti i sa dalekom bu-đućnošću.

Mjesto među elitom humorista i satiričara

U zrelim svojim godinama Joknić se sve više okreće književnosti, ne-čem što bi trebalo da mu obezbije-di trajno mjesto u duhovnoj istoriji zavičaja. U dvije svoje zbirke aforiza-ma, uglavnom satiričnih, autor je is-pisao biserje te duhovne discipline („dribbling duha na malom prostoru“), što mu obezbjeđuje mjesto među eli-tom humorista i satiričara, ne samo Crne Gore nego i Balkana. Potvrđuju to brojne antologije u kojima je za-stupljen. No, nećemo sada ni o tome već nešto više o njegovom pjesnič-kom djelu, smještenom među korice triju knjiga: „Kamen svjetlosti“, „Iskušavanje čočstva“ i, najnovija, upravo objavljena, pod indikativnim naslo-vom: „Sunce u čaši“.

Naslovi tri Joknićeve knjige, hro-nološki poređani, kao da sumiraju poglede autora i kao da osvjetljavaju osoben poetski put jedne jako zani-mljive i svestrane stvaralačke ličnosti,

koja ima dublje utemeljenje u tradi-ciji i savremenosti pljevaljskog i šireg zavičaja. Samo što on ne maše svo-jim knjigama, već očekuje da to drugi zapaze, a to je sada sve teže i teže, jer danas mnogi sopstvenoj vrlini te-že kudeći druge (jah, čudna li vreme-na!). Ali istinske vrijednosti su vrijed-nosti same po sebi, pa ih ne mogu za-sjeniti sitne duše i neostvareni tipovi, koji, zna se da i kako završavaju.

Miloradu je put poezije uvihek bio otvoren, no kao da se pjesnik nešto snebivao. Sa svojim kamenom svjetlosti, kao kamenom mudrosti, čekao je na putu, ispred same krivine iza koje se otvara veliki i prav drum poetski. Pretili su ga dogadjaji, dileme, zrno sumnje nije mu dalo mira, pa otuda „iskušavanje čočstva“, koje nije samo lamenitiranje nad najvećim vrlinama, no zagledanost nad vremenom ovim, čuđenje zašto smo takvi i šta nam to bi? Da li smo možda uvihek bili takvi ili nas drugi u ovom vremenu buke i bi-jesu zbumište i odvedoše na stranputnicu? Pjesnik ispisuje čočstvo (bez ju-naštva), na onim njegovim svakodnevnim, naoko malim iskustvima i iskušenjima, kuda nas taj put vodi i dokle smo stigli.

Sa božanskim pićem pred sobom

Jokniću se konačno sunce spustilo u čašu, pa on, pjesnik, sedi sa tim božanskim pićem pred sobom, dok

se rasplamsava ljubav nad njim u njemu i oko njega. Pobjedila je, konačno. Bilo je za očekivati, ali trebalo je iščekati. Iskusni čovjek zna da tako mora biti, znao je to i u danima kad je ljubav, u najop-štijem značenju, u svim tim ne-vremenima, bila potisnuta u dru-gi plan, kad se ispoljavala na grub način, kad se bilo zapalo u Nigdi-nu, pa je sve izgledalo tmurno.

U svojevrsnom autopetičkom tekstu na početku zbirke „Sun-ce u čaši“, pjesnik razmatra temu ljubavi, one ikonske, pa onda i u svim njenim pojavnim obli-cima, od ljubavi prema bogu, pre-ma rodu, zavičaju, domovini, sve do ljubavi prema ženi, onoj zbog koje se nekako i zbog nečeg stalno snebivamo, pa još i kad smo u izvjesnim „ozbilnjim“ godinama, kad se pravimo da to više nije za nas. Naizgled grubo je rečeno, ali je suština ono što hrabriji starci nekada kažu: sve bog je uzeo osim meraka. Taj merak je ustvari ljubav iskazana na odličan na-čin – sve ostalo su njene manife-stacije. To je nešto što u sebi nosi isti-nu ukupnog života i smisla postojanja kroz ljubav. Iz Joknićeve poezi-je kao da proviruje jedan stav da se s godinama i životnim iskustvom do-lazi u poziciju kad se i ljubav sagledava u punom i pravom značenju, izblizi-za, trezveno, iz pozicije koja se bliži zatvaranju kruga, ljubavnog, čitaj – životnog. Ako ljubav istinski jedna-čimo sa pojmom života, i kao da je-ste tako. Ako jeste onda je svaki oblik ljubavi neodvojiv od svih drugih nje-nih oblika, pa i onog prema zaviča-ju, kome se ovde daje počasno mje-sto. Zar ta odjednom razbuktala i na-rasla poznju ljubav za zavičaj, nije do-kaz da se vraćamo na mjesto lskona, dake i ljubavi, ikonske, i one prve, u izvornom i nenatrunjenom značenju. To je još jedna borba za samoodržanje a ne pokleknu-će pred životnim nekim neumit-nostima. Da nije tako, zar bi tema takve ljubavi bila neugasiva, uvi-jek svježa i jaka, ali i vječna. „Svi-jet bez poezije/ Zatočenik na slijepom drumu/ Čovjek bez ljubavi/ Vječiti dužnik duhu i umu,/ Panj ogorio/ Od zuba vremena“, („Ele-gije“), kaže pjesnik Joknić u prilog takvom stavu. I dobro zapaža da je poezija ta tvar koja baca iskru za svaku vatrnu, pa i ljubavnu.

Poezija kao ljubav ljubavi

I ovaj pjesnik je jedan od onih koji vjeruju da će ljubav

NA VISINI ZADATKA: Milorad Joknić

spasiti svijet. I hoće ako bude pameti, ako ljubav pobijedi i oplemeni ljudske duše. Pripomoći će poezi-ja, kao kakva ljubav ljubavi, kao lju-bav prosijana na nekakvo zlačano si-to. Kao kakva ljepotom izvezena ča-ša ljubavi (Diatreta, recimo, ona ko-minska, pljevaljska, ako se kad vrati-ri na sunce iz donjih odaja i donjih svjetova) „...U čašu od kristala/ U koju se sunce u ljubav pretoci.../ Otčaćući riječi/ ... Sunce u čaši/ Prekipjelo“, veli pjesnik u pjesmi koja je i cijeloj zbirici dala ime. Prostor op-činjava čaša ljubavi, koja se iz sunca u čašu pretače, a iz čaše u naša bi-ća, u naše duše, ljubav je to! Pjesni-kovo je da nazdravi tom čašom, do-sta je bilo tugovanke, kako se pje-va u pjesmi „Sunce pjeva“ – „Ako je pjesnik istrošio ljubav/ On je nije ni imao.../ Srce pjeva/ U svako vrijeme/ Da otjera nemile scene/ I zlovri-jeme/ I pozove Zlatoustog/ Da kaže/ Pjesmu o ljubavi.“

Zavičajac pjesnik Milorad Joknić, i u brojčano skromnoj družini onih koji se ovde hvataju poetskog pera, osta-je nedovoljno zapažen, ali ne zato što mu djelo nije na visini tolikih drugih, već zato što ovaj skroman čovjek, sa objavljinjem knjige odstupa u ne-što što bi mogli nazvati distanca, pa ne pravi promocije, ili ne daj božje pompu, ne maše knjigom i ne japa-jajuće, već pušta da knjiga bude pre-poznata i pročitana, a on je tada već u nekim novim projektima. Koji na kraju krajeva ipak odnesu prevagu na stranu pravih vrijednosti.

Milorad Joknić

СУНЦЕ
У ЧАШИ

Korice Joknićeve najnovije knjige

30

Prosvojetni rad

JUN

2015

BROJ

36

U Podgorici održan prvi rok festival „City Groove“

JEDINSTVEN MUZIČKI HEPENING

Direktor Agencije „Comfotably Numb“ i organizator Festivala Dragan Bulajić: Festival je nastao kao ideja naše agencije, a sami odabir sastava je nastao anketiranjem Podgoričana, Podgoričanki i ljudi koji vole Podgoricu i dobru muziku

Direktorka KIC-a „Budo Tomović“ Snežana Burzan: Glavni grad Podgorica, odnosno „KIC Budo Tomović“, prepoznao je koncept ovog festivala kao mogućnost da se povežemo i udružimo kreativne i materijalne snage i izdæmo u susret građanima Podgorice, ali i Crne Gore i regionala Portparolka „Hard Rock Cafe“ Nataša Milović: Prosto je prirodno da taj kosmopolitski duh rokenrola koji smo donijeli u Crnu Goru začinimo jednim dobrim koncertom, kao što se desilo prve večeri uz ‘Parni valjak’ i ‘Perper’

Rok festival „City Groove“ premijerno je održan to-kom tri dana u Podgorici, na platou između Tehničkih fa-kulteta i Tološke šume. No-va manifestacija kulturno-

zabavnog karaktera u Glav-nom gradu okupila je čuve-na rok i pop imena crnogor-ske i Ex-Yu scene, a tih da-na je svečano otvoreno još je-dan epicentar podgoričkog

urbanog života – „Hard Rock Cafe“.

Prve noći nastupili su crno-gorska grupa „Perper“ i jedni od pionira rok muzike na ovim prostorima, zagrebački sastav

VELIKI BROJ MLADIH I GOSTIJI IZ INOSTRANSTVA: Sa jednog od nastupa

„Parni valjak“. Druge večeri ljubitelji nešto tvrdog zvu-ka imali su priliku da uživaju u svirkama kultnog hrvatskog pank-rok benda „Hladno pi-vo“, kao i ovogodišnjeg dobitnika MTV nagrade za najbolji rok sastav na ovim prostorima, grupe „Van Gogh“. Treće veče proteklo je u znaku romantične pop-rok atmosfere. Tada je mnogobrojno pošetioce za-bavljala „Crvena jabuka“ koja je tom prilikom proslavila tri decenije postojanja, kao i „Plavi orkestar“ koji u Podgorici ni-je nastupao više od 30 godina.

Podgoričani želete više koncerata na otvorenom

Direktor Agencije „Comfotably Numb“ i organizator Festivala Dragan Bulajić ka-

zao je da su ovogodišnji izvo-đači odabrali na osnovu an-kete koja je sprovedena širom Podgorice.

„Festival je nastao kao ideja naše agencije, a sami odabir sastava je nastao anketiranjem Podgoričana, Podgoričanki i ljudi koji vole Podgoricu i do-bru muziku“, naglasio je on.

Njegovo zadovljstvo dijeli i direktorka Kulturno-informa-tivnog centra „Budo Tomović“ u Podgorici Snežana Burzan.

„Rezultati ankete koju je nedavno radila gradska uprava pokazuju da građani žele upravo više koncerata na otvorenom, a Glavni grad Podgorica, odnosno ‘KIC Budo Tomović’, prepoznao je koncept ovog festi-vala kao mogućnost da se povežemo i udružimo kreativne i materijalne snage i izdæmo u

susret građanima Podgo-rici, ali i Crne Gore i regio-na“, istakla je ona, dodajući: „Ovo je nov, drugačiji mu-zički hepening, jedinstven kako po mjestu održava-nja, kvalitetu zvuka, scene, osvjetljenja, tako i po izbo-ru bendova – legendi Ex-Yu zvuka, koje su možda ne-ki od nas kao tinedžeri pos-lijednji put slušali prije 20 ili 30 godina u Titogradu.“

Veliki broj pošetilaca iz inostranstva

Portparolka „Hard rock cafe“ Nataša Milović na-glasila je da je svima u nje-joj kompaniji čast što ovaj re-nomirani ugostiteljski objekat otvaraju pod okriljem novog gradskog festivala.

„Svi smo na to ponosni. Prosto je prirodno da taj ko-smopolitski duh rokenrola koji smo donijeli u Crnu Goru za-činimo jednim dobrim koncer-tom, kao što se desilo prve ve-čeri, uz ‘Parni valjak’ i ‘Perper’.

Sâm protokol otvaranja po-držumijevao je i neke nesav-idašnje elemente kao što su lomljenje gitara i donacije lo-kalnoj zajednici. Potvrda pro-mišljenog koncepta jeste i ve-liko broj pošetilaca iz inostran-stva“, navela je ona.

Organizator „City Groove“ festivala su agencija „Comfor-tably numb“, uz podršku Glav-nog drada i „Hard Rock Cafe“. N. N.

Basista „Perpera“ Momčilo Zeković Zeko čestitao organizatorima na pokretanju ideje

ČAR JE NASTUPATI NA DAN NEZAVISNOSTI

Momčilo Zeković Zeko: Svi znaju da ‘Perper’ nije bio diskografski aktivan posljednjih godina, ali ovo je bila sjajna prilika da publici prezentujemo novi singl

Jedan od učesnika Festivala, basista „Perpera“ Momčilo Zeković Zeko, čestitao je or-ganizerima na pokretanju ideje nadajući se da će u nekom narednom periodu na ovom muzičkom hepeningu gostovati i neka poznata inostrana muzička imena.

„Svi znaju da ‘Perper’ nije bio diskografski aktivan posljednjih godina, ali ovo je bi-la sjajna prilika da publici prezentujemo novi singl, a nadam se da ćemo upravo kadro-ve sa ovog festivala iskoristiti za spot. Posebnu čar imao je naš nastup jer je upravo bio na Dan nezavisnosti, a mi tada obično sviramo sa posebnim emocijama“, istakao je on.

Kulturno-umjetničko društvo „Aluminijum“ iz Podgorice obilježilo 40 godina postojanja

KONCERT ZA PAMĆENJE

VELIKI JUBILEJ: Nastup KUD-a „Aluminijum“

Kulturno-umjetničko društvo „Aluminijum“ iz Podgorice priredilo je koncert povodom obilježavanja 40 godina od osnivanja. U okviru svečanog koncerta u velikoj sali KIC-a nastupili su prvi izvođački ansambl, dečiji ansambl i veterani ansambla, a izvedeno je ukupno 10 koreografija.

KUD „Aluminijum“ osnovano je 1975. godine. Tokom proteklih gotovo pola vijeka an-

Izložba Državnog arhiva Crne Gore u Pljevljima

RATNE RAZGLEDNICE IZ PRVOG SVJETSKOG RATA

Postavku su sa posebnom pažnjom propratili učenici srednjih škola u Pljevljima

Direktor Državnog arhiva Crne Gore Stevan Radunović otvara izložbu

U Pljevljima je u organizaciji Državnog arhiva Crne Gore priređena dokumentarna izložba Crna Gora 1914–1918. Autor postavke je Aleksandar Berkuljan, koji u svom arhivskom fondu ima riješku i obimnu građu dragocjenu za istraživanje istorijske i kulturne prošlosti Crne Gore.

„Državni arhiv, osim glavne djelatnosti, brine o arhivskoj građi u najširem smislu. Nastoji da tu građu učini dostupnom i koliko je moguće približi potencijalnim korisnicima, kao što to činimo i putem izložbi. Jedna od naših aktivnosti jeste pribavljanje obavještenja o građi iz stranih arhiva kojom želimo da upotpunimo naše arhivske fondove“, kazao je, otvarajući izložbu, direktor Državnog arhiva Crne Gore Stevan Radunović.

Na izložbi su predstavljeni kolaž panoa sa fotografijama, austrougarskim lecima i objavama iz Prvog svjetskog rata. Riječ je o izboru iz dokumentarnog materijala koji obuhvata preko 2.500 fotografija i

drugih dokumenata koje je autor sakupio posljednjih godina iz domaćih i stranih arhiva. Bile su zastupljene fotografije koje su pravili austrougarski vojnici, snimatelji, fotoreporter, novinari, vojnici i civili. Naročitu pažnju privukle su do sada neobjavljene fotografije austrougarske vojske u Pljevljima i nekim lokalitetima ove opštine.

Autor Aleksandar Berkuljan smatra da ovaj posao nije okončao, već da nastavlja da traga za novim fotografijama i dokumentima. Pored ostalog, raspolaže informacijom da postoje podaci o sačuvanom dokumentarnom filmskom zapisu sa mojkovačkog i cetinjskog ratišta 1915. godine u trajanju od 45 minuta i očekuje da će doći do tog materijala. On se posebno zahvaljuje gospodri Veri Hajnrih iz Beča, koja je ustupila oko 150 izuzetno vrijednih fotografija iz zaostavštine njenog pradeda, oficira austro-ugarske vojske.

Izložbu su sa posebnom pažnjom propratili učenici srednjih škola u Pljevljima.

M. Joknić

„Zahtjevi modernog industrijskog društva izmjenili su neke bitne odnose i pre-

obrazili lice ljudske zajednice u znatnom dijelu današnje Crne Gore“, ističe Matović. „U mnogim naseljima i selima polako zamire život. Radeći mukotrпno, ove osnovne škole, donedavno pune đaka, danas odslikavaju atmosferu daha. Da li je čovjek bitan u svemu tome? Sa tim rijetkim učenicima koji odlaze, a novi rijetko dolaze, nestale su mnoge škole, vjekovne kućne zajednice, naseobine... Sve zamire.“

i postprodukciju pobrinuo se Jovo Kljajić, a za produkciju Matovićev „matFILM Montenegro“.

Dokumentarac sniman u osnovnim školama Gornje Rudine, Cerovica, Virak i Tepca

Film je već prikazan na više međunarodnih filmskih festivala: na 8. Alljazzera International Documentary filmskom festival u Dohi, na SEA South East međunarodnom festivalu u Los Andeleisu, na festivalu u Jaipuru, u Indiji, u Safaranbolu, u Tur-

skoj, zatim na festivalu DOX u Lajpcigu, u Tuzli, kao i na Beogradskom festivalu dokumentarnog i kratkometražnog filma. Na Međunarodnom filmskom festivalu u Firenci osvojio je nagradu za najbolju kameru u kategoriji dokumentarnog filma.

Dokumentarac je sniman u osnovnim školama Gornje Rudine, Cerovica, Virak i Tepca, a sufinasiran je sredstvima za kinematografiju Ministarstva kulture i medija Crne Gore.

N.N.

15 ŠKOLA SA SAMO JEDNIM UČENIKOM I SA KOJIM RADI SAMO JEDAN NASTAVNIK

OVA FILMSKA STORIJA ŠALJE PORUKU DA SE ČOVJEK OSUĐEN NA PATNJU MOŽE ISKUPITI LJUBAVLJU. Insert iz filma

Prema posljednjim podacima Ministarstva prosvjete, u našoj zemlji postoji 15 škola sa samo jednim učenikom i sa kojim radi samo jedan nastavnik. Riječ je o školama u kojima je nastava organizovana samo do četvrtog razreda.

NAGRADA NA FESTIVALU U FIRENCI: Momir Matović

U Domu na Rsojevici kod Danilovgrada otvorena izložba istaknutog crnogorskog slikara Nikole Vujoševića

SEDAM DECENIJA STVARALAŠTVA PLATIJSKOG PROMETEJA

Gradonačelnik Danilovgrada Branislav Đuranović: Vujoševićovo stvaralaštvo izuzetno cijene građani kao njegovu neizmjernu ljubav prema domovini

Slikar i karikaturista Luka Lagator: Danas Vujošević ulazi u grotlo Morače kao u hram. On tu ne zastaje i ne pravi naklone, već ulazi sa željom da ga obuhvati i da sagleda sve njegove strahote i ljepote, da ih sjedini i da ih takve prenese na platno

Nikola Vujošević: Da su impresionisti imali pitoresknu krasnu Bjelopavličku ravnici, punu boje, sunca, topote, vazduha, sve oko i iznad rijeke Zete, zaboravili bi Provansu

Uzgradi nekadašnjeg Omladinskog doma na Rsojevici kod Danilovgrada otvorena je izložba slike istaknutog crnogorskog slikara Nikole Vujoševića. Riječ je o postavci radova novijeg datuma, a među njima, kao i, uostalom, u najvećem dijelu Vujoševićeve karijere, dominiraju motivi Morače i kanjona Platije. Na izložbi su govorili gradonačelnik Danilovgrada Branislav Đuranović, karikaturista Luka Lagator i književnik Žarko Mališić.

Izložbu je otvorio Branislav Đuranović, čija je opština bila i pokrovitelj ovog događaja.

„Ljubitelje umjetnosti obradovao je slikar za kojeg nema tajni u likovnom zanatu. Njegovo stvaralaštvo izuzetno cijene građani kao njegovu neizmjernu ljubav prema domovini”, kazao je on.

Ekumenski krenuo uz rijeku

Ocjenivši da se Vujošević može nazvati „platijskim Prometejem”, Luka Lagator je istakao da je ovaj umjetnik prije mnogo decenija u grandioznom kanjonu Morače primio tri zapovijesti – „kreni, koračaj i listaj”.

„I krenuo je slikar uz rijeku, a nije pošao niz nju, što je bilo prirodno i neuporedivo lakše. Možda ni tada ne bi pogriješio jer bi stigao do njenog krajnjeg odredišta, do Skadarškog jezera, koje nije ništa manje čudo od njenog kanjona”, naveo je on, dodajući: „Međutim, nije se poveo primamljivom lakoćom plovide niz tih šumove smirene rijeke, spremne da se vijugava kroz vrbake preda svom jezeru, već se uputio, uprkos ma-

ISTAKNUTI STVARALAC CRNE GORE: Sa otvaranja izložbe

nitoj vodi, njenim brzacima, vironima, ušecima i oštrim hridinama. Danas Vujošević ulazi u to grotlo kao u hram. On tu ne zastaje i ne pravi naklone, već ulazi ekumenski sa željom da ga obuhvati i da sagleda sve njegove strahote i ljepote, da ih sjedini i da ih takve prenese na platno.”

Zahvalnost učenicima Muzičke škole „Vasa Pavić“

Nikola Vujošević je izrazio veliku zahvalnost „što svojim prisustvom iskazuju respekt ne samo prema mom slikarstvu, nego i prema domaćinu ove manifestacije dragom čovjeku i prijatelju, omiljenom i zaslužnom Branislavu Branu Đuranoviću, predsedniku Opštine Danilovgrad”.

„Takođe zahvaljujem organizatorima – Centru za kulturu Danilovgrad i Matici crnogorskoj, ogranku Danilovgrad i njegovom predsedniku, uvaženom poznatom pjesniku Žarku Mališiću, sa kojim sam se upoznao jula 1971. godine u Parizu, de smo se družili ne-

koliko dana, od kada i traje naše prijateljstvo, zahvalan sam mu na drugarskom angažovanju oko ove izložbe”, istakao je on. „Moram da kažem da sam poziv prijatelja da ovde izlažem prihvatio sa zadovoljstvom, iako sam imao i imam brojne ponude i iz naše zemlje

i iz inostranstva. Posebno cijenim i zahvaljujem Luki Lagatoru, kolegi, starom drugu i prijatelju, vrsonom slikaru i karikaturistu svjetskog renomea, na apoteoznom govoru. Milo mi je što su ovde i moji prijatelji i poznanici. Najzad, ne na kraju, molim vas primite kao na početku: zahvaljujem se dječaci-

ma – učenicima Muzičke škole ‘Vasa Pavić’, područnog odjeljenja u Danilovgradu, na talentovanom perspektivnom muzičkom nastupu.”

Stanica nakon teškog, trnovitog slikarskog puta

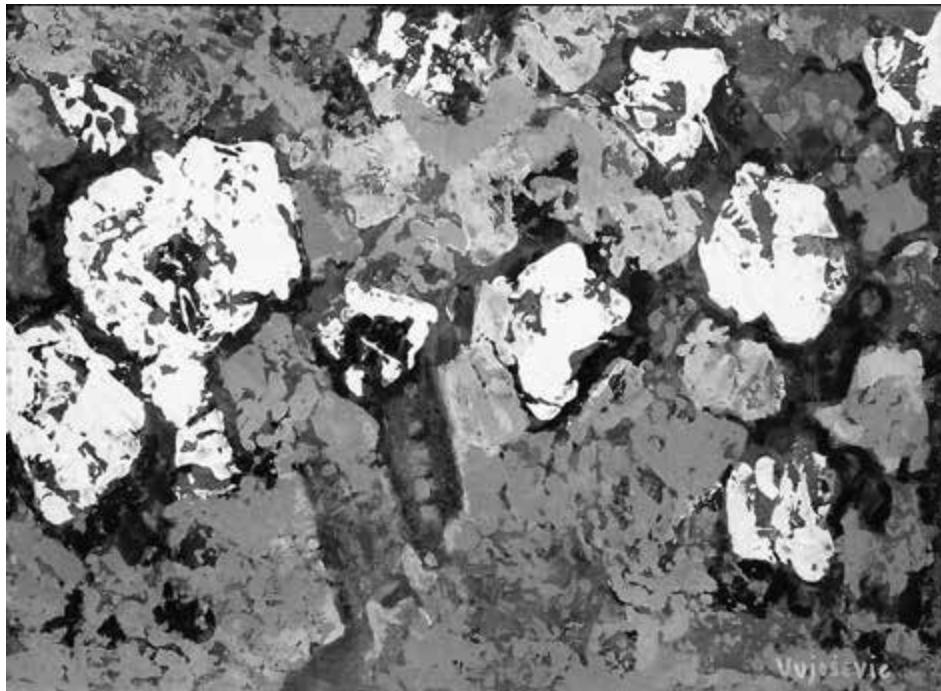
Govoreći o izloženim slikama, Vujošević je rekao da su one, sa neznatnim izuzecima, mali dio od novih koje su ostale u ateljeu.

„One sada čine moju jubilarnu 25. samostalnu izložbu, koja istovremeno predstavlja stanicu nakon sedam decenija mog teškog, trnovitog slikarskog puta, početog na Cetinju januara 1945. godine, kada sam kao službeni slikar radio u umjetničkom ateljeu Ministarstva prosvjete Crne Gore. Učio sam tada zanat uz poznate crnogorske slikare: Milana Božovića, Niku Đurovića, Antona Lukatelića. Tada sam najviše, kao i nekoliko godina potom, radio portrete poginulih boraca NOB-a”, naglašava on. „Sljedeća stanica na mom putu upravo je ovde, u Danilovgradu, u Bjelopavličkoj ravnici. Evociram sada saznanja o predjelima Provansa u Francuskoj, kada se sredinom 19. vijeka rađala moderna evropska i svjetska umjetnost, kada su impresionisti, nakon realista Korača i Kurbea, upričani strašnim otporima kidači veze s tradicijom. U tome je Provansa tada imala veliku ulogu. Da su impresionisti imali pitoresknu krasnu Bjelopavličku ravnici, punu boje, sunca, topote, vazduha, sve oko i iznad rijeke Zete, zaboravili bi Provansu! I dok su pejzaži Provane na mnogobrojnim platnim francuskim i drugim slikama zajedno sa njihovim autorima ušli u svjetsku istoriju umjetnosti, naša Bjelopavlička ravnica rijetko je bila slikarski motiv. Slikali su je, Petar Lubarda, 1937–38, i Miloš Vučković, 1957–58. Moja preokupacija njome trajala je od kraja četrdesetih do kraja pedesetih godina prošlog vijeka. Osećao sam se i dalje đakom. Impresionirali su me boja, sunce, vazduh; slikao sam Zetu, ljeto, Spušku glavicu... Postajao sam i postao pejzažista.”

N. N.

Platije – Andrijevo, 2010

Nikola Vujošević smatra da je Morača škola koju nikada nije završio

SIMBOL UMJETNIKA KOJI SLAVI TRI ROĐENDANA

Nikola Vujošević: Pred vama su djelovi simbola mog slikarstva – Kanjon i lišaj, kao i u znaku nostalгије, ‘Spuška glavica’ i ‘Ljeto u Bjelopavlićima’, slike nastale 1950. i 1953. godine

Najzad, ovaj istaknuti slikar stigao je u treći, posljednji, „logično zadnju stanicu mog slikarskog puta, u Platije i Moraču, pored koje sam rođen, rastao i razvijao se i u njenom kanjonu, bezmalo pola vijeka, de imam atelje”.

„Morača je postala škola koju nikada nijesam završio. Pred vama su djelovi simbola mog slikarstva – Kanjon i lišaj, kao i u znaku nostalгије, ‘Spuška glavica’ i ‘Ljeto u Bjelopavlićima’, slike nastale 1950. i 1953. godine. Na kraju, moram da kažem da ja imam tri rođendana: prvi – fizički, 1929. godine u Podgorici, Balšića ulici, u staroj kući u kojoj i sada živim; drugi – na Cetinju u sadašnjoj zgradi Opštine, 1945. godine, de sam rođen da budem slikar; i treći – u Danilovgradu, odnosno u Bjelopavličkoj ravnici, de sam rođen kao pejzažista”, ocijenio je Vujošević.

Izložba na Rsojevici je 25. samostalno predstavljanje ovog umjetnika u karijeri dugoj sedamdeset godina. Dobitnik je Trinaestostjulske nagrade i brojnih umjetničkih priznanja, a njegovi radovi uvršteni su u enciklopedije i školske udžbenike. Prije pet godina dodijeljen mu je status istaknutog stvaraoca Crne Gore.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“

Pjer de Ronsar

SONET ZA JELENU

Kad ostarite, s večera, kraj peći,
i bledog žiška motajuc' povesmo
pevušeći moje pesme čete reći:
„Ronsar me slavljaše kada mladi besmo.“

Tada moje ime biće svima znano...
Podići će glavu na pomen Ronsara;
čak i slušće sano što se budi rano;
divice se Vama, Gospo s mnogo žara.

A ja? Ja ču biti samo sen, u prahu,
i u hladu mirta ležat u pokoju,
dok vi, pogrbljeni, u tom čete mahu

Žalit moju ljubav i oholo svoju.
Živ'te zato život, ne čekajte sutra,
već berite ruže, odmah ovog jutra.

Prepjevao: V. Košutić

imalo evropski odjek – Pjera de Ronsara (1524–1585) po-djednako su cijenili Šekspir, De Vega, Taso...

Priredio: Nebojša Knežević

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održano autorsko veče istaknutog crnogorskog državnog, kulturnog i društveno-sportskog radnika Milana Miša Brajevića

OŠTROUMNI ČUVAR TRADICIJE I KULTURE

Šef Državnog protokola mr Simeun Raonić: Autor je „Promenadom kroz svijet protokola“ popunio veliku prazninu, pišući koristan vodič za sve one koji se bave ili će se baviti protokolom, ali i za one koje ova problematika zanima. On je obogaćen našom leksikom i predstavlja svojevrsno putovanje kroz svijet protokola

V. d. direktorke Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture mr Lidija Ljesar: Mišo odbija oštru podjelu na kontinentalnu i primorsku kuhinju. On je strpljivo popisao tradicionalna jela, pokazujući kako istorija može imati drugi karakter od onog potkrijepljene dokumentima

Urednik kulture u dnevnom listu „Pobjeda“ Vlatko Simunović: Brajević je rijedak po tome što se kroz praksu zalaže za ono što piše. Bori se za riječi koje polako iščezavaju, ne bi li im omogućio da dođu do što više ljudi i uđu u što više crnogorskih domova

KNJIGE NAD KOJIMA VRJEDI ZASTATI: Sa promocije

BORAC ZA RIJEČI KOJE POLAKO IŠČEZAVAJU

ČOVJEK KOJI KOPA NOVI BUNAR NE SMIJE DA ZATRPAVA
STAR: Milan Mišo Brajević

Za Brajevićeve knjige manje korišćenih riječi i izreka Vlatko Simunović ima jedinstvenu ocjenu – autor je otimao od zaborava bogatu građu, bez koje bismo ostali bez važnog dijela tradicije.

„Pojmove iz narodne leksike Mišo Brajević nije gramatički obradivao, ali to ne umanjuje značaj obavljenog posla. On je rijedak po tome što se kroz praksu zalaže za ono što piše. Bori se za riječi koje polako iščezavaju, ne bi li im omogućio da dođu do što više ljudi i uđu u što više crnogorskih domova“, kazao je on i dodaо da se Brajević u životu i radu drži jednog starog principa – čovjek koji kopa novi bunar ne smije da zatrpava stari.

Autorsko veče Milana Miša Brajevića, istaknutog crnogorskog državnog, kulturnog i društveno-sportskog radnika, održano je u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici. Predstavljene su njegove zbirke zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi, izreka, poslovičica, mudrosti, anegdota, zagonetki, brzalica i brojala („Crnom Gorom sa uzlom na kraju rupca“, „Biserica od mudrih perli“, „Promenada kroz narodnu leksiku Crne Gore“, „U Novome i okolo njega – kadena od riječi“ i „U Novome i okolo njega – vjeđ kroz škerce i mudrolje“), kao i knjige „Promenada kroz svijet protokola“ i „Promenada kroz kužine po Crnoj Gori“.

O Brajevićevim djelima govorili su šef Državnog protokola mr Simeun Raonić, v. d. direktorke Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture mr Lidija Ljesar i urednik kulture u dnevnom listu „Pobjeda“ Vlatko Simunović, dok je moderator bio novinar i publicista Dragan Mitov Đurović.

Odraž težnje za unapređenjem protokolarne prakse u Crnoj Gori

Govoreći o „Promenadi kroz svijet protokola“, Simeun Raonić je kazao da se radi o višestruko značajnom štivu.

„Riječ je o prvoj knjizi koja se bavi temom protokola u Crnoj Gori. Autor je njoime popunio veliku prazninu, pišući koristan vodič za sve one koji se bave ili će se baviti protokolom, ali i za one koje ova problematika zanima. On je obogaćen našom leksikom i predstavlja svojevrsno putovanje kroz svijet protokola. Dodatna

vrijednost ove knjige leži u činjenici da ona sadrži više praktičnih uputa iz svijeta prakse. Brajević ju je veoma dobro koncipirao, imajući u vidu da se u njoj nalazi jašan pregled ceremonija, funkcija, procedura i slično. Djelo je obogato skicama protokolarnih aktivnosti, fotografijama sa događaja različite vrste, a tu su i primjeri važnih dokumenata. Sistematično i značajno je koristio vrijednu literaturu. „Promenada“ je odraz njegove težnje da unapriredi protokolarnu praksu u Crnoj Gori“, naglasio je on, dodajući da je autor priredio „pravu protokolarnu čitanku“.

Jedan od najznačajnijih zapisa o crnogorskoj nacionalnoj kuhinji

Lidija Ljesar se osvrnula na Brajevićevu „Promenadu kroz kužine po Crnoj Gori“, koja je proistekla iz prethodne knjige, budući da je i u njoj Brajević obradio pojedine nezaobilazne recepte crnogorske kužine.

„U pitanju je jedan od najznačajnijih zapisa o crnogorskoj nacionalnoj kuhinji. Izbor hrane ukazuje na određene činjenice o nekoj zemlji, a Crna Gora je konglomerat više različitih kultura. Mišo odbija oštru podjelu na kontinentalnu i primorsku kužinu. On je strpljivo popisao tradicionalna jela, pokazujući kako istorija može imati drugi karakter od onog potkrijepljene dokumentima“, navela je ona. „Društvena uređenja u Crnoj Gori smjenjivala su se i nestajala, ali su mnogi autentični recepti opstajali. Zato je ovaj pionir-

ski poduhvat po mnogo čemu jedinstven u Crnoj Gori, jer je izvjesno da će zbog svog značaja nadzivjeti sve nas. Brajević uspješno miri kontinentalnu i mediteransku kužinu i vodi nas na specifičan način kroz kulturnu raznolikost naše zemlje.“

Knjige u kojima do izražaja dolazi širina duha ovdašnjeg čovjeka

Osvrćući se na autorove knjige anegdote, dogodovština i narodnih mudrolijja, Vlatko Simunović je ukazao na njegovo nastojanje da od zaborava sačuva brojne zanimljive šale i priče iz svakodnevnog života, koje bi postepeno odumrle da nema takvih kulturnih pregalaca.

„U ovim knjigama do izražaja dolazi širina duha ovdašnjeg čovjeka. Brajević jeste priređivač, ali takav izbor mogao je napraviti samo oštrouman čovjek. U tom smislu, ovo su više hrestomatije, nego zbornici ‘škerca’, šala koje su pregrante, koje porađaju inteligenciju. Brajević je odvojio veliko vrijeme da na obalu naše epohe prenese tu toplinu atmosferu iz prošlosti“, naglasio je on, ističući da nad njegovim knjigama vrijedi zastati.

Publici koja je ispunila salu Biblioteke do posljednjeg mesta obratio se i sâm autor. On je zahvalio svima koji su mu pomogli u prikupljanju i sistematizovanju bogate građe, promoterima na pažljivim i sveobuhvatnim analizama, te je na opštu radost prisutnih svima poklonio po primjerak nekog od svojih izdanja.

N. N.

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici promovisan roman „Devet“ Andreja Nikolaidisa

KRIMI PRIČA O BREMENITIM TRAUMAMA RODITELJSTVA

Andrej Nikolaidis: Roman i te kako koketira sa brojnim popularnim žanrovima, ali u suštini govorimo o tragediji. Kraj romana je tragičan. Sva tri glavna junaka doživljavaju nesrećnu sudbinu, od koje ne mogu pobjeći. Zbog toga možemo reći da je, u biti, ovo i neka vrsta varijacija klasične antičke drame

Novi roman istaknutog crnogorskog pisca Andreja Nikolaidisa pod nazivom „Devet“, koji je finalni dio tako zvane „Ulcinjske trilogije“ („Oni“, „Dolazak“), predstavljen je u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici. Riječ je o djelu koje pripada krimi „noir“ žanru, a kao i prethodna dva, kako je istakao autor, bavi se bremenitim traumama roditeljstva. Sa njim je razgovarala pjesnikinja Dragana Tripković.

Navodeći da je „Devet“ najmračniji dio trilogije koja govorila o odnosu sina i roditelja, Nikolaidis je pojasnio da se roman može svrstati u okultno, krimi-štivo, ali i da ima „puno elemenata i drugih književnih žanrova“.

„Roman i te kako koketira sa brojnim popularnim žanrovima, ali u suštini govorimo o tragediji. Kraj romana je tragičan. Sva tri glavna junaka doživljavaju nesrećnu sudbinu, od koje ne mogu pobjeći. Zbog toga možemo reći da je, u biti, ovo i neka vrsta varijacija klasične antičke drame“, kazao je on.

OPIS PODREĐENI VIZUELIZACIJI: Tripković i Nikolaidis

Na primjedbu Tripkovića da njegovo priopovijedanje u cjelokupnoj trilogiji stvara izuzetno upečatljive slike, „gotovo kao da su pisane za scenario“, Nikolaidis je kazao da su opisi u njegovim romanima redukovani i podeđeni vizuelizacijama, pošto smatra da je moderna civilizacija u dobroj mjeri vizuelna.

„Mi smo civilizacija slike, a ne riječi. Zbog toga sam htio da moj tekst, koji jeste

umjetnost riječi, funkcioniše na takav način“, istakao je on. „Vrlo dobro znam da te moje interpolacije usporavaju narativ. Znam i da tu postoje tokovi koji se nikada ne zatvore. Ipak, zbog tih interpolacija ja i pišem. Čak i kada bih znao da će ove interpolacije potpuno uništiti narativ, opet bih ih napisao. To radim zbog toga što ne pišem romane. Pišem knjige i pišem tekst.“

Roman „Devet“ prvobitno je objavljen u okviru biblioteke „Balkan Noir“, koju je pokrenuo hrvatski portal „24 sata“ sa najuticajnijim hrvatskim izdavačima Nakladom „Ljevak“, „Algoritmom“, „Mozaik knjigom“, VBZ-om i „Frakturom“, a nakon togaje štampan i u izdanju cetinjskog kulturnog foruma“.

N. N.

Narodni muzej Crne Gore organizovao u Crnogorskoj galeriji umjetnosti „Miodrag Dado Đurić“ na Cetinju izložbu crteža, grafika i keramike kultnog španskog umjetnika Pabla Pikasa

SNAGA I UPEČATLJIVOST IZRAZA

Tokom svoje duge i bogate karijere Pikaso se oprobao u brojnim tehnikama, uspješno savladavajući vještine skoro svih medija

Narodni muzej Crne Gore organizovao je u Crnogorskoj galeriji umjetnosti „Miodrag Dado Đurić“ na Cetinju izložbu crteža, grafika i keramike kultnog španskog umjetnika Pabla Pikasa. U pitanju su radovi iz kolekcije Galerije „Osten“ iz Skoplja, pod nazivom „Umjetnost na harti“. „Izbor za izložbu sačinjen je sa idejom da predstavi najzanimljivija djela kako bi gledalac mogao da oseti snagu i upečatljivost izraza ovog umjetnika kroz raznolikost

njegovog opusa“, navodi se u saopštenju organizatora.

Tokom svoje duge i bogate karijere Pikaso se oprobao u brojnim tehnikama, uspješno savladavajući vještine skoro svih medija – od crteža, slikarstva, grafike (najčešće bakropis i litografija), preko skulpture do keramike, a bio je sklon i eksperimentima, crtajući šećernom vodom, uz upotrebu asfaltnih lakova, kao i bavljenju fotografijom koja mu je otvorila sasvim nove poglede prema mogućnostima skulpture.

N. N.

RAZNOLIKOST OPUSA: Jedna od izloženih slika

LIKOVNA PODŠEĆANJA: Ilij Šobajić (1876–1953)

CRTANJE KAO ZANAT TRANSFORMISAO U VISOKI UMJETNIČKI IZRAZ

Prvi stipendista crnogorske Vlade na evropskim akademijama. Profesor brojnim srpskim i crnogorskim umjetnicima. Zadnja, memorijalna izložba 2004. godine u rodnom Danilovgradu. Zbirka djela u nikšićkom Muzeju. Šobajćeva umjetnička tvorevina pošeduje sve karakteristike stvaralačke veličine koje njegovom djelu određuju svojstva kulturnog, istorijskog i narodnog dobra

Izložba Ilij Šobajća, koju je organizovao Centar za kulturu Nikšić u okviru programa podrške razvoju kulture, bila je krajem aprila i maja i u „Galeriji solidarnosti“ u Kotoru

Embrija crnogorske grafike potiče iz Bara, где je krajem XIV stoljeća rođen Nidža Radakov, jedan od prvih majstora tehnike bakroreza. Njegova djelatnost odvijala se u Baru, Dubrovniku i Zadru, где je umro 1451. godine. Najstariji sačuvani grafički i štamparski primjerici u Crnoj Gori su drvorezi „Cetinjskog oktoha“ (1493/94). Od istorijskog značaja je i djelatnost Božidara Vukovića Podgorčanina, početkom XVI vijeka u Crnojevića štampariji i Veneciji, te osniva štampariju i stvara poseban crtačko-grafički stil, prepoznatljiv i prihvaćen od mnogih majstora ovog likovnog izraza širom Evrope. Sin mu Vićenco nastavlja rad, da bi poslije njegove smrti nastao dugi prekid – sve do XIX i početka XX vijeka, kada se obnovom cetinjske štamparije i pojavom prvih modernih umjetnika revitaliziraju tehnike crtež i grafika. To je vrijeme javljanja brojnih crnogorskih likovnih stvaralača školovanih van Crne Gore. Jedan od njih je Ilij Šobajć (Danilovgrad, 1876 – Beograd, 1953.), koji neuobičajeno rano ispoljava naklonost za likovno izražavanje. Po sopstvenom kazivanju, još u osnovnoj školi osetio je žarku želju za crtanjem, koja se sve viđnije pokazivala u toku daljeg školovanja u Kotoru i Beogradu. Već u sedamnaestoj godini u beogradskoj Realnoj gimnaziji ilustruje dački list „Veseljak“, a ubrzo saraduje u „Nevenu“. Nepune dvije godine po završetku gimnazije odlazi 1895. godine u Beč, završava jednogodišnju pripremnu slikarsku školu i potom bude primljen na Državnu akademiju umjetnosti. Obaviješten o izuzetnoj obdarenosti mladog Crnogorca, knjaz Nikola mu 1897. godine dodjeljuje državnu stipendiju, kao vjerovalno prvom stipendistu crnogorske vlade na evropskim akademijama. (Poznato je da je i Mihailo Vrbica imao istu stipendiju na Visokoj akademiji živopisa, skulpture i arhitekture u Moskvi, koju je uspješno završio 1900. godine.)

U austrijskoj umjetnosti bila je tada secesija u kulminaciji, dok je istovremeno u Evropi, u novoj stvaralačkoj atmosferi bujala lepeza umjetničkih izraza – novih modernih estetika. Naravno, u takvom neizvjesnom, ali provokativnom stanju – transformisanom renesansnom evropskom duhu – kada je radikalni impresionizam krajem XIX vijeka već potresao likovnu scenu. Tradicionalno kulturni Beč, njegova konzervativna Akademija umjetnosti – nisu pogodno tle za prijem novih shvatanja. Otuda, Šobajć nije bio izložen uticaju savremenih zbivanja u umjetnosti, već je opstajao, radio i formirao se pod okriljem svojih profesora Franca Rumpela, izrazitog por-

tretiste i Alojza Deluga, slikara istorijskih kompozicija, čije umjetničke orijentacije nisu bile usmjerene ka budućnosti. Šobajć obilazi muzeje i galerije, upoznaje slikarstvo, posebno obraćajući pažnju onom što mu je po povokciji bilo najblže – ljudskoj figuri, anatomskoj studiji, aktu i pejzažu. Ovaj početni period njegovog rada primarno karakteriše težnja ka izučavanju skladnosti i ljepote čovjekovog tijela, sa najsuptilnijim modulacijama oblike, linija i sjenki. Postiže vjernost modela, preciznost detalja, osvajajući osnovu crtanja, koja će mu omogućiti uspješan razvoj do vrhunskog majstora. Ubrzo mu radovi bivaju zapaženi, toliko da pred završetak studija 1901. godine dobija Nagradu profesorskog savjeta za studije akta. To je bio povod za prikazivanje njegove prve samostalne izložbe u Beču, koja je pokazala imunitet Šobajća na zbijavanja u likovnoj umjetnosti. Upravo tada, sasvim nezapaženo promicali su njegovoj pažnji „skandal“ u bečkoj umjetno-

red i samostalno, inovantnim idejama, teorijski i praktično, seizmički silno, potresali i mijenjali lik i suštinu likovne umjetnosti: impresionizam (1874), divizionizam (1886), fovizam (1905), kubizam (1907), ekspresionizam (1910), apstrakcija (1910). Maksimalno uzbudljiva i provokativna, sve više uzbudljiva i inspirativna umjetnička situacija ne utiče na mlađog Šobajća, ni dok je bio u Parizu, ni kasnije. On i dalje crta u akademskom tradicionalnom duhu, usmjeravajući pažnju i napor prema akribijskom crtežu. Većina od tada urađenog, kao i od onog prije u Beču – akt, portret i istorijske kompozicije, ostalo je tamo deje nastalo i sada je nepoznato.

Pri saznanju da je Šobajć bio daltonista, da je bio uskraćen za velelepni doživljaj boje, razumljivo je da inovantne umjetničke pojave, u kojima je boja jedan od bitnih pokretačkih faktora slikarskog razvoja, nijesu mogle na njega uticati. Logično je pretpostaviti da je upravo neobičan, veliki, unikatni dar za linearne crno-bijelo likovno izražavanje bio jedina jedinica mjerjenja mogućnosti dostizanja visokih stvaralačkih dometa Ilijie Šobajća, kada je priman na visoke umjetničke škole, hva-

vim radovima: „Ove slike su nešto osobito u svom žanru. Sve su to studije. Tu se umjetnik ne pokazuje kao vještak u slivanju boja i hvanjanju pojedinih momenata iz prirode, već kao hladni anatomičar, koji do sitnica tačno zna gdje je koji mišić, kao i kojim pravcem ide koja žila, da li pojedine pozicije tijela odgovaraju unutrašnjem stanju tijela. Ovo je umjetnik analitičar koji zna sve detalje i iz njih pravi cjenilu.“ Izložba je imala neuobičajen odtek – kralj Nikola odlikuje Šobajća Ordenom „Knjaza Danila I“ petog stepena i kasnije istim Ordenom četvrtog stepena, za ukupni umjetnički rad.

Kao velikom čovjeku, umjetniku i pedagogu emotivno i biografski, s pijetetom, pisao je u „Pobjedi“ 1955. godine njegov učenik iz Gimnazije u Cetinju, znan i istoričar umjetnosti Milutin Plamenac: „Za dake je bila najveća radost kada ih je izvodio u okolinu Cetinja i sa njima snimao motive neposredno iz prirode i realno tučaćo osnove perspektive. Malo je koji nastavnik sa takvim žarom govorio o svom predmetu i zagrijavao duhove mladih slušalaca. Njegovo ozbiljno lice namah bi se ozarilo radošću kada bi primijetio neki bolji dački rad, kad bi u nekom od svojih daka otkrio jače sklonosti ili talent za umjetnost.“

Zivot i rad Šobajća u Cetinju može se tretirati samo vremenski kao drugi, desetogodišnji period u njegovoj umjetnosti, jer razvoj njegovog opusa je izrazito kontinuitetan, nema naglih mijenja, sve teče jednim blagim i sigurno kvalitetnim usponom – majstorski studiozno odraduje svako svoje djelo. Interesantno je napomenuti da se on u Cetinju bavio i mnogim praktičnim, primjenjeno-umjetničkim poslovima: izradom nacrta za crnogorske poštanske marke, za crnogorski novac, odlikovanja, plakete... Zna se da je na osnovu Ukaza knjaza Nikole od 11. aprila 1906. godine, uradio dizajn za prvi crnogorski novac – perper, iskovan iste godine.

Poslije okupacije Crne Gore od strane Austro-Ugarske, Šobajć je, kao pripadnik crnogorske vojske, interniran u mađarski Boldogason, a zatim prebačen u Austriju. Nakon zarobljeništva i kratkog boravka u Crnoj Gori – Cetinju i Nikšiću, umjetnik 1919. godine odlazi u Beograd; nastavlja trasiranim putem, produžava umjetničku i pedagošku djelatnost, postiže uspjehe, priznanja i stiče ime. Nakon jednogodišnjeg rada u Prvoj muškoj gimnaziji postaje profesor večernjeg akta u Umjetničkoj školi i istovremeno crta vrlo intenzivno. Pripeđuje 1926. godine impozantan samostalni izložbu sa 300 radova: crteža – aktova, portreta, pejzaža, nekoliko bakropisa. Izložba je pobudila zapaženu pozitivnu pozornost, ali i suprotne mišljenja. Beogradsko „Miso“ ističe uvjerenje P. Karalića da je autor „značaj i vještak u pitanjima ana-

cija. Kod portreta produžuje psihološku analizu lika; kod nacionalnih motiva, osobito „Gorskog vijenca“, dolaze do izražaja karakteristike izvořišta podsticajca, etnografskih specifičnosti i narodnih običaja. Prvi put, u starijim godinama, u neuobičajno, skoro iracionalnoj projekciji „Gorskog vijenca“ proradila je maština. Standardnom realističkom obradom, preciznim filigranskim crtežom pokušao je iskazati dramsku radnju ovog genijalnog nacionalnog spejera.

Kompozicije: „San Vučka Mandušića“, „Sestra Batriceva“, „Pop Šćepan gada iz mletačkog topa“ i dr. govore o autorovoj želji i interesu da ove istorijske teme postanu bliže.

Iako Šobajć nije baš dugo živio u Crnoj Gori, ona mu je i u djelu i u sircu uvijek bila vrlo bliska. Kada je osnovano Udrženje likovnih umjetnika Crne Gore 1946. godine i pripremana Prva izložba Udrženja, on je s zadovoljstvom poslao radove. Među izloženih 150 djela od 30 autora, njegovih je bilo devet, sa motivima iz „Gorskog vijenca“ i Nikšića. Učestvovao je i na brojnim izložbama: „Lade“, Beču, Parizu, Londonu... Zadnja, memorijalna, u rodnom Danilovgradu 2004. godine. Djela mu se nalaze u Beču, Parizu, Beogradu, Cetinju, Podgorici, privatnim kolekcijama, muzejima i u Nikšiću – zbirka od 40 radova – poklon operske djele Milice Trojanović-Miladinović, bratanice njegove žene Natalije. Godinu poslije smrti Šobajćevi posmrtni ostaci prenijeti su u njegov voljeni Nikšić, a kasnije i njegove supruge.

Dojmljena u cjelini kao unikatna, Šobajćeva umjetnička tvorevina, veoma uravnotežena i homogena, dosljedno i majstorski građena, osećajno i prirodno završena – ona pošeduje sve karakteristike stvaralačke veličine. Svi njeni bitni elementi stilu izvedenog iz poetike realizma, bespriječan crtež, majstorsko modelovanje, sigurna i tačna skraćenja, fiksiranje pokreta, adekvatno obrađen motiv i uravnutežena kompozicija – vrijednosti su koje Šobajćevom djelu određuju svojstva kulturnog, istorijskog i narodnog dobra.

Nikola Vujošević

Crnogorac

sti, koji su oko 1900. godine – na prelazu vijeka, „izazivali“ svojim radikalizmom Košča, Šile, Klimt i dr.

Poslije studijskih putovanja po evropskim zemljama: Holandiju, Belgiju, Englesku, Rusiju i Francusku, želja za daljim usavršavanjem kao i osobna radoznalost, odvodila ga već 1901. godine u Pariz, da takođe uspješno okončava studije 1905. godine na Visokoj školi Lijepih umjetnosti. Umjetnički ambijent, kao i opšta atmosfera u Parizu, na početku XX vijeka razlikovala se od one u Beču. Na sceni su ne samo afirmisani impresionizam, koji je već izvršio epohalni udar na recentno stanje, nego i novi pravci koji su upo-

jeni i nagrađivani. „Za mene nije boja i to mi je žao. Radiću kao grafičar,“ – govorio je. Nakon trudoljubivih i upornih desetogodišnjih studija, Šobajć se 1905. godine vraća u Crnu Goru i na Cetinju počinje novi životopisni period rada. Period koji ovog majstora grafičara – crtača obilježava i kao izuzetnog čovjeku i pedagošu. Predaje crtanje, ali i francuski jezik u Gimnaziji, Bogošlavsko-uciteljskoj školi i poznatom ženskom Institutu, gdje sljedeće godine sa kolegom, Rusom, Tirom koji je takođe predavao u Institutu, pripređuje izložbu. Povodom ove izložbe „Glas Crnogorca“ objavljuje prvi prikaz nepoznatog autora o njego-

NOVI LISTOVI

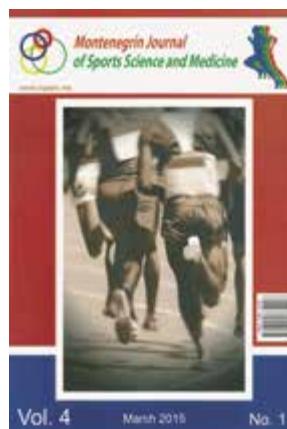
Crnogorski časopis za sportsku nauku i medicinu

AUTORI TEKSTOVA DOMAĆI I STRANI NAUČNICI

U izdanju Crnogorske sportske akademije objavljen je četvrti broj Crnogorskog časopisa za sportsku nauku i medicinu na engleskom jeziku. U ovom broju objavljeni su radovi: Daria Novaka, Hrova Pondara, Arunasa Emeljanovasa, Rista Marttinena, Ekrana Demirkar-

na, Lorenza Laporta, Pantelića Nikolaidisa, Lukea Tomaša, Josea Afonsoa, Mehmeta Ganića, Pelina Aksena Cengizhan, Mehmeta Ozsaria, Stevana Popovića, Duška Bjelice, Gabriela Dojna Tanase i Rajka Milašinovića.

Urednik časopisa, koji izlazi polugodišnje je

prof. dr Duško Bjelica. Prvi broj izašao je 2012. godine.

O. Đ.

ARHIV

Teškoće u radu pljevaljske Gimnazije poslije razgraničenja sa Srbijom (I)

NEZADOVOLJAN PRIPAJANJEM PLJEVALJA CRNOJ GORI ODNIO ŠKOLSKI ARHIV

Lazar Popović, direktor pljevaljske Gimnazije, piše kralju Nikoli i Ministarstvu prosvjete na Cetinju 1913. godine o administrativnim teškoćama u Gimnaziji izazvanim odlaskom prethodnog direktora Aleksandra Marića koji je sa sobom odnio svu dokumentaciju škole, najvjeroatnije nezadovoljan pripajanjem pljevaljskog kraja Crnoj Gori: „Kažu da je ovaj direktor pri polasku rekao da se ovdje gimnazija za svagda zatvara. Međutim, on je dobro znao da će Gimnazija ovdje i dalje postojati i da je bio obavezan da ostavi ocjene učenika, svjedočanstva i krštenice, pa makar da je Gimnazija priješla u Tursku a ne u bratske ruke”

Piše: Milorad Joknić

Interesantan je jedan izveštaj direktora pljevaljske Gimnazije Lazara Popovića upućenog Ministarstvu prosvjete i crkvenih poslova Kraljevine Crne Gore na Cetinje 29. 12. 1913. godine. U tom izveštaju, između ostalog, Popović piše o administrativnim teškoćama u Gimnaziji izazvanim odlaskom prethodnog direktora Aleksandra Marića koji je sa sobom odnio svu dokumentaciju škole, najvjeroatnije nezadovoljan pripajanjem pljevaljskog kraja Crnoj Gori. Objavljujemo neke dijelove izveštaja:

– Pošto od Ministarstva ne dobih nikakvih instrukcija o načinu upisivanja učenika, to sam ih upisao po licnom njihovom iskazu, u nađu da je Ministarstvo već preduzelo potreban korak da se ovoj gimnaziji povrte odneseni školski protokoli kao i druga učenička dokumentacija. Bivši direktor gimnazije Marić stvorio je u ovoj gimnaziji veliki nered svojim bezobzirnim i samovoljnim radom. Tako, što više, on je odnio svjedočanstva i krštenice i onih učenika i razreda koji su tek bili upisani 1912–1913. školske godine, kao i neke takse za polaganje popravnih ispita, mada ispite nijesu nikako ni polagali, što svjedoče neke njegove priznance u rukama onih roditelja čija su djeca trebala ove ispite polagati.

– Kažu da je ovaj direktor pri polasku rekao da se ovdje gimnazija za njih za svagda zatvara, te da stoga i uzima sve što se odnosi na njen dosadašnji rad. Međutim, on je dobro znao da će Gimnazija ovdje i dalje postojati i da je bio obavezan da ostavi ocjene učenika, svjedočanstva i krštenice, pa makar da je Gimnazija priješla u Tursku a ne u bratske ru-

Stara zgrada pljevaljske gimnazije

ke. Za ova dokumenta izvjestio sam Ministarstvo telegrafski, s molbom da ono poradi da se dokumenta povrate Gimnaziji ili u originalu ili u prijepisu. Ako je potrebno mogu poslati spisak onjih učenika, čiji su nam dokumenti potrebiti – kaže se u izveštaju Lazara Popovića, direktora pljevaljske Gimnazije upućenog Ministarstvu prosvjete i crkvenih poslova na Cetinje.

U nastavku izveštaja Popović konstatuje da Gimnazija raspolaže učeničkim fondom preko 600 perpera.

– Naš fond bio je veći, ali, kako kažu članovi ovdajnjeg Crkveno-školskog odbora, bivši direktor odnio je iz njega neku sumu novca koju su bile uložile one opštine koje su po razgraničenju pripale Srbiji. To je on sam podijelio, kako je znao i umio, bez ićiće saglasnosti. Ima 20 do 30 upisanih učenika koji nijesu u stanju platiti školarinu a kamo još i potrebne knjige. Za ove je sedam perpera ishrana za cito mjesec dana. Srbijska uprava od ovakvih ne samo što nije uzimala školarinu nego im je i knjige besplatno davala. Priča se u varoši da će zbog same školarine napustiti školu 30 učenika. Da ne bi ovo rđavo uticalo na crnogorskiju upravu, mišljenja sam da se ovakvim školarinu oprosti za ovu go-

dinu – piše u izveštaju direktora Gimnazije.

Popović dalje piše o kadrovskom stanju u školi, navodeći da se mnogo pazi na izbor nastavnika za koje se tvrdi da su bolji od prethodnih.

– Odredio sam za učitelja vjerouače ovdajnjeg svještenika Sava Vukovića, koji je svršio Prizrensku bogosloviju. Dosta je podešan za ovaj predmet. Imaće osam časova nedjeljno, po dva perpera za svaki održani čas. Ako ne bude vrijedan, može se uvijek dići. On dolazi tamo u deputaciju. Neki Polimac, koji se sada negde tamo nalazi, želio je da predaje crtanje, ali za ovdje nije podešan, jer je nekako izigran čovjek, te bi kvario ugled nastavnikom osobljju. (Dimitrije Jevtović Polimac, rođen u Pavinom Polju 1878. godine. Studije vajarstva završio u Beogradu. Učesnik balkanskih i Prvog svjetskog rata. Ratni dopisnik u odredu Mašana Božovića 1912. godine i Treće armije 1914. sa kojom se preko Crne Gore i Albanije povukao u Solun. Bio profesor u pljevaljskoj i beranskoj gimnaziji. Pisao pjesme. Strješan 1944., zastupljen u monografiji pljevaljske Gimnazije). (Prim. M. J.)

(Nastaviće se)

NOVE KNJIGE

SVJEDOČENJE ISTORIČARA

Miomir Dašić: „Sporenja u istoriografiji (O vrlinama i manama Učiteljice života)”, ITP „Unireks“ – Podgorica, „Pegas“ – Bijelo Polje, 2014.

Uobičajeno je da se iz knjiga koje pišu istoričari saznaje kako istoričar tumači i vidi prošlost. Ali, postoje i knjige iz kojih se prepoznaje – kako istoričar vidi sadašnjost i tumačenja prošlosti u njoj. Ovo je upravo takva knjiga, knjiga kakve su napisali mnogi naši i strani istoričari, i ona predstavlja svjedočanstvo o istoričarevom vremenu. Neko će reći: istoričar je u ovom slučaju svjedok, a oni uvjereniji u snagu istorijske nauke – istoričar je sudija. Ili možda, najtačnije – istoričar kao intelektualac jedne, ni malo „jednostavne“ epohe.

Kada imamo u vidu i ovu, i mnoge druge knjige istoričara o svojoj epohi, onda postajemo svjesni činjenice da se istoričari ne bave samo prošlošću (to je možda previše jednostavno i lici na prepričavanje dokumenata), već se bave i sadašnjosti, pomažući sadašnjosti i da razumije prošlost.

Od istoričara se očekuje da bude medijator između dva vremena, iako, strogo uzev, on treba da je pouzdani tumač prošlog. Kako je naša sadašnjost razumevala prošlost, svjedoči knjiga akademika Dašića. O tome najdirektnije svjedoči prvi dio, koji čine 24 intervjua. Prvi je nastao 1979. a posljednji 2002. godine. U nešto više od tih dvadeset godina, desile su se krupe promjene u političkom i društvenom životu Crne Gore, koji su išle brzinom i tokom koji nijedan istoričar nije mogao ni naslutiti. Na javnu scenu izašlo je upravo ono što je bilo najčešće potirano i zabranjivano, a najjače je negirano ono što je ranije smatrano za najnespornej i najvrednije. Nastupile su i snažne identitetske i nacionalističke kretnje, i još neupitnije „nove istine“. Od istoričara se tada tražilo da presuđuje, potvrđuje i ocjenjuje – što je istina i što je ispravno, i da objašnjava kako je uistinu bilo. Javilo se u tom vremenu mnogo važnih pitanja: uloga istorije i istoričara u savremenim zbijanjima, uloga nastave istorije, tumačenje savremene istorije, sudbina Jugoslavije, Kosovsko pitanje, crnogorske identiteteske i ostale sporne teme... O tome kako je akademik Dašić studio o tim aktuelnim ili naučnim pitanjima i zbijanjima, kako je objašnjavao njihovu genezu i značenja, istoričari mogu da utvrde na osnovu ovih intervjuja.

O problemima nastave istorije i udžbenika

Drugi dio knjige posvećen je problemima nastave istorije i udžbenika istorije. Što kao predsednik Saveza istoričara Jugoslavije, što kao član mnogih komisija za izradu udžbenika i nastavnih programa za sve obrazovne nivoe, akademik Dašić je o svojim idejama, rješenjima i aktivnostima na ovom planu, ostavio veći broj radova u naučnim i stručnim časopisima. Sabrani u ovoj knjizi, oni su svjedočanstvo ne samo o njegovim stvovima i razmišljanjima koja se tiču nastave istorije, već i o jednom širem društvenom ambijentu koji je stalno tražio odgovore na pitanja o smislu i svrsi nastave istorije. Istina, ni-

jesu ta pitanja postala aktualna tek krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina XX vijeka, već su ona aktuelna gotovo od samog stvaranja Jugoslavije. Ova država je stalno tražila od istorije da potvrdi osnovanost njenog stvaranja, a od istoričara da prošlost učini jugoslovenskom, tj. podobnom ideoleskim obrascima savremenosti. Kako je Jugoslavija stalno imala problem da osigura jedinstvo i u prošlosti i u sadašnjosti, istorija i istoričari bili su sami vjesnici njene neodrživosti. Istorijografija i njeni tokovi, umnogome odaju unutrašnji karakter države, tako da nije rijetkost da sporovi u višenacionalnim državama najprije počnu u istorijskoj nauci. Tako je bilo i sa jugoslovenskom državom u vrijeme kada nastaju ovi članici akademika Dašića.

Polemike o savremenim temama

Treći dio knjige „Sporenja u istoriografiji“ čine polemike i druge istorijske rasprave, uglavnom o savremenim temama i problemima u tumačenju istorijskih događaja, kao i kritički osvrta na neka istoriografska ostvarenja. Ovi radovi su svjedočanstvo o stanju istoriografije u Crnoj Gori i Jugoslaviji posljednjih decenija XX vijeka, tako da danas, pored ostalog, oni imaju važnost izvora za pisanje istorije crnogorske istoriografije. Možemo reći da je već sazrelo vrijeme da se pristupi i tom poslu, budući da crnogorska istoriografija odavno zavrijeđuje naučno utemeljen osrvt. Tim budućim istraživačima, pojedini istoričari, među njima i akademik Dašić, već su pripremili izvornu osnovu koja svjedoči o njihovom radu i javnom djelovanju. Ovu knjigu smatram dijelom tog matrijala, jer ovakvi tematski radovi predstavljaju zakruženu misaonu i idejnu cjelinu. Od koristi bi bilo da i ostali naši istoričari izvrše izbor iz svog mišljenja o istoriji ili mišljenja na istoriografske teme tokom XX vijeka.

Aktuelno stanje crnogorske istoriografije

Knjiga akademika Miomira Dašića dobar je povod i da ukažemo na aktuelno stanje crnogorske istoriografije, jer ona neminovno nameće takvu komparaciju. Čitajući ovu knjigu, ne možemo a da se ne zapitamo: Ko danas piše ovakve radove i ko danas sa ovakvom upornošću i serioznosću razmatra aktuelne probleme istorijske nauke u Crnoj Gori? Da li spontano nametanje ovog pitanja ukazuje da postoje neke zabrinjavajuće pojave unutar crnogorske istoriografije? Podimo od najobjičnijih pitanja: Ko danas u Crnoj Gori kritički i vrijednosno ocjenjuje istoriografska djela? Ko danas predstavlja novi pravac crnogorske istoriografije i da li taj pravac uopšte postoji? Koliki su učinci institucija čiji je osnovni zadatak naučno-istraživački rad u oblasti istorijske nauke? Kakav je značaj Katedre za istoriju Filozofskog fakulteta u formiranju naučnog podmlatka i afirmisaniju novih ideja u istorijskoj nau-

ci? Da li istorijska nauka danas usvaja nove naučne metode ili se vraća narativnom plemenskom obrascu? I savsim neistorijsko pitanje: Ko će na osnovu sadašnjeg stanja stvari, za petnaestak godina predstavljati najaktivnije jezgro istorijske nauke u Crnoj Gori? Sve su ovo pitanja o kojima moramo sa da razmišljati, jer će u protivnom sve ove knjige izgubiti svrhu i namjenu. Da bismo došli do određenih zaključaka, mislim da je važno da postoje sporeni u istoriografiji danas, kao što su postojala i u vrijeme kada su objavljivani radovi koji čine ovu knjigu. Nažalost, odavno nema sporeni u našoj istoriografiji, barem ne između onih koji su dio naučne zajednice. Da li je to što se danas malo spori u našoj istoriografiji, znak da se o naučnim temama ne misli, ili da ne umije da se misli na pravi način?

Upravo ova knjiga pokazuje nam kako se nekad razmišljalo o ozbiljnim naučnim temama i problemima istorijske nauke. Ona pokazuje i kako se jedan istoričar angažovao u afirmaciji naučnih tema, kako je o određenim istorijskim temama razmišljao, i kako ih je tumačio stručnoj i laičkoj javnosti. U člancima, intervjuima, osvrtima... od kojih je sastavljena ova knjiga, akademik Dašić je komenarisao i aktuelne istorijske teme, koje su bile inicirane političkim trenutkom. S njegovim stavovima neće se možda složiti neki istoričari, ali je nemoguće osporiti da su njegovi stvari sopstveni na intelektualan i naučno profilisan način. Uzimimo samo kao primjer intervju iz 1993. godine, u kome govori o položaju Pravoslavne crkve u Crnoj Gori, odnosno, Crnogorsko-prirodarske mitropolije. Napokon, ma kakav stav imali o njegovim javnim istupima ove vrste, činjenica je da ih je on objavio 2014. godine, u istom obliku u kome su se i prvi put pojavili.

Nesumnjivo, ova knjiga je još jedan dokaz o plodnom stvaralačkom radu akademika Miomira Dašića, koji traje više od pet decenija. Pored naučnih monografija, on je aktivno učestvovao u našem javnom i stručnom životu, prateći sa nevjerojatnom predanošću istoriografsku produkciju. Uvjeten sam da ni jedan crnogorski istoričar nije napisao toliko osrvta i prikaza na relevantno domaće i inostrane istoriografske stvaralaštvo, što ukazuje na stepen njegove posvećenosti naučnoj se bavi. Svi mi koji se bavimo istorijskom naukom dužni smo poštovanje i zahvalnost akademiku Dašiću za taj rijedak naučni i stručni napor.

Živko Andrijašević

35

Prosjetni rad

JUN 2015

BROJ 36

Na platou Osnovne škole „Štampar Makarije“ u Podgorici održan javni čas koji su pripremili svi učenici devetog razreda i nastavnica muzičke kulture Branka Vujičić

KREATIVNI OPRAŠTAJ IZVANREDNE GENERACIJE

U pripremi i realizaciji ovog programa učestvovali su aktiv muzičke kulture, nastavnica likovne kulture Snežana Lalović, koja je dala idejno rješenje za scenu, razredne starještine i svi nastavnici odjeljenjskog vijeća devetog razreda, uprava škole, pedagoško-psihološka služba, roditelji i sponzori koji su prepoznali vrijednost i značaj ovog projekta

Na platou Osnovne škole „Štampar Makarije“ u Podgorici održan je javni čas koji su pripremili svi učenici devetog razreda i nastavnica muzičke kulture Branka Vujičić. Tako su na dosta- janstven i ponosan način u veoma emotivnoj atmosferi ispraćeni polumaturanti školske 2014/15. godine.

Javni čas je aktivnost koja se nalazi u godišnjim planovima muzičke kulture u oblasti preduzetništva, te podrazumijeva i obaveznu primjenu u nastavi, a nastavnik planira kako će je realizovati. Preduzetništvo se odnosi na sposobnost pojedinca da ideje pretoči u akciju i uključuje kreativnost, inovacije i osećaj učenika. Dobro isplaniрani ciljevi jačaju preduzetnički duh i daju učeniku mak-

simalnu slobodu u izražavanju, a uloga nastavnika je samo da ih usmjerava.

Period u devetom razredu predviđen za reviziju svega naučenog

Veoma je važno da su učenici imali aktivnu nastavu i smisleno učili, jer samo ako učenik zaista razumije nešto može to i primijeniti u nekom novom kontekstu ujedno i proširujući ono što je naučio.

Nastavni plan za treći i četvrti kvalifikacioni period u devetom razredu predviđen je za reviziju svega naučenog, dakle manipulaciju stečenog znanja i njegovu praktičnu primjenu, te su učenici to i uradili.

Tema je bila vezana za vrste muzike – narodnu, zabav-

nu i umjetničku, jer su učenici tokom niza godina u školi na časovima muzičke kulture koristeći audio-vizuelna sredstva, gledali operске predstave, išeće folklornih koncerata, kao i koncerta kvalitetne zabavne muzike. Savladali su notno pismo, osnovnu tehniku pjevanja i sviranja na dečijim instrumentima, te su sve te vještine i znanja praktično primijenili na svečanosti.

Učenici ove generacije donosili su školi ogromnu pozitivnu energiju, snagu, ali i visok stepen stičenih znanja i vještina, te je oko 160 njih priredilo nezaboravno veče za svoje nastavnike, roditelje, upravu škole i goste. Sadržaj je bio zanimljiv i raznolik, a nastupali su hor, solisti, folklor kao i orkestar u

NEZABORAVNO ISKUSTVO: Sa svečanosti

kome je oko 60 učenika sviralo blok-flaute, nekoliko učenika klasične instrumente (sintajzere, violinu, flaunu), kao i nastavnici Komnen Žugić koji je svirao gitaru i Branka Vujičić na harmonici.

U pripremi i realizaciji ovog programa učestvovali su aktiv muzičke kulture, nastavnica likovne kulture Snežana Lalović, koja je dala idejno rješenje za scenu, razredne starještine i svi nastavnici odjeljenjskog vijeća devetog razreda, uprava škole, pedagoško-psihološka služba, roditelji i sponzori koji su prepoznali vrijednost i značaj ovog projekta. Direktorka škole Milica Stanković priredila je vatromet koji je prijatno iznenadio i oduševio i učenike i sve prisutne.

koji su doprinijeli da ovi mlađi ljudi stasaju u kompletno izgrađene ličnosti, koji će se sasvim sigurno i dalje konstantno usavršavati i postizati zapažene rezultate.

Ova zaista izvanredna generacija, koja će nam sasvim sigurno graditi uspješnu budućnost, potrudila se da posljednjeg dana koji provode u osnovnoj školi na trenutak zaustavi vrijeme i učini da se svi osećaju kao jedan veliki i uspješan tim.

N. N.

U Podgorici održano nacionalno takmičenje First Lego League

OS „RADOJICA PEROVIĆ” POBJEDNIK

Misija First lego league je da inspiriše mlade ljude da ostvaruju svoje potencijale i snove u nauci i tehnologiji. Nadmetanje je organizovala Fondacija „Mladi pronalazači Crne Gore“, uz podršku ministarstava nauke i prosvjete, te kompanija „Domen“ i „Telenor“

Učesnici takmičenja

Inovativna rješenja zanimljivih zadataka

Tim „Montero“ učenika OŠ „Radojica Perović“ iz Podgorice ukupno je pobednik nacionalnog takmičenja First Lego League (First Lego League Montenegro), koje je održano u toj školi u organizaciji Fondacije „Mladi pronalazači Crne Gore“.

Što se tiče pojedinačnih pobjednika: za kategoriju Robot igra takođe je tim OŠ „Radojica Perović“, u kategoriji Robot dizajn ekipa OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice, za kategoriju Projekat učenici OŠ „Njegoš“ iz Kotor a za kategoriju Su-

štinske vrijednosti ili Core Values tim OŠ „Lovćenski partizanski odred“ sa Cetinja.

U takmičenju je učestvovalo 10 timova osnovaca iz pet crnogorskih gradova: OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica, tim Montebot, OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica, tim LEGO Planet, OŠ „Radojica Perović“, Podgorica, tim Montero, OŠ „21. maj“, Podgorica, tim Ecco warriors, OŠ „Savo Pejanović“, Podgorica, tim Outlanders, OŠ „Blažo Jokov Orlandić“, Bar, tim Robotex, OŠ „Meksiko“, Bar, tim LEGO

Meksiko, OŠ „Lovćenski partizanski odred“, Cetinje, tim Future LEGO Bees, OŠ „Njegoš“, Kotor, tim Extreme i OŠ „Vuko Jovović“, Danilovgrad, tim LEGO Kids.

Ovo je drugo takmičenje First Lego Lige u Crnoj Gori u organizaciji Fondacije „Mladi pronalazači Crne Gore“, koja je zasluzna za dobijanje licence za organizaciju nacionalnog nadmetanja. Podršku ovom događaju pružili su „Domen“, kao generalni pokrovitelj, ministarstava nauke i prosvjete i kompanija „Telenor“.

Misija First lego league je da inspiriše mlade ljude da ostvaruju svoje potencijale i snove u nauci i tehnologiji. Kroz taj program oni dobijaju zanimljive zadatke i izazove, na koje kroz timski rad, pod nadzorom mentora, daju inovativna rješenja. Učešćem u programu draci povećavaju zainteresovanost za nauku, inženjeringu, pronalazaštvo, istraživanja, uče koliko je timski rad važan i izgradjuju samouverenost u pogledu svojih kreativnih mogućnosti, saopštili su organizatori.

O. Đ.

Najuspješnja ekipa „Montero“ učenika OŠ „Radojica Perović“

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Crnogorski identitetski glasnik

U izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica objavljena knjiga izabrane poezije Mladena Lompara pod nazivom „Od plamena do svjetlosti”

Pjesme Lompara prijesto su ‘poetike montenegrine’ i čine čast crnogorskom jeziku

U POEZIJI NALAZI UPORIŠTE ZA TRAJANJE I U ŽIVOTU I U BUDUĆNOSTI: Mladen Lompar

U okviru novoprekrenute biblioteke „Savremenik”, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica objavio je izbor iz poezije Mladena Lompara, pod nazivom „Od plamena do svjetlosti”.

ZUNS-a.

Knjiga Mladena Lompara nije slučajno izabrana. Radi se o jednom od najznačajnijih pjesnika savremene Crne Gore, dobro poznatom našoj i inostranoj čitalačkoj publici. U svojoj recenziji za knjigu, profesorica crnogorskog jezi-

Jelena Perović Gošović: *Otmen, suzdržan, u svemu nalazeći ‘starogrčku mjeru’, lapidaran u izrazu i iskazu, Lompar je najviše crnogorski i najviše evropski pjesnik*
Nela Savković Vukčević: *Kada pišem o poeziji Mladena Lompara, prizivam sva oduševljenja i zanose koje krijem, rijetke knjige što ih čuvam i dragocjene razgovore sa pjesnikom, kako bih dosegla do čistote Lomparove umjetnosti*

ka i književnosti i spisateljica Jelena Perović Gošović kaže: „Otmen, suzdržan, u svemu nalazeći ‘starogrčku mjeru’, lapidaran u izrazu i iskazu, on je najviše crnogorski i najviše evropski pjesnik. Obrazovan, kulturnan, najistaknutiji crnogorski likovni kritičar i eseista, znalač savremenih poetskih evropskih i svjetskih tokova koliko i istorije umjetnosti od prapočetka do naših dana, liričar i misilic, pjesnik snažne imaginacije, zagledan i zamišljen nad onim ‘što sanja i što mu se događa’, polazeći od istorijskih zbitija, ličnosti i sudsudina koje tumači i izdvaja po sopstvenom nahanju, u poeziji nalazi upori-

šte za trajanje i u životu i u budućnosti”.

Predgovor za knjigu napisala je Nela Savković Vukčević i, između ostalog, istakla: „Pjesme Mladena Lompara prijesto su ‘poetike montenegrine’ i čine čest crnogorskog jeziku. Shvataju to i oni koji nijesu čuli Borhešovu priču o ljudskim jezicima i literaturi. Kaže im se sâmo, kao u mitovima. Kada pišem o poeziji Mladena Lompara, prizivam sva oduševljenja i zanose koje krijem, rijetke knjige što ih čuvam i dragocjene razgovore sa pjesnikom, kako bih dosegla do čistote Lomparove umjetnosti.”

ZNALAC SAVREMENIH POETSKIH TOKOVA: Nova Lompareva knjiga

Knjiga Mladena Lompara može se naći u knjižarama Zavoda za udžbenike u Podgorici, Bijelom Polju i Baru.

N. N.

Koncertom u zagrebačkom Muzeju „Mimara“ svečano obilježen 21. maj, Dan nezavisnosti Crne Gore, koji se ujedno slavi i kao Dan koordinacije Vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Zagreba

ISELJENICI ČUVaju NACIONALNI I KULTURNI IDENTITET CRNE GORE

Predsednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba Dušan Mišković: *Dan nezavisnosti je dan rođenja nove, suverene, evropske Crne Gore. Dan kada je Crna Gora najzad povjerovala da može biti ono što je morala biti, što je u povijesti bila i što je opet ščela biti: svoja na svome*
Ambasador Crne Gore u Hrvatskoj Igor Građević: *Crna Gora je u relativno kratkom vremenskom periodu, devet godina od održavanja referendumu i njenog povratak na svjetsku scenu međunarodno priznatih država, napravila izuzetno puno i grabi krupnim koracima ka međunarodnim integracijama i članstvu u EU*

Brojni Crnogorci, Crnogorce i prijatelji Crne Gore okupili su se i ove godine na svečanom koncertu u zagrebačkom Muzeju „Mimara“ kojim je obilježen 21. maj, Dan nezavisnosti Crne Gore, koji se ujedno slavi i kao Dan koordinacije Vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba.

Među brojnim zvanicama bili su ambasadori i predstavnici ambasada akreditovanih u Hrvatskoj, predsednik Skupštine Zagrebačke županije, izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba, članovi međuvaldinog Mješovitog odbora za sprovođenje Sporazuma o zaštiti prava pripadnika crnogorske nacionalne manjine u Hrvatskoj i hrvatske u Crnoj Gori, potom predstavnici udruženja i vijeća nacionalnih manjina Grada Zagreba, predstavnici crnogorskih udruženja i savjeta u Hrvatskoj, kao i istaknuti javni i kulturni djelatnici.

Referendumom okončana mučna crnogorska agonija

Prisutnima se obratio predsednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba Dušan Mišković.

„Tradicija je da obilježavanja ovog za nas značajnog datuma zajednički organizuju Ambasada Crne Gore u Republici Hrvatskoj, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Koordinacija Vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, kao i to da ga obilježavamo deveti put svečanim koncertom istaknutih umjetnika – muzičara, profesora i pedagoga iz Crne Gore”, kazao je on i dodao: „Dan nezavisnosti je dan rođenja nove, suverene, evropske Crne Gore. Dan kada je Crna Gora najzad povjerovala da može biti ono što je morala biti, što je u povijesti bila i što je opet ščela biti: svoja

Čestitku uputio i predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović

PRAZNIK KOJIM SE PONOSE GRAĐANI CRNE GORE SVIH NACIONALNOSTI

Predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović uputio je organizatorima čestitku u kojoj se, između ostalog, kaže: „Koristim priliku da vam čestitam ovaj veliki praznik kojim se ponose građani Crne Gore svih nacionalnosti, mađe da su. Svoj odnos prema ovom velikom datumu velike crnogorske istorije pokazali ste time što ste 21. maj uzeli kao Dan crnogorske nacionalne manjine u prijateljskoj Republici Hrvatskoj. Sasvim zasluzeno, imajući u vidu doprinos koji ste dali obnovi nezavisnosti Crne Gore”, ocijenio je on.

na svome. Dan kada je završena mučna agonija za nju predugog XX vijeka”, kažeao je on.

Istorijko „Da za vazda!“

Mišković je istakao da je „stoga u odatbiru datuma za dan naše Koordinacije i Vijeće 21. maj logičan izbor tim više što smo i mi dali svoj doprinos istorijskom ‘Da za vazda!’“.

„Koordinacija i vijeće su upravo ovih dana završili svoj treći četvorogodišnji mandat, u skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. S ponosom možemo reći da smo prepoznati u svojim sredinama, kao kolektivitet i pojedinci, s nizom aktivnostima u okviru ostvarivanja prostora kulturne autonomije, s programima koji su postali kulturna događanja i sastavni dio kulture i života sredina u kojima jesmo, a uz podršku državnih i lokalnih tijela vlasti. Bez ovog ‘crnogorskog’ niti Hrvatska niti Zagreb ne bi bili ono što jesu”, naglasio je on.

Neizmjerna pomoć iseljeništa iz Hrvatske

U ime organizatora prisutne goste pozdravio je i ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Igor Građević.

„Crna Gora je u relativno kratkom vremenskom periodu, devet godina od održavanja referendumu i njenog povratak na svjetsku scenu međunarodno priznatih država, napravila izuzetno puno i grabi krupnim koracima ka međunarodnim integracijama i članstvu u EU. Na tom putu, kao i aktivnostima uoči i na samom referendumu, neizmjerna je pomoć i zasluga našeg iseljeništa iz Republice Hrvatske. Od njih i učimo na koji način se, kroz izuzetno kvalitetne programe, ostvaruje i čuva nacionalni i kulturni identitet u okviru integrativnih procesa u državi svoga izbora.“

U svečanom programu učestvovali su: Nina Vuleković na klaviru, Vujadin Krivokapić na violinu i Petar Garčić na klarinetu. Oni su izveli melodije crnogorskih autora, što je bilo propraćeno burnim aplauzom.

N. N.

BURAN APLAUZ ZA MELODIJE CRNOGORSKIH AUTORA: Sa koncerta

Predsednik Matice crnogorske i književnik Dragan Radulović gostovao na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost na Cetinju

MALOBROJNI NARODI MORAJU BITI DINAMIČNI

Dragan Radulović: Mi uvijek shvatimo što nam je potrebno i krećemo u osnivanje institucija kad voda dođe do poda. Matica crnogorska osnovana je u trenutku bunta, kad je priča o nezavisnoj Crnoj Gori ljudima bila neprihvatljiva. Manjina je bila za ideju nezavisne Crne Gore i njene državnosti

Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju ugostio je predsednika Matice crnogorske i književnika Dragana Radulovića. Moderator razgovora bio je dr Vladimir Vojinović.

Radulović je kazao da se početkom devedesetih vidjelo se da Crnoj Gori nedostaju institucije kao što su Matica crnogorska, Društvo crnogorskih književnika, Crnogorski PEN centar i Fakultet za crnogorski jezik i književnost.

„Mi uvijek shvatimo što nam je potrebno i krećemo u osnivanje institucija kad voda dođe do poda. Matica crnogorska osnovana je u trenutku bunta, kad je priča o nezavisnoj Crnoj Gori ljudima bila neprihvatljiva. Manjina je bila za ideju nezavisne Crne Gore i njene državnosti”, kazao je on.

Tokom predstavljanja pred studentima, Radulović je podijelio impresije o književnosti i književnim ukusima, o

stvaralačkim iskustvima i momentima koji su ga usmjerili ka filozofiji, a govorio je i o svom viđenju ključnih događaja koji su označili početak definisanja crnogorskog nacionalnog identiteta.

„Pojedinci tumače kulturu kao nešto što treba da se zatvori. Vjeruju da sve što je spolja, što je drugačije, treba da čeramo od sebe i da ćemo tako uspjeti da sačuvamo naš identitet, kulturnu i nacionalnu samobitnost. Za malobrojne narode to je put u propast. Upravo ti narodi moraju da budu dinamični, moraju da gledaju što se zbiva okolo i budu pokretljivi. Ako bismo se zatvorili, ne bi nas bilo”, istakao je on.

Radulović je podsetio da je Matica crnogorska uspjela iskoristiti zakonske mogućnosti i od Skupštine Crne Gore dobiti status koji joj omogućava da se adekvatno bavi pitanjima iz domena svoga djelovanja.

„Matica je svojevrsno kantovsko ambiciozno biće. S jedne strane nalazimo se

KULTURA SE NE SMIJE ZATVARATI: Vojinović i Radulović

na budžetu, a s druge smo nezavisni i samostalni u odlučivanju”, ocjenio je on.

Ovaj istaknuti crnogorski književnik poklonio je studentima i biblioteci

FCJK izdanja svojih pripovjedaka, romana i drama.

N. N.

STAV: Odnos stvarnosnih i vrijednosnih sudova

I VRIJEDNOSTI IMAJU SVOJU „SAZNAJNU VRIJEDNOST”

Jedan od najistaknutijih crnogorskih intelektualaca profesor Sreten Zeković u knjizi „Vrijednosni sud“ u pravosuđu ističe da je spoznajno-logičko i naučno-metodološko određenje stvarnosnih (i činjeničnih) sudova i „vrijednosnih sudova“, kao i njihov međuodnos, u oštem neskladu i koliziji sa značenjem koje se primjenjuje kod nas u pravosuđu

II

Prosjetni rad

JUN

2015

BROJ

36

Uizdanju Crnogorskog kulturnog kruga i Crnogorskog kulturnog foruma na Cetinju izašla je nova, 53. knjiga prof. Sretena Zekovića pod naslovom „Vrijednosni sud“ u pravosuđu i podnaslovom Jesmo li „vrijednosno (ne)zavisni“ u (pr)ocjeni „vrijednosnog suda“? Recenzenti knjige su: dr Čedomir Bogićević i mr Nikola Belada, advokat.

Predmet ove Zekovićeve knjige je: odnos stvarnosti i vrijednosti, „stvarnosnih sudova“ i „vrijednosnih sudova“ i njihova aplikacija u pravosuđu. U njoj se ističe da je spoznajno-logičko i naučno-metodološko određenje stvarnosnih (i činjeničnih) sudova i „vrijednosnih sudova“, kao i njihov međuodnos, u oštem neskladu i koliziji sa značenjem koje se primjenjuje kod nas u pravosuđu. Ishod toga su njihova suprotstavljenost, isključivost, nerazriješene protivvjerečnosti između svijeta stvarnih objekata i znanja o njima (na koje se odnosi istinitosna teorijska spoznaja), na jednoj, i oblast nestvarnosnih vrijednosti (na koje se odnosi neistinitosno važenje praktičnog znanja), na drugoj strani, u koju spadaju i „vrjednosni sudovi“ koji su naspram saznanjih sudova (neistinitosni, ne-saznajni, vanskaznajni), jer se ne mogu provjeriti u iskustvu, odnosno „činjeničnim sudovima“ (tvrdnjama).

Autor ukazuje da je osnovna i štinska odlika „vrijednosnih sudova“ u rečenom sudskom značenju u tome što „oni nijesu podložni dokazivanju i utvrđivanju njihove (ne)istinitosti“; znači, da nemaju „istinitosnu vrijednost“ i njenu mjeru, da nijesu istinitosni, a time su izvan predmetnosti (sa)znanja čija je najviša vrijednost – istina. Ovakvo shvatnje se podupire i gledištem da je i sam zahtjev za utvrđivanje njihove istinitosti „napad na slobodu izražavanja koja je zaštićena članom 10 E Konvencije“.

Kritičar mora posedovati logiku iskaza, umjeće suđenja

Takvi „vrjednosni sudovi“ se načsto odbacuju formulacijom da „ni-

jesu neistiniti“, što zapravo znači, da su istiniti, ali ne zato što je (ne)utvrđena njihova (ne)istinitost, nego samo zato što se njihova (ne)istinitost uopšte i ne utvrđuje, nego se zamijenjeno i podmetnuto „pravdaju“ nekim apstraktnim „javnim interesom“, „slobodom javnog izražavanja“, „vidjenjem“ onoga koji ih iznosi, njegovim „subjektivnim mišljenjem“ (a ne činjeničnim tvrđenjem) i sl. Ova zamjena i p(r)oturanje se vrši kada se u objavljenim izjavama sa informacijama i činjeničkim tvrdnjama ne može jednostavno prepoznati „vrijednosni sud“, koji se inače i tipično i formulacijom lako uočava i identificuje. Zato dolazi do njihovog miješanja, konfuzije, naknadnog medusobnog dopunjavanja „bitnog ostatka“ (nedovoljnosti) i unutrašnjih protivvjerečnosti. Riječ je zapravo o „protivvjerečnosti u sebi“ već samim tim što se „stvarnosni sudovi“ zamjenjuju i imenuju „vrijednosnim sudom“, te i prvim dokazuju (ne)istinitost drugih koji se njime ne utvrđuju. Čim se imenuju kao „vrijednosni sud“ zaštićeni su kao „sveta dogma“ i „čarobna formula“ koja je podložna zloupotrebi. Tako se npr. izjave sa više lažnih „činjeničkih sudova“ (tvrdnji) i njihovih krucijalnih (opažajnih) dokaza sofistički izopačavaju u njihovu istinitost (da „nijesu neistiniti“), što je samo višestruka „logička grješka“ (so-

fizmi). Ili drugi primjer, da se „moraju trpjeti i netačne izjave (kritike)“ u ime navodne „apsolutne slobode javnog izražavanja“. Ako je to osnovano, pravilno, pravično, postoji li uopšte „minimalna granica (prag) ljudske trpeljivosti“, ispod koje to nije podnošljivo, „prilagođavanje“ neistini i obezvredavanju, uvažavanje demokratske slobode, nego intelektualni i moralni teror, ugrožavanje slobode i ljudskosti drugih i dominacija iracionalnosti!?

Tačno je da je „sloboda javnog izražavanja“ i javna kritika drugih i svega ostalog zagarantovana i uslov slobode, ali ni prvo ni drugo nije puka proizvoljnost, samovolja, neodgovorna subjektivnost (mišljenja) i neosnovana vansaznajna kritika niti je neistinitosni vrijednosni sud bez ikakvog osnova. I vrijednosti imaju svoju „saznajnu vrijednost“. Kritika je jedna vrsta otklanjanja mogućih pogrešaka na putu sticanja znanja na svim nivoima spoznajnog procesa. Kritičar mora posedovati logiku iskaza, umjeće suđenja. Kritika je sud razuma, javna stvar; ide putem prosudivanja, daje modalitete istine. Samostalno prosuđuje o istinitosti i lažnosti određenog predmeta. U najširem saznanjem smislu je metodički put dolaženja do istine. Zajedničko za sve kritike jeste da je ona mišljenje koje dovodi pred sud istine (autoritet, interes, saznanja).

Zloupotreba prava slobode je kažnjiva

Kritika je određena slobodom da se opravlja istina i da se njome ostvaruje pravda i pravičnost, što određuje i uslovjava i samu slobodu, jer pretpostavljaju saglasnost teorijskog i praktičnog znanja u istini. Sloboda nije prazna apstrakcija, već ima određen sadržaj. Kritičko znanje i drugačije mišljenje je zasnovano na slobodi, a ona na znanju, na samosvesnoj, samospoznajnoj odgovornoj ličnosti koja zna da je sloboda i pravda, pravičnost, da je ona slobodan izbor i odluka koja nije protiv slobode drugih. Sloboda je uslovljena (ograničena) slobodom

drugih ljudi. Zato je zloupotreba prava slobode (protiv slobode drugih) kažnjiva stavom 2 člana 10 E Konvencije.

Za razliku od onih tvrdnjki za koje u sudskom postupku nema dokaza ili u nedostatku dokaza, ovako shvaćeni i tretirani „vrijednosni sudovi“ uopšte i ne traže dokaze čime su takve inkriminacije potpuno zaštićene i olako se izvršene. Zato se pod velom njegove magične formule može „slobodno“ (vrlo komotno) javno izjavljivati što je god kome po volji, želji, ličnom ili grupnom ideološkom, političkom i drugom interesu, a sve to ne samo bez ikakve odgovornosti, čak ni izvinjenja, već i pobednički. Time se dolazi do onog poznatog stanovišta Fridriha Ničea: „Istine nema, sve je dozvoljeno“ (slobodno), odnosno sve je dozvoljeno, jer „vrijednosni sud“ ne zahtijeva dokaze niti ispitivanje njegove istinitosti.

U knjizi se naglašava da stvarnost i vrijednost, stvarnosni i vrijednosni sudovi stoje u nerazdvojnom odnosu i „jedinствenom saznanjem procesu“, te da je to trajni i otvoreni problem. Zato je u tom kontekstu dobro došla svaka studija koja doprinosi ne samo aktualizaciji nego i izazovu za rješavanje ovog značajnog teorijskog i praktičnog pitanja u više oblasti. Bitni značaj ove knjige Sretena Zekovića je u tome što je uočio, identifikovao, postavio i formulisao ovaj prisutni problem koji traži rješenje, a na stručnoj javnosti je da ga podrobnije razluči, utanačeno razvrsta i u cijelini razriješi.

Mr Nikola Belada

SLOBODA NIJE PRAZNA APSTRAKCIJA, VEĆ IMA ODREĐEN SADRŽAJ: Sreten Zeković

Povodom objavljivanja zbornika radova sa naučnog simpozijuma o dinastiji Vojislavljevića u izdanju Matice crnogorske, u Dvorcu Kralja Nikole u Baru održana tribina „Vojislavljevići“

POSVETITI VIŠE PAŽNJE NAJDUBLJIM SLOJEVIMA CRNOGORSKOG IDENTITETA

Predsednik ogranka Matice Bar mr Ivan Jovović: Još uvijek su maglovita saznanja prošečnog Crnogoraca o svojim srednjovjekovnim dinastijama, što je svakako posljedica školskih programa, ali i, do skoro, pasivnog odnosa državnih organa i institucija prema vlastitoj baštini

Mr Aleksandar Radoman: I letimičan uvid u literarno stvaralaštvo dukljanske države, od IX do kraja XII stoljeća, koje ćemo, slijedeći terminologiju prof. Vojislava P. Nikčevića, imenovati dukljanskim periodom, pokazaće nam tek posredne nagovještaje njenoga prisustva

Istoričar Petar Lekić: U promatranju toponomastičkog nasljeđa iz epoke kneza ili kralja Vladimira s kraja X i početka XI vijeka, uglavnom se utvrđivanje naziva mjesta iz njegovog života u Duklji vezuje za crkvu sv. Marije u Krajini, odnosno za mjesto na kojem se nalaze ostaci manastira Prečiste Krajinske i na njegov dvor u Krajini

Ovodom objavljivanja zbornika radova sa naučnog simpozijuma o dinastiji Vojislavljevića u izdanju Matice crnogorske, u Dvorcu Kralja Nikole u Baru ogranak Matice iz grada pod Rumijom održao je tribinu „Vojislavljevići“ o kući koja je dala prve dukljanske i crnogorske vladare. To je treći zbornik Matice posvećen srednjovjekovnim crnogorskim dinastijama, nakon publikacija o Balšićima i Crnojevićima.

Predsednik ogranka Matice Bar mr Ivan Jovović istakao je da je neupitan značaj obavljanja spomenutih zbornika radova i njihova dostupnost, ne samo stručnoj, već i široj javnosti.

„Još uvijek su maglovita saznanja prošečnog Crnogoraca o svojim srednjovjekovnim dinastijama, što je svakako posljedica školskih programa, ali i, do skoro, pasivnog odnosa državnih organa i institucija prema vlastitoj baštini, odnosno najdubljim slojevima crnogorskog identiteta. Sve prethodno pobrojane dinastije čine zajedničku baštinu ne samo nacionalnih Crnogoraca, nego i svih crnogorskih građana koji Crnu Goru doživljavaju kao matičnu državu“, kazao je on, dodajući: „Prostim iščitanjem istorijata Dukljansko-barske nadbiskupije prepoznajemo slavnu, ali istovremeno i njenu burnu i tešku prošlost. Najslavniji njeni trenuci vežu se za dinastiju Vojislavljevića, odnosno Dukljansku kraljevinu. Ovom

PRED ISTRAŽIVAČIMA NAŠEGA MEDIEVALNOG NASLJEĐA STOJE BROjni IZAZOVI: Sa tribine

prilikom treba napomenuti da je u naslovu barskog nadbiskupa sadržana i titula primasa, što znači da je od rimske kurije bio ovlašćen da kruniše kraljeve.

Aleksandar Radoman podsetio da su najznačajnija djela epoke Vojislavljevića „Žitije Svetoga Vladimira“ i hronika „Kraljevstvo Slovena“

NI SVA IDEOLOŠKA MAŠINERIJA SUŠEDNIH CENTARA MOĆI NE MOŽE DUKLJANSKIM ZAPISIMA OSPORITI KAPITALNI ZNAČAJ

Aleksandar Radoman podsetio je da su najznačajnija djela dukljanske epohe „Žitije Svetoga Vladimira“ iz XI i hronika „Kraljevstvo Slovena“ Po-pa Dukljanina iz sredine XII vijeka.

„Premda u nauci ne jenjavaju sporovi oko ta dva fundamentalna teksta crnogorske srednjovjekovne istorije i kulture, izvjesno je da ni sva ideološka mašinerija sušednih centara moći ne može tim tekstovima osporiti kapitalni značaj u kontekstu južnoslovenske pismenosti i kulture. Pred istraživačima našeg medievalnog nasljeđa stoe brojni izazovi, ne samo kad su u pitanju pomenuta djela, već i brojna druga“, zaključio je Radoman.

Matica kao mnogo puta dosad inicirala otvaranje jedne od važnih tema naše istoriografije i kulturologije

Napominjući da je, organizujući ovaj naučni skup, kao mnogo puta dosad upravo Matica crnogorska inicirala otvaranje jedne od važnih tema naše istoriografije i kulturologije, mr Aleksandar Radoman kazao je da je najnoviji zbornik, osim što dokumentuje to naše stoljetno kašnjenje u oblikovanju nacionalnog i državnog identiteta, „vrijedan doprinos ubrzanim razvojem savremenog naučnog nivoa crnogorske medievistike“.

On je svoje izlaganje fokusirao na književni segment bogate dukljanske tradicije.

„I letimičan uvid u literarno stvaralaštvo dukljanske države, od IX do kraja XII stoljeća, koje ćemo, slijedeći terminologiju prof. Vojislava P. Nikčevića, imenovati dukljanskim periodom, pokazaće nam tek posredne na-

govještaje njenoga prisustva. S druge strane, prisustvo latinske, a u manjoj mjeri i grčke pismenosti, u rasponu od sigilografskih i epigrafskih nalaza, pa do sačuvanih manuskripta ili njihovih poznijsih prepisa, nesumnjivo je“, naglasio je Radoman.

Istraživanje Vojislavljevića kroz istoriografsku građu

O toponomastici i njenom doprinosu utvrđivanju istorijskih spoznaja govorio je istoričar Petar Lekić.

„Za period dinastije Vojislavljevića, tačnost i preciznost spominjanja geografskih naziva koje je dao pop Dukljanin u svom Ljetopisu je nesporna“, istakao je on. „U promatranju toponomastičkog nasljeđa iz epoke kneza ili kralja Vladimira s kraja X i početka XI vijeka, uglavnom se utvrđivanje naziva mjesta iz njegovog života u Duklji vezuje za crkvu Sv. Marije u Krajini, odnosno za mjesto na kojem se nalaze ostaci manastira Prečiste Krajinske i na njegov dvor u Krajini, za koji se može pretpostaviti da se nalazio na lokalitetu Kraljić kod naselja Koštanjica. Međutim, najviše nepoznаница u dosadašnjim radovima izazivalo je ubicanje planine Oblik, de se Vladimir sa stanovništvom sklonio pred naletom vojske cara Samuila krajem X vijeka. Na ovoj planini Vladimir je, prema njegovom žitiju, izvršio jedno čudo, pomolivši se da zmije na njoj više ne budu otrovne.“

Veče u Dvorcu kralja Nikole upotpunio je rukovodilac biblioteke Istorijskog instituta Crne Gore Marijan Mašo Miljić, koji je predstavio svoj rad iz zbornika u kojem je Vojislavljević istraživao kroz istoriografsku građu više od stotinu autora iz Crne Gore, Srbije i Hrvatske.

N. N.

Ostaci manastira Prečista Krajinska

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

KUMINA

Bio u nekom selu preko Tare ne-kakav dobar domaćin kome se dalo u sve sem u decu. Rađaju se ali nijedno da iščeka ni godinu dana da napuni. I tako sedam – osam puta. Vidi on da nema vajde mučiti se a žena mu opet noseća, pa on krenuo niza svijet da kakvog spasa nađe ili da se ne vraća kući. Neki mu kaži ovako a neki onako, ali ni u jednome nije video nade, sve dok poslije mnogo dana, iza devet brda i devet dolina ne naiđi na nekoga Spasoja, koji mu se odmah i učinio kao nekakav spasilac.

Još izdaleka, dok je zastajkujući kući njegovo prilazio, ko pred svetitelja da ide, Spasoje mu širom otvoru vrata i dočekaj ga, ko da je znao ko je, odakle i kakva ga je nevolja njemu dočerala. Nije ni tri riječi čestito izgovorio, Spasoje ga prekini i kaži mu – vako i vako ćeš učinjeti i ne boj se, ona koja ti je

Grebene (grebeni), naprava za češljivanje vune

sve ovo do sad učinjela i koja će pokušati isto to i sad da uradi, ima da bude ufaćena ko zmija u procijep, pa će morati od toga zla svojega i odustati a tebi će živo i zdravo dijete zemljom dugo oditi. Jedna ista žena je svemu tome sedep, i sami te bog naučio kod mene da dođeš.

Otidi Domo doma da sačeka taj susednj dan koji se primako bio na nedjelu dana. Sedmi dan, kako je Spasoje i predvio, rodi se dijete, i to muško, živo i zdravo. Red je bio da se isturi koji plotun u selo, da se oružjem oglasi taj radosni dan, ali Domo postupi onako kako je Spasoje naredio, pa niti se puške fataj niti kome riječi prozbori, no gledaj i čekaj.

Prva mu u kuću dodri kuma u koju se vazda uzdo i u koju ne bi ni u ludili posumnjo da bi mu mogla zlo i pomicliti. Ali da vidiš čuda – kuma odnokud zna i za prinovu. Ta li si, pomisli Spasoje, pa trč te grebene rastavljene i s dvije strane vrata sakrivene, sklopi i objesi nad dovratnikom. Uzvrčela se kuma ko da joj one grebene kožu grebenaju, a malo – malo, pa opet čestita: srećno bilo, kumovi – fala, kumo. Kad da vidiš jada, prolazi dan, pada veče, a kuma ne umije da odmakne no ko da je svezana, vrti se oko sebe ko kučka za kocem. E, vidi koje doba, odocnih, e kad ēu namiriti, crna druga, ništa neću stići, vidi jada! – kuka kuma ali i ne pomiclja da krene. A ta li si, majku ti majčinu, misli Domo, i kazuje kako će se sve stići, a na zemlju je pao i onaj što je letio. Poskoči Domo na noge, dokop a zaponjaču u desnicu ruku a kuminu kosu u lijevu, pa opuci po njoj ko po pranju, vode meko – vode tvrdo! E, jadiće ti i biti peksinulju, dabilu peksinulju, kučko pogana, kučko! Mnogo si mi zla počinjela – ali nećeš više, nećeš! Pa okrpući uzduž, pa poprijeko, dok u njoj čuo duše i dušice. Taman kad je pomislio da je pasjakulju utuko, ona zapomagaj: nemoj, kume, kumstva ti, puštaj, ako za boga znaš! Puštaj kume, kumstva ti!

– E, puštiću te, pasja ščeri, ali bude li mi šta ovome detetu – načiću te pa taman pod kamen da se sakriješ!

– Neće kume, kumstva mi, no će moje kumče poživjeti koliko nikao nje-gov nije.

Dokopa Domo kumu, ko krpom obriši s njom pod, pa je preko praga rišni ko kakvu prljavu dronju: Nosi te stotinu davola!

Ujutro Domo sjedi, brekće i čeka mio-nemio glas, da je kuma pionula ili da nije kući ni došla. Ali nikavog glasa ni taj ni dugi, ni treći dan. Tek deveno dobro, kume? – pita Domo još s vrata.

Ne pitaj me ništa, dobrini kume, ono mi se žene razbolje, evo desetak dana, ko da je metak pogodi, pade na postelju i neće meščin s nje ni ustajati nikad više!

Nije je nikakav metak pogodio, kume, no moja zaponjača, ona je pogodi! – reče Domo, hladno, ko i svaki ko zna da je neko dobro dje-lo učinio.

Šta, šta to priča, kume, šta?

Eto to što si čuo! – reče Domo i ispriča sve potanko kako je bilo, kako mu je kuma – nekuma toliku decu pomorila i kako se zla konačno otarasio.

Ma je li to moguće, kume?

Jeste, kume, kumstva mi, i zemlje mi u koju će leći, reko mi je čoek vido-vit, koji sve zna i sve ko da je očima gledo i koji vidi i dalje.

Da znam da jeste, sad bi otioš da je dotučem na onoj postelji, bih, dece mi, kume!

Nemoj je kume biti, ubijena je onoliko koliko je trebalo, a svakako mi više ne može ništa nauditi. – reče Domo kumu na izlaznim vratima.

Kad se kum vratio kući, našo ženu kako nešto smiruje po kući. Prišuti se on a prišuti se i kum. I šućeli su sve dok je ona bila živa i dok je dijete poodraslo. I ne samo da je odraslo, no je taj, kažu, i dan – danas živ, a ima mu preko devedeset godina.

NA GROBLJU BI NOĆILA

Zauzeli se tako preldžije jednom na jednome prelu o strahovima i prividenjima, o vampirima i drugim čudima, i sto im čuda i priča padalo naum i dolazilo pred oči. Svi su gledali što strašniju priču da ispričaju i što strašniji prizor da prikažu. Priča se vila najviše oko groblja što je bilo posađeno nekako u sred sela i svi su morali pored njega proći, kud god da krenu. Prelo se pretvorilo u sijelo na groblju.

Neko je na priči bio kuražan i više no što jeste, a neko se pravio kukavicom mimo druge, no nikome nije bilo baš sve jedno, ni to što se noćas priča ni ono što su bili ranije čuli, a većina je istinski vjerovala kako bi im se baš tu moglo svašta dogoditi. Muškarci, pogotovo oni za koje se i dotad znalo da su strašivi mimo druge, govorili su kako nema ništa od toga, kako su groblja najsigurnija mjesta i da bi se tamo kreni ako bi ih kakav dušman tražio. Kamen ko kamen, zemlja ko zemlja, govo-

PJESEME ZA SIJELA I ZA SVE PRTLINE

MOMCI U KOLU:

Kreni kolo da krenemo,
Kralj Nikolu pomenemo.

Crnogorsko kolo slavno,
Kretalo se još odavno.
Kretala ga od davnina
Crnogorska omladina.

Ko ne stio kolu doći,
Ne stio mu Bog pomoći.

Evo braće i jarana,
Zajedno su svakog dana.
Pjevaj brale, pjevaj mili,
Mi smo vako naučili.

Kad zapjevam ja i moj kolega,
Digla bi se da je s majkom legla.

Sjećaće se mala mene,
I u stare dane njene.
Nemoj mala mene kleti,
Prošlijeh se dana sjeti.

Ženiću se s ovih brda,
koja ima sira tvda,
Sira tvrda i kajmaka
I kojoj je mlada majka.

Mi smo momci od Pljevalja,
Ne ljubimo što ne valja.

Oj đevojko iz Bobova,
Uzmi bukvare – uči slova.
Kad naučiš svako slovo,
Baci bukvare niz Bobovo.

Đedova se gora zvaše,
Đe mi mala dolazaše.
Ako mala imaš volje –
Na Pašino čekaj polje.

Čikala me cura Zora
Sa visokog Durmitora.
Lako ti je čikat, Zore,
Kad ne mogu doći gore.

Ovo kolo od momaka,
Daj nam Bože đevojaka.

rili su, a jedan za koga su znali da nije junačina ni mimo groblja, kazao je kako bi sad otioš da spava po sred groblja. Smijali mu se i posprdivali, zadirkivali ga i začikavalii, nudili mu dobru nagradu ako to uradi, a on samo odmahivao rukom: oču, vala, sad, kako neću, ajte svi na groblje pa me čekajte, da vidite kad dođem na spavanje; samo ne znam na čiji će grob, bojim se da mi se druge ne naljute.

Žene se redom grozile na te riječi i na te priče, vjerovale u njih i uglas pričale neke slične, a kad su videle da je brkajlija slago i ovaj put, počele ga i one zafrkavati.

Ti ne bi, ali ja bih! – povikala je jedna, Sindra su je zvali, a koja je svakako voljela da prednjači i da pametuje.

Ti! Ti, je li, ti? – povikali su skoro uglas, i žene i ljudi, pa zaboravili onoga srconju i svi navalili na crnu Sindru.

Sindi i nije bilo druge no da se sad inati sa svima preldžijama, a oni bili sve gori i gori, i ne bi je ostavili na miru bar tri godine, da nije ponudila smje- da ode na groblje i da tamo ostane do sutra. Hoću – nećeš, hoću – nećeš, nastala rasprava, skoro i svada. Padaju opklade, pregovaraju ko će da ide u kontrolu a ko da kontrolise onoga te u kontrolu ide, dok se neko ne dosjeti te nađe rješenje: da žena samo ode na groblje, da na sred njega pobode svoju preslicu, koju će svi moći da vide kad odatle krenu kući ili bar ujutru kad dođu namjerno.

Svi su povjerivali kako se Sindra pokajala i da joj nije ni na kraj pameti tamo da ide, pa zaboravljali obećane nagrade i opklade koje su se sad rugale opkladiocima. Uto žena frljači vreteno a preslicu zametnu pro ramena, pa kao vjeverica preskoči prag kuće i nestade u

mraku. Ni sad niko nije vjerovao u njenu hrabrost, ubijedeni kako im se sad Sindra smije odnekud iza prozora ili iza kolibe, pa počeli dovikivati: Ajde de, ne izvodi, ne čosaj se; ne manitaj više, ne meti se no – ajde u kuću! Ali Sindre niđe. Sad počeli čoeka da joj zadirkuju: što je ne ustavi, bolan, što dozvoli da tako lako bez žene ostaneš, spremaj, slobodno, što nemaš; gledaj na koju ćeš stranu ti kad se budeš s groblja vrać!

A Sindra gazila kroz šumu ko vjetar da je nosi, ko kakav div, ali što bila bliže groblju, korak joj sve kraći bio a dah joj se zaustavlja. Kad je groblje i ugledala, ne da je potrcala, no polećela, kao perušku bacila u stranu tešku kapiju, zaljuljala krst, poplašila jejinu, rastjerala svice i cvrčke, u tri skoka se stvorila na sred groblja, kod jedne polo-mljene krstače, sagela se ponad glave neznanog pokojnika pobola svoju preslicu, onu koju je još iz roda donijela. Ali kad je gnala da ustane – nešto je za suknju uhvati i povuče k zemlji dodirivala, trčeći kući u zemlju, toliko da

joj zamrači mjesecinu. Trgla se još jednom, očekujući još jače čeljusti zla ko me je već pala na jezik, ali ono je otpusti! Vrati se i mjesec i Sindra ko munja krenu put kapije groblja, uvjereni kako joj je suknja ostala u kandžama ili čeljustima Nečega! Nije zatvorila kapiju, nije zemlju dodirivala, trčeći kući u kojoj je ostalo prelo.

Samo što je preskočila prag, posrnula je bezaha. Pridigli su je, doveli do prve postelje, položili je na nju a iz čipkanog poruba suknje izvadili onu preslicu, koji je nesrećna žena pribola uz zemlju a onda otrgla i za sobom dovela do kuće, vjerujući kako je svo vrije-ne neko čudo za odjeću i za noge fata i vuče nazad u groblje.

Motovilo, vretena, stiljege i prešlice (preslice), naprave za pređenje, upredanje i motanje u kančela (radi bojenja) vune

Уређује: Слободан Вукановић

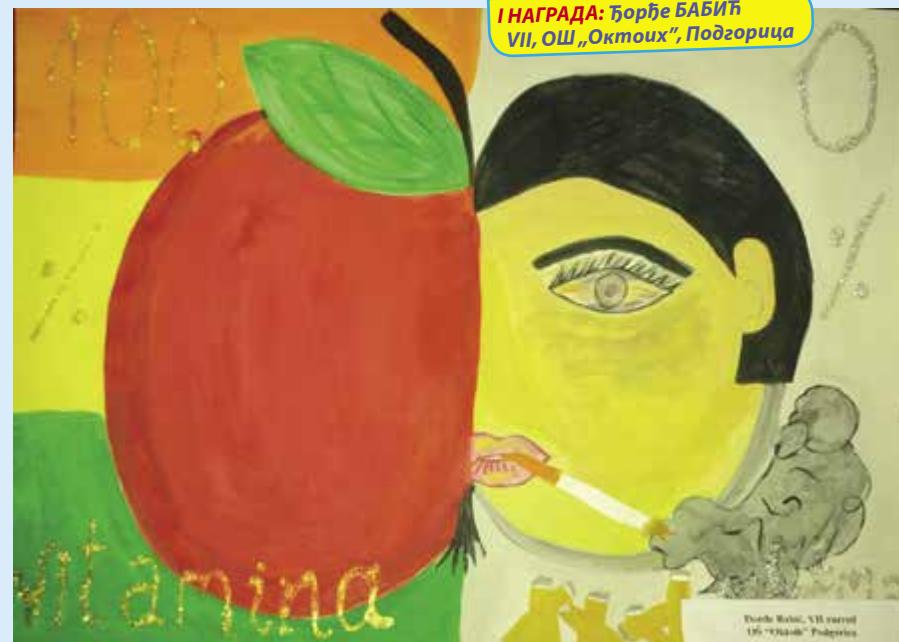
Резултати ликовног и литерарног конкурса Црногорског друштва за борбу против рака

ДОБИТНИЦИ ПРВЕ НАГРАДЕ ЂОРЂЕ БАБИЋ И МАША РАДОВАНОВИЋ

Чрногорско друштво за борбу против рака (ЦДПР) у сарадњи са Јавно установом Дјечји савез Подгорица, традиционално поводом Свјетског дана борбе против пушења – 31. маја, организовало је Четрнаести наградни Конкурс за ликовне и литерарне радове за ученике основних школа у Црној Гори.

Тема Конкурса, који је био отворен за ученике од четвртог до деветог разреда црногорских основних школа у времену од 1. априла до 10. маја текуће године је била: „Здрав живот = 100% витамина + 0% никотина”.

Тројчлани жири за оцјену приспјелих ликовних радова у саставу: Сејда Белеговић, академска сликарка, Жељко Ђуричковић, академски скулптор и Домagoј Жарковић, секретар ЦДПР-а, одабрао је најбоље ра-

I НАГРАДА: Ђорђе БАБИЋ
VII, ОШ „Октоих”, Подгорица

дове са Конкурса и додијелио прву награду Ђорђу Бабићу, ученику седмог разреда ОШ „Октоих“ из Подгорице, а другу Сандри Величковић, ученици седмог разреда ОШ „Кекец“

из Сутомора. Трећу награду добила је Алмина Фетић ученица осмог разреда ОШ „Павле Ровински“ из Подгорице.

Похвале су заслужиле Ирину Јокић, ученица шестог раз-

реда и Ана Копривица, ученица седмог разреда, обје из ОШ „Октоих“ из Подгорице.

Похвале за колекцију радова су добиле ОШ „25. Мај“ из Рожаја и ОШ „Павле Ровински“ из Подгорице.

Жири за литерарне радове у саставу: Драгиша Јововић, писац за дејцу, Мирјана Рашковић и Сања Војиновић, професорке црногорског језика и књижевности, од приспјелих радова за најбољи је проглашио рад Маше Радовановић ученице деветог разреда ОШ „Народни херој Саво Илић“ из Доброте – Котор. Друга награда додијељена је Андреи Јововић, ученици седмог разреда ОШ „Вуко Јововић“ из Даниловграда, док је трећа награда додијељена Андреју Маслану, ученику осмог разреда ОШ „Илија Кишић“ из Зеленике – Херцег Нови.

II НАГРАДА: Санђа ВЕЛИЧКОВИЋ
VII, ОШ „Кекец“, Сутоморе

III НАГРАДА: Алмина ФЕТИЋ
VIII, ОШ „Павле Ровински“, Подгорица

КЊИГА, МОЈА НАЈБОЉА ДРУГАРИЦА

Болим да читам књиге. Књига је свијет посебан, који ме увијек негдје води. она је чаролија која вјечно живи и никад не умире. Враћа нас у стара времена, води нас у будућност. Кад нам исприча неку причу, увијек нам буде мило. Некад нас узбуди, а некад и успава. Волим све књиге да читам. У свакој од њих разне теме, игре, шеме.

Књига ми је најбоља другарица, јер на свакој њеној страни прочитам неку мисао која има смисао.

Клеа Муратовић, Vа
ОШ „Мексико“, Бар

ПРИЈАТЕЉ

Пријатељ не може свако бити, од пријатеља немој тајне крити.

Пријатељ је онај што те на прави пут води, што ти у невољи руку пружи, добар пријатељ се са сваким не дружи.

Пријатељ се из љубави ствара, а не због паре, мени би била највећа жеља да у школи сртнем искреног пријатеља

Драгана Павићевић, VI р.
ОШ „Милосав Колјеншић“
Слап – Даниловград

МОЈИМ ВРШЊАЦИМА

Вито Николић

О нама је мало речено, јер смо били мали
(а скоро ми се чини да је тако боље),
о нама који смо похађали
Други светски рат уместо основне школе.

О нама који смо морали схватити
у једном добу кад се ишта схвата
како нам нико не може вратити
ни мртву мајку, ни оца, ни брата.

О нама је мало речено, драги вршњаци,
и нико нам ништа не стави на груди
зато што смо смјели да будемо дјечаци
кад многи нису смјели бити људи.

О нама је мало речено, моји мили,
па зато данас многе наш фалсет вријеђа,
јер нико не зна како смо учили
митраљеску паљбу уместо солфеђа.

Душан Ђуришић

СРЕЋНО БИЛО

Нестрпљив си.
Журиш брзо да порастеш,
да окушаш живот сури.
Па, пожури!

Нестрпљив си.
Што прије би да докучиш
како је у борби, бури.
Па, пожури!

Нестрпљив си.
Све би одмах да урадиш
у тренутку, једној ури.
Па, пожури!

Ко те може зауставит
да похрлиш својој мети.
Напрегнут си, пун заноса.
Па, полети!

У животу, мјесто буре,
нек те сртне плаветнило.
Нестрпљиви, маштовити,
срећно било!

МОЛБА ЉЕТУ

Здраво, драго љето,
босоноги друже!
Играј се са нама,
остани што дуже!

Школски распуст траје,
времена још има.
Пуно топлих дана
поклони нам свима.

КО ЈЕ БИО БУДАН

Цртежи чудни, бијеле боје,
јутрос на сваком окну стоје.

Ко је то ноћас крадом
прошврљао градом
и прозоре ишарао?

Док је читав град снио,
ко је то будан био?

2

Био један краљ, па имао једну кћерку. Лијепу, да љепша не може бити. На све стране се препричавало да такве нити је до тада било, нити ће икада бити. Али, како је из дана у дан расла, тако је постала све чуднија, некако повученија, тужнија и ћутљивија. Сретни краљ у почетку то није ни примјењивао, послије је помислио да је то због дјевојачког стида и скромности којом је била одбарена његова прелијепа кћерка, али како су дани пролазили, лијепа краљевна се све више уклањала испед очију дворјана, па и својих родитеља. Напокон, једнога дана, потпуно се затворила у своју кулу. Пала је у постелју као да је опхрвана каквом тешком болешћу и није више устајала из свог раскошног краљевског кревета.

А баш тада је, некако, од страшног Пламеног Змаја који је већ уништио два царства, краљу стигла вијест да ће његово краљевство бити спасено само ако његова прелијепа кћерка у трећу суботу, кад се он пријакне кули, протрчи кр议 дворца и ако њезин смијех допре до нејгових ушију.

Краљ се тек тада ухватио за главу. Успаничено је наредио свим дворским лекарима да учине све шта је у њиховој моћи да помогну лијепој краљевни, да је излијече. И сви су дворски лекари дошли,

исprobали све што су умјели, али ништа није помогло. Стигли су и најбољи лекари из још три сусједне царевине, али краљевна није оздравила – није устајала из кревета и нијепроговарала ни једну ријеч. Краљ је био очајан.

Шта ми је чинити? – тужно је упитао најстаријег међу лjeчnicima.

Краљевну ништа не боли и ми јој не можемо помоћи. Она је зачарана и могу јој помоћи само чаролије – одговорио је мудри лекар.

И краљ је одмах наредио да му доведу чаробњаке. А у његовом краљевству живјело је неколико надалеко чувених мајстора свакојаке чаролије.

Први се на краљев позив одазвао чаробњак по имену Богатство.

Ушао је у кулу где је лежала несретна краљевна, позлатио кревет у коме је лежала, обасипао је драгуљима, изговарао чаробне ријечи, али краљевна није помјерила ни трепавицу на оку.

Стигла је, затим, и чаробница по имену Туга. Испунила је цијелу собу неком тешком тишином, употребијебила све своје моћи, али је краљевна остала непомична као и прије њеног доласка. Само се из једног њеног ока низ образ скотрљала једна мала суза.

Онда је у њену одају ушао Чаробњак по имену Доброта. Био је њежан и пажљив, чинио праве мала чуда и чаролије разне врсте, али је краљевна само захвално отворила очи. Није јој помогао.

Долазили су затим чаробњаци и Моћ, Знање, Слава... Две је остајало по старом. Стигао је затим и чаробњак по имену Осмијех. Дворцем је прострујала нека благост и живот, цијела се кула озарила неком чудесном светлошћу, чак

је и лицем краљевине прешао њезин свијетао траг и она се осмијехнула крајичком својих прелијепих, нијемих усана. Али то је било све што је чаробњак Осмијех могао за њу учинити.

Стигао је и веома учен и поштован чаробњак по имену Здравље. Ушао, погледао и одмах изашао. – Ја немам овде што тражити. Краљевна је здрава – по дворцу се послије препричавало да је тако рекао. – Она ће устати и бити спасена само када је дотакне љубав.

Био је у краљевству и чаробњак који се звао Љубав. Али њега је управо овај краљ, чим је дошао на пријестоље, пројтерао са свог дворца и забрањио у да се у нејговом краљевству бави својим чаробним послом. Љубав је тада, тужан и повријеђен, покупио своје ствари и нико није знао где се настанио. Тражили су га данима, краљ је наредио да претrage цијело краљевство, да завире у сваку улицу, у свако село, у сваку кућу. Пronašli су га, негђе на крају краљевства, у најудаљенијем и најскривенијем кутку, под планином, и довели га на двор, управо када му се примицао и страшни Пламени Змај. И ушао је чаробњак Љубав у одају где је беспомоћно лежала краљевна и дотакао је својом чаробном руком...

И устало је краљевна, и потрчала, сртна, низ степенице куле, и зазвонио је њезин смијех, као прaporци, и чуо га је Пламени Змај, и... спасено је краљевство.

Човјек је ковач своје среће, ово није обична фраза, јер смо сви ми управо оно о чему мислимо. Свако дјете проналази своје задовољство у различитим активностима, на примјер у књизи, којој се посвећује са посебном љубављу. У томе и јесте поента чаролије читања, која нас на неки невјероватан начин увуче у свијет књиге и тако натјера да заборавимо на реалност. На тај начин се удаљавамо од разних проблема и уживимо у свијет фантазије, јер овај свијет управо ми стварамо. О вриједности књиге ће нам најбоље рећи стихови познатог пјесника Владислава Петровића Диса:

Најбољи друг
Добра вам је књига благо,
које нема цене,
па читајте увек радо,
све листове њене.
Чувајте је као очи,
она много вреди,
она вам је друг у добру,
пријатељ у беди.

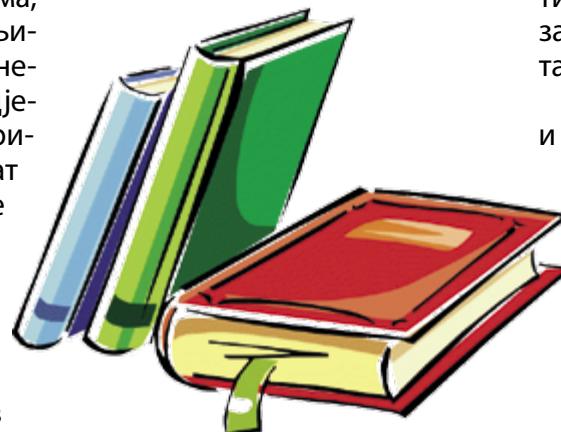
ЧАРОЛИЈА ЧИТАЊА

Добро слушај што се у њој
Збори, мисли, суди,
да будете добра деца
и честити људи.

Ови стихови на најљепши начин подсећају на чари и моћи које књига носи, а доводи до писмености и елоквенције. Када читам, ја сам у земљи бајки, дружим се са вилењацима, виласама, вјештицама, уживам у дирљивим тренуцима. Па ми се понекад дешава да се заљубим у дјевојчицу из књиге, као на пример у Кети из књиге „Кад сат откуца тринаест“ Ен Филипе Пирс. Исто тако кад се сјетим књиге „Леси се враћа кући“ Ерика Најта, размишљам о игри са Леси. Радо се сјећам уживања у бogaју подморници Наутилус из

књиге „20000 миља под морем“ Жила Верна. Док читам једино жалим што све то није стварност, али са друге стране, то је можда и добро, јер дјеца другачије не би ни читала књиге.

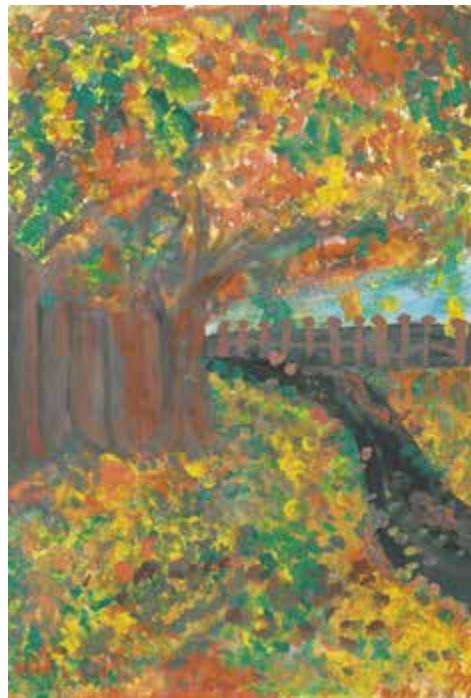
Моја омиљена књига је „Петар и крадљивци сенки“ (Дејв Бери и Ридли Пирсон). У њој се појављују баукови, духови, ут-

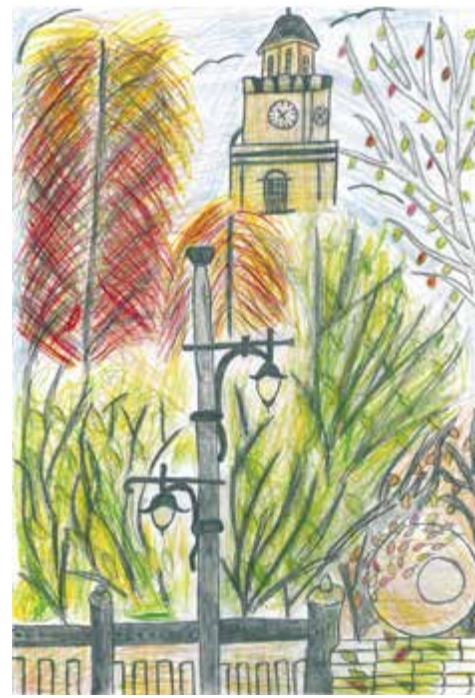
варе, гусари и наравно Петар Пан и његова дружина. Када сам био мали родитељи су ми читали бајке, најчешће и због тога да би ме успавали, аbez обзира штоми се спавало, ја сам их увијек помно слушао и уживао у њима. Ако бих се понекад успавао, ја бих у сну имао своју визију и сањао бих да сам у земљи чуда. Био бих некад змај, некад крилати анђео, летио бих на све стране и ширио радост Ивици и Марици, Црвенкапи, Алиси и осталој дружини. Једино је лоше што се све књиге за један живот не могу прочитати. И велики Тесла је жалио што за живота није стигао да прочита много тога.

Кад читам, књига ме понесе и невидљивом руком пренесе у свијет маште и уживања, где сам вјечно млад духом. Зато ћу увијек уживати у чаролији читања.

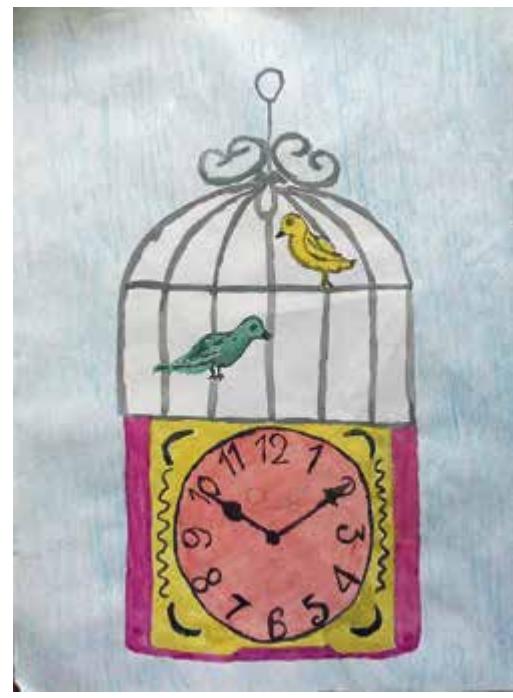
Лука Прелевић, VI-a
ОШ „21. мај“,
Подгорица

Наја СТОЛИЦА, ОШ „Ратко Жарин“, Никшић

Ивана ПЕРИШИЋ, ОШ „Ратко Жарин“, Никшић

Мелиха БИБИЋ, ОШ „25. мај“, Рожаје

3

Pros
vetni
rad

JUN
2015

BROJ
36

ИМА ЈЕДНА ЗЕМЉА

Има једна земља
ће је било довијек,
највећа вриједност
бити човјек.
Има једна земља,
великих природних љепота,
ће је чојство
скупље од живота.
Има једна земља
ће правила важе:
од слободе њене
нема ништа драже.

Која је то земља?
Знати се мора.
То је лијепа Црна Гора.

Александра Вулић
ОШ „Милосав Колјеншић“
Слап, Даниловград

ПОДГОРИЦА

Пет је Ријека са пет страна
Кренуло ка моме граду.
Стигле су до Подгорице,
Да умију њено лице.

Насмијана, умивена,
Сија као мајско сунце.
Смије нам се И Љубомић,
Чак се чује до Горице.

А кад сјевер с брда дуне,
Тад жубори хладна Зета,
Срећни људи главног града
С њим дијеле срећна љета.

Подгорица, моја чиста,
Попут ласте што се вине,
Град је мој еколошки,
Поносим се ја са њиме.

Дина Ајдарпашић
ОШ „Павле Ровински“
Подгорица

ДОМОВИНА ЦРНА ГОРА

На небу свако
Своју звијезду има
Једна звијезда
Је наша домовина.

Свако звијезду тражи
И у небо гледа
Причао ми је
И мој дједа.

Најљепше гнијездо
Најсјајнија звијезда
Црна Гора је
Та сјајна звијезда

Селмин Дацић, V-3
ОШ „25 мај“, Рожаје

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

9. jun 1960.

ОСНИВАЊЕ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Ступањем на снагу Закона о Економском факултету који је усвојила Скупштина НР Црне Горе 30. маја, формирана је најстарија високошколска установа у Црној Гори и један од оснивача Универзитета Црне Горе. У то вријеме Факултет је од сопственог научно-наставног кадра имао једног ванредног професора, пет предавача и два асистента, док је остали кадар ангажован са стране. Током више од четири деценије на Факултету је дипломирало преко 5.000 студената, 105 је стекло титулу, а 43 титулу доктора наука.

10. јун 1942.

ФОРМИРАНА ЧЕТВРТА ЦРНОГОРСКА ПРОЛЕТЕРСКА БРИГАДА

У састав бригаде, формиране наредбом Врховног штаба НОР и ДВЈ на Зеленгори, ушли су, два батаљона Ловћенског и по један батаљон Зетског, Комског и Дурмиторског одреда. На дан формирања имала је 1.080 бораца. Прошла је ратни пут од преко 20.000 км и изгубила у бробама преко 5.000 бораца. Дала је 48 народних хероја.

17. јун 1920.

ЦПЦ УКИНУТА ДЕКРЕТОМ

Регент Александар Карађорђевић донио је указ о уједињењу свих православних црквених области у краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Тада Црногорска православна црква губи аутокефални статус.

18. јун 1955.

ПРВА ЛУТКАРСКА ПРЕДСТАВА

Прво позориште лутака у Црној Гори, основано је на Цетињу 1. марта исте године, извело је представу „Црвенкапа“ по тексту Владимира Назора. Редитељ луткарске сцене био је Петар Мојаш, а сценограф Петар Мојаш. Директор је био Драгољуб Ивовић.

4

25. јун 1443.

„МОНТЕ НИГРО“ – ПРВИ ПУТ

У которским изворима Црна Гора се први пут помиње под називом „Монте Нигро“. У једном документу стоји да „которски суд пресуђује да се од дужника Петра из Црне Горе (quondam Petrus de Monte Nigro) Људевита Драга наплати 75 златних дуката“.

Поводом Конкурса НВО „ЕКОМ“ „Млади еко репортери 2015“

НАГРАЂЕНЕ АНЂЕЛА ПОПОВИЋ И КСЕНИЈА ПЕРУНИЧИЋ

Додјели признања и пригодних награда најбољим учесницима на конкурс „Млади еко репортер 2015“ који је, по осми пут, организовала НВО „ЕКОМ“, присуствовале су награђене ученице школе Поповић Анђела и Перуничић Ксенија, као и њихове менторке, наставнице Деља Меланија и Зулић Зумрета.

Такмичење се одржавало под покровитељством Фондације за рециклажу лименки РеЦАН, а тема овогодишње кампање је била „Не бацај – рециклирај!“.

Свечаност, коју је отворио Саша Каџајовић, национални координатор програма ЕЦОМ – Удружење за еколошки консалтинг у Црној Гори, је одржана на Дан планете Земље 22. априла 2015. године у Подгорици. Путем видеопоруке присутним се обратила Далиборка Пејовић, државна секретарка, а награде је уручила Ивана Војиновић, директорка Директората за животну средину и климатске промјене у

Награђени ученици и ментори

Министарству одрживог развоја и туризма, које је и овогодишњи покровитељ.

Присутне су поздравиле Јелена Вукасовић, предсједница Скупштине ЕКОМ-а, Јелена Кшишић Фондације РЕЦАН и Татјана Ђуровић млада екорепортерка, која је и након средње школе наставила да извјештава о еколошким проблемима.

На конкурс „Млади еко-репортери у Црној Гори“ до 15. априла 2015. године стигло је око 370 радова у 16 категорија (фото-

графије, фото приче, чланци и видео радови у три тематске цјелине: „млади еко репортери“, „биодиверзитет и предјели“ и „креативна рециклажа“ који су били подјељени у двije старосне категорије 12–15 година и 16–21 године), које је припремило преко 300 ученика из 13 средњих и 27 основних школа. У припреми радова помагало је 55 професора-ментора.

У ОКВИРУ ТЕМАТИСКЕ ЦЈЕЛИНЕ МЛАДИ ЕКОРЕПОРТЕРИ (основци) Ксенија Перуничић је добила награду за фотографију – „СОС природе“, као и двije меморијске картице, за лаптоп и телефон.

Том приликом су наставнице Меланија Деља и Зумрета Зулић добиле сертификате за менторе.

Предшколска установа „Љубица Поповић“ у Подгорици прославила 56. рођендан

„ДАНАС СМО СВИ СРЕЋНИ, ПЛЕШИМО И ПЈЕВАМО ГЛАСНО, ВРТИЋУ РОЂЕНДАН, САД ЈЕ“

Пјесом честитали рођендан

У присуству родитеља, као и бројних гостију Предшколска установа „Љубица Поповић“ у Подгорици прославила је 56. рођендан под мотом „Данас смо сви срећни, плешимо и пјевамо гласно, вртићу рођендан, сад је“. У девет васпитних јединица ове васпитнообразовне установе, изведен је разноврстан забавни програм примјерен узрасту најмлађих. У получасовном програму малишани су уз помоћ васпитачица плесали у веселом ритму, рецитовали, цртали...

Ш. Б.

Заплесали у веселом ритму

ZA NASTAVU

Godina XXII //////////////// JUN 2015 //////////////////// Broj 165

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Profesorica: Dajana Ševaljević

Scenarij za čas

Operativni cilj:

Upoznavanje učenika sa epohom prosvjetiteljstva kao kulturnom epohom, duhovnim pokretom (naglasiti da se prozimaju stilski pravci i da prosvjetiteljstvo nije stilski pravac)

Ospozobljavanje za pronaalaženje informacija i njihovo dovođenje u vezu

Razvijanje sposobnosti povezivanja i poredbe sa prethodnim periodima; uočavanje preplitanja književnih pravaca i kulturnih pojava u istom vremenskom razdoblju

Saznavanje o najznačajnijim dostignućima epohе

Razumijevanje pojmove vezanih za ovaj period

Aktivnosti učenika:

Učenicima se predstavljaju fotografije poznatih ljudi koji su živjeli i stvarali u doba prosvjetiteljstva, sami zaključuju o vezama između njih; čitaju ponuđene djelove tekstova ili objašnjenja i zaključuju koje su teme i oblasti interesovale prosvjetiteljsku misao; prate predstavljene tabele; bilježe u sveskama

Metode: učenje putem otkrića, kolaž metoda, smisleno receptivno učenje, metoda analize i sinteze

Oblik rada: frontalni, rad u paru, individualni; grupni rad

Nastavna sredstva: lap-top, projektor, udžbenik, nastavni listići

Korelacija: istorija, građansko obrazovanje, nukve

Uvodni dio časa 10–15 min.

Učenici izvještavaju o saznanjima do kojih su došli putem interneta ili preko enciklopedija

Ili:

Posmatraju fotografije, odgovaraju na pitanja o slicnostima i razlikama između njih i time se uvode u epohu prosvjetiteljstva

Ukazuje se na dekartovu misao: mislim, dakle postojim koja može stati kao deviza cijelog perioda, učenici izlažu svoje shvatatanje misli

Učenicima se dijele nastavni listići

U paru učenici čitaju tekstove u kojima se mogu pronaći odgovori na pitanja nastavnika: Koje su to teme, problemi, pitanja kojima se bave i koje proučavaju ljudi date epohе.

Ovim korakom može se provjeriti čitalačka pismenost kao i sposobnost pronalaska informacije i vjestinazaključivanja.

Samostalno osmišljavaju definiciju ili objašnjavaju pojam:

Znanje

Enciklopedija

Obrazovanje

Vaspitanje

Kratak razgovor o znanju, o razlici između nekadašnjeg znanja i obrazovanja i danas.

Povezuju sa njima poznatim djelom iz osnovne škole i pronalaze vezu sa temom časa Šta je prosvjetiteljsko u romanu *Robinson Kruso?*

Glavni dio časa 20–30 min.

Poslije razgovora prate tabelu i po potrebi zapisuju osnovne karakteristike epohе:

Prosvjetiteljstvo – kulturna epoha a ne stilski pravac, obuhvatio kulturu, nauku, umjetnost i politiku

Pojava: krajem 17. procvat u 18. vijeku (ponegdje traje i do 19.)

U ovom periodu do izražaja dolaze sve veći klasni sukobi, jer je feudalizam stajao na putu razvitka modernih građanskih društva. Kulminacija ovog procesa dostignuta je Francuskom buržoaskom revolucijom 1789. Poslije toga u cijeloj Evropi dolazi do niza manjih revolucija.

Poslije upoznavanja sa osnovnim karakteristikama epohе, učenici treba da razmisle i povežu ove sa tematskim karakteristikama pravaca i epoha koje su dosad obrađivali

Upoznavanje i razumijevanje pojmove vezanih za epohu

Jednom broju učenika se dijele nastavni listići sa objašnjениm pojmovima, na tabli (ili preko projektor-a) ispisani su pojmovi, učenici čitaju dobijena objašnjenja a ostali prepoznaju pojmom, obrazlažu svoj izbor

Predstavljanje tabele sa karakteristikama književnosti

Prije predstavljanja tabele sa karakteristikama književnosti ove epohе od učenika se traži da sami dođu do zaključka koje su književne vrste odnosno žanrovi dominantni u ovom periodu i šta karakteriše stil

Završni dio časa 5 min.

Učenici dobijaju zadatak

Projektni rad

Biranje vođe grupe, podjela u grupe

Svaka grupa treba da u ulozi prosvjetitelja promoviše pojedine kategorije:

- znanje
- vaspitanje
- knjigu
- školu
- informatičku pismenost
- osudi sujeverje, promoviše razum

Učenicima se daju predlozi za realizaciju projektnog rada: misli poznatih, vizuelno predstavljanje, citati iz djela, sopstveno iskustvo...

Projektni rad se mora predstaviti vizuelnim i verbalnim sredstvima, a uključujući i njihovo usmeno prezentovanje (vođa grupe)

SER ISAK NJUTN

(1643–1727)

FIZIČAR, MATEMATIČAR

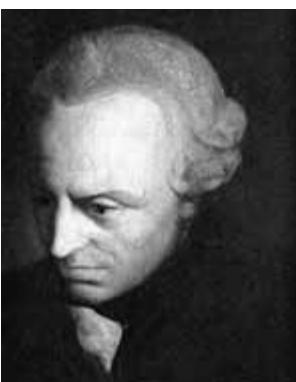
JOSIF II (1741–1790)
VLADAN HABZBURŠKE
MONARHIJE

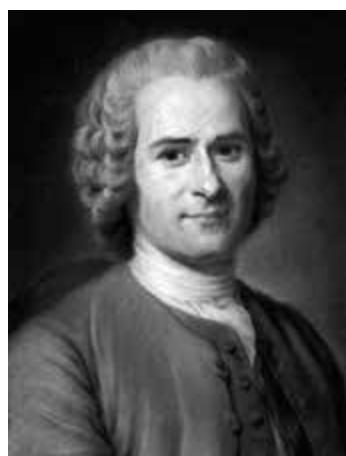
VOLTER (1694–1778)
FILOZOF, ISTORIČAR

ADAM SMIT (1723–1790)
EKONOMIST

IMANUEL KANT (1724–1804)
FILOZOF

ŽAN ŽAK RUSO (1712–1778)
KNJIŽEVNIK, FILOZOF

DIDRO (1713–1784)
FILOZOF I KNJIŽEVNIK
UREDNIK ENCIKLOPEDIJE

DANIJEL DEFO (1660–1731)
KNJIŽEVNIK

KATARINA II VELIKA (1729–1796)
RUSKA CARICA

PETAR PRVI PETROVIĆ NJEGOŠ
(SVETI PETAR CETINJSKI)
CRNOGORSKI VLADAR I PROSVJETITELJ
(1782–1830)

DOSITEJ OBRADOVIĆ
SRPSKI PROSVJETITELJ I KNJIŽEVNIK
(1742–1811)

PROSVJETITELJSTVO – KULTURNA EPOHA

Kao deviza ove epohe može stajati Dekartova izreka:

MISLIM DAKLE POSTOJIM

ODGOJ JE VAŽNIJI OD OBRAZOVANJA...
ODGAJATI... NI SUCA, NI VOJNIKA, NEGOT
ČOVJEKA

Ruso

Definišite sljedeće pojmove:

- Znanje
- Obrazovanje
- Vaspitanje
- Enciklopedija

Napravite paralelu između nekadašnjih i današnjih zahtjeva u znanju i obrazovanju – kome je teže i zašto?

Koju dodatnu vještina i znanje mora da posjeduje čovjek savremenog doba?

Šta je prosvjetiteljsko u romanu *Robinson Kruso*?

Pojam Prosvjetiteljstvo	Kulturna epoha (a ne stilski pravac) Prosvijetliti, osvijestiti
Vrijeme	Krajem 17. procvat u 18. vijeku Zahvata skoro sve oblasti ljudske djelatnosti (nauku, politiku, religiju, moral, pravo, ekonomiju, umjetnost)
Društveni procesi Koji utiču na pojavu	Klasni sukobi, feudalizam prepreka za razvitak modernog građanskog društva. Kulminacija procesa dostignuta francuskom buržoaskom revolucijom 1789. Deviza: sloboda jednakost ravnopravnost tolerancija
Stavovi	Filozofi nastupaju sa stavom da se svijet i život mogu shvatiti i zdravim razumom – čovjek je bice razuma, sve se zasniva na zakonima logike Znanje čovjeku osvjetjava puteve, pomaže mu da spozna stvarnost. Prosvjetiteljstvo ne znači samo podučiti, naučiti, nego omogućiti uslove da čovjek zdravim razumom dođe do saznanja i razumijevanja pojava iz svijeta

Uporedite karakteristike ove epohu sa epohama i pravcima koje ste dosad izučavali

Pojmovi vezani za prosvjetiteljstvo

- RELIGIJA SRCA
- RACIONALIZAM
- DEIZAM
- PROSVIJEĆENI APSOLUTIZAM
- ENCIKLOPEDISTI
- PRIRODNO PRAVO

RELIGIJA SRCA

Ruso je imao stav da se bog osjeća a ne saznaće razmišljanjem.

Ovdje se prednost daje složenom svijetu čovjekovih osjećanja, doživljaja i utisaka, čime će se nagovijestiti epoha romantizma.

RACIONALIZAM

Filozofsko učenje zasnovano je na shvatanju da je sve u svijetu zasnovano na zakonima logike; vjera i razum su suprotstavljeni jedno drugom jer ljudski um može da ga poduci svemu bez božje pomoći. Do zaključaka se dolazi koristeći razum i posmatrajući prirodu i otkrivanjem zakona koji počivaju na fizičkim zakonima.

DEIZAM

Shvatanje po kojem je bog (lat. deus) samo stvorio svijet a da se sve događa po zakonima prirode.

ENCIKLOPEDISTI

Grupa naprednih mislilaca 18. vijeka koja je radila na čuvenoj francuskoj Enciklopediji (Didro, Russo, Volter, Monteskije i dr.) To je zbirka najvećih dostignuća ljudskog uma

iz svih oblasti čovjekove djelatnosti. Svojim djelom označili su pobedu znanja nad sujeverjem i nauke nad religijom.

PROSVIJEĆENI APSOLUTIZAM

Nasuprot učenju o uređenosti religiozne svijesti i opravdanju postojanja suprotnosti među religijama, javlja se vjerska tolerancija koju je prvi zagovarao i ozakonio Josip II, sin Marije Terezije, Dekretom o vjerskoj toleranciji. Uvode se i mnoge druge reforme u društveni i politički život. Slično se dešava i u Rusiji za vrijeme vladavine Katarine Velike.

PRIRODNO PRAVO

Pravo na život, slobodu i ličnu svojinu bez obzira na klasno porijeklo je nešto što čovjek dobija rođenjem, po prirodi i nepromjenljivo je. Nasuprot njemu stoji pozitivno pravo koje je tvorevina čovjeka i države.

KNJIŽEVNOST U PROSVJETITELJSTVU

Stilski pravci	Ukrštanje i suprotstavljanje različitih stilova: barok, klasicizam, rokoko, sentimentalizam
Književne vrste	Građanski roman, satirični roman, filozofski roman, roman o obrazovanju i vaspitanju, basne, poučna i ljubavna lirika, građanska drama
Karakteristike stila	Polemičnost, kritičnost, prozačnost intelektualnosti, didaktičnost
Predstavnici	Lafonten, Krilov, Lesing, D. Defo, Džonatan Swift, Russo, Henri Filding, D. Obradović
Ideje i motivi	Istiće se značaj razuma; Vaspitanje je osnova zdravog građanskog društva; Učenjem čovjek najbolje upoznaje svijet; Putovanje je oblik sticanja znanja; uvažavanje različitosti; Crkva mora imati društveno korisnu funkciju; Izražena je ljubav prema prirodi

SENTIMENTALIZAM

Javlja se u drugoj polovini XVIII vijeka.

U njegovoj osnovi je, na šta upućuje i sam naziv, osjećanje.

Svjet se spoznaje i vidi preko osjećanja, a ne ideja i razuma. Idealizuje se jednostavan život.

Slavi se priroda.

Prikazuje se porodični život i idilične scene.

Karakteriše ga intimni i ispojedni ton, koji često prelazi u Patetiku.

Ovaj pravac prethodio je velikom književnom pravcu i stilskoj formaci - romantizmu.

Književne vrste:

Porodični romani, romani u epistolarnoj formi (pretežno ljubavne tematike), autobiografije, putopisi, opisne pjesme, elegije

Ruso i Gete pišu u ovom stilu

Milovan Vidaković u srpskoj književnosti.

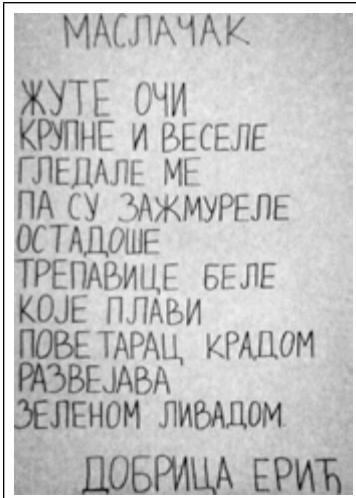
ЦРНОГОРСКИ – СРПСКИ, БОСАНСКИ, ХРВАТСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Назив школе:	ОШ „Владислав Сл. Рибникар” – Расово, Бијело Поље
Наставник – приправник:	Арнела Кијамет
Разред:	I разред
Датум:	7. 5. 2015. године
Наставни предмет:	Црногорски – српски, босански, хrvatski језик и књижевност
Редни број часа:	181, 182
Оперативни циљ:	Развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту; Осposobljava se da препозна позитивне и негativne likove; Осposobljava se da препозна место догађања radњe; Представља бајку на нелiterarne начине

Тип часа:	Обрада
Облици рада:	Фронтални, индивидуални и групни
Методе рада:	Метода разговора, метода демонстрације, метода илustrације
Наставна средства и помагала:	Хамери, креда, таблица, цвјетна изложба
Корелација:	Ликовна култура, Музичка култура, Природа и друштво

ТОК ЧАСА:

Активности наставника	Активности ученика
Уводни дио часа: Истичем плакат на коме се налази пјесма Добрице Ерића „Маслачак“. Назив пјесме на плакату је скривен.	

МАСЛАЧАК

ЖУТЕ ОЧИ
КРУПНЕ И ВЕСЕЛЕ
ГЛЕДАЛЕ МЕ
ПА СУ ЗАЖМУРЕЛЕ
ОСТАДОШЕ
ТРЕПАВИЦЕ БЕЛЕ
КОЈЕ ПЛАВИ
ПОВЕ ТАРАЦ, КРАДОМ
РАЗВЕЈАВА
ЗЕЛЕНОМ ЛИВАДОМ.

ДОБРИЦА ЕРИЋ

Читам пјесму. (Прилог број 1)
– Да ли вам се свидјела пјесма?
Због чега?

– Ко је аутор (пјесник) ове пјесме?
– А знате ли ви како се зове ова пјесма?

Ваш задатак је да погодите како како се зове пјесма. Прочитаћу вам је још једном, а ви можете да ми постављате питања, вазана за назив пјесме и тако дођете до рјешења.

Помажем им уколико је потребно. Ријеч је о цвијету, највише га има у прољеће, жуте је боје, пчеле га љубе, лијепо мирише...

Долазе до рјешења „Маслачак“. Откривам назив пјесме.
– Знате ли како изгледа маслачак? (Показујем.)
– Ко ће да опише маслачак?

Маслачак успјешно расте на свим земљиштима, али му највише одговарају влажне ливаде и вртovi. Маслачак је богат витаминима и минералима. Од маслачка се може направити салата, чај, сируп, мед...

Данас ћемо учити бајку „Плесна хаљина жутог маслачка“ – Сунчана Шкрињарић.

Записујем циљ.

Главни дио часа:

Говорим им да се удобно смјесте и пажљivo слушају док им читам бајку.

Након прочитане бајке слиједи кратка емоционална пауза.

– Да ли вам се свидјела бајка?
– Због чега?

– Како се зове бајка коју сам прочитала?

– Ко је аутор/писац бајке?

– Шта су то бајке?

Говорим им да сам подијелила бајку на 15 цјелина и да свака цјелина има своју слику.

Истичем прву слику.

– Шта видите на слици?

Посматрају.

Пажљivo слушају.
Да. / Не. Одговарају.

Аутор ове пјесме је Добрица Ерић.
Не.

Слушају. Постављају питања.

Рјешавају.

Одговарају. Посматрају.

Посматрају. Описују.

Слушају.

Пажљivo слушају бајку.

Да. / Не.
Одговарају због чега да / због чега не.

Бајка се зове „Плесна хаљина жутог маслачка“. Аутор бајке је Сунчана Шкрињарић.

Одговарају.

Одговарају.

Описују слику. Посматрају.

Слушају.

Говорим им да ћемо сада опет читати бајку по цјелинама, док читам прву цјелину посматрају прву слику. Читам прву цјелину: „Сваке године цвијеће приређује свој велики, раскошни плес до зоре. Тада звијезде сјаје јаче него обично, а мали лампиони – свици пале своје свјетиљке по громовима. С далеких, самотних пропланака допира до плесне дворане славујева пјесма, мишеви су чланови забавног оркестра, а вјеверица – велики бубњар. То се дешава сваке године у исто доба, само ми људи тешко сазнајемо тачну ноћ и место плеса, јер цвијеће је тајanstveno...“

– Који дио дана цвијеће бира за свој годишњи бал?

– До када тај плес траје?

– Шта свијетли осим звјездica?

– Чија пјесма допира до плесне дворане?

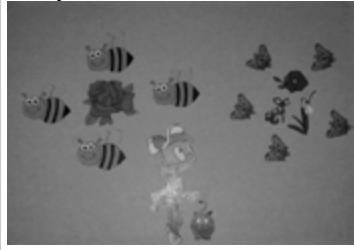
– Шта је то пропланак? (Уколико не знају објашњавам.)

– Ко су чланови забавног оркестра?

– Ко је бубњар у том оркестру?

– Да ли људи знају када је плес цвијећa? Због чега не знају?

Истичем другу слику, кометаримо је па читам другу цјелину док они посматрају постављену слику.

Цвијeћe за годишњи бал бира ноћ.

Плес траје до зоре.

Осим звијезда свијетле свици.

До плесне дворане допира славујева пјесма.

Одговарају.

Чланови забавног оркестра су мишеви.

Вјеверица је бубњар у том оркестру.

Људи не знају када је тачно плес цвијeћa зато што је цвијeћe тајanstveno.

Посматрају слику.

„Знате и сами да никада не говори... Ипак, штошта се може сазнати од лептира и брљивих бумбара, тих великих пријатеља цвијeћa. И они долазе на те годишње плесове и својим крилима као лепезама расхлађују уморне плесаче. Ова прича је испричана маленом, свјетлокосом дјечаку, који је волио цвијeћe и животиње. Није чулао цвијetne латице по насадима паркова и није вукао за реп своју сироту, остарјелу мачку. Био је добар, а животиње и цвијeћe воле дјецу и повјеравају им о своме животу више него осталима.“

Слушају.

<p>– Осим цвијећа, ко још иде на годишњи плес? – Шта лептири и бубари раде на том плесу?</p> <p>– Коме је испричана ова прича о балу цвијећа?</p> <p>– Чиме је дјечак заслужио да му ова тајна буде повјерена?</p>	<p>На годишњи плес иду бубари и лептири. Лептири и бубари на плесу својим крилима расхлађују уморне плесаче. Ова прича је испричана маленом, свјетлокосом дјечаку. Дјечак није чупао цвијетне латице по насадима паркова и није вукао за реп своју сироту, остварјелу мачку. Био је добар, а животиње и цвијеће воле дјецу и повјеравају им о своме животу више него осталима.</p>		<p>Посматрају.</p>
<p>Истичем трећу слику, коментаришемо је, читам трећу цјелину док они посматрају постављену слику.</p> 	<p>Посматрају.</p>	<p>„Али постоји цвијет који се не продаје по трговима, не бере на прољећним шумским шетњама, он не мирише лијепо, а вртлари га не воле. Људи газе по њему и говоре: То је маслачак, обични досадни драч. Па ипак, на годишњем плесу имао је маслачак најљепшу хаљину, нико, па ни ружа није била тако лијепа као скромни цвијет из сеоског јарка“.</p>	<p>Слушају.</p>
<p>„Читаву годину цвијеће се припрема за тај плес. Кроје шарене хаљине, њежне украсе и чудновате капе, лептири доносе на својим леђима узорке из далеких крајева. Ружа, тај дивни цвијет – одијева њежно руко и посипа латице опојним мирисом. Љубичица скромно носи своју једноставну, али отмену одјећу, висибаба долази одјевена као вила или млада невјеста. Витки зумбули плешу са стидљивим орхидајама, мирисни јоргованци са жарким тулipанима, блиједи лопоч са средине језера дозива своју љубимицу – хладну и чудесну перунiku. Ви познајете, сигурно, све то цвијеће: висибабе и љубичице брали сте у шумама, руже се купују као дар за рођендан, јоргованци су можда миризали у вашим стакленим вазама.“</p>	<p>Слушају.</p>	<p>– Који цвијет се не продаје по трговима, не бере на прољећним шумским шетњама, не мирише лијепо и вртлари га не воле? – Када људи газе по њему, шта то говоре маслачку? – Шта је то драч? Уколико не знају објашњавам. – Каква је хаљина маслачка била на годишњем плесу?</p>	<p>Маслачак је цвијет који се не продаје на трговима, не бере на прољећним шумским шетњама, не мирише и вртлари га не воле. Људи говоре: „То је маслачак, обични досадни драч.“ Одговарају.</p>
<p>– Колико времена се цвијеће припремало за тај плес? – Како то раде?</p> <p>– Ко им доноси платно и одакле?</p> <p>– Који се цвјетови појављују на слављу?</p> <p>– Каква је хаљина руже? – Каква је хаљина љубичице?</p> <p>– А каква је хаљина висибабе?</p>	<p>Читаву годину се цвијеће припрема за плес. Кроје шарене хаљине, њежне украсе и чудновате капе... Лептири доносе на својим леђима узорке из далеких крајева.</p> <p>На слављу се појављују: руже, љубичице, висибабе, зумбули, орхидеје, јоргованци, тулipани, перунike...</p> <p>Хаљина руже је њежна. Хаљина љубичице је једноставна али отмена. Висибаба је обучена као вила или млада невјеста.</p>	<p>„То се десило једне године, не знам које, јер у животу цвијећа све се понавља. Оно не броји своје године као ми људи, у њих пролази вријеме брже него у нашим календарима. Кројиле су се хаљине за велику плесну свечаност, сваки цвијетак био је радостан, сунце је сјало, небо је било модро и равно као велика стакlena плоча.“</p> <p>– Како вријеме цвијећа пролази?</p> <p>– Како се цвијеће припремало за годишњи плес?</p> <p>– Какво је небо било?</p>	<p>Слушају.</p> <p>Оно не броји своје године као ми људи, у њих пролази вријеме брже него у нашим календарима. Кројиле су се хаљине за велику плесну свечаност... Небо је било модро и равно као велика стакlena плоча.</p>
<p>Истичем четврту слику, коментаришемо је, читам четврту цјелину док они посматрају постављену слику.</p>		<p>Истичем шесту слику, коментаришемо је, читам шесту цјелину док они посматрају постављену слику.</p>	

	<p>Посматрају.</p> <p>Слушају.</p> <p>Сукња маслачка је била ружна и изгужвана. Маслачак је плакао зато што у таквој сукњи никако није могао поћи на плес. Јецање маслачка је чула божја овчица (бубамара). Бубамара је рекла маслачку: „Зашто плачеш? Сви се радују, а ти си тужан. Реци, можда те могу саветовати.”</p>		<p>Посматрају.</p> <p>Слушају.</p> <p>„И дошли су увијек запослени мрави, свици уморни од ноћног рада, лептири и бумбари и пчеле, цврчци и уловаче, па чак и један смрдљиви мартин. Али нико није знао да помогне малом маслачку који је исплакао своје сузе и на крају заспао од туге. Санђао је о плесној свечаности, о најљепшој хаљини и сјетној славујевој пјесми, па је макар у сну био задовољан.</p>
<p>– Каква је сукња маслачка?</p> <p>– Због чега је он плакао?</p> <p>– Ко је чуо јецање маслачка?</p> <p>– Шта је бубамара рекла маслачку?</p> <p>Истичем седму слику, коментаришемо је, читам седму цјелину док они посматрају постављену слику.</p>	<p>Сукња маслачка је била ружна и изгужвана. Маслачак је плакао зато што у таквој сукњи никако није могао поћи на плес. Јецање маслачка је чула божја овчица (бубамара). Бубамара је рекла маслачку: „Зашто плачеш? Сви се радују, а ти си тужан. Реци, можда те могу саветовати.”</p> <p>Посматрају.</p>	<p>– Ко је све дошао да помогне маслачку?</p> <p>– Да ли је неко од њих знао да помогне маслачку?</p> <p>– О чему је сањао маслачак?</p> <p>Истичем девету слику, коментаришемо је, читам девету цјелину док они посматрају постављену слику.</p>	<p>Маслачку су дошли да помогну: мрави, свици, лептири, бумбари, пчеле, цврчци и уловаче. Нико није знао да помогне малом маслачку. Маслачак је сањао о плесној свечаности, о најљепшој хаљини и сјетној славујевој пјесми.</p> <p>Посматрају слику.</p>
<p>– Шта је маслачак одговорио: „Хаљина ми је изгужvana, не мирише као ружа или јоргован, нема плаву боју поточнице ни поносно држање зумбула. А сјутра је плес. Нећу да будем најружнији.” Божја овчица се замисли. Она је мудра и стара, свуда путује и сваког познаје, али није знала помоћи малом маслачаку. Само је рекла: „Сазиваћу све бубе и питати их за савјет. Сигурно ће ти неко од њих помоћи.”</p> <p>– Шта је маслачак одговорио бубамари?</p> <p>– А шта је на то одговорила бубамара?</p> <p>Истичем осму слику, коментаришемо је, читам осму цјелину док они посматрају постављену слику.</p>	<p>Слушају.</p> <p>Маслачак је одговорио: „Хаљина ми је изгужvana, не мирише као ружа или јоргован, нема плаву боју поточнице ни поносно држање зумбула. А сјутра је плес. Нећу да будем најружнији.”</p> <p>Бубамара је рекла: „Сазиваћу све бубе и питати их за савјет. Сигурно ће ти неко од њих помоћи.”</p>	<p>– Да ли су паука позивали на састанке и свечаности? Због чега?</p> <p>Истичем десету слику, коментаришемо је, читам десету цјелину док они посматрају постављену слику.</p>	<p>Слушају.</p> <p>Одговарају. Јарак је поток, канал. У јарку је живио паук. Паук је био стар, ружан и никада у животу није био добар. Био је злобан и пакостан, живио је као пустинjak. Паука нијесу позивали на састанке и свечаности зато што је био злобан и пакостан.</p> <p>Посматрају.</p>

„Али те ноћи, која је била лијепа и јасна јер је мјесец показао читаво своје округло дебело лице, стари паук осjetио се несрећним и усамљеним. Осјетио је да му се приближава смрт, а он никада није никога волио, никада није никоме донио радост и даривао срећу, него само тугу и сузе. Он погледа маслачков цвијет и рече самом себи: „Исплешћу му хаљину њежну и прозрачну попут најфиније паучине, провидну и лагану од најдивније пређе, какву нема ни један цвијетак. Учинићу некоме радост и биће ми лакше умиријети, јер тешко је оставити свијет кад сазнаш да те нико није волио.“

– Какав је мјесец био те ноћи?

– Шта то значи „мјесец је показао читаво своје округло дебело лице“?

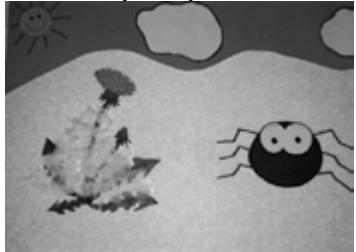
– Како се те ноћи осјећао паук?

– Шта је он још осјетио?

– Шта је паук рекао самом себи када је погледао маслачака?

– Због чега се паук тако понаша према маслачку?

Истичем једанаесту слику, коментаришемо је, читам једанаесту цјелину док они посматрају постављену слику.

„И стари паук се даде на посао. Радио је неуморно читаву ноћ, а ујутро је хаљина била готова. И он је поклонио малом маслачку, који је од чуда и превелике среће расклопио своје жуте цвјетове.“

– Колико дugo је паук плео хаљину маслачку?

– Како се маслачак понашао када му је паук поклонио хаљину?

Истичем дванаесту слику, коментаришемо је, читам цјелину док они посматрају постављену слику.

Слушају.

Мјесец је те ноћи показао читаво своје округло дебело лице. То значи да је мјесец био пун.

Паук је те ноћи био несрећан и усамљен.

Паук је осјетио да му се приближава смрт.

Паук је рекао самом себи: „Исплешћу му хаљину њежну и прозрачну попут најфиније паучине, провидну и лагану од најдивније пређе, какву нема ни један цвијетак. Учинићу некоме радост и биће ми лакше умиријети, јер тешко је оставити свијет кад сазнаш да те нико није волио.“

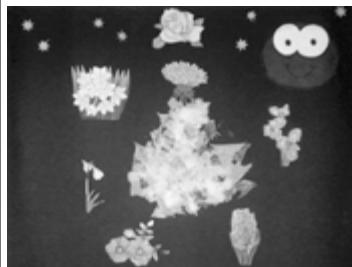
Паук се тако понашао зато што се плашио смрти јер он никада није никога волио, никада није никоме даривао срећу већ само тугу и сузе.

Посматрају.

Слушају.

Паук је радио читаву ноћ.

Када је маслачак од паука добио хаљину од чуда и превелике среће је расклопио своје жуте цвјетове.

Посматрају.

Слушају.

„И маслачак обуче хаљину њежну попут даха, исплетену тајном вјештином старог паука који умире од среће и поноса, јер цвијетак је био прекрасан, и свако му се морао дивити. И у својој прозрачној, паучинастој хаљини маслачак оде на плес. Сви су се дивили његовој хаљини, најљепшој и најчудеснијој у коју је стари паук уtkao сву љубав свог опорог срца која је била скривена на дну.“

– Каква је маслачкова хаљина?

– Како се осјећао паук?

– Какав је био маслачак у хаљини?

– Од чега је била саткана хаљина маслачака којој су се сви дивили?

– Какво је то опоро срце? Уколико не знају објашњавам.

Истичем тринаесту слику, коментаришемо је, читам цјелину док они посматрају постављену слику.

Маслачкова хаљина је била њежна попут даха, прозрачна, паучинаста, најљепша и најчудеснија. Паук је умирао од среће и поноса.

Маслачак је био прекрасан, свако му се морао дивити.

Хаљина је била саткана од љубави пауковог опорог срца која је била скривена на дну.

Одговарају.

Посматрају.

„Маслачак је плесао са свима и био је срећан. Музика је те ноћи била дивна, животиње су се умирile слушајући славујеву пјесму, па и сасвим мала дјеца у колијевкама престала су плакати. Маслачак је био срећан и радостан. Дозивао је лептире и разговарао с бумбарима. Он је, као и јасмин и перуника, хватао блиједе мјесечеве зраке, који су се просипали на пространу пољану и на цвијеће, предивно у овој незаборавној ноћи.“

– Како се осјећао маслачак?

– Каква је била музика?

– Шта се дешавало са животињама, а шта са дјецима у колијевкама?

– Кога је он дозивао а с ким разговарао?

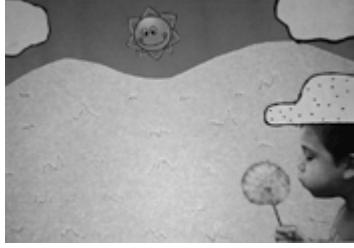
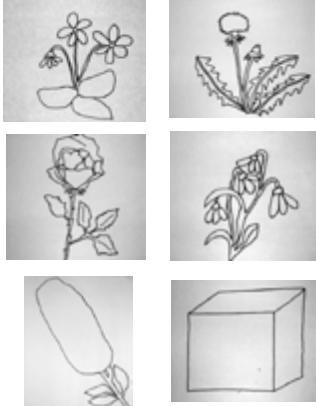
– Који су још цвјетови, осим маслачака, хватали блиједе мјесечеве зраке?

Маслачак је био срећан и радостан.

Музика те ноћи је била дивна. Жivotиње су се те ноћи умирile слушајући славујеву пјесму а мала дјеца у колијевкама престала су плакати.

Маслачак је дозивао лептире и разговарао са бумбарима.

Осим маслачака, јасмин и перуника су хватали блиједе мјесечеве зраке.

<p>Истичем четрнаесту слику, коментаришемо је, читам цјелину док они посматрају постављену слику.</p> 	<p>Посматрај слику.</p>	<p>– А какав је паук? – Шта би могла да буде поука / порука ове бајке? Предлажем. Сви носе добро у себи. Лијепо је помагати и чинити добра дјела. Увијек морамо помоћи ономе коме је помоћ потребна јер ћемо тако усречити и себе и њега (њу).</p>	<p>Паук је стар, ружан, зао, сам, пакостан, крвник јадних мушица, на крају добар. Одговарају. Слушају.</p>
<p>„Сјутрадан било је све исто као и обично, а маслачак је још сањао о великој срећи протекле ноћи. Неки несташни дјечак дунуо је у његову прозрачну плесну хаљиницу и она се распришила далеко по путевима. Али одонда сваке године, уочи цвјетног плеса, маслачци облаче своје дивне паучинaste хаљинице и одлазе.” – Шта се дешавало сјутрадан? – О чemu је сањао маслачак? – Шта се десило са маслачком? – Од тог бала, шта сваке године облаче маслачци?</p>	<p>Слушају.</p> <p>Сјутрадан је било све исто као и обично. Маслачак је сањао о срећи проtekле ноћи. Неки несташни дјечак је дунуо у његову прозрачну хаљину и она се распришила далеко по путевима. Од тада маслачци сваке године облаче своје дивне паучинaste хаљинице.</p>	<p>Дијелим ученике у 6 група. Пет група праве један од цвјетова (љубичица, маслачак, ружа, висибаба, јоргован) који се помињу у бајци. Користе различите материјале (котлаж, креп папир, пиринач, вата, платно, зрневље, украсне папире, кокици и сл.). Једна група, такође од различитих материјала, прави поклон за паука који је на крају ипак помогао маслачку. Добијају нацртане цвјетове и поклон за паука.</p> 	<p>Слушају инструкције, заузимају мјеста и припремају се за рад.</p>
<p>Истичем петнаесту слику, коментаришемо је, читам цјелину док они посматрају постављену слику.</p> 	<p>Посматрају.</p>	<p>Од радова праве цвјетну изложбу. Пратим њихов рад. Помажем уколико је потребно.</p>	<p>Ученици су активни.</p>
<p>„Идућег пролећа на тој пољани никло је десетак нових, младих маслачака и сви су они такође отишли на велики цвјетни плес. Тако се ова прича понавља из године у годину.” – Шта је никло на пољани идућег пролећа? – Шта мислите, због чега је никло десетак нових маслачака? – Да ли су и они отишли на плес? – Којом реченицом се завршава бајка? – Где се дешава читава радња? – Које је вријеме радње? – Ко је главни лик бајке? – Који се још ликови помињу у бајци? – Какав је маслачак? – Каква је бубамара?</p>	<p>Слушају.</p> <p>Идућег пролећа на тој пољани је никло десетак нових маслачака. На тој пољани су никли нови маслачци зато што је дјечак дунуо у хаљину маслачка, сјеме се распришило и тако никли нови маслачци. Сви су они отишли на велики цвјетни плес. Бајка се завршава реченицом: „Тако се ова прича понавља из године у годину.” Радња се дешава на ливади. Пролеће. Главни лик бајке је маслачак. У бајци се помињу бубамара, паук и остали. Маслачак је на почетку бајке обичан, досадни драч, ружан, усамљен, тужан, у изгужваној хаљини, уплакан, на крају срећан, лијеп, захвалан пауку... Бубамара је мудра, стара, познаје све, добра...</p>	<p>Завршни дио часа: Ученици у колу пјевају пјесму „И около се ласа“ и у ритму пљескају рукама. Један од њих је у средишни кола и погледом бира кога ће од другара изабрати да се пред њим поклони, као и онога кога ће на крају пјесме, изабрати. Изабрани ученик игра са оним ко га је изабрао док су остали и даље у колу и пјевају „Сад се види, сад се зна, ко се коме допада“. Игра се понавља све док сви не добију прилику да бирају, тј. да буду у колу. (Прилог број 2)</p>	<p>Ученици су активни.</p>
		<p>Прилог број 1</p> <p style="text-align: center;">Маслачак</p> <p>Жуте очи крупне и веселе Гледале ме па су зажмуреле Остадоше трепавице беле Које плави поветарац крадом Развејава зеленом ливадом.</p> <p style="text-align: right;">Добрица Ерић</p>	<p>Прилог број 2</p> <p style="text-align: center;">И около се ласа</p> <p>И около се ласа, и около се ласа, и около се ласа, на велики збор. Поклањам се на тебе, поклањам се на тебе, поклањам се на тебе и тебе узимам. Сад се види, сад се зна, ко се коме допада.</p> <p style="text-align: right;">Аутор: непознат</p>